

KATOLSK PRAKSIS

AV D. J. BOERS O.F.M.

ST. OLAVS FORLAG - OSLO 1945

NIHIL OBSTAT.

fr. P. van Leusden, O.F.M., Prov.

Weert, 9. juli 1945.

IMPRIMATUR.

+ Jac. Mangers.

Ap. Vikar, biskop av Selja.

Oslo, 14. juli 1945.

Edgar Høgfeldt, Aktieselskap - Kristiansand S.

FORORD

Denne bok er først og fremst skrevet for norske katolikker. Under de for dem - religiøst sett - ofte vanskelige forhold, trenger våre trosfeller til en praktisk veiledning for sitt kristenliv. «Katolsk Praksis» vil være en slik veiledning. Ut fra de grunnleggende sannheter om vårt barnekår hos Gud og om Kirken som Kristi legeme, forsøker den å tegne et bilde av det ideelle katolske kristenliv.

Samtidig henvender denne bok seg til anderledes-troende for å vise dem hva katolsk kristenliv i virkeligheten er. Ved den positive fremstilling av katolsk lære og praksis håper den å kunne bidra sitt til å virkeliggjøre Kristi bønn: «At alle må være ett».

Boken er kommet i stand gjennom oppfordring og hjelp fra kolleger og venner. Den tilegnes alle trosfeller, unge og eldre, men i særdeleshet våre konvertitter og alle sannhetssøkende sjeler.

En varm takk rettes til alle dem som på forskjellig vis har hjulpet meg under utarbeidelsen av det foreliggende arbeide.

For ikke å belemre lesningen av denne praktiske veiledning med unødig vitenskapelig apparat, unnlater jeg å anføre i teksten findestedet for sitater fra bøker og skrifter som er benyttet. De som har interesse av det, kan i litteraturfortegnelsen bak i boken finne hvilke skrifter forfatteren har rådført seg med.

Jeg ber alle som benytter denne «Katolske Praksis», å lese den i den samme ånd og mening som den er skrevet i: at Kristus måtte bli «alt i alle».

Kristiansand S., 14. juli 1945.

D. J. Boers. O.F.M.

INNHold:

- Kapittel 1   Katolsk kristen
- Kapittel 2   Om å leve i Kirken
- Kapittel 3   Din menighet
- Kapittel 4   Det daglige liv
- Kapittel 5   Bønnens mysterium

Kapittel 6	Livets kilder
Kapittel 7	Feringens sakrament
Kapittel 8	Alterets hellige sakrament
Kapittel 9	Botens sakrament eller Skriftemålet
Kapittel 10	Ekteskapets sakrament
Kapittel 11	Sykdommens nådige smerte
Kapittel 12	De siste ting
Kapittel 13	Sakramentalier
Kapittel 14	Det liturgiske kirkeår
Kapittel 15	De kirkelige andakter
Kapittel 16	Det katolske hjem
Kapittel 17	Apostolat
Kapittel 18	Fullending
	Litteraturfortegnelse
	Sakregister

I. KAPITTEL

KATOLSK KRISTEN

Teknikk eller liv.

Vi taler ofte om det kristne liv som om det var noe vi selv til alle tider har i vår egen makt å frambringe, bevare og fullende. Her viser det seg igjen at vi er barn av en tid som har en rotfestet tro på teknikkens allmakt. Og vi skal gjerne innrømme at teknikkens vidundere er imponerende og veldige, og at man kanskje ved et overfladisk øyekast kan se seg blind på dem. Men troen på teknikkens makt kan ikke uten videre bli overført til et område som i sitt innerste vesen er unndradd dens maktsfære: livet. Mennesket kan riktignok tvinge naturens krefter til å bli dets lydige redskaper, mennesket kan planlegge, bygge og fabrikere. Men alt det vi bygger og fabrikerer er dødt. Selv ikke under de gunstigste vilkår og med de beste forutsetninger lykkes det oss å gi liv til det døde stoff.

Livets mysterium.

Livet er ikke et produkt av menneskelig viten og kunnen. Livet er et stort mysterium og dette mysterium er Gud Herren alene om å skape. Av Gud den allmektige Fader, himmelens og jordens skaper, får mennesket livet som gave. Og vil vi bevare denne gave og ha glede av den, må vi av alle våre krefter og med alle de midler som står til vår rådighet, tjene livet etter livets egne lover.

Det overnaturlige liv.

Også for det overnaturlige liv, det kristne liv, gjelder på sin måte det samme som det naturlige. Vi har til daglig så lett for å glemme at det overnaturlige, det kristne liv, ikke er noe som vi kan skape selv eller gi til andre. Det kristne liv er ikke et ferdiglaget produkt av bibellesning, møteteknikk og omvendelsesmetoder. Det kristne liv er hverken et filosofisk eller etisk system, hverken en livsanskuelse eller verdensanskuelse. Det kristne liv er heller ikke det selvfølgelig resultat av menneskets gode gjerninger og fromhetsøvelser. Lesning og metode er vel og bra til sitt spesielle bruk. Selvfølgelig har kristendommen en bestemt livsanskuelse. Selvfølgelig er sann kristendom rik på fromhet og gode gjerninger. Men alle disse meget viktige ting er ennå ikke det kristne liv, og heller ikke skaper de det kristne liv.

Vi må igjen bli oppmerksom på den enkle kjensgjerning at det kristne liv er .... liv! Og enda mere enn for det naturlige liv gjelder det for det overnaturlige, det kristne liv, at Gud Herren alene er dets suverene skaper.

De evige høyers lengsel.

Helt fra paradisetts dager, i slektens demring, har det vært menneskets store lengsel: å være lik Gud. Gud skapte mennesket i sitt bilde. Sammen med livet gav Han det sin ånd, sin guddommelige nåde. Nåde - det betyr at Guds liv bryter fram i oss, at mennesket blir delaktiggjort i Guds eget liv. Ved nåden blir mennesket på sett og vis «lik Gud.» Det vil si: det menneskelige vesen blir beriket og oppfylt med guddommelige livskrefter og ført inn i en ny livssfære, i den treenige Guds egen livsfylde. Denne likhet med Gud som det første menneske, Adam, fikk av nåde både for seg selv og sin ætt - hele menneskeslekten - skulle forblitt menneskets hellige arvelodd for alltid, om ikke arvesynden var begått. Da mennesket ikke lenger av nåde - i avhengighet av Gud - ville være «lik Gud», men ville bli det av egen kraft, da ble menneskets opprinnelige likhet med Gud ødelagt, og fra å være Guds barn ble det et vredens barn, uten mulighet for å få oppfylt sin umettelige lengsel etter de evige høyder.

Den nye Adam.

Av pur og ren nåde forbarmet Gud seg så over mennesket. Kristus er blitt den nye Adam. I Kristus, det nye mennesket, er den guddommelige livskilde på nytt brutt fram. Siden Kristus kom til jorden bærer de «frelste» nådens guddommelige ansiktstrekk. I Kristus Jesus er de i sannhet blitt «lik Gud». Ti i Ham, den nye Adam, er de «blitt født av Gud», er de blitt «Guds barn og Guds

arvinger». I Jesu Kristi Person har menneskeheten, sant og virkelig, gjenfunnet Gud og fått nådelivet i Ham. Jesus Kristus er nemlig «Gud som ble menneske». Uten å være begrenset av en menneskelig person, blir i menneskevordelsens mysterium den menneskelige natur overført til Gud Sønnens Person, som gir den menneskelige natur del i sin egen guddommelige høyhet. Menneskevordelsens mysterium består altså ikke i det at en menneskelig person er blitt opphøyet til livssamfunn med Gud. Det er den menneskelige natur som i Jesus Kristus ble opphøyet, vår felles natur som gjør at vi alle er mennesker og syndere i Adam. Fra nå av er Guds Sønn virkelig solidarisk med menneskeslekten. Hans offer på korset er soning for vår synd. Hans kjærlighet til Faderen er menneskeslektens tilbakevenden til Gud. Gudmennesket, Jesus Kristus, er opphav til en ny menneskeslekt. Derfor kaller St. Paulus Ham den nye Adam. Da Han forenet den menneskelige natur med sin guddommelige Person har vi- alle, som har del i den menneskelige natur, fått muligheten til å bli født som Guds barn og fått kallet til sammen med den Enbårne Sønn å leve den treenige Guds liv i guddommens skjød, så langt menneskets skapte evner er i stand til det.

Det nye menneske.

Fra det øyeblikk av at Guds Sønn ble menneske, ble vår utkåring som Guds barn virkelighet på Guds plan. Nå gjelder det at denne utkåring som Guds barn blir virkelighet for enhver personlig. Dette skjer i dåpens sakrament. I dåpens sakrament mottar vi nådens guddommelige liv, der blir vi «den nye skapning - det nye menneske» som Apostelen Paulus så ofte taler om. Fra Gudmennesket, som vi ved dåpen ble innlemmet i, strømmer det guddommelige livs skapende nåde inn i våre sjeler for å fornye oss i vårt sinn og vår ånd og iføre oss det nye menneske «som er skapt etter Gud i rettferd og den hellige sannhet». (Efes. 4: 24.) I dåpens sakrament blir vi «det nye menneske», d. v. s. innlemmet i Kristus, lever vi i Guds evige Ord og blir, ved vår enhet med dette Ord som evig er Guds Sønn av naturen, Guds barn av nåde. Vårt barnekår hos Gud er begrunnet og hviler i Guds Ords, Sønnens, evige sønnekår hos Faderen. «Det som Logos (Guds Ord, Sønnen) eier av naturen, det skal vi eie av nåde», - sier de hellige kirkefedre.

«Etter sin frie vilje har Han født oss ved sannhetens ord, så vi på en vis skulle være førstegrøden av Hans skapning». (Jak. 1: 18.) Det nye, det kristne menneske går med den evige Logos (Guds evige Orå, Sønnen) fram av dybdene i den treenige Gud. Her, i disse Guds dybder er det at vi blir gjenfødt til det overnaturlige, det kristne liv. Forskjellen mellom Guds Sønnens fødsel av Faderen og vår fødsel av Gud ligger deri at Sønnen fra evighet av med naturnødvendighet blir avlet av Faderen, mens vi, ved en fri akt av Guds overstrømmende kjærlighet blir opptatt i dette det indre guddommelige livs hemmelighet.

«Agnosce, Christiane, dignitatem tuam» - sier Pave Leo den Store. «Kristenmenneske erkjenn din verdighet!» Vi må igjen lære den hellige undren som grep de første kristne så ofte de hørte tale om «det nye liv» som tilfalt oss ved Kristus Jesus. Ti dypere og mere levende enn den jordiske fødsel er vår fødsel av Gud. Vår fødsel av Gud er jo samfunn med Faderen ved Kristus, «den førstefødte av alle skapninger», «den eldste blant mange brødre». Den sjel som ved Kristus er født av Gud blir med den Enbårne «i Faderens skjød.»

«Christianus, alter Christus.»

Som født av Gud, som Guds barn skal vi ligne Ham som er Guds Sønn av naturen. Men denne likhet skal ikke bare være en likhet i moralsk forstand, slik at vi danner vårt menneskelige liv etter Kristus som et rent ytre ideal. Nei, det skal være et liv i inderlig samfunn med Jesu Kristi guddommelige Person. Guds Sønn's liv blir liksom det nye «ego», det nye «jeg» i vårt indre menneske, som innenfra nyskaper hele vårt vesen. «Jeg lever, dog ikke jeg lever mer, men Kristus lever, i meg.» (Gal. 2: 20.) Vår menneskelige personlighet hverken forsvinner eller forminskes ved dette. Den guddommelige virksomhet dreper ikke, den skaper. Vi bevarer vår menneskelige personlighet, men den får nytt guddommelig liv og løftes opp til Guds eget plan. Med Kristus lever vi da «skjult i Gud». (Kol. 3: 3.) Det er en underfull opphøyelse: å være seg selv, «jeg lever» - men i et evig og uendelig - hellig «Jeg» «dog ikke jeg lever mer, men Kristus lever i meg» Det er en underfull opphøyelse av vår syndige menneskenatur: å leve, men i Ham, Guds Sønn, «Ordet fra begynnelsen», som er selve livet. (Joh. 1: 1-14.) Når Kristus er blitt «vårt liv» og vi lever med Ham, Sønnen, skjult i Gud, eier vi allerede, mens vi lever på jorden det evige liv; vårt liv på jorden blir en antepasjon - en foregripelse - av den evige salighet.

«Guds etterlignere».

Er Kristus blitt det nye «Jeg» i oss, opphav til nytt, liv i vårt indre menneske, så er det klart at hans «kjærlighet vil drive oss» i hele vår livsførsel, så vi kan bære det nye, det kristne livs frukt i hundrefold. Vi vil da elske Hans ord som er uttrykt i Guds bud og i evangeliets anordninger. Guds bud er jo en åpenbaring av den guddommelige visdom, hellighet og godhet; evangeliets anordninger er de menneskelige uttrykksformer for Jesu guddommelige hellighet. Vi overholder disse bud og anordninger ikke fordi en høyere makt pålegger oss et «Du skal», men fordi vi vil være «Guds etterlignere som elskede barn», (Efes. 5: L) og forat vi kan bli «fullkomne likesom vår himmelske Fader er fullkommen» (Mat. 5: 48). Det er på denne måte vi vandrer verdig «det kall vi er kalt med.» Idet vi således oppdyrker i oss «det sinnelag som er i Kristus Jesus» forvandles vi mer og mer «til det samme bilde, fra glans til glans som fra Herrens ånd». (2. Kor. 3: 18.)

«Hemmeligheten fra evighet skjult i Gud».

Vi forstår nå at det kristne liv er en avgrunnsdyp hemmelighet. Det har sin rot i alt livs urgrunn, den treenige Guds mysterium. På samme måte som det ikke er gitt noe menneske å fatte den hellige Guds dybder, således kan heller ikke noe menneske helt igjennom fatte Guds barns, det kristne livs, hellighet. Den kristne sjel, det nye menneske, hviler i Guds Ånd og blir erkjent av den alene. Som skrevet er:

«Det som øyet ikke så, og øret ikke hørte, og som ikke er kom~ opp i noe menneskes hjerte, det har Gud bestemt for dem som elsker Ham,» det har Gud åpenbaret for oss ved sin And, for Anden gransker alt, også dybdene i Gud. For hvem andre er det mellom mennesker som vet hva som bor i mennesket, enn menneskets ånd som er i ham? Så vet da heller ingen annen enn Guds And hva som er i Gud. Men vi har ikke fått denne verdens ånd men den ånd som er fra Gud så vi skulle kjenne det som Gud har gitt oss.» (1. Kor. 2: 9-12)

Vi kjenner det som Gud har gitt oss! Kristent liv er ikke bare vennskap med Gud, er ikke bare det at Gud har benådet oss eller adoptert oss. Kristent liv vil si: Guds liv i oss ved Kristus. Det

er «delaktighet i den guddommelige natur.» (2. Pet. 1: 4) Vi drikker Guds eget liv av selve den guddommelige kilde. Hele vårt menneskelige vesen blir således inntil de siste og dypeste grunner grepet av Gud, helliget av Gud.

Nå først forstår vi hva den hellige Skrift mener når den kaller de kristne: «Guds barn - Guds arvinger og Kristi medarvinger» eller hva Kristus mener når Han sier at vi lever av Ham, slik som Han lever av Faderen.

Når vi tenker over det kall Gud har kalt oss med, kan vi ikke annet enn takke Gud for «Kristi uransakelige rikdommer», Gud «som har makt til å gjøre alt langt rikere enn det vi ber om og forstår». (Ef es. 3: 20.)

Vår stadige bønn og vår inderlige lengsel som Guds barn må være «at Kristus må bo i våre hjerter ved troen, så vi, rotfestet og grunnfestet i kjærlighet, med alle de hellige må kunne fatte bredden og lengden, høyden og dybden og kjenne Kristi kjærlighet som går over all kunnskap så vi kan bli fylt til Guds fulle mål». (Ef. 3: 17-20.)

Hellig samfunn.

Det nye liv i Kristus er altså delaktighet i det guddommelige livs mysterium. Vi må i denne forbindelse legge hele vekten på ordet «liv». Er dette engang gått opp for oss, så skulle vi heller ikke ha vanskelig for å forstå det som følger nå.

Slik som en i naturens orden ikke blir delaktig i det naturlige liv på annen måte enn ved å være medlem av den levende, organiske sammenheng som vi kaller menneskeslekten, så blir vi i nådens orden heller ikke delaktig i det overnaturlige liv på annen måte enn ved å være medlem av en overnaturlig organisk sammenheng, nemlig den nye menneskeslekt i Kristus, som vi kaller Kirken.

Da Guds Sønn ble menneske, forente Han sin guddommelige natur ikke med en menneskelig person, men med den menneskelige natur som er felles for *alle*. Menneskeslekten er blitt frelst ved Kristus, *ikke* som enere eller løse atomer, men som fellesskap. Frelsens frukter og fortjenester tilkommer derfor først og fremst ikke det enkelte menneske, men det fellesskap av Kristi lemmer som Paulus kaller «Kristi legeme» og som i den hellige Skrift også heter «Kirken.» Fordi Kirken som Kristi legeme forvalter «Kristi uransakelige rikdommer», må det også være gjennom den Kristus innvirker på de enkelte mennesker. Det er altså kun gjennom Kirken at de enkelte mennesker blir gjenstand for Kristi nåderike virken!

Katolsk kristen.

Derfor er det også så stor en lykke for et menneske å få lov til å leve sitt overnaturlige liv som katolsk kristen. I sin Kirke fortsetter Kristus sin frelsergjerning til alle menneskers frelse og salighet helt til tidens ende. Ved Kirkens ufeilbare læreembete lærer Han oss troens sannheter å kjenne. Ved Kirkens hyrdeembete leder Han oss hver eneste dag fram til stadig større hellighet. I Kirkens hellige sakramenter skjenker Han oss sin frelses nådeskatte.

Derfor er det av så stor en betydning for oss å vite hvordan en skal leve i Kirken, hvordan en skal gjøre bruk av Kirkens nådemidler og hvordan Kirkens fromhets- og andaktsliv skal komme oss til gode. I ett ord, det som er for oss av størst betydning å vite er:

Hvordan skal jeg leve som en god katolsk kristen?

Det er dette nærværende bok vil forsøke å lære deg, forat også du «kan bli stillet fram fullkomment i Kristus Jesus - håpet om herlighet blant oss.» (Kol. 1: 27-28.)

II. KAPITTEL.

OM Å LEVE I KIRKEN

Som katolsk kristen lever du ditt overnaturlige liv i Kirkens hellige samfund. Denne tanke er du antagelig så fortrolig med, at den neppe gjør større inntrykk på deg. Skjønner du egentlig hvor stort det er å få leve i Kirken? La oss først et øyeblikk tenke over hva Kirken er.

Vi lever i denne verden - den synlige verden. Her bygger vi vårt hus og stifter vårt hjem. Her arbeider vi og strever vi, her lider vi og kommer engang til å dø. Men samtidig er vi kalt til delaktighet i et rike som ligger hinsides de ytterste grenser for denne tidsalder og denne verdensordning - det rike der Gud troner i en herlighet som mennesket enn ikke tilnærmedesvis kan fatte. Allikevel finnes det en bro mellom disse to riker. Denne bro heter Kristi Kirke - den katolske Kirke. Kirken vil si at Guds rike har banet seg en vei inn i vår tilværelse og at Gud, er steget ned på jorden og har åpenbart seg i timelighetens verden.

Guds Sønnns menneskevordelse er opphavet til Kirken. Dette gjennombrudd av det guddommelige i den synlige verden, Guds menneskevordelse er, har flyttet Guds rikes historie inn i denne verdens historie. Dette Guds rike i timelighetens verden kaller vi den katolske Kirke. Den er for oss broen mellom tid og evighet. Dens hjørnesteiner er Kristi menneskevordelse og Kristi parousi, d. e. Kristi gjenkomst på verdens ytterste dag i stor makt og majestet for å dømme de levende og de døde. På disse to hjørnesteiner hviler Kirken. Kirken er på en gang i denne verden og *over* denne verden. Den har sin synlige side i menigheter, kirkebygninger, sakramenter, liturgi, den hellige skrift og det apostoliske embete. Den har samtidig sin usynlige side i Kirkens egentlige liv som er dens skjulte liv med Kristus i Gud - et liv som dens lemmer lever i kraft av den nye rettferdighet på grunnlag av Guds forsoningsverk i Kristus. Kirkens liv er det guddommelige liv, som fra Kristus strømmer inn i alle dem som hører Ham til.

Denne guddommelige livsstrøm som Kristus er opphav til i Kirken, får vi del i ved dåpens sakrament. Den hellige dåp innlemmer oss i den overnaturlige organisme hvis opphav den menneskevordne Guds sønn er og som apostelen Paulus kaller: «Kristi legeme som er Kirken». Ved på sakramental måte å bli innlemmet i Kirken blir vi samtidig på nåderik måte innlemmet i Kristus.

Å bli en katolsk kristen er altså ikke et spørsmål om å slutte seg til en religiøs bevegelse eller et program eller en livs- og verdensanskuelse. Å være en katolsk kristen er en «væremåte», en livsform, en spesiell art av liv, hvor den menneskevordne Guds Sønn tar mennesket i besittelse, idet Han i dåpen gjør det til Guds barn og fra dåpsdagen av hersker over det med krav på total suverenitet. Er en døpt, så er en innlemmet i Kristus og da lever en sitt liv som Guds barn i «Kristi legeme som er Kirken».

Som døpt til Kristus - som lem på hans mystiske legeme - kan du ikke la være å leve ditt liv som Guds barn i Kristi legeme som er Kirken - like så litt som et levende menneske kan la være å

leve sitt naturlige liv i menneskeslekten. Og så gis det bare to muligheter. Enten lever du som et verdig og hellig medlem av Kirken og så blir det deg til frelse, eller du lever som et uverdige medlem av Kirken og da blir det deg til øket ansvar og dom.

Hva er det å leve i Kirken?

Å leve i Kirken betyr først og fremst å leve i samfunn med Kristus. Som Kirkens barn lever du altså i virkelig samfunn med Guds menneskevordne Sønn, den korsfestede og oppstandne Frelser, som nå sitter «ved Gud Faders den allmektiges høyre hånd», og som gjør deg delaktig i sitt himmelske liv. «Gud er trofast, han som kalte dere til samfunn med sin sønn, Vår Herre Jesus Kristus.» (1. Kor. 1, 9). Fra dette ditt samfunn med Kristus i Kirken strømmer alle nådegaver rikelig til deg.

Å leve i Kirken betyr samtidig å leve i samfunn med «de hellige». Er du et lem på Kristi legeme, så er du allikevel bare ett av dets lemmer. I samme øyeblikk som du blir innlemmet i Kristus ved troen og dåpen, kommer du også i overnaturlig og reelt samfunn med hele den store sammenheng av mennesker og hellige institusjoner som Kristus har skapt og samlet omkring seg. Å leve i Kirken vil altså si: å leve i samfunn med Kristus og derfor også i samfunn med Kirkens lemmer og Kirkens hellige nådemidler.

«Jeg tror på de helliges samfunn».

Kirken er først og fremst en stridende Kirke på jorden. Den omfatter alle de nålevende mennesker som Gud ved dåpens sakrament har gjort til sine barn i Kristus. Alle disse har sitt hjem i Kirken og ingen får lov å isolere seg i selvtrettferdighet eller kald intellektualisme. Den tro som isolerer fra Kirkens hellige fellesskap er sekterisme, selv om den skulle skjule seg under en høyere åndelighets maske og selv om man ikke formelt skulle melde seg ut av Kirkens samfunn eller falle fra. Kirken hverken kan eller vil forhindre deg i å strebe etter en høyere grad av åndelighet og hellighet. Men skulle denne streben føre deg bort fra Kirkens fellesskap og få deg til å lukke deg inn i deg selv eller - om mulig enda verre! i en liten krets av særlig «innviede», da må du vite at dette er egoisme og slett ikke åndelighet eller hellighet i kristen forstand. Like så litt som den kristne religion kjenner noe «esoterisk» innhold, likeså litt er den edleste religiøse livsutfoldelse i kristendommen en forrett for særlig «innviede». Kristi Kirke er katolsk og kjennes alltid ved alle sine barn, også de minste og dem den har liten glede eller heder av. De syke og svake lemmer på Kristi legeme er også lemmer, og de sterke og friske tør ikke forakte dem, men må lide med dem.

En god katolsk kristen opplever hver dag sitt samfunn med den stridende Kirke på jorden ved å frembære til Gud sin bønn og sin lidelse og ikke minst det hellige messeoffer for sine brødre og søstre i Kristus. Og så skal vi være som «den, der tjener» - forsøke etter apostelens ord: «A gjør det gode mot alle, men mest mot troens husfolk». (Gal. 6, 10). Men så kan vi også trøste oss til at vi, især når vi lever i nådestanden, har del i alle våre brødres og søstres forbønner og åndelige goder.

Kirken har sine barn ikke bare her på jorden. Den er også en *lidende Kirke*, d. v. s. at den også har barn som lider i det lutringssted som ingen kommer ut av før han har betalt den siste øre.

«Og når det ene lem lider, lider alle lemmer med.» (1. Kor. 12,26). Som lemmer på «Kristi legeme som er Kirken» må vi lide med de lemmer som lider i skjærsilden. Vi kan og skal

fremskynde deres lutring ved vår bønn og ved våre gode gjerninger som er gjort i kraft av Guds nåde, og særlig ved å frembære for dem det hellige messeoffer.

Kristi Kirke er tilslutt også en himmelsk, *en triumferende Kirke*. Det er den store menighet av «de fullendte rettferdiges ånder». (Hebr. 12, 23), som har vunnet seier og nå tar del i den himmelske gudstjeneste. Vi skal ære disse våre hellige brødres og søstres minne og forsøke - innenfor rammen av våre muligheter - å etterligne deres eksempel. Heller ikke bør vi glemme at de helliges tidligere fyldestgjøringer og fortjenester og deres nåværende, forbønner kommer oss tilgode. Å påkalle de helliges forbønner er derfor en ekte katolsk skikk som har sin rot i troen på de helliges samfunn.

Om å være «lem» på Kirkens legeme.

I dette kapitel er det så ofte sagt at vi må huske på vi er «lemmer» på Kristi legeme som er Kirken. Kanskje du nettopp på dette punkt har et og annet «hvis» og «men» å komme fram med. Du henviser muligens til at det av mange grunner er vanskelig å være et «lem» på Kristi legeme. «Mister jeg ikke min personlighet - går jeg ikke på den måten under i en religiøs masse?» Nei - det gjør du slett ikke. Det forhold som i Kirken binder lemmene sammen til et fellesskap, er fellesskapet i den ene Kristus. Dette fellesskap beror på alles barnekår hos Gud i Kristus som hver enkelt får del i, og står derfor i tydelig motsetning til det som vi mener med «masse». I den katolske Kirkens fellesskap forblir det enkelte menneske noe eget og personlig. Her gjelder St. Pauli ord når han taler om legemets lemmer som trenger hverandre og som ikke opphever hverandres særpreg, men heller ikke må forstyrre fellesskapet. Så langt fra at du i Kirkens fellesskap skulle miste din særpregede personlighet, kommer du nettopp til, kristelig sett, å vokse i dette fellesskap - for alene Kirkens legeme har mangfoldighetens rike fylde. Når alle lever for helheten, er det på beste vis sørget for det enkelte lem. (1. Kor. 12: 12-28).

Den tro som isolerer fra fellesskapet er født av selvishet og motløshet. Selvisheten som ikke lenger er rede til å bringe de ofre som Kirkens fellesskap vil kreve av oss. Motløshet som merker at Kirkens fellesskap danner en skranke for og en motsetning til vår streben etter alltid og overalt å ville gjennomtrumfe vårt eget lille «jeg». Men da må du huske på at du ikke kan være noen kristen uten å være et virkelig lem på Kristi legeme som er Kirken. Det er Kirkens trosfellesskap som skaper vårt trosliv. Det er Kirken alene som har bevart Guds åpenbaring gjennom århundrene og brakt oss den så den kan bli til frelse og salighet også for oss. Også den minste bønn som vi leser kommer i grunnen til oss fra Kirkens moderskjød. Bare de troendes fellesskap kan styrke og ordne troen. Et glødende kullstykk som blir tatt bort fra de andre og ligger alene, det slukner. Men hvis en legger det inn i ovnen igjen, kan det bli glødende. Slik er det også med det å være et medlem av Kirkens fellesskap. Det som Kirken er, det opplever en i dets saliggjørende og styrkende kraft først når en er et *v i r k e l i g* lem på den, d. v. s. når en i troens ånd og med hengivenhet oppfyller sine forpliktelser mot Kirkens dypeste bestemmelse og betydning. De mennesker som oppfatter all fordring på innordning av tanke og handlemåte under Kirkens uforanderlige livslover som en utålelig tvang burde en -gang tenke over dette. Og da særlig de som mener en kan leve sin kristne tro uten å være forpliktet av Kirkens fellesskap. Slikt fører - og må føre - til steril og ufruktbar sekterisme, om en med. aldri så pene gloser pynter på sin «jeg»-betonte streben.

Du vet at det lem som blir skilt fra legemet er prisgitt døden, for bare det levende legeme har den blodets kraft som gjennomstrømmer alt og styrker og holder liv i det. Med denne kraft er i

kristendommen den Helligånd, som bare er lovet Kirken og ikke den enkelte. Det er den som skaper alt sant liv som overvinner verden. Men de av Kirkens lemmer som virkelig, bevisst og villet, lever som sådanne, de får i rikt mål av denne den Helligånds nådekraft som strømmer i Kirkens legeme fra det ene lem til det annet. Disse skal i sannhet få erfare hvor velsignelsesrikt det samfunn er som er Kirkens største gave.

Hvordan er det praktisk «å leve» i Kirken?

Kirken er ikke skapt av Gud for å være et sikkert tilholdssted for pene og pyntelige, forsiktige og korrekte verdensmennesker som vil være snille og hyggelige og ha det trygt og godt og gjerne litt høytidelig. Kirken er det sted hvor den levende Guds ild brenner, den ild som Kristus brakte på jorden og som han ga oss for at den kunne rense og fornye oss, ikke for at korrekte halvhjertede mennesker kunne få varme sine blodfattige, blåfrosne fingre ved den himmelske kjærlighets ild. Vi må ikke gjøre Kirken og det å være medlem av Kirken til en formel, en klisjé eller dekorasjon, - så vi kan få være i fred og sove uanfektet videre. Du skal «*leve*» i Kirken og «*vokse*» frem til stadig større likhet med Kristus som er all hellighets opphav og urbilde.

Når du spør hvordan det praktisk går for seg «å leve i Kirken», hvordan Kristi Kirke tar seg av din helliggjøring, så må du vite at det skjer:

1. *Ved bønnen.* Kirkelig liv er bønnens liv - et liv som forener oss både med Kristus og med våre brødre og søstre i Kristus. Det er både tilbedelse, lovprisning og takksigelse, der løfter seg som røkelsesskyer innfor Guds åsyn. Det er også forbønn, der pulserer som en bølge av kjærlighet og samhørighet i Kristi legeme som er Kirken. Riktignok kan ingen kristen forsømme sin daglige bønn som arter seg som privat fromhet. Men det er allikevel slik at denne private bønn ofte bare er som en svak røkestripe som stiger opp fra vår menneskelige fattigdom og nød. Kirkens bønn derimot er en lysstrøm ovenfra, den er Helligåndens verk, mettet som den er med åpenbarings dype tanker og nåderike sannheter.
2. *Ved gudstjenesten.* Kirkens liv finner sitt uttrykk i gudstjenesten. Gudstjenesten er Kristi legeme i ypperste funksjon, den er det til offer og bønn forsamlede Guds folk. Gudstjenesten har sine faste lover og kalles liturgi. Liturgien er derfor ikke et tilfeldig skudd på Kirkens tre, men hører med til Kirkens vesen. Liturgien gjør gudstjenesten til et drama som vi alle Kirkens lemmer - *aktivt* tar del i og hvor Kristi livs mysterier fornyes dag for dag på nåderik vis. I dette liturgiske drama møter Kirken sin Herre i offer, sakrament, Guds ord og bønn, og blir delaktig i Kristi rike nådegaver. Liturgien gjør hele året til en stadig fornyet opplevelse av frelsen i Kristus Jesus.
3. *Ved sakramentene.* Kirkens liv er sakramentalt liv. Det vil si at Gud stadig på nytt i nåde griper inn i vårt liv gjennom synlige tegn og bestemte ord sakramentene, som er nådens virksomme årsaker i vår sjel. Dåpen er således en reell utkåring til Guds barn. Skriftemålet er våre synders nådige forlatelse, like reell og kraftig som da Jesus i synlig skikkelse forlot syndene på jorden. Den hellige kommunion er en reell forening med den oppstandne og levende Herre Jesus Kristus som vi vet en gang skal komme igjen for å ta oss med seg opp til himlen.
4. *Ved innbyrdes kjærlighet.* Helt fra begynnelsen av har Kristi Kirke kjent til «tjenesten». Derved forstås hver enkelt kristens plikt til å «gjøre det gode mot alle men mest mot troens

egne husfolk». Å tjene sin neste i kjærlighet, det hører med til Kirkens samfunnsliv som et vesentlig ledd. Dette samfunnsliv kan ikke tenkes uten denne «tjeneste». Kirkens medlemmer er og må føle seg som en stor søskenflokk, hvor alle har omsorg for hverandre, lider med hverandre, gleder seg med hverandre og bærer hverandres byrder.

Vi katolske kristne er medlemmer av et samfunn som omfatter himmel og jord. Dette Kirkens samfunn hviler ikke på økonomiske interesser eller raseinstinkter, heller ikke på felles språk eller kultur. Det hviler utelukkende på delaktigheten i Kristus Jesus, på delaktigheten i ett og samme overnaturlige liv som er brutt inn i vår tilværelse og der har skapt seg en livsform, Kristi mystiske legeme som er Kirken. Dette legeme er vi lemmer på i dette liv og vi skal fremdeles være lemmer på det når Kirken har nådd sin fullending i himlen.

«Sentire cum Ecclesia».

Har det ved Guds nådes hjelp gått opp for oss hva den katolske Kirke er, hva det betyr å få lov til å være dens barn, da blir ordet om å føle og tenke som Kirken gjør det - «sentire cum Ecclesia» - til en selvfølge. En god katolikk vil alltid avholde seg fra ubeføyet, skarp og negativ kritikk når det gjelder Kirkens liv og lære, dens institusjoner og dens hierarki. En god katolikk setter sin ære i å være lojal til fingerspissene og følger trofast og samvittighetsfullt Kirkens anordninger. En god katolikk elsker Kirken som sin åndelige mor: «Sancta. mater Ecclesia - den hellige moderkirke». Som en mor skjenker Kirken oss det overnaturlige liv ved hjelp av de hellige sakramenter. Som en mor fører den oss ved sitt ufeilbare læreembete frem til sikkerhet i de avgjørende livsspørsmål. Som en mor tar den oss ved hånden og veileder oss til hellighet.

Pietet, kjærlighet og takknemlig hengivenhet for vår hellige moderkirke er de egenskaper som preger den gode katolikk holdning overfor Kirken.

At Gud har kalt oss til å være moderkirkens barn, er den største nådegave Han har skjenket oss.

«Takk være Gud som på min vei til sannhets Kirke, førte mig. Jeg aldri den vil svikte.»

III. KAPITTEL.

DIN MENIGHET

Kristi Kirke møter du til daglig i din egen menighet. Din menighet er intet annet enn en lokal manifestasjon av den ene verdensomspennende katolske Kirke. De enkelte katolske menigheter hele, verden over er *på ingen måte* innbyrdes uavhengige sammenslutninger. Nei, de utgjør sammen den ene katolske Kirke. Når det Nye Testament bruker samme ord for «Kirke» og «enkeltenighet» - Ecclesia - er forklaringen den at enkeltmenigheten er den lokale manifestasjon av den ene katolske Kirke. En katolikk bør derfor vokte seg vel for «menighetsfanatisme» som ubevisst beveger seg i nærmest sekteriske tankebaner. Som om det ikke fantes andre menigheter i verden enn ens egen lokale menighet!

Bør en vokte seg for menighetsfanatisme, så må en likevel vokte seg enda mer for mangel på menighetsbevissthet. Denne mangel ville være meget ukatolsk. Den tro og den religiøse praksis som isolerer seg fra menighetens fellesskap er i alle fall ikke født av Gud, men av egoisme, selv om den skjuler seg bak en maske av fromhet og åndelighet. Kristendommen er ikke noen individualistisk personlighetsreligion. En grundig lesning av de nytestamentlige skrifter vil overbevise en om det. Neppe er kristendommen trådt inn i historien, før de kristne danner en menighet i Jerusalem. «Og de holdt trolig fast ved apostlenes lære og ved samfunnet, ved brødbrytingen og ved bønnene. Men alle de som trodde, holdt sammen». (Ap. gj. 2: 42-47).

Som katolikk lever du ditt kristne liv ikke som et nummer i et tilfeldig prekestolspublikum eller som tilhenger av pastor N. eller pater X. Det er nødvendig at vi på det kristelig-religiøse område overvinnes partikularismen som nettopp her på det mest hårdnakkede forsvarer sine siste festningsverker. Som katolsk kristen lever du og bør du leve ditt kristne liv ikke i de private andakters eller de private åndsretningers lille glasshus, men i Kirkens store fellesskap som du daglig og praktisk møter i din egen menighet. Vær altså et ansvarsbevisst og helhjertet medlem av denne. Det plikter du nettopp som katolsk kristen.

Hva din menighet er for deg.

Din menighet er ditt kristne livs arnested, fordi den er en levende selle i Kirkens legeme hvor det guddommelige livs strøm pulserer til alle menneskers frelse og salighet. Denne nådestrøm kommer du i levende kontakt med, ikke privat, ikke i enerum eller på egen hånd, men i og ved din egen menighet. Derfor skal denne ikke være noe mindre enn ditt kirkelige hjem. Et godt barn kommer ikke bare én gang i blant på snarvisitt i sitt eget hjem. En god katolikk vil derfor heller ikke la hele sin befatning med menigheten bestå i en snarvisitt i påsketiden. Og en god katolikk møter sin sokneprest også ved andre anledninger enn til den årlige betaling av kirkeskatten. *Din egen menighet er ditt kirkelige hjem.* De kirkelige handlinger forutsetter et familiefellesskap blant menighetens medlemmer. Således er messen menighetens fellesskapshandling, en handling altså av mennesker som ofrer og tilber sammen fordi de hører sammen som medlemmer av menighetens store familie. Dåpen angår ikke bare det nyfødte barn og dets nærmeste familie, men hele menigheten. Ved dåpen opptas barnet ikke bare i Kirken, men også i denne bestemte lokale katolske menighet og i det fellesliv som rører seg der.

De unge gifter seg under menighetens forbønner og med all den velsignelse fellesskapets forbønner kaller ned over dem. Og menigheten har sine døde som tilhører den hele menighet og aldri glemmes foran dens alter - som de selv søkte hen til i livets gledfulle og vanskelige stunder.

Det er stort å få lov å tilhøre en egen menighet. I framtiden bør du huske litt bedre på hva du eier i den. Det er gjennom den at du står i levende forbindelse med hele den hellige katolske Kirke og med alle dens rikdommer på nåde og velsignelser.

Den kirkerettslige side ved din menighet.

Kirkerettslig sett deles Norge for tiden i Oslo Apostoliske Vikariat og de to apostoliske prefekturer: Mellom-Norge og Nord-Norge, med henholdsvis Oslo, Trondheim og Tromsø som hovedseter. Hvert av disse tre kirkedistrikter er delt i menigheter, som hver har sin egen sokneprest. Enhver katolikk som er bosatt i Norge hører til den ene eller den annen menighet i et av de tre

kirkedistrikter, selv om han bor aldri så langt fra en soknekirke.

Som katolikk er det en av dine første plikter å søke underretning om hvilken menighet du hører til og hvem som er dens sokneprest. Gå og besøk ham snarest mulig, så ditt navn kan bli innskrevet i kirkebøkene. Er du familieoverhode, oppgi da for soknepresten navnene på familiens katolske medlemmer, samt de øvrige opplysninger han måtte be om. Det er bare på denne måte stedets sokneprest kan holde orden i sin administrasjon. Dernest er kjennskap til soknebarnas person og forhold nødvendig for presten for at han kan være i stand til å oppfylle sine plikter som sjelesørger.

Flytter du fra menigheten, sørg da for å underrette soknepresten. Også om du bare flytter til en annen adresse i din menighet, bør du gi soknepresten beskjed om det, da det både for deg selv og for ham er av stor betydning å vite hvor i soknet han kan finne deg.

Kommer det nye katolikker i det sokn hvor du bor, som du merker ennå ikke har oppsøkt soknepresten, så minn dem da om å gjøre det eller si fra til soknepresten at det er kommet nye trosfeller til menigheten.

Din sokneprest.

Din menighet blir hverken styrt av din skriftefar eller av den prest hvis prekener du liker eller av pastor N. eller pater X. som du er mest glad i. Den menighet du tilhører blir styrt av den prest som Biskopen - eller Prefekten har betrodd sjelesorgen til i den del av Vikariatet - Prefekturet - hvor du bor. Denne prest er din egen sokneprest.

Han bærer i din menighet ansvaret for sjelenes velferd. Han forvalter der sakramentene til deres frelse. På de dager som Kirken har fastsatt, frambærer han messeofferet for sine soknebarn, også for deg. Det er hans oppgave ved belæring og formaning å veilede sin menighet på kristenlivets vei, fram til hellighet. Han bestemmer alt som angår soknekirken og bestyrer dens formue og eiendommer. Det er også hans plikt å se til at alt går riktig for seg i menigheten.

En god katolikk vet at hans sokneprest ikke er en embetsmann som han bare møter for å hente attester hos eller for å betale kirkeskatt til. Som katolsk kristen står du i et helt annet, et religiøst forhold til ham. Kristus har gitt sin Kirke et synlig enhetsprinsipp, som alle de troendes enhet i Kristus blir synlig i, et enhetsprinsipp som bærer og bevarer de troendes enhet nedigjennom alle tider helt til verdens siste dag. Det gudgivne synlige enhetsprinsipp er Kirkens hierarki - pave, biskop og prest. Kirkens hierarki er det bånd som forener Kristi mange lemmer i Kirkens enhet slik at Kirken i sannhet er *ett* legeme.

Som Kirkens klippe er Paven den kirkelige enhets synlige uttrykk og garanti. Hva pavedømmet er for hele Kirken, det er Biskopen for sitt bispedømme. Biskopen er den synlige framstilling av og garanti for bispedømmets enhet. Soknepresten er det forenende midtpunkt i menigheten, synliggjøringen av den overpersonlige enhet i Kristus som knytter menighetens lemmer sammen til et stort kristent familiefellesskap.

Som katolsk kristen står du altså i et særegent forhold til din sokneprest, et forhold som ikke kan erstattes av noen annen prest. Riktignok stiller Kirken deg fritt til å velge til skriftefar og til åndelig rådgiver den prest som du selv måtte ønske. Av den enkle grunn at her gjelder det din egen samvittighet alene. Men fra det øyeblikk av det gjelder forhold som ikke utelukkende angår din personlige samvittighet, men forhold hvor Kirkens fellesskap har et ord med i laget, overlater Kirken det slett ikke til deg selv å velge den prest du selv måtte ønske. Når det gjelder dåp, brudevigsel og begravelse er det menighetens sokneprest som av Kirken er utpekt til å foreta disse

hellige handlinger. Derfor er det en uskikk når man ber en annen prest i enn sin sokneprest om å foreta barnedåp og brudevigsel. Skulle denne uskikk ta overhånd, ville det snart være forbi med menighetsbevisstheten og menighetens fellesskap.

Selvfølgelig kan du, når særlige grunner foreligger, be soknepresten eller - om nødvendig - biskopen om å gi en annen prest fullmakt til å foreta disse handlinger, men du må rette deg etter deres avgjørelse.

Glem endelig ikke at soknepresten bærer ansvaret for menighetens åndelige velferd. Dette ansvar kan han føle tungt nok. Det skaffer ham ofte en masse bekymringer og sorger. Nekt ham da ikke en sjelesørgers gleder: å døpe barna i menigheten sin og å innvie sine soknebarns ekteskap. Husk at hverken dåp eller brudevigsel er private andakter. Samtidig som det er personlige anliggender er det også hele menighetens.

Din soknekirke.

Din menighet er ditt kirkelige hjem, som har fått sitt synlige uttrykk i din soknekirke. Her er det menighetens barn ved dåpen blir gjenfødt til et overnaturlig liv. Her er det biskopen ved fermingens sakrament salver menighetens medlemmer til Kristi stridsmenn. I din soknekirke blir messeofret båret fram for menighetens levende og døde. Her er det at de unges ekteskap blir innviet under menighetens forbønn. Fra soknekirken blir de døde i menigheten begravet. Det er således mange hånd som binder oss til vår egen sognekirke. Den gir deg hva ingen annen kirke kan gi. Den skjenger deg ikke minst det katolske fellesskap. Det ville altså av mange grunner være galt om du sjelden eller så godt som aldri viste deg i din egen soknekirke, foruten i påsketiden når du skal motta påskeskommunionen. «Elsk brorskapet», sier apostelen. Husk at du som katolsk kristen har dine bestemte forpliktelser nettopp overfor den menighet du tilhører. Ikke minst har du den plikt å be i fellesskap med og for din menighet og å oppbygge den ved deltagelse i den felles gudstjeneste.

Menighetsmessen.

Både om søn- og hverdagene feires menighetsmessen i din soknekirke. Særlig høymessen om søndagen er menighetens fellesgudstjeneste framfor alle andre. Der samler menigheten seg, som lemmer på den ene Kristus, ved Herrens alter, ved Kristi kors, i en felles tilbedelse, takksigelse og kjærlighet. Hver eneste menighetsmesse, og da særlig hver eneste høymesse på Herrens dag, er en gjenframstilling av det bilde Apostelgjerningene tegner av den første kristne menighet i Jerusalem: «Og de holdt trolig fast ved apostlenes lære og ved samfunnet i brødbrytingen og ved bønnene - og når de brøt brødet omkring i husene, holdt de måltid med glede og enfold i hjertet og de lovpriste Gud». (Ap. gj. 2: 42-47.) Vis i din religiøse praksis at du har forstått denne katolske tankegang om det kristne fellesskap og ta flittig del i menighetsmessen, særlig i høymessen om søndagen. Riktignok har du oppfylt din plikt når du om søndagen går i en tidligere messe. Du har også godt av fra tid til annen å gå en tur om søndagen. Men la det ikke bli en vane bare å gå i fromessen slik at du så godt som aldri kommer i høymessen. Høymessen er og blir likevel høydepunktet i din menighets fellesgudstjeneste på Herrens dag. Katolske familier bør innrette seg slik at noen hører fromessen og de andre høymessen, når da ikke samtlige kan ta del i denne siste. Så vidt mulig bør de skiftes om å ta del i messeofret om søndagen på denne måte.

Det er også en annen grunn til at du gjerne bør gå i høymessen. I høymessen forkynnes Guds

ord. Det er nok så at det blir holdt en kort preken i fromessen også, men den er egentlig ikke beregnet på å være den eneste belæring over Guds ord.

Mange vil gjerne høre hva de kaller: «en god preken». En bør imidlertid huske på at selv om det er mere tiltalende å høre en god enn en dårlig predikant, så kommer du ikke til messen for å høre prøver på prestens veltalenhet, men bl. a. for å bli undervist i Guds ord som skal være «en lykte for din fot».

Det finnes enn videre noen katolikker som er så lite katolske i sin tankegang at de gjerne vil høre prekenen når det er en bestemt prest som preker, men ellers ikke. Dette er naturligvis galt. En går ikke til messen for å høre eller dyrke pastor N. eller pater X. En kristen hører prekenen for å bli undervist i Guds ord, uten hensyn til hvem som holder den.

En har også dem som ikke synes om å høre prekener i det hele tatt, fordi de synes de alltid er kjedelige og gamle. Det er i alminnelighet de lunkne kristne som klager over kjedsommelighet i prekenen. En ivrig katolikk som har sin sjels helliggjøring for øye, og som ikke søker sensasjon eller oratorisk fyrverkeri, liker å høre Guds ord og han finner i enhver preken alltid en tanke han kan bruke, selv om han har hørt både presten og det emne som blir behandlet mange ganger før.

Menighetssang.

Det ideelle ville være om alle som var i messen, tok del i den liturgiske sang, og ikke bare nynet med i de norske salmer. Det er opplagt at ikke hele menigheten kan synge de deler av den liturgiske tekst som skifter med hver søndag. Det er nok at sangkoret innøver dem. Kyrie derimot, Gloria, Sanctus og især Credo og svarene på prestens sang, ville ta seg praktfullt ut hvis *hele* menigheten sang med. Selv den mindre gode stemme vil i menighetssangen kunne være med på å synge Herrens pris. Den enkelte bør selvfølgelig ordne seg inn under det hele. Disiplin må det være. En kirke er ikke noen konsertsal. I menighetssangen er det ikke plass for primadonnanykker og der bør heller ikke være plass for private hjertesukk eller gudelige jammerskrik. En bør i menighetssangen hverken skrike eller skjelve - men synge. Sangen må ikke gå for fort, men *særlig ikke for langsomt*. Det er til glede for himmelen og til oppbyggelse for menigheten når alle tilstedeværende gjør sitt beste for å synge under messen til Guds ære.

Menighetens bededag.

Som du vet er det i de tre kirkedistrikter i vårt land innført en ordning med vedvarende bønn til støtte for Kirkens apostolat i Norge. Hver menighet og hvert større ordenshus i landet har fått sin særskilte og bestemte dag i måneden som bededag med den særlige hensikt å be om at: «alle må være ett». Du som er glad i Kirken og kan takke Gud for den sanne tros nådegave har her en stor og kjær plikt å oppfylle. Glem ikke at apostolatets første oppgave er: å be vingårdens herre om en rik høst. Den månedlige bededag har følgende program: 1. Den hellige messe og kommunionen oppofres i den nevnte mening. Har du ikke tid eller anledning til det om hverdagen, er det ikke noe i veien for at du kan gjøre det på følgende søndag. 2. Alterets hellige sakrament stilles ut under eller etter messen og den sakramentale velsignelse meddeles. Hvor det lar seg gjøre, kan sakramentet stilles ut hele dagen. 3. Alt arbeid og alle bønner i dagens løp oppofres i bededagens mening. Dette er noe som du kanskje aldri har tenkt på før. - 4. Om aftenen holdes andakt med sakramental velsignelse. Under andakten blir det bedt for Kirkens framgang og vekst i Norge. Med litt god vilje

kan du iallfall være med på denne aftenandakt. La menighetens månedlige bededag bli en bededag for hele menigheten. Samtidig som den er en mektig støtte for Kirkens apostolat, vil den utvide vår horisont og fordype menighetens bevissthet om å være, ikke en liten sekt, men en del av den universelle Kirke.

Menighetens felleskommunion.

Det femte kirkebud forplikter oss til å motta den hellige kommunion minst en gang om året, nemlig i påsketiden. At denne ene gang imidlertid er det absolutte minimum skjønner enhver katolikk som ikke er hjelpeløs lunken og doven. Gudskjelov at mange ofte og regelmessig mottar Vår Herre i den hellige kommunion. Men den menneskelige natur er - tross all god vilje - svært glemsom. Derfor arrangerer en gjerne rundt om i våre menigheter en månedlig felleskommunion, enten for hele menigheten eller - i de større menigheter - for medlemmene i de forskjellige foreninger.

En ivrig katolikk setter sin ære i å ta del i felleskommunionen. Selv om du går flere ganger i måneden til Herrens bord, ta likevel del i denne felleskommunion, til støtte og oppbyggelse for de andre. Aldri kommer menighetens overnaturlige enhet og fellesskap så klart til syne som når dens medlemmer blir Kristi bordfeller og spiser i fellesskap av livets brød «Ett er brødet, derfor er vi ett legeme, vi alle som blir delaktige i det ene brød og i den ene kalk». (1. Kor. 10-17.)

De utenbysboende katolikker.

Det finnes en kategori av trosfeller som under våre forhold faktisk danner en klasse for seg - de utenbysboende katolikker.

Ofte bor de langt fra sin soknekirke, og det ligger derfor dessverre i sakens natur at de er nødt til å leve sitt katolske liv uten større kontakt med sin menighet eller med trosfeller forøvrig. La oss si det med en gang: disse katolikker har det langt fra lett, sett fra katolsk standpunkt. De lever i totalt anderledes-troende omgivelser og er avskåret fra å finne støtte i den regelmessige kirkegang og i omgangen med gode og ivrige trosfeller. De menighetsmedlemmer som er så heldige å bo i nærheten av Kirken, burde ofte huske disse enslige katolikker i sin forbønn og etter den hl. kommunion, særlig på menighetens månedlige bededag.

De utenbysboende katolikker bør imidlertid ikke glemme at skal de forbli trofaste i sitt hellige kall, da kommer det meget an på hvordan de selv stiller seg. Jo vanskeligere de forhold er som de lever under, desto mer helhjertede katolikker bør de være. De skal altså ikke bare nøye seg med *ikke* å delta i ikke-katolske gudstjenester og religiøse sammenkomster. - Dette er forresten et viktig punkt, for ikke noe er så farlig som å blande kortene på det religiøse område. - Men de må også positivt gjøre hva de kan for å være gode katolikker. Særlig de utenbysboende trosfeller må være bønnens mennesker. Om søndagen bør de ha seg en still e stund, og idet de i ånden forener seg med sin menighet, bør de lese messebønnene av bønneboken samt dagens epistel og evangelium. Disse tekster finner en i Søndagsboken eller i den katolske utgave av det Nye Testament, hvor det finnes en fortegnelse over alle epistler og evangelier på søn- og helligdager i årets løp.

Om det på noen måte lar seg gjøre, bør de reise inn til Kirken på de store høytider for å kunne motta de hellige sakramenter, høre Guds ord, tale med presten og være litt sammen med troens husfolk. Det gir mot, en reiser tilbake til hjemstedet befestet og styrket i sin tro.

Soknepresten og søstrene vil sikkert gjør hva de kan for å skaffe sine trosfeller husly. Noen frykt for at dette ikke vil skje, behøver en slett ikke å nære.

Katolikker som bor langt borte fra kirke og menighet bør dessuten sørge for å ha et godt utvalg av katolske andaktsbøker og annen god katolsk litteratur i sin bokhylle. All den tid de så sjelden har anledning til å høre Guds ord forkynt i Kirken, er det deres plikt å sørge for at de ikke unnværer ordets næring hele året igjennom. En behøver ikke å være redd for at det skal bli for dyrt å anskaffe seg dette utvalg av katolsk litteratur. En kan bare skrive til sin sokneprest som med glede vil skaffe sine vanskelig stillede soknebarn de bøker de måtte ha bruk for.

Til slutt: for at de utenbysboende katolikker ikke helt skal måtte unnvære kontakten med sin menighet, ville det være godt om de regelmessig leste bladet St. Olav. Dernest ville det være helt ypperlig om de stod i brevveksling med sin sokneprest eller med sin åndelige rådgiver eller skriftefar.

Katolikker på ferie.

En kan diskutere både vel og lenge om det er riktig at katolikker om sommeren bor på landet på et sted som er så langt fra en katolsk kirke at de i et par måneder hverken kan komme i messen eller motta de hl. sakramenter. Men siden forholdene er som de er, burde de katolikker som hele sommeren bor på landet eller er bortreist for hele sommerferien, sørge for at de vedlikeholder sin religiøse praksis så godt det lar seg gjøre. De skal ikke bare tenke på matforsyning og sengklær og fiskestenger når de drar til «hytta», - de må heller ikke glemme å ta sin rosenkrans og bønnebok med. Husk at søndagen er Herrens dag som skal helligholdes også «på landet» eller på «hytta». Et menneske har en sjel også om sommeren, og sjelen har aldri «ferielukning». «En sunn sjel i et sunt legeme», - men legemets helse må ikke styrkes på sjelens bekostning, det er dårlig økonomi.

Menighetens foreningsliv.

Foruten i gudstjenesten kommer menighetens medlemmer sammen i foreningene. Foreningslivet skaper imidlertid en god del problemer og vansker, først og fremst av saklig art. «Hvordan skal en forening ledes? Hvordan skal en gjøre medlemmene interessert og holde interessen ved like?» Enhver som har stelt litt med foreninger, vet at bare disse to spørsmål - og det er en god del flere - kan sette grå hår i hodet på en.

Dertil kommer problemer og vansker av mer personlig art. De individualistisk anlagte naturer føler det som noe tungt å arbeide sammen med andre - ikke med en liten utsøkt krets av mennesker, som står en nær ved de samme interesser eller ved andre spesielle forhold, men med alle, også likegyldige og utiltalende mennesker. På en viss måte må nettopp slike mer fintfølede naturer bryte ned de skranker som de har bygget opp omkring sin person og sitt liv for å dele livet med andre og gi dem plass i sitt eget.

De sosialt innstilte derimot føler seg ganske hjemme i foreningene og trives der. Der finner deres medfødte virkelyst oppgaver å ta seg av, og deres aktive anlegg kommer til sin rett. Men der hvor den individualistisk anlagte må bringe det offer å ta del i samværet med mange, der må den andre lære å legge bånd på sin ofte ubendige aktivitet og kanskje litt bråkende vesen, for så å kunne arbeide lojalt sammen med andre og vise den kultur som det kristelige foreningsliv krever.

Er foreningslivet nødvendig?

En kan nok bli frelst og vinne saligheten uten noen gang å ha vært i en forening. Og det er jo slett ikke en dårlig trøst for alle dem som foreningslivet er en plage for.

Likevel må en si at under våre forhold er foreningslivet på sett og vis en nødvendighet, altså ikke en absolutt, men iallfall en *moralsk* nødvendighet.

Kirkens oppgaver her oppe er mange, og menighetens medlemmer bor spredt over så store distrikter, at de spredte krefter må samles målbevisst for i samlet flokk å ta de nødvendige løft. Her har foreningslivet sin store sjanse og byr på mange fordeler.

Det er imidlertid langt viktigere grunner som kan gjøre det klatt at foreningslivet er nødvendig nettopp under vare forhold. Som katolske kristne står vi -svært alene med våre idealer i totalt anderledes-troende omgivelser. Det som er det høyeste for oss, blir ikke anerkjent av våre omgivelser eller finner i hvert fall ikke forståelse der. Vi kan ikke uhemmet og spontant gi uttrykk for vårt åndelige liv. Som katolske kristne i et ikke-katolsk land, lever vi, religiøst sett i praktisk i en permanent unntakelsestilstand. Men kan det åndelige - det som avspiller seg mellom Gud og menneskesjelen - ikke spontant og selvfølgelig komme til uttrykk i ens livsførsel forøvrig og finner det ikke gjenklang i de nærmeste omgivelser, da er det i faresonen og har lett for å gli bort.

Det er således ikke noen annen råd enn at vi, så godt det lar seg gjøre, *skaper* slike omgivelser, hvor vi som katolske kristne fullt ut kan være oss selv. Under våre forhold vil det derfor være av stor betydning, ja, for mange en nødvendighet, at vi som trosfeller kan møtes regelmessig, også utenom den regulære gudstjeneste.

Foreningslivets problemer.

Nettopp fordi foreningslivet her har så mange forskjellige oppgaver å ta seg av, vil det gjerne oppstå visse eiendommelige vansker, som det ikke er så lett å finne den rette løsning på.

Det er klart at våre foreninger er *religiøse* foreninger. Det er deres store oppgave å styrke våre trosfeller i deres trosnivå. Dette skjer direkte f. eks. ved andakter og religiøs belæring i preken og foredrag. Men en må heller ikke være blind for at våre foreninger ikke er av rent religiøs karakter. Våre trosfeller må også kunne møte hverandre der som venner til selskapielig samvær. Det knytter sterke bånd mellom «troens husfolk» og kan bli til støtte for svake og ubefestede sjeler. Og det ennå bortsett fra den uvurderlige lykke at man på denne måte kan få katolske venner og få seg en god katolsk omgangskrets.

Den selskapielige side av foreningslivet kan imidlertid komme til å bety en viss fare, nemlig hvis selskapieligheten skulle ta overhånd og våre foreninger skulle utarte til morskapsklubber. En må være oppmerksom på dette faremoment, for utglidningstendensen er alltid - om enn latent - til stede. En må gjerne gi det hyggelige samvær den plass i foreningslivet det fortjener. Det må bli lagt megen vekt på at møtene er interessante og underholdningen er lødig. Men våre foreninger er kirkelige foreninger. Dette særpreg må de aldri miste. Derfor må den religiøse side av vårt foreningsliv først og fremst bli tilgodesett.

Foreningslivets oppgaver.

I statuttene blir det gjort nærmere rede for, hvilke oppgaver en skal ta seg av. Men hva så disse oppgaver enn er, avhenger foreningens slagkraft og blomstring i alle tilfelle av de enkelte medlemmers vilje til å gjøre en innsats og til å arbeide selv. Det må ikke være slik at det er presten eller styret alene som må gjøre hele arbeidet. En forening er ikke noe drivhus hvor medlemmene blir pleiet og vartet. opp. *Alle må arbeide* og gjøre hva de kan, alt etter den evne de har fått.

I små menigheter vil foreningslivet ofte falle litt. vanskeligere, fordi det alltid er de samme medlemmer som må «bære dagens byrde og hete». Da kunne en kanskje innskrenke møtenes antall og til gjengjeld gjøre dem mer innholdsrike. Det vil derfor være av stor betydning å lage et godt program i forveien. Ikke noe er mer uheldig enn at alt går på det uvisse og en på møtene ikke vet hva en skal gjøre. Dette behøver bare å inntreffe noen få ganger og så er det slutt med interessen, og medlemmene holder seg snart borte.

Foreningskultur.

Skal vårt foreningsliv være til velsignelse for menigheten så vel som for den enkelte, da er det i aller høyeste grad påkrevet at medlemmene er i besittelse av en viss grad av kristen sjelskultur. Egoismen er den største fare her - det at «Jeg'et» blir både motiv og mål for framdriften. Æresyken vil da ta makten. Hvem skal ha formannstolen og hovedrollene og tillitsvervene, plassen i rampelyset og setet ved rattet og kontrollapparatene? Hvem vinner honnøren og makten? Dette skaper gjerne mange intriger bak styrets rygg, negativ kritikk og sladder og i de verste tilfelle splid og partidannelse.

Noe slikt må ikke forekomme i en katolsk forening. En må vise kristen kultur. Meget mere enn å strebe etter å få formannsplassen, må en strebe etter å være de andres tjener. I stedet for å drive med intriger og renkespill må en være lojal mot styret. Og framfor alt må sladder ikke bli tålt. Sladder er det mest virkningsfulle middel for å kjøre en forening i grøften. Vårt foreningsliv må være preget av ordet: «Ær alle, elsk brorskapet hold ved i inderlig gjensidig kjærlighet, tjen hverandre».

IV. KAPITTEL.

DET DAGLIGE LIV

Ett av de viktigste ord Vår Herre har uttalt - et ord som rent ut sagt, forferder oss er: «Vær da fullkomne likesom deres himmelske Fader er fullkommen». (Matth. P, 48.) Til fullkommenhet er vi kalte, hellige skal vi bli! Ingen vei går utenom. Hellighet, den kristne fullkommenhet er altså ikke noget privilegium utelukkende for prester og munk og nonner. Uten nærmere spesifisering sier den hl. Skrift: «Dette er Guds vilje, deres helliggjøring». (1. Tess. 4, 3). Du synes kanskje at dette er mere enn du kan klare? Du har fullstendig rett - å bli en fullkommen, en hellig kristen, er mere enn du kan klare med dine egne krefter alene. Men kaller Gud deg til hellighet, så krever Han ikke av deg krefter som du ikke har av deg selv. Og venter Han store, nær sagt overmenneskelige ting av deg, kan du være sikker på at Gud trer hjelpende og støttende til med sin nåde.

Hva er hellighet?

Hellighet, det å bli en hellig kristen, forutsetter først og fremst at Gud uforskyldt og ufortjent av nåde har gjort deg til sitt barn. Dette er utgangspunktet for all personlig hellighet. Men barnekårets nåde - den helliggjørende nåde, betyr ikke bare at Gud, for Jesu fortjenesters skyld har gitt deg dine synders nådige forlatelse. Samtidig som Gud tilga deg dine synder, skapte han i deg et nytt liv med krefter til å bære frukt i all god gjerning. Disse gode gjerninger som blir virket av det rettferdiggjorte menneske Ved de krefter og impulser som Gud gir, er en nødvendig forutsetning for å bli en hellig kristen og nå det endelige mål med kristenlivet.

De krefter og impulser som Gud gir Guds barnet for å gjøre det gode og unnlate det onde, kaller vi: den understøttende nåde. Den understøttende nåde er oss sa uunnværlig at våre tanker, våre viljebeslutninger og våre gjerninger kun da kan kalles for overnaturlig gode, og kun da har salighetsverdi, hvis de blir besjelet og båret av den understøttende nådes livgivende makt.

Med rette sier apostelen Paulus: «Ikke at vi av oss selv duger til å tenke noe som av oss selv, men vår dyktighet er av Gud». (2. Kor. 3, 5). Og atter: «For det er Gud som virker i dere, både det å ville og det å virke etter det som tekkes Ham». (Fil. 2, 13).

Vil du bli en hellig kristen - og det er nettopp det du skal! - da må du ikke strebe etter noe fantastisk, da behøver du ikke å dyne på hverandre en masse fromme øvelser og bønneformler og gode gjerninger, som om denne masse kunne gjøre deg hellig. Vil du bli en hellig kristen, da må du følge Guds frelsesplan. Og i denne plan går den understøttende nåde inn som et nødvendig og uunnværlig ledd i menneskenes helliggjøring. Hele hellighetens hemmelighet består deri at du hver dag og hver stund flittig gjør bruk av det mål av understøttende nåde som Gud gir deg for å gjøre det gode og unnlate det onde.

Personlig hellighet. Ingen standardtype.

Hva er så dette gode du må gjøre og som Gud gir deg sin understøttende nåde til? Dette gode er når alt kommer til alt intet annet enn ditt kall i livet. Ja, tenk riktig godt på dette. Hellighet er ingen sjablongmessig affære. Hellighet er ingen slavisk etterligning av kristendommens store helgenskikkelser. Hellighet kjenner ingen standardtyper. Gud krever ikke den samme hellighet av deg, som av en hellig Olav, eller den hl. Frans av Assisi eller den hellige Teresia av Lisieux. Gud krever av deg din egen form av hellighet. Han skjenker sin understøttende nåde ikke til en tenkt standardtype av et menneske, men til det enkelte og konkrete menneske - og dette menneske er du, på din egen plass i livet, med ditt eget kall og dine særegne kallsplikter og oppgaver.

Gud vil at du skal bli en hellig kristen. Det vil si: Han vil at du - som Hans barn, som er frelst ved Hans nåde - på din egen plass i livet skal gjøre dine kallsplikter så fullkomment som mulig, hjulpet av Hans understøttende nåde. Og da kommer det lite an på hva så ditt kall i livet er, om du er «åndsarbeider» eller «kroppsarbeider», om du strever hjemme eller på kontoret, på skolen, i forretningen, bak plogen eller i fabrikk.

Hellighetens vei går ikke på siden av ditt daglige liv. Hellighet er intet annet enn ditt daglige liv som Guds barn, som du lever fullkomment i kraft av Guds understøttende nåde. Den personlige hellighets enkleste og eneste sanne formel er følgende: «Som Guds barn vil jeg på den plass i livet som er min egen, trofast gjøre mine kallsplikter, hjulpet av Guds understøttende nåde».

Vil du bli hellig, bruk da hver. dag og hver stund trofast de overnaturlige impulser og

krefter, (d. e. den understøttende nåde) som Gud gir deg, for så fullkomment som mulig å gjøre dine kallsplikter.

Søker du din personlige hellighet på denne vei - og det er bare her du kan finne den - så blir du velsignet fri for alt skaperi og all hysteri i denne forbindelse. Da er hellighet ikke lenger en forferdende umulighet, men tvert imot en mulighet som ligger innenfor din rekkevidde.

Dagliglivets helter.

Det store kristne heltemot som kalles hellighet må du altså søke på dagliglivets vidstrakte område. Når du riktig tenker over det, oppdager du snart at det daglige liv er sammensatt av mange store og små plikter. Ditt arbeide legger beslag på mange av døgnet timer. Vansker og fristelser melder seg hver eneste dag. Hver dag må du stride tappert mot det onde ved, som Kristi stridsmann, å øve deg i den kristne askese. Og fordi du ikke hele dagen kan arbeide eller anstrenge deg, må du kunne avse tid til hvile og atspredelse også.

Alle disse mangfoldige oppgaver hører med til din kallsplikt: Ditt daglige arbeide, den daglige kamp mot det onde, din askese og selvfornektelse, hvile og atspredelse. For å fullbyrde disse oppgaver så fullkomment som mulig gir Gud deg sin understøttende nåde. Bruker du den hver dag trofast, da streber du i sannhet etter den grad og den form av hellighet som Gud ønsker å se virkeliggjort i og av deg.

1. Ditt daglige arbeide.

Det er slett ikke nødvendig her å synge arbeidets pris. Arbeidet anbefaler seg selv. Det holder legemet sunt og ånden frisk. Det leder sinnet til alvor, bevarer en for mange fristelser og er derfor kilde til inderlig hjertefred. Kristelig sett betyr ditt daglige arbeide enda mere. Det er den gjerning Gud Herren har gitt deg å gjøre, det er et praktisk uttrykk for hans nåderike vilje med deg. Som. sådant er ditt daglige arbeide et vesentlig ledd i din helliggjøringsprosess.

Mangen en såkalt «from» sjel er ikke klar over dette - til stor skade for seg selv. Det gis mennesker som fråtser i religiøse nytelser, som setter ubefalte andaktsøvelser over de kallsplikter Gud har gitt dem å utføre. Resultatet av denne misforståelse er på den ene side at de beveger seg utenfor Guds viljes vei - den eneste vei som fører fram til hellighet - og på den annen side at de ikke kan følge med i den hårde konkurransen. Og så går de og fantaserer seg opp til å tro at man er urettferdig mot dem, at de er forfulgte fordi de er kristne. Hvilket er opplagt tøv!

Vil du bli en hellig kristen, - så har du trofast å passe ditt daglige arbeide, og samvittighetsfullt å ta deg av dine oppgaver og plikter. Å streve med mange fromhetsøvelser på bekostning av det daglige arbeide og ens kallsplikter er ikke å strebe etter hellighet. Det er enten «sacro egoismo» - den verste av all slags egoisme! eller dovenskap. Som oftest er det begge deler i skjønn forening.

En god kristen vil sette sin ære i å bli dyktig i sitt fag og gjøre sitt arbeide godt. Du får enn videre huske på at aldri skal ditt vitnesbyrd om Kristus og Kirken ha større beviskraft, enn når det blir støttet av arbeidsomhetens og den faglige dyktighets anbefaling. Et null på arbeidsplassen makter ikke å forkynne Kristus og å fremme Kirkens sak. Han bare skader i stedet for å gagne Kristi rike! Men betyr en noe som menneske, avtvinger ens kunnskaper og faglige dyktighet respekt, så

skal ens vitnesbyrd om Kristus og Kirken bli mottatt med respekt og tvinge andre til ettertanke. En som er dyktig og respektert vil kunne utrette meget for Kristi rike.

Den gode mening.

For at ditt arbeid alltid kan være helt hva det skal være etter Guds mening, nemlig et middel til din helliggjøring, bør du gi ditt daglige arbeid dets overnaturlige vigsel ved «den gode mening».

Den gode mening består i den hensikt å gjøre alt i dagens løp til Guds ære. Ved denne gode mening blir ditt daglige arbeide til en «gudstjeneste» i ordets beste forstand. Den gode mening gjør det således mulig for deg å oppfylle Herrens ord om alltid å be.

En gammel erfaring sier det er helt umulig for et menneske å leve bevisst i Guds nærvær hele dagen igjennom eller utføre alt i dagens løp med aktuell bevissthet. til Guds ære. Vår ånd ville simpelthen ikke orke denne uavbrutte spenning og dessuten. ville vi ikke kunne ta oss av våre gjøremål og plikter på rette måte. Kirken lærer deg derfor hver dag å oppvekke den gode mening, helst når du ber din Morgenbønn. (Se bønneboken s. 39). Når du om morgenen innvier din arbeidsdag til Guds ære, da vil denne gode mening stå ved makt hele dagen igjennom og utøve sin velsignelsesrike innflytelse så lenge du ikke positivt i ord eller gjerning tilbakekaller den. Og således vil den helliggjøre ditt daglige arbeide og bli en kraftig hjelp for deg til stadig større hellighet.

Vil du imidlertid få det fulle utbytte av «den gode mening», bør du helst fornye den flere ganger om dagen. Vår egoisme under dens mange former, vil om og om igjen friste oss til å søke «vårt eget» - vår ære i stedet for Guds ære. Fornyer du regelmessig den gode mening i dagens løp - f. eks. så ofte du hører klokken slå eller når du begynner på et nytt arbeide - da vil dette bevare ditt arbeide for egoismens goldhet og gi det verdi for evigheten.

«Alt det dere gjør i ord eller gjerning, gjør det alt sammen i Vår Herres Jesu Kristi navn, idet dere takker Gud og Faderen ved Ham». (Kol. 3,17.)

2. De daglige vansker.

«Alle har sitt stort eller litt,
himlen alene for sorger er kvitt».

Dette har du sikkert hatt anledning til å erfare hver eneste dag.

Blant de daglige vansker kommer som en god nr. 1 de forhold og omstendigheter du er nødt til å leve under. Det kan være at ditt arbeide byr deg imot, det kan være ubehagelige kolleger og arbeidskamerater, det kan være vansker i forretninger, og det som langt verre er: ditt hjem blir prøvet av sykdom og motgang. Det verste ved disse ting er at du neppe kan forandre dem eller løpe fra dem.

Ettersom dagene lider, sliter dette på dine nerver og det tærer på ditt humør. Ja, om du ikke passer deg kan slike ting endog hemme din vekst i hellighet.

For at disse dine daglige vansker kan bli til vekst i hellighet for deg må du lære å se dem i et dypere perspektiv, nemlig i forbindelse med Guds planer med deg. Tror du for fullt alvor på Gud

som din himmelske Fader, så må du også tro at Han har en finger med i spillet her. Da må du tro at Gud vil, eller i hvert fall tillater, at du kommer opp i prøvelser og motgang - til ditt eget beste. Muligens Gud vil lutre deg for egoismens slagg. Eller han vil gi deg høve til å gjøre bot, dersom du kanskje flykter for alt som heter frivillig bot. I alle tilfelle gir Gud deg nettopp ved disse vansker, som du mot din vilje blir blandet opp i, mulighet til å «utfylle i ditt kjød det som mangler i Kristi lidelser, for Hans legeme som er Kirken». (Kol. 1, 21.) Om du selv kan hende er redd for de ofre det koster å bli mere Kristuslik, så vil vår Herre gi deg en liten håndsrekning.

Du må huske på at disse prøvelser, når de, blir mottatt under protest og klager, uvegerlig vil gjøre deg bitter. og arrig og skille deg fra Gud og dine feller. Om du derimot tar imot dem i lydighet mot Guds vilje, i den tro at Gud også her vil ditt beste, da vil de føre deg nærmere Gud i stadig større hellighet. Du glemmer dessuten nok ikke at du finner kraft til å ta imot og bære de daglige prøvelser som en kristen, i den daglige bønn, i den hyppige kommunion og i en inderlig forening med den lidende Kristus.

«De kjære medmennesker».

Som en god nr. 2 i de daglige vanskers statelige rekke kommer de ubehageligheter som våre kjære medmennesker - ofte våre i troen ikke-fraskilte brødre og søstre! - skaffer oss på halsen. Det er ingen sak å være god blant gode mennesker. Ja, det er kan hende ikke svært vanskelig engang å være god blant likefram dårlige mennesker. Men å være god blant småskårne, lunefulle, sladderaktige og dømmesyke mennesker, det er nærmest et mirakel. Dette mirakel må du prestere! Og det er sannelig ingen ringe kunst heller å bevare sitt gode humør og fortsatt å tro at «Gud har gjort menneskene bare litt mindre enn englene», når vår kjære neste maser på oss eller folk er utidige og fordringsfulle.

Vil du klare de daglige vansker med din neste, så de kan hjelpe deg fram til større hellighet, da må du mobilisere hele din tro og særlig din kjærlighet til Kristus som «ikke skjelte igjen da Han ble utskjelt, ikke truet, da Han led». (1. Pet. 2, 23.).

Er det et bestemt menneske du har vanskelig for å komme ut av det med, så burde du helst i din morgenbønn tenke på hva dagen kan bringe deg av konflikter med vedkommende og omtale disse med Vår Herre. Er det antipati fra din side med i spillet - og det vil det jo i slike tilfelle gjerne være - da er det et praktisk og et meget kristelig råd, hver dag å be et Fadervår nettopp for vedkommende som du ikke kan like.

Og så gjelder det å «sette vakt for din munn og vokte dine leppers dør». (Salme 140). Apostelen Jakob skriver i sitt meget praktiske brev at «tungen er det av våre lemmer som smitter hele legemet og setter vårt livsens hjul i brand, selv tent i brand av helvete». Og atter: «Dersom en ikke snubler i ord, så er han en fullkommen mann som kan holde hele sitt legeme i tømme». (Jak. 3, velsignelse og forbannelse. Mine brødre, det må ikke være slik» - fortsetter St. Jakob (3, 10). Det er en gammel erfaring at halvparten av de stridigheter og misforståelser som ødelegger det gode forhold menneskene imellom, oppstår på grunn av folks løsmunnethet. En legger bislet i munnen på hestene for å få dem til å lystre. Det finnes «kristne» mennesker 1-8).

Ville det ikke være en tanke å passe bedre på din munn enn de fleste mennesker pleier å gjøre? Så du kunne venne deg av med å snakke så meget om din neste, la være å fortelle videre alt du sikkert vet og en masse som du slett ikke vet noe om, tåle å se et rykte fly forbi din dør uten at du straks skal be det komme innenfor, så du får se litt på det du også. «Av samme munn går det ut som har en så uregjerlig munn at de ikke burde slippes løs i en menighet eller forening uten en la

bislet i munnen på dem. Sørg du iallfall for at du aldri blir en sladderhank eller ryktekolportør. Slike mennesker er alltid til ulykke for andre, men mest for seg selv. «Hvor det er mange ord, mangler det ikke synd, mens den som, holder sine lepper i tømme, er klok». (Ordspråk. 10, 19).

Enn videre ville det virke mirakuløst, om vi kunne lære å se med litt humor på mennesker og ting. Ta ikke din neste for tragisk, og ta ikke deg selv gravalvorlig. Det første er ikke umaken verd, det annet er bare egoisme. Mangen en ubehagelig situasjon ville du, kristelig sett, klare langt bedre, om du smilte litt mere. «Keep smiling» - slagordet om å leve livet leende, er et motto som vi, med visse modifikasjoner kunne ha godt av å slå opp til hver dags ihukommelse. Å sette opp et blidt ansikt er ikke bare et brukbart visittkort i det daglige liv, det kan faktisk smitte og tenne smil omkring en og bevirke godt humør hos oss selv og hos andre. Ingen tenker selvfølgelig at smilets vei å komme unna store konflikter. Lykkes det imidlertid på denne måte å få bukt med mere tilfeldige forstemninger og ubehageligheter, så ville allerede derved meget vært vunnet for den kristne nestekjærlighet.

Alle disse midler og råd vil imidlertid ikke bety meget, om ikke ditt forhold til dine, ofte vanskelige og ubehagelige, medmennesker reguleres ut fra ditt personlige forhold til Kristus. Det vil praktisk talt si, at du må lære å se Kristus i din neste, selv om Vår Herre kan skjule seg her under nokså underlige forklædninger. «Hva dere har gjort eller ikke gjort mot en av disse mine minste brødre, det har dere gjort eller ikke gjort imot meg». Når du tjener eller forsømmer din neste, tjener eller forsømmer du Kristus i ham.

Det er imidlertid ikke så lett å kjenne igjen Kristus i nesten, like så litt som det er lett å kjenne igjen Guds vilje og forsyn i hverdagsforhold. Vi må lære denne store visdom. Kan hende blir det lettere å se Kristus i vår neste, etter hvert som vi lærer å kjenne oss selv bedre. Idet vi oppdager hvor undermåls vi selv ofte er, og i hvor mange ting vi kommer til kort og at Kristus allikevel blir ved å bære over med oss, tåle oss og dvele i oss - blir det lettere for oss å forstå at Kristus også bor i vår neste.

Som en har sagt: «Kristus- i hvert menneskehjerte som tenker på meg, og i hvert menneskehjerte som aldri ofrer en tanke på meg, - Kristus i hver mann som taler til meg, Kristus i hvert øye som ser på meg, Kristus i hvert øre som hører på meg».

«Kristus i meg - Kristus i min neste», det er grunnlaget til en kjærlighet som «bærer alt, tror alt, håper alt, tåler alt». Under denne forutsetning kan endog dine vansker med din neste bli til stadig større hellighet for deg.

3. Fristelsenes ild.

Hvem kjenner ikke det klassiske ord fra Romerbrevet (7, 19-24): «Det gode som jeg vil, det gjør jeg ikke, men det onde som jeg ikke vil, det gjør jeg. - Jeg har glede av Guds lov etter mitt indre menneske. Men jeg ser en annen lov i mine lemmer som strir imot fornuftloven og tar meg til fange under den syndelov som er i mine lemmer. Jeg arme menneske, hvem skal frelse meg fra dette dødens legeme».

Slik følte det for Paulus å være utsatt for fristelsenes ild - og slik føler vi det også, hver på vår egen måte.

Fristelsene har sine onde og gode sider. Det onde ved dem er at de egger vår frie vilje til å begå synd. Det gode ved dem er at de setter vår dyd på prøve, stålsetter vår vilje og skaffer oss mange gode anledninger til å samle fortjenester for evigheten.

Således blir fristelsene et middel som Gud bruker for å la oss vokse i hellighet.

Et menneske blir fristet så vel innenfra som utenfra. *Innenfra* blir vi fristet av den onde lyst som bor i oss. Apostelen Johannes sier at denne onde lyst som bor i oss opptrer under tre hovedformer, «kjødets lyst og øyenes lyst og overmod i levemåte» (1. Joh. 2, 16). Oversatt til et mere moderne språkbruk vil dette si at vår sanselige attrå, vår havesyke og vårt hovmod frister vår frie vilje til å sette seg ut over Guds vilje og bringer oss til fall.

Utenfra blir vi fristet ved at faktorer som er utenfor oss selv, vekker den onde lyst som bor i vårt eget indre. Altså faktorer utenfor oss selv egger vår sanselighet, vår havesyke og vårt hovmod og vil således forføre oss til synd. Disse faktorer er enten den personlige onde makt som Kristus kaller djevelen. Eller det er personer, steder og ting som bringer oss i fare for å synde og som derfor kalles «leiligheter til synd» (sml. s. 138).

Den rette strategi.

Det er en stor kunst, ja en meget innviklet strategi, på rette måte å klare de vansker som fristelsene skaffer et menneske, og dra fordel av dem.

Den rette strategi mot fristelsene går ut fra den nøkterne kjensgjerning at fristelsene i seg selv er ennå ingen synd. De bare egger en til å begå synd. Du må ikke være forundret over å bli fristet. Du må heller ikke gå og innbille deg selv at du nok må være et dårlig menneske, siden du kan bli fristet på så mange måter. Det er nemlig slett ikke noe forunderlig at du som er et menneske, er underkastet menneskelige vilkår.

Du må derfor heller ikke bli urolig over at du blir fristet. Denne uro forverrer bare en situasjon som kan være vanskelig nok i forveien. Selv om de fristelser som plager deg, er aldri så bryssomme og langvarige og hestlige, behøver du ikke å bli urolig for den saks skyld. For som sagt, fristelsene i seg selv er ennå ingen synd. Først når din frie vilje gleder seg ved dem, oppholder seg ved dem eller gir etter for dem, kan det i denne forbindelse bli tale om synd.

Men så må du være oppmerksom på at frihet, den frie viljes bruk, forutsetter en viss grad av erkjennelse. Du kan bare være moralsk ansvarlig for dine tanker, ord og gjerninger - det kan m. a. o. først da være tale om dyd eller synd, hvis du er deg bevisst at dine tanker ord og gjerninger står i forhold til moralloven. Når du så, tross du vet dette, allikevel frivillig overtrer Guds lov, da er fristelsen blitt til synd. Så vet du hva du f. eks. har å tenke om de første sanselige fornemmelser under en fristelse. Så lenge du ikke er deg den moralske karakter av disse fornemmelser bevisst, kan de ikke være synd.

Synden oppstår i dette tilfelle først da, når slike fornemmelser kommer til din moralske bevissthet og du ikke avviser dem, skjønt du erkjenner at de er utillatelige, og du har det i din makt å avvise dem.

Det vanskelige bud.

Følgende spørsmål brenner i mange menneskers sinn, særlig i de unge sinn. «Hvordan skal jeg bevare meg ren?» Svaret må her bli både negativt og positivt. «Flykt fra fristelsene - bekjemp det onde og søk det gode».

Her har du noen praktiske råd i kampen for renhet.

1. *Vær forsiktig med hva du leser.* Hold deg borte fra all den litteratur som drar fram den kriminelle verdens bunnløse smuss og simpelhet eller virker seksuelt stimulerende. Fly slikt

som pesten, trykksverten smitter.

2. *Vær forsiktig med hva du ser.* Det finnes god film og vakker billedreportasje. Men du må passe deg for det dårlige som fyller ens indre bare med urene fantasier.

3. *Pass deg for hva du hører.* Folk som liker å fortelle tvetydige vitser og slibrige historier, er ikke noe selskap for deg. Unngå slik omgang og reager demonstrativt om noen i dine omgivelser våger å begynne med den slags.

4. *Ta deg i akt for dine venner, og gi akt på deg selv.* Det gjelder å mistro seg selv, og, tenke på at både du og dine venner av motsatt kjønn ved for intimt samvær kan gjøre det svært vanskelig for hverandre. Dette kan i beste fall lede til at seksualiteten kommer til å spille en altfor stor og kanskje ulykkelig rolle ved siden av den psykiske tiltrekning når det gjelder valg av venn for livet. Friluftsliv kan være både sunt og bra nok. Men hvor lett kan ikke den isolerte drift få makt over vilje og sinn, slik at det gode går over til det motsatte. Det er meget viktig at gutter og piker opptrer korrekt, men reservert overfor hverandre.

5. *Gi akt på dine tanker.* Fly de seksuelle fantasier. Kanskje det særlig er om kvelden og om morgenen de urene tanker kommer. Forsøk ved planmessig handling å bryte fristelsens regelmessighet. Det er ikke uten grunn at Kirken har lagt bønnestunder og den daglige fornyelse i omgangen med Gud til morgen og aften. (sml. s. 87-88). Det er kjent at underbevisstheten ofte arbeider videre i nattetimene med de tanker som man har tenkt før man sovnet inn. Sovn derfor inn med rene og gode tanker, så vil disse møte deg om morgenen! Stå da opp med en gang, ta deg gjerne en dusj eller kold avrivning, glem ikke din morgenbønn og den stille stund og mobiliser din vilje med et løsenord for dagens kamp.

6. *Tal med din skriftefar.* Blir du sterkt plaget av de seksuelle vansker eller lider du av en hemmelig uvane, da har du særskilt bruk for å snakke ut med din skriftefar. Alt skjult har en hemmelig brodd og er vanskeligere å ha med å gjøre enn det som kommer fritt fram i dagslyset. Jo åpnere og klarere du kan legge dine sjelelige konflikter fram for din skriftefar, dess mindre blir det ondes makt over ditt sinn.

7. *Forsøm ikke din kropp.* Skisport, fotturer, friluftsliv, havearbeid, idrett, praktisk arbeid er anbefalelsesverdig for alle, men særlig for dem som bor i byer, eller sitter hele dagen på kontor og tilbringer sin til med studier.

8. *Løs fortryllelsen.* Du må ikke være altfor opptatt av dine fristelser og vanskeligheter og nederlag. Det er ikke riktig at du og dine fristelser til de grader blir bundet sammen og at dine seksuelle konflikter fyller sentrum av din bevissthet. Vend deg mot positive mål og oppgaver. Gjør det systematisk. Overhold en fast og bestemt dagsorden.

9. *Fly all lediggang.* Du må sysselsette deg med noe, dyrke en hobby. Ikke ligg og dra deg, men gå over til handling og ta fatt på et arbeide som opptar interessen og fortrenger det stygge uten noen krampaktig kraftanstrengelse.

10. *Be og arbeid.* Ekte bønn er den rette måten å komme bort fra kretsingen om deg selv og jegets krav, og til å flytte livets tyngdepunkt over til en annen som er langt sterkere enn du selv, nemlig Kristus Men samtidig med bønnen, må du arbeide for Ham, gjøre en innsats for Hans rikes utbredelse. I stedet for å kretse om syndens makt og din avmakt, følg Kristus og arbeid i Hans vingård. Bønn og arbeid for Kristus er den makt som mere enn alt annet vil befri deg fra det onde og nyskape ditt liv.

Onde tanker.

Mange klager over at de blir plaget av det de kaller «onde tanker». Disse tanker kan være meget bryssomme og hva en gjør for å bli kvitt dem, kommer de igjen så sikkert som vinter og vår. Du blir kanskje fortvilet over dette, ikke minst fordi du har så vanskelig for å bedømme hvorvidt du er moralsk ansvarlig for slike onde tanker og skyldig for Gud.

Du får endelig se litt fornuftig på tingene. Det er nå engang slik at mange disharmonier hører sjelelivet til. Menneskets fantasi er et instrument som må betjene seg av utallige assosiasjoner og tankekombinasjoner. Vårt sjeleliv påvirkes ved fantasiens hjelp utenfra av sanseintrykk som man ofte ikke kan verge seg imot. Det påvirkes innenfra av kroppens skiftende tilstander og bevegelser. Vår falne menneskenatur lar således de merkeligste kombinasjoner trengse seg fram til bevissthet og følelsesliv. Du må ikke bli altfor forskrekket over slike onde tanker. De er en del av den byrde et menneske her i livet må bære på.

For at du kan bedømme ditt moralske ansvar i denne forbindelse kan du trygt holde deg til følgende praktiske regel: Onde tanker kan ikke bli tilregnet deg som synd, så lenge du ikke frivillig oppvekker dem eller ikke frivillig oppholder deg ved dem når de er kommet til din moralske bevissthet. Så lenge du på en eller annen måte - det være seg ved bønn eller arbeid eller ved å søke atspredelser - ærlig forsøker å avvise de onde tanker som er kommet til din moralske bevissthet, så behøver du aldri å være redd for at de kunne bli tilregnet deg som dødssynd, selv om de plager deg aldri så heftig eller lenge.

Du spør hva du skal gjøre for å bli herre over din tanker. En har sagt: «Det er med de onde tanker som med fuglene. Vi kan ikke hindre at de flyver over hodet vårt. Men vi kan hindre dem i & bygge rede i håret». Du må med andre ord ikke passivt finne deg i at disse onde tanker smutter gjennom ditt sinn eller - det som langt verre er - behersker ditt sinn.

To gode, gamle råd kan hjelpe deg meget her. Det første lyder: «Tren dine tanker til å være våkne». Det stikker litt av en drømmer i de fleste mennesker. Det hen der at dagdrømmene glir bort med årene, men det hender også at de fastholdes. Da skal du være på vakt. Lær å konsentrere deg om det du hver en stund har å gjøre om det nå er bønn, arbeide eller atspredelse. På denne måte kan du forhindre at de onde tanker skulle begynne å innfinne seg med vanens uhyggelige makt. .

Det andre gode råd lyder: «Fyll ditt sinn med gode tanker». Her er det ditt personlige forhold til Jesus Kristus som skal bli din største hjelp. Det må bli et vennsforhold mellom Kristus og deg, så vil Han oppta ditt sinn og sette sitt hellige preg på ditt tankeliv og din fantasi. Les derfor gjerne i din Bibel - og les gjerne gode helgenbiografier som kan få deg til å elske Kristus på bedre måte. Slik lesning lar deg ånde i en atmosfære av renhet og fyller ditt sinn med hellig idealisme. Dine tanker vil gjerne være deretter. For «hvor din skatt er, der er også ditt hjerte». (Matt. 6, 21).

Trostvil.

Det finnes en del mennesker som plages av såkalte tvil eller anfektelser mot troen. Du har kanskje også høstet dårlige erfaringer i så måte, ja kan hende er disse trosvansker en stor bekymring for deg.

Du må da først og fremst være klar over at selv det mest trofaste og oppriktige kristenmenneske kan fra tid til annen lide under trostvil eller uklarhet med hensyn til troen. For at du kan klare en eventuell vanskelig situasjon i denne henseende litt bedre, kan du ha godt av å lese følgende punkter:

1. Er dine såkalte «tvil» mot troen kun ubestemte, uklare tanker - altså snarere stemninger enn tanker da må du helst ikke ta hensyn til dem. Særlig må du ikke gi deg til å diskutere med slike

uklare fornemmelser. De har nemlig en merkverdig evne til å nedsette et menneskes dømmekraft og innsikt. Å diskutere med slike fornemmelser er det samme som å gjøre forvirringen bare større. I en slik situasjon skal du altså ikke diskutere, men heller be: «Herre, jeg elsker deg av hele mitt hjerte!» Gi ikke tvilens djevel innpass i din sjel! Så snart den nedtrykte stemning er strøket sin vei, forsvinner gjerne slike ubestemte trostvil også.

2. Det kan hende at dine trostvil stammer fra din uklarhet angående et eller annet bestemt punkt i tros læren. Så har du intet annet å gjøre enn å komme til klarhet. Det kan du gjøre enten ved å søke opplysning hos presten eller ved selv å studere saken nærmere ved hjelp av religiøs faglitteratur. Du må imidlertid aldri glemme at uklarhet m. h. t. et eller annet punkt i tros læren, gir deg ikke adgang til å suspendere (å oppheve) din tro på dette punkt inntil du har fått fullstendig klarhet. Saken er jo den at din tro ikke har sin grunn i din personlige innsikt i de enkelte åpenbarte sannheters interne klarhet (evidens) men i den åpenbarende Guds autoritet. Det ville være både en synd og en dumhet, om du, bare for en dunkelhets eller vanskelighets skyld, skulle trekke tilbake din troende tilslutning til en eller flere av de sannheter Gud har åpenbart. Du må aldri begå den ufilosofiske tabbe å gjøre en sikker sannhet - i dette tilfelle din tros grunn, som er den åpenbarende Guds ufeilbare autoritet - avhengig av løsningen av en underordnet vanskelighet. Så sant din tro er en Gudstro og ikke en mennesketro, må du på forhånd være overbevist om, at det må gis en løsning for dine trosvansker, selv om du foreløpig ikke skulle øyne noen løsning.

3. Bevisst og frivillig trostvil er en stor synd, fordi en slik tvil forutsetter at Gud kunne føre oss i villfarelse eller Kristi Kirke kunne ta feil m. h. t. den kristne åpenbaring.

4. Gå aldri i lengere tid alene med dine tvil og anfektelser mot troen. Tal ut med din prest eller din skriftefar. Å dele sine trosvansker med andre er som oftest den greieste måte å bli dem kvitt på.

5. Det sikreste middel mot all vaklen i troen er et levende kristenliv. Hold deg klar av dødssynder, særlig av synder mot det 6. og 9. bud - nettopp disse synder avstumper vår trosevne og gjør oss så likegyldige for det «som er der oppe». Be trofast hver dag, motta regelmessig de hl. sakramenter, ta med interesse del i menighetslivet og gjør din innsats for Kirkens framgang - så blir du spart for en god del trosvansker.

Til de fortvilede.

Det er mange som gang på gang faller i sin fortvilede kamp mot fristelsen og derfor fristes de omsider av den verste av alle fristelser, håpløshet. Kanskje de begynner endog å tvile på at de er ærlige mot Gud og mot seg selv og andre med - ja, og det er det verste av alt, kanskje begynner de å tvile på at Gud kan og vil hjelpe. Det er derfor på sin plass å minne de fortvilede sjeler om Apostelen Pauli eksempel i en lignende situasjon. Han hadde fått «en torn i kjødet» - «en satans engel som gir ham neveslag». - Hva slags plage det kan ha vært, vet vi ikke med sikkerhet, men det kan godt være noe av alt det som anfekter deg. Han bad Gud tre ganger om at denne plage måtte vike, men Gud gav ham bare dette svar: «Min nåde er nok for deg, for kraften blir fullendt i svakhet». (2. Kor. 12, 9). Og dermed måtte Apostelen la seg nøye.

Bli ikke fortvilet - om det ser aldri så håpløst ut. Intet menneske kan i et eneste nu bli kvitt sine inngrodde feil og dårlige vaner. Vi må nok kjempe hele livet igjennom. Men du kjemper ikke alene. Gud fullender din kraft ved sin nåde. I stedet for å bli motløs, må du manne deg opp i tillit til Guds nåde. Selv om kampen drar ut i måneder og år og du opplever mange smertelige nederlag, så

må dg allikevel ikke tape motet. Si ofte til deg selv at du *kan* seire, at du *skal* seire og at du en gang *vil* seire.

4. «Sustine - abstine»

Disse to latinske ord, som du gjerne må lære utenat, så du kan slå dem opp til hver dags ihukommelse, betyr så meget som «Tål og avhold deg». I disse ord - noen riktig *kategoriske imperativer* - ligger innesluttet en verden av visdom og erfaring. De inneholder de klassiske retningslinjer for den daglige askese, som jo er et uunnværlig ledd i et kristent menneskes personlige helliggjøring.

Askesen er ikke akkurat noe av det morsomste en kan tenke seg, den er meget mere en hård nødvendighet. Når Kirken lærer oss å gjøre bot, å øve askese eller selvfornektelse, da vil den imidlertid ikke kue oss, men frigjøre oss. Skal vi bli hellige kristne, må vårt liv innrette seg etter Guds planer med oss, og Guds hellige vilje må da skje i alle ting. Nå er det dessverre en kjensgjerning at vår menneskenatur er svekket ved arvesynden, og vi lider også under følgene av våre personlige synder. Vår vilje vil gå sine egne veier, som fører bort fra kristenlivets endemål.

Her er det den kristne askese setter inn. Dens oppgave er, ved sitt «sustine - abstine» praktisert i det daglige liv, å stålsette vår svake vilje og innordne den under Guds planer med oss.

«*Sustine*». Du må lære å tåle det som faller deg tungt. Tåle f. eks. uten å sutre klimaets og værrets omskiftelighet. Tåle arbeidspresset, uten å skape deg som en martyr. Tåle, uten å knurre, savnet av de ting du er vant til å ha omkring deg. Tåle, uten å klynke, strabaser på turer o. 1. Og ikke minst tåle, uten å beklage deg, alt det hårde som livet pålegger deg av plikter, oppgaver og lidelser.

«*Abstine*». Fra tid til annen - helst med en viss regelmessighet! - bør du forsake ting som ellers er tillatt, men som du frivillig gir avkall på av høyere motiver.

Du kommer således ikke til å dø fordi om du lar pipen eller sigaretten ligge en times tid. Det kan heller ikke skade deg om du lar dagens avis ligge uåpnet et kvarters tid. Normalt vil det ikke ta knekken på din helse fordi om du ikke propper deg med kaker og dessert og i stedet tar litt mere av den mat du ikke særlig liker. I og for seg gjelder det her uskyldige ting. Men hver dag frivillig å nekte seg noe av det en ellers gjerne kunne bruke eller gjøre, det oppøver vår svake vilje og disponerer den til å kunne si «nei», når det gjelder mere viktige ting og langt farligere fristelser.

Øver du den kristne askese regelmessig og dette av overnaturlige motiver, da spenner den viljens bue, den gir deg herredømmet over deg selv, den frigjør din kristne personlighet og - ikke minst dette! - den forener deg på en praktisk måte med din lidende Frelser.

Men husk endelig på at den kristne askese må øves regelmessig, ellers hjelper den ikke stort. Husk dernest at den må øves i overensstemmelse med den enkeltes personlige krefter, både legemlige og sjelelige - og ikke minst i overensstemmelse med den enkeltes personlige tarv og trang. Din skriftefar eller din åndelige veileder vil kunne gi deg anvisning på den form for askese som nettopp er nødvendig eller gagnlig i din personlige situasjon.

Faste og abstinens.

For at alle i hvert fall skal øve et minimum av askese, har Kirken fastsatt visse dager og tider hvor dens barn mer enn ellers og på en bestemt måte skal øve askesens forsakelser, de såkalte faste-

og abstinensdager.

Fasten består i at man kun en gang om dagen spiser et mettende måltid - det såkalte hovedmåltid - og om morgenen og aftenen nøyer seg med en mindre forfriskning.

Abstinens består i at man på bestemte dager avholder seg fra å spise kjøttmat.

På faste- og abstinensdager skal en, av overnaturlige motiver, legge bånd på sin spiselyst. Ikke fordi Kirken fremdeles skulle føle seg bundet av de jødiske spiselover, men av rent kristelig-asketiske grunner.

Følgende punkter er å observere angående faste og abstinens.

1. Den faste Kirken har påbudt skal holdes alle dager i de førti dagers faste før Påske, unntatt om søndagene. Dessuten skal den holdes på imbredagene (kvatempredager, tamperdager).

Imbredagene kommer 4 ganger om året (quatuor tempora, derav kvatempredager,) og faller hver gang på onsdag, fredag og lørdag. Første gang etter 3. søndag i advent, annen gang etter 1. søndag i fasten, tredje gang i pinseuken og fjerde gang etter 14. september (Korsmessedagen. Vi faster og holder abstinens på imbredagene for å be Gud signe alt det som gror på åker og eng, og tillike for at Han skal gi sin Kirke gode prester, for det er især på imbredagene prestevigselen blir meddelt. Fasten skal tilslutt, også holdes på vigiliedagen før Pinse, før Marias opptagelsesfest (15. august) før Allehelgensfest (1. november) og før Jul. Disse vigiliedager er dagene før ovennevnte høytider, hvor vi forbereder oss ved faste og abstinens til verdig å feire høytiden.

Forpliktet til å faste er enhver katolsk kristen, fra de har fylt 21 år til de har fylt 59 år, såfremt ikke viktige grunner fritar en for dette. Som slike grunner regner man sykdom og legemlig svakhet, tungt arbeid og forbigående større anstrengelser som f. eks. anstrengende reiser.

I vårt land tillater fastebudet en å spise et par stykker brød om morgenen, et fullstendig måltid til middag (det såkalte hovedmåltid) og et mindre måltid (kollasjon) om kvelden. På alle dager i fastetiden kan den som faster spise kjøtt, men kun ved hovedmåltidet, forutsatt at fastedagen ikke også er en abstinensdag, d. e. alle fredager og imbredager i fastetiden. Den som faster kan drikke kaffe, te eller sjokolade kokt i vann til frokost, men han må ikke drikke melk, buljong eller andre nærende drikke til frokost.

2. Abstinensbudet - budet om ikke å spise kjøttmat på bestemte dager - forplikter enhver katolsk kristen som har fylt 7 år, såfremt en ikke er rettmessig fritatt på grunn av sykdom, fattigdom eller andre forhold, f. eks. at en lever i et hjem hvor far og mor ikke er katolikker. Abstinensbudet gjelder på alle fredager året rundt, -unntatt når en påbudt festdag faller på en fredag (her i Norge gjelder dette bare 1. juledag og, i tilfelle Biskopen dispenserer, store bededag i november) - dessuten på askeonsdag, påskelørdag, alle imbredager og de vigiliedager som er nevnt ovenfor.

Det er tillatt på alle abstinensdager å nyte kjøtt supper. Ennvidere er det på disse dager tillatt å bruke flekk, fett eller blod ved tillagning av mat, når kjøtt enten slett ikke eller bare i ringe mengde inneholdes i dem. Påskelørdag slutter både faste og abstinens kl. 12 middag. I vårt land pleier alle hvert år å bli dispensert fra faste og abstinens julaften fra kl. 12 middag av.

3. Tillatelse til å spise kjøtt på abstinensdagene, unntatt langfredag, gis a) til alle som pleier å få sin mat på spisesteder utenfor hjemmet eller hos ikke-katolikker, b) til dem som er innbudte gjester hos ikke-katolikker, c) til medlemmer og tjenere av en husstand hvor far og mor ikke er katolikker, d) til syke og rekonvalesenter.

4. Når viktige grunner foreligger og ikke bare sanseligheten krever det, har alle sogneprester myndighet til å dispensere så vel enkelte troende som enkelte familier (can. 1245) fra faste- og abstinensbudet. Hvis den øverste kirkelige myndighet i et kirkedistrikt bestemmer det således, kan

også de *av dem* godkjente skriftefedre få tillatelse til i skriftestolen å dispensere enkelte troende fra faste- og abstinensbudet.

5. Skulle det være nødvendig eller praktisk - det vil det ofte være i våre forhold - da kan en bytte om det mindre måltid eller kollasjonen og hovedmåltidet, slik at en spiser kollasjonen om middagen og hovedmåltidet om kvelden.

6. Fordi faste- og abstinensbudet er blitt mindre strengt enn det opprinnelig var, skal alle katolske kristne som er i stand til det, i fastetiden legge en almisse, avpasset etter deres økonomiske forhold, i de bøsse som i dette øyemed settes opp i alle kirker og offentlige kapeller med påskrift: «Fastealmitter». Disse fastealmitter anvendes til beste for våre kirkelige institusjoner. Den som ikke er i stand til å gi en slik almisse, skal gi en åndelig almisse og be den smertefulle rosenkrans på søndagene i fastetiden for Kirkens anliggender.

5. Fritiden.

Et menneske kan ikke hele dagen være opptatt med arbeide og anstrengende beskjeftigelse. Skal en legemlig og sjelelig leve et sunt liv, må en også ha fritid til sin disposisjon. Fritiden er ikke noen bortkastet tid, heller ikke sett fra kristent standpunkt! Den er endog et meget viktig ledd i den personlige helliggjøringsprosess.

Fritiden skal tjene to formål. For det første skal den være hviletid, som bygger opp krefter og arbeidslyst til neste arbeidsdag. Dernest gir den menneskene høve til all den sosiale, kulturelle og kroppslige livsutfoldelse som arbeidsdagen ikke gir dem nok muligheter for.

Hvile. Når det gjelder å skaffe sinnet hvile, er søvnen det beste middel. Riktignok er, selv i dyp søvn, hjernevirksomheten ikke helt opphørt - sinnet arbeider fremdeles i drømmenes verden. Men likevel må en regne sunn søvn for en fullgod sjelelig hvile. I søvnen kommer alle dagens vansker og konflikter på avstand, alle opprørte følelser legger seg.

Det er vanskelig å stille opp noen norm for den søvn et menneske trenger, for rimeligvis er det her store individuelle variasjoner. Vi hører historiske eksempler på berømte menn som har klart seg med to til fire timer om natten - men om slike anekdoter overhodet er å stole på, så er det iallfall sjeldenheter uten praktisk betydning. Så lenge vitenskapen ikke kan gi oss noe bestemt mål, tør det være fornuftig å holde seg til den gamle regel om 7-8 timer for voksne, - barn har jo langt større søvnbehov.

Hovedpunktet i søvnens hygiene er at den er en utpreget rytmisk funksjon, som går best når den får komme helt regelmessig, til samme tid hver kveld. Nå er det jo ikke til å unngå at det enkelte kvelder blir senere enn vanlig. En må da huske på at den søvnen en på den måten taper, er vanskelig å ta igjen, selv for dem som er heldige nok til å kunne ligge lenger neste morgen. Derfor vil altfor mange sene kvelder gi et varig underskudd av søvn og dermed slite på sinnets ro og helse.

Denne mentalhygieniske betraktning er også av stor betydning for ens liv som kristen. Folk som sover for lite og for uregelmessig taper lett sinnets likevekt. De blir med tiden gjerne nervøse, pirrelige og irritable, med alt hva dette kan avføde av uhygge i form av grettenhet, ukjærlighet, mistenksomhet og fornærmethet.

Dessuten vil de som sover for lite og for uregelmessig, om morgenen være lite opplagt til å stå såpass tidlig opp, at de kan gå i messen og motta regelmessig den hl. kommunion. Ja, de må i hui og hast springe til sitt arbeide, ofte uten morgenbønn og uten en tanke på Gud. Hva slikt i lengden må bety for det daglige katolske kristenliv kan en lett forstå.

Ikke bare av mentalhygieniske, men også av kristelig-asketiske grunner må du - om mulig - sørge for tilstrekkelig og regelmessig nattesøvn. Ha derfor en fast og bestemt tid til å legge deg om aftenen og stå opp om morgenen. Det er helsebringende for sjel og legeme.

Bøker.

Det finnes knapt et eneste menneske som har et arbeide som gir ham utløsning for alle evner eller fyller alle hans interesser. Derfor griper vi i fritiden gjerne til bøker både skjønnlitteratur og faglitteratur - som kan utvikle vår ånd og berike vårt sinn.

Kristendommen har nedigjennom tidene tatt ordets kunst i sin tjeneste og har brukt det skrevne ord til Guds lovprisning og til menneskenes belæring og trøst. Prinsipielt setter kristendommen seg ikke imot at vi ved flittig lesning blir delaktig i litteraturens åndelige rikdom. Den eneste betingelse den stiller i så måte er at vi skal la være å lese dårlige bøker. Det vil praktisk si så meget som at du skal bruke en god dosis våken kritikk og at du skal avholde deg fra å lese, ikke bare billige, kolorerte seksualnoveller, men også en god del av den navngjetne skjønnlitteratur, som bærer navnet med urette når den inneholder en del umoral, skildret på en ofte meget pikant måte.

Når det gjelder bøker, - særlig er det tilfelle med skjønnlitteratur, - lar mange seg føre helt bak lyset av slagord. En er nødt til å lese disse bøker for å være på høyden med sin tid eller fordi en skal lære å forstå den menneskelige natur, heter det. Det er imidlertid neppe trolig at lummert lesestoff skal gjøre deg til et kultivert og kunnskapsrikt menneske. Du bør dessuten aldri glemme at en slibrig bok ikke er mindre umoralsk fordi den er skrevet i en «blendende stil» av en av «verdens mestre».

I samme grad som du selv er følsom og ufordervet, ser du de mørke sidene i de bøker som eksellerer i å gjengi livets håpløse elendighet på en virtuosmessig måte og drar fram den kriminelle verdens smuss og simpelhet, eller virker seksuelt stimulerende og fråtser i seksualmonstruøse perversiteter. Fly slikt som pesten, trykksverten kan også smitte.

Katolske foreldre holder selvsagt et våkent øye med hva slags bøker og blader finner veien til huset og hva slags bøker og blader barna får i sine hender, samt hva slags litteratur de har adgang til på utlånsbiblioteket eller i husets bokreol.

Derneft skal en kristen være uhyre forsiktig med bøker, blader og tidsskrifter som lærer, behandler eller omtaler religion og teologiske samt filosofiske spørsmål.

I den såkalte «Indeks» har Kirken formulert en del bestemmelser som alle har til formål å bevare Kirkens medlemmer for den dårlige eller i hvert fall mindre heldige litteraturs skjebnesvangre innflytelse. Her følger de viktigste av disse bestemmelser.

En katolsk kristen har ikke lov å lese:

1. Bøker eller tidsskrifter som forsvarer kjetteri eller kirkekløyvinger (skismer) eller på en eller annen måte forsøker å undergrave religionens grunnlag.
2. Bøker eller tidsskrifter som vitterlig og forsettlig angriper religionen og de gode seder.
3. Bøker eller tidsskrifter skrevet av ikke-katolske forfattere, som ikke bare forbigående, men for en vesentlig del omtaler religionen, med mindre det er sikkert at det ikke finnes noe i dem som strider mot den katolske tro.
4. Bøker av den hellige Skrift eller kommentarer til den hl. Skrift som er utgitt uten den kirkelige autoritets tillatelse, samt oversettelser av den hl. Skrift, som ikke er godkjent av Kirkens

autoritet.

5. Bøker eller tidsskrifter som lærer eller anbefaler enhver form for overtro. Under dette forbud faller bl. a. spiritistiske skrifter.

6. Bøker eller tidsskrifter, som ikke bare i forbigående, men gjentagne ganger og på flere steder omtaler, forteller eller lærer usedelige eller vellystige ting.

Vår Herre har sagt: «Hva gagner det mennesket om han vinner hele verden, men tar skade på sin sjel? Eller hva skal et menneske gi i vederlag for sin sjel?» (Math. 16, 26). Det beste vi har er vår tro og vår kristne livsvandel. Mange er de farer som truer nettopp fra litteraturens side. Vi må derfor lojalt følge Kirkens anordninger i så måte. Disse anordninger m. h. t. lesning av bøker og tidsskrifter er ikke ment som en innskrenkning av vår menneskelige frihet, likeså litt som rekkverket på en bro er en hindring for de spaserendes bevegelsesfrihet. Hvorfor skulle humbugmakere og kvakksalvere - om de er aldri så åndrike og vittige - få frihet til å drepe det åndelige liv, bare de skyter seg inn under kunstens eller vitenskapens hellige navn? Mange mennesker har hverken kunnskapsfylde eller åndelig modenhet eller kritisk sans nok til å kunne skille det verdifulle fra det dårlige på litteraturens område. Kirken ville derfor svikte den oppgave Gud har gitt den, om den ikke sørget for at medlemmenes tro ikke blir skadet av vantro eller vrangtro forfattere og at deres sunne moralske følelser ikke blir kvalt av umoralske ideer og tendenser.

Til slutt bør her tilføyes at den som av viktige grunner har bruk for å lese såkalte forbudte bøker, kan få tillatelse til det av den kirkelige øvrighet, såfremt vedkommende er i besittelse av den fornødne kritiske sans og åndelige modenhet.

Adiafora.

Det er alt blitt sagt at fritiden gir menneskene høve til all den sosiale, kulturelle og kroppslige livsutfoldelse som arbeidsdagen ikke gir dem nok muligheter for. For å tilfredsstille denne trang til livsutfoldelse har menneskene mange midler til sin disposisjon. Foruten bøker, som alt er omtalt, kan man ty hen til teater og kino, dans og sport og selskapelighet. Man har villet kalle disse ting «adiafora» - mellomting, etisk likegyldige ting, altså ting som i seg selv hverken er gode eller onde, men etisk nøytrale. Teoretisk kan dette nok være sant, men praktisk talt finnes det vel neppe noen helt ut etisk eller moralsk nøytral sone.

Her er vi kommet inn på et meget omtalt og samtidig meget vanskelig spørsmål. Med hensyn til ovennevnte ting gjelder det å unngå to farer: «et for meget» og «et for lite».

Det er latterlig og livsfjernt helt uten videre å forby folk å gå på kino, teater eller ta del i dans og være med på sport og selskapelighet. De gjør det allikevel. Ved denne bornerte oppfatning, som smaker av manikeisme, oppdrar man folk til enten å nyte livets goder med ond samvittighet eller til å nyte det onde med god samvittighet, bare det skjer i det skjulte, hvilket jo er den bene vei til hykleri og fariseisme.

På den annen side er det like latterlig og livsfjernt helt uten videre å anbefale teater og kinobesøk etc. i fleng.

Her som overalt ellers ligger nok «virtus in medio - dyden ligger i midten». For alltid å kunne holde oss til det som på dette område rett og riktig er, må vi ta oss følgende grunnsetninger til etterretning.

a. En kristen må ta stilling til enhver av disse «adiafora» ut fra den kristne morals prinsipper, slik hans samvittighet kunngjør dem for ham. Vi må m. a. o med god samvittighet kunne være med

på dem. Og dette kan vi, så sant vi er visse på, at de ikke på noe punkt griper forstyrrende inn i vårt Gudsforhold. Er vi enten på grunnlag av egen erfaring eller etter moden overveielse sikre på at deltagelsen i en av disse ting kommer til å gripe forstyrrende inn i vårt Gudsforhold, kan vi ikke være med på dem. For «alt som ikke kommer av tro, er synd». (Rom. 14, 23). Tro betyr her overbevisning. Den som handler bevisst mot sin overbevisning, synder.

b. Selv om en vet at deltagelsen i ovennevnte ting ikke skader en personlig, så må en kristen fremdeles ta hensyn til sin neste og «ikke forarge de små». De små er ens svakere «brødre og søstre i Kristus». Av den grunn vil vi fra tid til annen, under bestemte omstendigheter, være nødt til å gi avkall på å ta del i en eller flere av disse fritidsbeskjeftigelser, for ikke å bli årsak til at svakere sjeler faller i synd. Det er nok ikke overflødig å bemerke at «de små» ikke er de samme mennesker som «fariseerne». Vi skal ikke forarge «de små», men fariseerne behøver vi ikke å bry oss om.

c. Alle er forpliktet til å unngå den nærmeste leilighet tilsynd (sml. s. 138). Men det som er den nærmeste leilighet til synd for det ene menneske, behøver ikke å være det for det annet. Enhver må derfor, når det gjelder disse adiafora, rådføre seg med sin egen erfaring og innrette seg deretter.

Siden det gjelder ting som praktisk talt griper inn i alle menneskers liv, skal noen av disse adiafora, bli omtalt her.

Teater.

Teatret har sin eksistensberettigelse som kunstinstitusjon. Dernest har det en pedagogisk oppgave. Ved god og lødig kunst skjerper det ens blick for menneskenes gode og dårlige sider, det kan vekke til begeistring for høye idealer eller til avsky for det lave og onde. Og tilslutt byr teatret som atspredelse utvilsomt på store fordeler.

Prinsipielt behøver en kristen derfor ikke å være motstander av teatret eller innta en avvisende holdning overfor scenekunsten. *Praktisk*, når det altså gjelder de enkelte og konkrete tilfelle av teaterbesøk, bør en kristen allikevel innta en viss reservert holdning. Som forholdene ved mange teatre nå er, kan teaterbesøk ikke anbefales i fleng og ikke uten innskrenkning tilståes enhver. Ikke bare fordi teatret mangen en gang har måttet vike plass for forlystelsesetablissementer av ofte nokså tvilsom beskaffenhet. Et menneske med selvrespekt setter ikke sin fot der! Men de gode skuespill, den lødige skuespillerkunst, viser en tendens til å ville forsvinne fra scenen. I stedet for har man fått revyen og operetten. Ofte inneholder disse så lite sann kunst og er dessverre, når det gjelder artistenes påkledning og enkelte partier av teksten eller musikken, i den grad utfordrende, at de må sette tilskuernes lavere drifter i bevegelse.

Med hensyn til teater gjelder for en kristen følgende regel: «Hør og se kun det beste». Men så burde vi, nettopp som kristne, også støtte det beste. Som katolske kristne, kan vi ikke bare være negative i vår kritikk. Vi har på dette område positive oppgaver. Ved blott og bar negativ kritikk innskrenker vi kun tildels eventuelle misbruk og overlater dessuten i videste omfang selve teatret til kristendomsfiendtlige makter. Derimot: ved å besøke de gode teatre, støtte dem på enhver tenkelig vis og interessere oss for scenekunsten og dens utøvere, vil vi være med på å føre scenekunsten tilbake til dens virkelige formål og gjøre den til en makt i det godes tjeneste.

Kino.

Filmen har gått sin seiersgang over verden. Ukerevyer, kulturfilmer, dokumentariske filmer, underholdningsfilmer o.s.v. - er i dag blitt en kulturfaktor av rang. Filmen står i folkeopplysningens tjeneste. Ved de fleste større skoler kjøres film for elevene. Ja, det er i dag filmen som bestemmer livsoppfatningen hos millioner av mennesker.

I vide kretser i vårt land hersker den oppfatning at alt kinobesøk er synd. Dette er imidlertid en altfor lettvinnt måte å slippe fra løsningen av problemene på. Filmen er nemlig i seg selv helt nøytral. Den er en prektig oppfinnelse og kan bli til velsignelse for mange. Alt kommer imidlertid an på hva slags filmer man går og ser. Som det kan lages gode og dårlige bøker, så kan det også lages gode og dårlige filmer.

Dessverre er det blitt stort sett slik at filmproduksjonen er overtatt av krefter som utelukkende er interessert folks penger, og derfor heller spekulerer i folks lidenskaper enn at de skulle holde regning med moralens bud og Kirkens ønsker. Derfor må det anbefales kristne mennesker en god dosis forsiktighet når det gjelder kinobesøk. Ikke bare fordi det av og til kan bli framvist filmer som er mer eller mindre uanstendige. Slike stykker kan selvfølgelig ingen kristen se. Det ville stride mot de mest elementære moralprinsipper.

Det gis imidlertid en del filmer som sikkert ikke er uanstendige, men som behandler et hellig livsforhold som ekteskapet, på en forferdende overfladisk og nokså lettsindig måte. Slike filmer, - og det er ikke få av dem! - framstiller ekteskapelig troskap og renhet som avleggs og etterlater det inntrykk at synden ikke er så farlig allikevel.

Det er nok så at normale mennesker ikke tar evig skade på sin sjel om de en eller annen gang ser slike filmer. Men regelmessig å se den slags stykker, vil uvegerlig virke forflatende på ens moralske habitus og litt etter litt gjøre et menneske mindre finfølede m. h. t. det viktigste av alle livsforhold, som står eller faller med den respekt som en nettopp på dette område er besjelet av.

En god kristen kan dessuten ikke stille altfor beskjedne krav til sin egen indre renslighet. Selv om han kan ha en positiv vurdering av de gode filmer, så skal han allikevel konsekvent gi avkall på alt det som kildrer sanseligheten. Det er nesten blitt et dogme at man må «følge med», og man skal ha sett alt sammen for å kunne tale med om det. En god kristen lar folk snakke. «Våg å være vis - sapere aude», sa de gamle. Dette ord gjelder her mer enn overalt ellers. Se bare de gode filmer og tro endelig ikke at det hører med til din dannelse å se lettsindige ting ved elektrisk lys.

Katolske foreldre må betrakte det som sin alvorlige samvittighetsplikt nøye å overvåke hva slags stykker deres barn går og ser. Ikke alle filmer som ikke er utelukkende reservert for voksne, er alt av denne grunn alene egnet for barn. Det er helt igjennom uforvarlig å la barnas ufordervede sinn bli fylt med de ofte tvilsomme ting som foregår på det hvite lerret.

En katolsk kristen kan imidlertid heller ikke på filmens område være utelukkende negativ i sin kritikk. Det er nemlig ingen tvil om at film er noe langt mere enn bare forlystelse. Gjennom filmen ser folk hva som skjer i verden, de lærer fremmede land og folk å kjenne, de stifter bekjentskap med mange dyptgående problemer og de får alle slags livsforhold framstilt. Det er slett ikke likegyldig hvilken løsning de forskjellige problemer får. Kirken og filmen angår hverandre i allerhøyeste grad. I stedet for å la oss klemme opp i et hjørne, må vi kristne her selv ta hånd i hanke og gjøre vår positive innsats så filmen kan bli en velsignelsesrik faktor i Kirkens tjeneste. Her er ikke stedet for å gå i detalj med hva som kan gjøres. Kirkens autoritet har alt gitt oss de nødvendige retningslinjer. De konkrete ting må komme etter hvert. Men i alle tilfelle må vi være klar over at Kirken ikke er tjent med en negativ holdning overfor den kulturelle stormakt, filmen er blitt i våre dager.

Dans.

Betrakter en dansen fra dens kunstneriske side, kan den virke vakker og behagelig på grunn av dens rytme og formfullendte utførelse. Når alt foregår pyntelig og sømmelig - slik som dansen kan praktiseres i et godt hjem - er dansen intet annet enn et uttrykk for naturlig livsglede og er derfor *i og for seg* ikke synd.

Men allikevel må kristne mennesker her innta en reservert holdning, langt mere enn når det gjelder teater og kino. Det ligger jo i sakens natur at også et annet element kan tre mer eller mindre fram under dans, nemlig det erotiske. Dette innbyr i og for seg alt til den største forsiktighet, da alt det som har med «eros» å gjøre alltid appellerer til de sterkeste drifter i et menneske. Dertil kommer gjerne en del omstendigheter som gjør saken ennå vanskeligere. Ved dans trer, det erotiske ofte fram i sin farligste skikkelse, idet dansen ofte foregår under uheldige forhold - som den ledsagende eggende musikk, lettferdig påklædning, den drømmeaktige dempede belysning - og last but not least - drikk.

Dansen foregår ofte under disse uheldige forhold på offentlige forlystelsessteder, om det nå er et tredjerangs danselokale eller de finere etablissementer. En kristen med respekt for seg selv kan ikke med god samvittighet være med på den slags.

Man har av og til hevdet at de såkalte folkeviseleiker ikke er så farlige fordi det erotiske elementene ikke på langt nær skulle være så framtrepende som ved vanlig dans. Om vi medgir at dette teoretisk er sant, så kommer det i praksis allikevel an på i hvilket miljø og under hvilke omstendigheter slike folkeviseleiker finner sted. Går de for seg i et trangt lokales lumre atmosfære, under flittig anvendelse av rusdrikk, da er disse danser like farlige for kristenlivet som vanlig dans.

Anderledes har det seg imidlertid med den såkalte improviserte dans, d. e. dans i forening med annen underholdning. Når den foregår under pyntelige former, blant gode mennesker, i et lukket selskap og rusdrikk ikke nytes og drakten ikke virker utfordrende, da kan en slik improvisert dans være en god og uskyldig atspredelse som sikkert ikke rummer mere fare enn samvær mellom begge kjønn i alminnelighet gjør, særlig når den ikke er langvarig nok til at større, farer oppstår.

Dernest må det tilføyes at flere av de såkalte «moderne» danser i seg selv er av en slik beskaffenhet at de rett og slett betyr den nærmeste leilighet til synd. Det kunstneriske og atspredende moment er i dag ved mange danser trengt sterkt tilbake. Jo mere dette skjer, desto mere vil det sanselige og erotiske tre fram, desto farligere er dansen for kristenlivet og derfor desto strengere ens plikt til å avholde seg fra den slags.

Endelig må enhver rådføre seg med sin egen erfaring i så måte, idet en samtidig husker på at et kristent menneske som vil gjøre framskritt på hellighetens vei, ikke bare må arbeide for å forøke sin indre styrke, men også for å forhindre og forminske fristelsene utenfra. Med hensyn til dans er altså en god porsjon våken kritikk, kristen kultur, og den største forsiktighet på sin plass.

Sport.

Den fritidsbeskjeftigelse som nok de fleste mennesker er glad i, er sport og idrett. Den er forresten i våre dager mer enn noensinne blitt en nødvendighet. Den spesialisering det moderne liv mer og mer tvinger oss inn i, kan lett gå ut over helsen. At den ofte må være uheldig for kroppens helse er lett å forstå. Tidens spesialarbeidere får enten ikke bruke musklene i sitt arbeid, eller det kroppsarbeid de utfører er ensidig og trener opp bare bestemte muskelgrupper. Men er ikke kroppen i form, går dette gjerne ut over sjelen også. Er kroppen syk, svikter også i regelen sinnets

funksjoner. På den måte får alt som holder vår kropp i form også betydning for sjelens helse, og her har da også idrett og sport sin brede plass.

Den rent kroppslige vinning ved sporten er velkjent. En må imidlertid ikke glemme en sakkyndig læges ord i denne forbindelse: «Fornuftig og regelmessig mosjonsidrett, som er passet av etter ens evne og alder, er *nok* til å holde kroppen i god form. Den mann som holder seg i form med en daglig tripp på idrettsbanen - blir ikke sunnere fordi om han legger seg i konkurransetrening og nærmer seg 7-meteren i lengdesprang, eller vinner premie i langrenn. Ja ofte må vi si at skrittet fra vanlig god form og opp til topp-treningen betyr en risiko for den kroppslige helsen».

Av rent hygieniske grunner må en derfor vokte seg for å overdrive kroppskulturen. Men også av kristelig-moralske grunner må en vokte seg for å dyrke kroppen for meget. Ikke bare for å unngå å bli en tanketom «sportsidiot» hvis åndelige horisont totalt begrenses av idrettsplassen. Men overdreven kroppskultur bidrar mektig til å skyve det kroppslig-animalske altfor meget i forgrunnen for ens liv og interesse. Da får de kroppslige behov og krav så megen overvekt at de begynner å beherske mennesket helt.

I denne forbindelse er det dessuten på sin plass å framheve uttrykkelig at kroppskultur ikke er det samme som nakenkultur. All denne overdrevne dyrkelse av kroppen, - slik den åpenbarer seg på en meget usmakelig måte ved livet i badedrakt, om det nå er ved badestranden eller på camping eller på sykkelturer, - er et trist tegn på den fundamentale ubeskjedenhet som får et menneske til å forgape seg i sin egen person, samt et trist tegn på den dekadente grovhet som gjør kroppen til livets midtpunkt for de mennesker for hvem åndskultur og sjeleadel ikke har noen større betydning. Det er komplett latterlig her å skilte med slagord som: «For den rene er alt rent». Den naturlige og medfødte skamfølelse har i menneskenes liv den uhyre viktige oppgave å verne det seksuelle liv mot en altfor påtrengende og nærgående refleksjon og mot en begjærighet som så lett blir vekket, - og bevare det for overopphisselse og splittelse. Den som ikke forstår dette, kan godt la være å skryte av sin «sunne naturlighet»! Han hører alt til de dekadente typer hvis sanne natur viser seg deri at de lar de store, oppbyggende livsinstinkter bli avstumpet og som velger øyeblikkets sanselige rus framfor den moralske styrke som ligger i disiplin og selvbeherskelse.

Vi driver imidlertid ikke bare sport for kroppens skyld, men også for sinnets skyld. Det er ikke så få sjelelige verdier som en kan vinne ved sport, bare den drives på den rette måte. Den gir avveksling og spenning, til et arbeidsliv som i dag er så velordnet og rasjonalisert at all spenning, alt uventet og overraskende er tatt vekk, iallfall for de fleste av dem som har underordnede stillinger.

Sport driver til selvfølelse og er blitt et fristed for selvhevdelse, der hvor arbeidslivet i dag gir mange så små muligheter til framgang og til personlig initiativ.

Men den største sjelelige verdi som sporten gir, er allikevel viljestreningen. Alle som driver virkelig sport, lærer fort at de ikke kommer noen vei uten å sette viljen inn. I all idrett arbeider en på lang sikt - mot mål som det tar lang tid og meget slit og strev å nå. Dette mål er kanskje ikke så viktig i seg selv. Men den viljestyrke en vinner under strevet, kan brukes i kampen for viktigere og større oppgaver, i arbeid eller samfunnsliv, til sjelens vekst i hellighet og for Guds rikes utbredelse.

Hvis sport drives på den rette måte, skaper den også gode vilkår for vekst i disiplin og kameratskap, så vel i sports- og idrettslag som under mindre forhold i grupper som arbeider sammen i trening og konkurranser. Betingelsen som må oppfylles, er imidlertid at klubblivet og det kameratslige samvær trenger til orden og fasthet for ikke å utarte til bråk og krangel. Det skulle i grunnen være en selvfølge at det blir vist meget stort måtehold med alkohol i alt slikt klubb- og kameratslig samvær, både for sportens egen skyld, og fordi drikken forsimpler og ødelegger alt vennskap.

En særegen. vanskelighet skaper det sportslig kameratslige samvær mellom venner av motsatt kjønn. I og for seg kan det virke oppdragende at gutter og piker lærer å omgås hverandre på en frisk og naturlig måte og allikevel bør her utvises den største forsiktighet. Et for intimt samvær kan vekke en isolert seksuell tiltrekning. Og den isolerte drift kan lett få makt over vilje og sinn, slik at det gode går over til det motsatte. Endog fra ikke-kristelig hold har man ropt et varsko mot mange av de former som hytteliv, badeliv, teltliv og campingliv i de senere år har antatt. Fra kristent standpunkt er de aldeles forkastelige. De forgifter de unge sinns moralske renhet og kan endog føre til andre ting som ikke repareres så lett.

Et spørsmål som ofte reiser seg blant kristne mennesker angående sport, er: «Kan en også drive sport på søn- og helligdager»? Helt generelt kan en svare at det i og for seg intet er i veien for at en driver sport på disse dager, bare det skjer innenfor sømmelighetens og rimelighetens grenser og forutsatt at en først har oppfylt sine religiøse plikter. Å delta fra tid til annen, under samme betingelser, i et sportsstevne på søn- og helligdager er prinsipielt heller ikke noe å innvende mot. Derimot lar det seg neppe forene med ekte kristent liv, stadig vekk å være på farten på slike dager. En får jo praktisk talt aldri mere tid til søndagens helligholdelse. Og så er den fare ikke utenkelig at idretten blir mål, nærmest livsinnhold, i stedet for middel. En kristen kan godt være interessert og aktiv sportsmann, men han kan aldri få lov til å være sportsidiot.

Sammenfattende kan en si: Drives sporten på en fornuftig måte alt etter ens evner og alder, unngår man dessuten overdreven kroppskultur og den farlige forskyvning at sporten skulle bli mål i stedet for middel, da er den en ypperlig hjelp til å virkeliggjøre det store ideal: «En sunn sjel i et sunt legeme»!

5. Selskapelighet.

Vi mennesker har en medfødt trang til å treffe sammen med slekt og venner og kamerater for å koble av og ha det hyggelig i hverandres selskap. Også her har den kristne moral et ord å si oss. Og dette ord heter først og fremst: «Vær god mot alle, men fortrolig med få». En bør m. a. o. være kresen med det selskap en velger seg. Helst skal vi innskrenke våre selskapelige forbindelser - så langt det er mulig - til enkelte trofaste venner som åndelig kan gi oss noe og som vi kan bety noe for. Best er det at vi prinsipielt gir avkall på alle halve bekjentskaper som bare opptar vår kostbare tid med snakk og som ikke kan gi oss noe. For, ingenting tretter med tiden så meget og tilfredsstillende så lite som den fortsatte omgang med mennesker som vi intet har felles med. Samværet mellom mennesker som liker hverandre og som har noe å gi hverandre, blir det fremste i all ekte selskapelighet.

Dernest skal en ikke overdrive selskapeligheten, enn ikke med sine beste venner. Ellers er man snart ikke en gang venner mer. Overdreven selskapelighet går, dessuten ut over ens indre samling og sjelskultur. Det finnes mennesker som til de grader er avhengige av å være i selskap med andre, at de nær sagt ikke en time kan være alene med seg selv eller dyrke litt mere alvorlige interesser. År ut og år inn ødsler de sine beste evner bort i ørkesløst og trettende samvær med andre - inntil det en vakker dag, men da for sent, går opp for dem hvor de har narret seg selv for megen indre rikdom.

Tre-fire timer er nok for de fleste sammenkomster, og da trekkes de heller ikke så lenge ut at morgendagen er tapt for arbeidet. Vi må forresten lære å respektere andre menneskers tid. Det gjelder så vel når vi er gjest som når vi selv er vert. Derfor ingen fornærmelser om noen sier nei takk til vår innbydelse, eller bryter opp tidlig fordi kreftene må spares til det som er viktigere.

Selskapeligheten vinner alltid på at samværet blir så uformelt som mulig. Men uformelt er ikke det samme som formløst. Mere enn halvparten av all ekte hygge ved selskapeleg samvær beror på at de grenser respekteres som takt og god tone foreskriver. Dette gjelder også de yngres selskapelighet. Det er uten tvil ganske riktig at en viss naturlig og utvungen omgangsform mellom unge mennesker av motsatt kjønn er bedre og sunnere enn anstaltmakeri og kunstig avsperring. Men forloren sentimentalitet og klining ødelegger de unges karakter og gjør dem veike og kraftløse. Kun *den* unge mann blir en mann i ordets beste forstand, som holder sin hvalpete forliebthet i enhver kjekk pike under streng kustus. Kun *den* unge pike blir en kvinne i ordets beste forstand som holder sin veike avhengighet av guttesvermeri under streng kontroll. Unge mennesker må ta denne styrkeprøve alvorlig. Vil de engang få en venn for livet som de kan gi hele sin kjærlighet, må de ikke splitte sin evne til å kunne elske helt, i forloren intimitet og utallige forelskelses. Særlig må det advares mot nytelse av rusdrikk i samværet mellom unge mennesker. Hva dette kan avstedkomme av elendighet kan enhver forstå. Flere og flere røster hever seg mot den uskikk at ungdomssammenkomster, som f. eks. smokingfester, nyttårsfester, hybelfester ofte blir til de rene drikkelag, hvor det gjelder å få drukket så meget som mulig og hvor pikene mangen en gang slett ikke står tilbake for guttene når det gjelder nytelse av alkohol. Og tilslutt: gjør selskapeligheten så enkel som mulig. Måtehold med alkohol, tobakk og kulinariske nytelser er derfor viktig og mange ganger nødvendig den ulempe at det hele blir for dyrt.

Alle disse regler må iakttas, om selskapeligheten skal svare til sin hensikt: å koble av og ha det hyggelig, så både legeme og sjel kan få nye krefter til å ta fatt igjen på de mer alvorlige oppgaver. Forøvrig må vi regulere våre forbindelser med våre medmennesker, også med våre beste venner, etter den gamle grunnsetning, at kun de mennesker har noe å gi og si hverandre, som øver en viss askese med sin altfor naturlige trang til selskapelighet og som tross alle venner og gode forbindelser alltid sørger for regelmessig å kunne være litt alene med seg selv.

V. KAPITTEL

BØNNENS MYSTERIUM

Det er i det daglige liv du må leve som katolsk kristen. I det daglige liv er det at du må leve som Guds barn og vokse fram til den form for hellighet som den himmelske Fader fra evighet har bestemt for deg. At dette ikke er noe som du kan klare av egen kraft alene, er innlysende. Å leve som Guds barn, og da i særdeleshet å leve som et fullkomment Guds barn og bli hellig, er først og fremst et overnaturlig anliggende, et nådens mysterium. Det er klart at her må det overnaturlige krefter til: Blant disse krefter er bønningen en av de sterkeste og mest uunnværlige.

Selv om en turde gå ut fra at alle kristne mennesker vet hva bønningen er, så er dette allikevel så langt fra tilfellet. Om og om igjen støter en på den oppfatning at bønningen er en av de mange «plikter» som et kristent menneske har å oppfylle. I enkelte kretser blir bønningen sogar betegnet som en «from øvelse». Riktignok kan ingen nekte at bønningen er en hellig plikt og at en stadig må øve seg i bønnens kunst for å lære den til gagns. Likevel kan betegnelser som «plikt» og »øvelse» i forbindelse med bønningen virke uheldig, ja endog misvisende. Den kan nemlig bortlede ens oppmerksomhet fra det som er kjernen i den kristne bønn.

Den kristne bønn er i sitt innerste vesen et nådens mysterium som henger uløselig sammen med vårt liv som Guds barn. Den er altså ikke bare en plikt eller en øvelse som en aller nådigst tar seg av et par ganger hver dag. Vi må pånytt lære å forstå at det er en uløselig forbindelse mellom vår bønn og vårt liv som Guds barn.

Om å be.

Ingen kan bedre lære oss hva bønningen er for et kristent menneske - et Guds barn av nåde - enn Vår Herre Jesus Kristus som selv er Guds Sønn av naturen. Bare ved en flyktig gjennomlesning av evangeliene blir en slått av hvor stor betydning bønningen må ha hatt for Jesus. Han drar ofte avsides til et øde sted og står tidlig om morgenen opp for å være alene og be. Eller Han går om aftenen opp i fjellet og blir der hele natten i bønn til Gud. At Jesus med sitt sterke og uavbrutte liv i samfunn med Gud, likevel vier så megen tid til bønn, bør alltid være en påminnelse for oss om hvor viktig bønningen er. Likesom Jesus selv ber, formaner Han atter og atter sine disipler til å be, til å be med utholdenhet og «rope til Gud dag og natt». (Luk. 18, 7.)

Jesu bønn til den himmelske Fader er i grunnen intet annet enn en virkning av og en dyp erfaring om sitt guddommelige sønnkår. I bønningen opplever Jesus på det inderligste sitt vesens- og livssamfunn med Gud. Der taler Han med sin himmelske Fader, og Faderen taler med Ham, den elskede sønn. I bønningen overgir Jesus seg betingelsesløst til Gud sin Faders vilje. Dette er også bønnens vesen og kjerne for oss kristne. Bønningen er en virkning av og en inderlig erfaring om vårt barnekår hos Gud. I troen på vårt barnekår hos Gud, taler vi med Ham som et barn taler fortrolig med sin elskede far. I bønningen gir vi oss betingelsesløst over til Gud vår Faders vilje.

Det store mysterium i vårt kristenliv er at vi lever i livssamfunn med Gud. Det vil si at Gud av nåde har gjenfødt oss som sine barn. Han gav oss i dåpens sakrament barnekårets ånd i våre hjerter. Men vi har intet livssamfunn med Gud uten: «i, med og ved Kristus». Vår kristne bønn, hvori vi jo nettopp opplever og erfarer vårt barnekår hos Gud - vårt livssamfunn med Gild er derfor framfor alt en *bønn i Kristus*, som ved dåpen på nåderik vis har gjort oss syndige mennesker delaktige i sitt guddommelige sønnkår. Den er også en *bønn ved Kristus*, der som vår eneste midler utøver sitt evige prestedømme for oss og bærer vår bønn fram til Faderen. Tilslutt er vår kristne bønn også en *bønn med Kristus*, som støtter våre svake og uverdige ord og gir dem litt av sin egen bønns uendelige verdighet.

Derfor er det så betegnende at Kristi Kirke alltid avslutter sin bønn i liturgien med «Per Christum Dominum nostrum - Ved Kristus Vår Herre.» «Per Ipsum et cum Ipso et in Ipso - ved Ham og med Ham og i Ham», er den riktige, dogmatiske formel for all kristen bønn.

Hvem lærer oss å be?

Apostelen Paulus skriver: «Den som ikke har Kristi ånd, hører ikke Ham til.» (Rom. 8, 9.) Denne ånd er den Hellige Ånd som er utøst i våre hjerter og som gir oss det vitnesbyrd at vi er Guds barn. Meddelingen av bønnens nådegave blir særlig tilskrevet den Hellige Ånds virksomhet, fordi Han er Guds personlige kjærlighet som er utøst i Guds barns hjerter og som gjør at vi roper til Gud: «Abba Fader». (Rom. 8, 15.) Hva den Hellige Ånds virksomhet betyr for vår bønn sier St. Paulus oss når han skriver: «Anden kommer vår skrøpeligheit til hjelp. . For vi vet ikke hva det sømmer seg at vi skal be om, men Ånden selv ber for oss med usigelige sukk.» (Rom. 8, 26).

På hvilken måte er det nå at den Hellige Ånd kommer vår skrøpeligheit til hjelp, så vi kan be som det sømmer seg? Han gjør det ved å skjenke oss det overnaturlige liv - d. v. s. barnekårets nåde, og sammen med den, de guddommelige dyder: tro, håp og kjærlighet. Dette overnaturlige liv som den Hellige Ånd således har utøst i våre hjerter, setter oss i stand til å bli oss vårt livssamfunn med Gud som Guds barn bevisst og å tre fram for Gud i bønner som «i Kristus elskede barn».

Men for at vi i praksis skal utføre det som Han, ved det overnaturlige livs gave, har gitt oss makt og evner til, må den Hellige Ånd fremdeles hjelpe oss. Og det gjør Han idet Han ved den understøttende nåde opplyser vår forstand og gjør vår vilje tilbøyelig til å søke Gud i bønner.

Det er altså Gud den Hellige Ånd som får oss til å be som det sømmer seg. Ved barnekårets nåde - også kalt den helliggjørende nåde - gir Han oss makt og evner til å kunne be, ved den understøttende nåde hjelper Han oss til å be. Men Hans nådevirksomhet tvinger oss ikke. Vi må frivillig gjøre bruk av den makt og de evner Han ved barnekårets nåde har gitt oss og samtidig følge den understøttende nådes impulser og veiledning. Når det derfor heter at «den Hellige Ånd selv ber for oss med usigelige sukk», da vil dette slett ikke si at Han skulle be i stedet for oss - eller også i oss som viljeløse automater. Nei, det er vi mennesker selv som ber. Men samtidig vet vi at vi bare kan be, takket være den Hellige Ånds nådevirksomhet i vår sjel.

Bønner er altså ikke i første rekke et produkt av plikter og metoder, men et nådens mysterium - ikke i første rekke en kunst eller en from øvelse, men en gave fra lysets Fader, fra hvem all god og fullkommen gave stammer. Med Apostlene må vi ofte be om bønnens nådegave: «Herre, lær oss å be.» Eller med Kirkens liturgi: «Gud vår tilflukt og vår kraft, hør din Kirkes fromme bønner, Du, som selv er fromhetens kilde, og gi oss at vi i full virkelighet må oppnå, hva vi i tro ber om. Ved Vår Herre Jesus Kristus. Amen». (Kirkebønn, 22de søndag etter Pinse).

Om å be med Kirken.

Kirken er Kristi legeme. Det vil si at de troende er knyttet sammen gjennom et virkelig felles livsfundament. Dette fundament er den sanne Kristus, Hans liv er vårt, vi er «innpodet» i Ham som grenene i vinstokken, vi er Hans mystiske legeme. Dette mystiske samfunn av alle kristne trer synlig fram i Kirkens bønn. Der handler «Kristi legeme» og frambærer som en udelbar enhet sitt offer av lovsang, takksigelse og påkalling for den evige Guds åsyn. Man kan ikke være en hel kristen på egen hånd, heller ikke i bønner. Hel er man først i fellesskap med den store helhet, som er Kristi bedende Kirke. Vi opplever dette fellesskap med den bedende Kirke først og fremst i menighetens gudstjeneste. Når bønner stiger levende og sterk fra en hel menighet og forener seg med bønner fra alle dem, som over hele jordkretsen i Kirkens samfunn priser Guds herlighet, takker Ham for Hans barmhjertighet og ber om Hans nåde, og hjelp, da pulserer livet i «Kristi legeme som er Kirken», sterkere enn ellers. Da løftes den enkelte bedende ut av sin isolasjon og sin svakhet, inn i noe som er sterkere og større enn han noensinne kan nå fram til som enkeltmenneske. Han lever og ånder i et samfunn som strekker seg ut fra tidens opphav til dens ende, som forener alle slekter og folkeslag og som løfter sitt tempelhvelv høyt over himmelen, opp til Guds trone.

Men også den enkelte kristen, som ber i sitt lønnkammer er lem av den bedende Kirke. Også da er han i Kristus forbundet med alle dem, som samtidig ber på jorden og i himmelen. Den enkelte troendes bønn blir styrket og beriket, når den bevisst og med et troende sinn blir innordnet i den bedende Kirkes hellige fellesskap.

Det er da ikke så vanskelig å forstå hvilken betydning Kirkens bønn - den liturgiske bønn - har så vel for Kirken som helhet som for den enkelte troende.

Den liturgiske bønn.

Kun den bønn er god, som har sitt opphav i sannheten. Gjelder dette allerede det enkelte menneskes bønn, gjelder det langt mer fellesskapets bønn. Den dogmatiske tanke, den åpenbarte sannhet frigjør for sinnets trelldom, følelsenes uklarhet og treghet. Den gjør bønnen klar og livsduelig.

Her er den liturgiske bønn mønster. Den går ikke ut fra subjektive fornemmelser, men fra objektive virkeligheter. Og derved viser den seg å være ekte kristen bønn. Kristendom er ikke fromme stemninger og personlige opplevelser, men en full og virkelig forbindelse med Gud i Kristus. Derfor spekulerer den liturgiske bønn så påfallende lite i fromme følelser og stemninger. Den er gjennomvevet av dogma, den betrakter i stille tilbedelse de åpenbarte sannheter om Guds vesen og gjerninger. Den er edel og ren i sitt ordvalg, den taler med en opphøyet klarhet og bevarer sjelen for det verste som, religiøst sett, kan inntreffe: falsk patos, skaperi og forstillelse.

Den liturgiske bønn er intet annet enn sannhet i bønnens form. Og det er nettopp de store, grunnleggende trossannheter som fyller liturgien: Gud i Hans uendelige virkelighet, den ene og den treenige, Guds skapergjerning og Hans forsyn, synden og rettferdigheten, Frelseren og Hans rike, de siste ting, døden og vår skjebne. Kun den bønn som er så rik på sannhet som den liturgiske bønn, vil aldri kunne trette oss, den alene vil virkelig kunne være alt for alle, ny hver eneste dag. Den liturgiske bønn er mettet med evighet og vender alltid tilbake til Ham, som med Sønnen og den Hellige Ånd hersker, én Gud fra evighet til evighet.

Fordi den liturgiske bønn er det store kristne fellesskaps bønn, må dens uttrykksformer nødvendigvis være så vide at de er tilgjengelige for alle, for ethvert anlegg, enhver tid og ethvert sted. Fordi den er mettet med dogmatisk innhold, er den preget av klar og kjølig objektivitet. Begge deler kan bety en vanskelighet for ethvert menneske og da særlig for vår tids mennesker som er så subjektivt innstillet og som derfor ofte føler seg mer tiltrukket av den frie og uformelle bønn som bryter seg vei ved spontan friskhet fra et grepet hjerte.

Løsningen på denne vanskelighet ligger i at den liturgiske bønn og den frie, mere uformelle bønn, må gå over i hverandre og gjensidig berike hverandre. Skal den liturgiske bønn ikke bli til upersonlig formalisme, må den motta inderlighet og personlig farge av det frie bønneliv. Skal bønnelivet ikke gli ned i en egosentrisk bønn, hvor religionens midtpunkt er mennesket i stedet for Gud, da trenger den frie bønn til å lære disiplin av liturgien og til å bli beriket med dogmatisk innhold av den.

Mens den frie bønn drar omsorg for de særlige krav som stilles av det personlige bønneliv, hvori sjelen utfolder seg etter sine spesielle anlegg og ber for sine spesielle behov, løfte; den liturgiske bønn mennesket ut over sin personlige tilværelseskrets og sørger for at den bedende sjel oppnår en større bredde i følelsene og sjelelig klarhet, i ett ord den «store stil» i det åndelige liv.

Til slutt må vi huske på at det frie bønneliv bare tilgodeser *en* side av vårt menneskelige vesen, nemlig den individuelle side. Men vi har også plass i de kristnes store fellesskap. Og i denne tingenes orden er den klare og almene liturgiske bønn den ene mulige form for bønn. Dette forhold ilegger riktignok den enkelte en viss disiplin i bønnelivet og krever ydmykhet og kjærlighet til «Kristi legeme som er Kirken». Man må gå ut over seg selv og sine private interesser. Men det skader oss ikke. Vi blir tvert imot rikere og mer allsidige i vår fromhet.

Den betraktende bønn.

Den ypperste form for fri, personlig bønn er den betraktende bønn. Den kalles også meditasjon eller «den stille stund». Den betraktende bønn er sjelens rolige og inderlige ettertanke over et eller annet punkt i den kristne åpenbaring. Den er sjelens ordløse samtale med Gud, den er enda mer sjelens tause lytten til Guds røst som taler til oss, eller sjelens intuitive skuen når den kjenner seg i Guds nærvær.

Betraktning, meditasjon, kunsten å være stille for Guds åsyn, så en båret av denne hellige stillhet kan forsøke å tenke Guds tanker og få sitt sinn stemt etter Guds sinn, det er kunsten over all kunst - og en kunst som må læres.

Aldri lærer vi betraktningens kunst til gagns, såfremt vi ikke forbereder oss til den betraktende bønn. Med forberedelse mener en ikke bare at en skal samle sitt sinn noen få øyeblikk før en begynner betraktningen. I denne forbindelse mener en ved forberedelse langt mere en almen indre disposisjon.

Vi må nemlig ikke glemme at det er et levende, individuelt menneske som ber. Med utallige bånd er det bundet til sitt miljø, sitt arbeide. Det er preget av arv og oppdragelse. Det har sin medfødte karakter, sine bestemte anlegg og tilbøyeligheter. Det har sine spesielle legemlige krefter og svakheter.

Det er dette levende, individuelle menneske som, midt i dagliglivets ofte meget prosaiske og materielle beskjeftigelser, i betraktningens stund må løfte hjerte og sinn til Gud. Det er da klart at en slik overgang fra den mest intense beskjeftigelse med denne verdens ting til den mest intense konsentrasjon om Gud og de evige ting, krever en ganske bestemt indre disposisjon fra det betraktende menneskes side.

Denne disposisjon består i at en bringer sin fornuft, sin vilje og sin fantasi inn under hellig tukt. Et udisiplinert indre kan umulig konsentrere seg i betraktning over de usynlige ting. Den som lar sine tanker fritt flakke omkring hele dagen igjennom, må ikke mene at han plutselig kan falle til ro i bønnens stund. Den som ikke for fullt alvor bekjemper sine sanselige drifter, eier ikke den hjertens renhet og frihet som skal til for å høre Guds røst. Den som ikke forsøker å overvinne åndens hovmod, er fjernt fra den hjertens ydmykhet som er nødvendig for å kunne ta imot Guds nåde.

Et vesentlig ledd i vår forberedelse til den betraktende bønn er det de gamle kalte «otium sanctum - sjelens hellige rø».

Vi moderne mennesker lever så altfor meget utenfor oss selv. Vi er redde for dette å være alene med oss selv. Med øyeblikkets røkskyer skjuler vi for oss selv evighetens horisonter. Og derfor faller det oss så vanskelig å være alene med Gud i bønne.

Vi må igjen lære å være stille for Gud og derfor må vi skape litt mere stillhet i Vårt indre og omkring oss. Stillheten vekker og gjør en lydhør for den Hellige Ånds stemme, Gud taler til oss når vi er stille for Hans ansikt. Vi må lære å føle oss hjemme i det «bønnens lønnkammer», Kristus taler om. Dette lønnkammer skal med tiden vise seg å være vårt kristenlivs kraftsentrar. «Det arkimediske punkt utenfor verden er et bedekammer, hvor en sann bedende ber i all oppriktighet, og han skal bevege jorden». (Kierkegaard).

Den muntlige bønn.

Bønnen er det inderligste og mest personlige et menneske kan gjøre. Likevel er det nå engang slik at mennesket ikke er noe rent åndelig vesen. Det som lever i dets hjerte vil gjerne på en eller annen måte vise seg. Derfor er det en selvfølge at bønningen ytrer seg i ord og blir til muntlig bønn.

Hvis riktig, er den muntlige bønn en frukt av den indre bønn. Dens verdi avhenger framfor alt av den tro, det håp og den kjærlighet som oppfyller menneskets sjel i bønnens stund. Når du bruker din bønnebok, din rosenkrans eller på en eller annen måte ber formulert bønn, da gjelder det ikke å få lirt av så mange formler som mulig, som om denne megen tale skulle være årsak til at du blir bønnehørt. Ta for all del ikke feil her. Det er langt bedre f. eks. å be ett ledd av rosenkransen med andakt enn en hel rosenkrans uten andakt. Gjør hva du kan for å fylle de faste bønneformler med noe av deg selv, med din kjærlighet til og din lengsel etter Gud.

På den annen side kan den muntlige bønn bli til en utmerket hjelp for den indre bønn. Særlig når en er trett og har vanskelig for å konsentrere seg - eller en gjennomlever en periode av åndelig mørke - det religiøse livs høyspenning er forsvunnet og følelsene svikter en. Da må den muntlige bønn tre støttende til.

Det vil derfor være av stor betydning for enhver kristen å ha en god bønnebok. Vikariatets «Bønnebok for katolske kristne» er ypperlig. Der finner en bønner for enhver given situasjon i livet, bønner for enhvers personlige tarv og trang, samt forbønner så vel for nesten som for hele Kirken. Og det som gjør bønneboken så verdifull er en skatt av bønner som er tatt fra den hellige Skrift, den oldkirkelige litteratur og kirkefedrenes verker.

«En god kristen - en bønnens sjel».

Kirkefaderen St. Augustin har sagt: «Den som forstår å be godt, forstår også å leve godt». Vil du leve som en god kristen, da må du be meget og gjerne - du må i ett ord være en bønnens sjel. Men dette er umulig hvis ikke du lever med et samlet sinn. For at denne nødvendige sinnets samling ikke skal slappe for meget av og til slutt høre fullstendig opp, må en forsøke ofte i dagens løp å løfte hjerte og sinn til Gud. Her vill de såkalte «skuddbønner» være til uvurderlig hjelp. Navnet «skuddbønner» er den norske oversettelse av det latinske uttrykk «preces jaculatoriae» - av «jacula» d. v. s. pil. St. Augustin forteller at munkene i den egyptiske ørken pleide å be noen korte og kraftige bønner, som de gjentok ofte i dagens løp og likesom glødende piler skjøt av mot Guds hjerte, for slik å oppildne sitt hjertes kjærlighet til Gud og styrke bønnens ånd i sitt indre. Dette bilde som St., Augustin brukte, gjorde lykke og har vært opphav til navnet «skuddbønner».

Den store fordel ved disse «skuddbønner» er at en kan be dem når som helst og hvor som helst, hjemme og ute, på gaten og på trikken, på turer og på arbeidsplassen over alt kan en be disse bønner og samtidig baner de veien til betraktningen og til vårt hjertes inderlige forening med Gud.

Du kan gjerne lage deg slike skuddbønner selv. Men en får bruke sin forstand og velge nettopp slike som passer til den bestemte situasjon sjelen for tiden befinner seg i. Det vesentlige er at sjelen er gjennomtrengt av kjærlighet til Gud og ikke hører opp å bli seg denne kjærlighet mer og mer bevisst.

Bønnens disiplin.

Selv om bønner er det mest personlige du kan gjøre, så er den likevel langt fra å være en vilkårlig sak som helt er overgitt våre innfall. Gud er ikke uordens Gud. Derfor må vi legge bort all slendrian i omgangen med Gud og sørge for plan og orden i vårt bønneliv.

Hva det så enn koster deg, så må du ikke begynne din dag uten å be din *morgenbønn*. Dagens første tanker er av særlig viktighet. Dagens start er avgjørende for hvordan dagens verk skal bli. Det er derfor ikke tilfeldig at Kirken ønsker at vi ber vår morgenbønn og holder en stille stund nettopp om morgenen. Mener du at du på denne måte får altfor lite søvn, vel, så legg deg et kvarter tidligere om kvelden. Så får du god tid til både morgenbønn og en liten betraktning innen du går ut i dagens arbeid. Begynn dagen med Vår Herre, da får du noe med deg gjennom hele dagen, som vil hjelpe deg til å forbli i Guds vilje og velbehag.

Bordbønn bør også være et fast ledd i en kristens dagsorden. En har sagt at det er nettopp bordbønnen som angir forskjellen mellom mennesket og dyret. Ville du skamme deg for å komme til en annens bord uten å takke for innbydelsen eller forlate det uten å takke for maten, da må du ikke være mindre veloppdragen overfor Gud, alle gode gavers giver.

Spiser du alene eller sammen med trosfeller, begynner og avslutter du bordbønnen med korsets tegn. Er du alene blant anderledes troende, som ikke forstår våre katolske skikker, kan du la være å gjøre korsets tegn - så sant dette ikke skjer av feighet. Din bordbønn må du imidlertid aldri sløyfe.

Aftenbønnen er av avgjørende betydning for ens kristenliv. Det må være en utenkelig tanke for et kristent menneske å avslutte dagen uten å takke Gud for alt det gode han gav i dagens løp. En oppriktig kristen skal dessuten føle det som maktpåliggende om aftenen å be Gud om forlatelse for de feil og synder en begikk i dagens løp. Dessuten har det så meget å bety hvilke tanker det er som opptar ens sinn når en legger seg. Det er nemlig disse tanker som gjerne beskjeftiger underbevisstheten om natten. Ber du hver aften din aftenbønn, så gir den deg det siste nøkkelord for det som du beskjeftiger deg med i søvnen. En god aftenbønn vil sørge for at søvnen blir mer fredfull. (Se de daglige bønner i Bønnebogen, side 40-47).

Vanskeligheter i bønner.

Mange, også oppriktige kristne kjemper med vanskeligheter i bønner. De føler ofte hverken trøst eller oppløftelse. Tvert imot, de føler det mangen gang slik at de under sin bønn synes å være langt borte fra Gud, helt i kulde og mørke. De har en masse atspredende tanker å kjempe med. Bønnen synes ofte mere å være en trøstesløs vandring i en gold sandørken enn et personlig møte med den himmelske Fader. Og så går de gode mennesker og har ond samvittighet og innbiller seg at deres bønn ikke er verd noenting. Ja, de - kan gå enda så langt at de innbiller seg de kan likeså godt la være å be, inntil trøsten og følelsene kommer igjen og en sporer mere glede ved bønner.

I denne forbindelse er det bare den ting å si at en ikke må gi etter for den slags fristelser. For fristelser er det, og desto mere farlige fristelser siden de presenterer seg under åndelighetens og fromhetens maske.

Du vet jo at bønner er sjelens møte med Gud. Men Gud er ånd. Derfor kan du ikke direkte oppleve eller gripe Ham med dine følelser. Det er altså ikke nødvendig å «føle» Guds nærvær eller å «oppleve» Guds trøst i bønner. Hvis Gud fra tid til annen vil gi deg denne trøst, så takk Ham for det. Trekker Gud sin trøst tilbake, så skal du ikke klage og enda langt mindre innbille deg at din bønn nå er verdiløs. Den kan for den saks skyld være en meget god bønn selv om du skulle føle deg så kald som en frossen sten. Hovedsaken er at du søker Gud i bønner. Hvis du ber med tro og

kjærlighet og med den oppriktige vilje å gjøre Guds hellige vilje, da er din bønn god. Bare fortsett du trøstig med å be og med å be regelmessig til de fastsatte tider. Om du føler det, eller ikke gjør det, Gud er deg likevel nær og din sjel møter Gud - også denne bønn vil som Jesu bønn i Oljehagen bli hørt av den himmelske Fader og vil bli til velsignelse for deg.

Engstelige sjeler, som klager over atspredthet og tomhet under bønnen kan holde seg til følgende regel: Er du ved slutten av din bønn misfornøyd og urolig, så spør deg selv: Hadde jeg den hensikt å be? Ønsket jeg å be? Forsøkte jeg å be? Var jeg oppriktig lei for at jeg ikke ba bedre?» - Kan du svare ja til disse spørsmål, så kan du være sikker på at du har bedt, sannsynligvis også bedt godt.

Ubønnhørte bøtter.

Et av de mest trøstefulle ord i den Hellige Skrift er Jesu ord om bønnens kraft: «Be, så skal dere få, let, så skal dere finne, bank på, så skal det bli lukket opp for dere.» (Luk. 11, 9-10.) Og atter: «Sannelig, sannelig sier jeg dere, dersom dere ber Faderen om noe i mitt navn, skal Han gi dere det.» (Joh. 16, 23.)

Så sterke ord har Vår Herre sagt om bønnens ufeilbare makt, men like ufeilbart bitre er mange kristnes skuffelser når det gjelder bønnens resultater. Hvem bærer skylden her? Ikke Gud, for Han er trofast og holder det Han lover. Altså må skylden ligge hos oss selv. Vi må nemlig aldri glemme at Gud ikke har lovet at enhver bønn uten videre skal bli oppfylt. Bare den bønn som blir bedt i Jesu navn gjelder Vår Herres løfte. Å be i Jesu navn betyr imidlertid ikke at vi begynner og avslutter vår bønn med å nevne Jesu navn. Å be i Jesu navn betyr: å be som Jesus ba og å be om det Jesus ba om. Mange blir ikke bønnhørt fordi de ikke ber i Jesu navn. Enten ber de ikke som Jesus ba d. v. s.: de ber ikke som det sømmer seg, eller de ber om noe som er mot Guds vilje. Når du ber og du vil bli bønnhørt, må du altså:

1. *Be som det sømmer seg.* Det vil si at du først og fremst må be *med ærbødighet*. Det står skrevet: «Før du ber, bered din sjel og vær ikke som en som setter Gud på prøve». (Eccli. 18, 23). Du bør forberede deg til bønnen ved å tenke på hvem du, et syndig menneske, kommer til å stå ansikt til ansikt med. Denne ærbødighet mot Guds uendelige Majestet krever at du ber

Med andakt. Ditt hjerte må altså være i de ord din munn uttaler, ellers gjelder for deg Herrens ord: «Dette folk ærer meg med leppene, men deres hjerte er langt fra meg». (Is. 29, 13). «Hvordan kan du vente» spør kirkefaderen St. Cyprian - »at Gud skal høre deg, der hvor du ikke hører deg selv og ikke en gang vet hva Du sier til Ham eller hva du ber Ham om?» (De orat. Domin.)

Du må gjøre ditt beste for å unngå å være *frivillig* atspredt under din bønn. Blir du uten egen skyld plaget av atspredende tanker, kan de ikke skade din bønn.

Med tillit må du ennvidere be, om din bønn skal være en bønn i Jesu navn. Når du ber, må du be «med tro uten å tvile, for den som tviler ligner havbåren som blir drevet av vinden og kastet hit og dit. Et slikt menneske må ikke tro at han skal få noe av Herren». (Jak. 1, 6-7). Sier ikke Vår Herre selv: «Hva dere ønsker i bønnen, tro at dere skal få det, så, får dere det». (Mark. 11, 24).

Med utholdenhet skal du be, om du vil bli bønnhørt. Selv om du skulle be om ting som tjener deg til salighet, så er dermed slett ikke sagt at Gud øyeblikkelig bønnhører deg., Det vi trenger til, pleier Gud å Fri oss litt etter litt, for at vi ved vår utholdende bønn skal anerkjenne vår totale avhengighet av Ham. Les bare lignelsen om den påtrengende nabo som Kristus forteller i forbindelse med det Han lærer oss om bønnen. «Om han ikke står opp og gir ham det fordi det er

hans venn, så vil han likevel stå opp fordi han er så påtrengende, og gi ham så meget som han trenger». (Luk. 11, 18).

Dette var altså *det første* du må være klar over, om din bønn skal være en bønn i Jesu navn og bli bønnehørt: Du må be som det sømmer seg, med ærbødighet og andakt, med tillit og utholdenhet.

Det annet er at du må be om det Jesus ba. Herren sier: «Når dere blir i meg, og Mine ord blir i dere, da kan dere be om hva dere vil, og dere skal få det». (Joh. 15, 7). De som blir i Kristus og elsker Ham av et oppriktig hjerte, kan ikke ønske eller ville noe annet enn det som Kristus vil. Nå vi blir forenet med Frelseren i kjærlighet, kan vi aldri ønske eller ville det som ikke er til Guds ære eller vår salighet.

Ett er det vi vil og ønsker fordi vi er i Kristus,, noe annet er det vi vil fordi vi fremdeles er i denne verden. Fordi vi ennå er i denne verden, er vår horisont svært begrenset, og vi kan av og til finne på å be om ting som vi ut fra vårt syn kanskje mener er gode og uunnværlige for oss, men som Gud i sin visdom vet ikke er gode for oss. Når da Gud - som ser hele vårt liv fra evighetens høye stade - i slike tilfelle ikke bønnehører oss, må vi ikke knurre eller klage. Han gjør det fordi Han elsker oss fordi Han vil sørge for at vi blir i Kristus og skal nå fram til endemålet.

En sann kristen ber derfor i Jesu navn: «Ikke som jeg vil, men som du vil». Denne tanke ligger alltid til grunn for all hans bønn, hva det så enn er han ber om. Så lenge vi gjennom bønnen forsøker å bruke de evige krefter til å øke dreiningen om selvets akse, da blir vår indre nød bare større enn før. Da kan vi klage over ubønnehørte bønner. Derfor sa Jesus at bønnen ikke skal dreie seg om selvets akse, men om den annen pol, om Gud: «Søk først Guds rike og Hans rettferd, og alt det andre skal dere få i tilgift. » Og atter: «Når dere blir i meg, og mine ord blir i dere, da kan dere be om hva dere vil, og dere skal få det.»

Når denne dreining om den annen pol, om Gud, blir brakt i stand i bønnen, når vår tanke og vår streben går ut over oss selv, da kjenner vi ikke mer til ubønnehørte bønner. Da får vi alltid hva vi ber om: Guds rike, Guds kjærlighet og Guds vilje. Og dette er alltid til det beste for oss. Eller som en har sagt: «Den rette bedende strider i bønnen og seirer derved at Gud seirer.» (Kierkegaard.)

Om å be «alltid».

Kristus har sagt at vi *alltid* skal be og aldri bli trett. (Luk. 18, 1). «Våk derfor og *be hver stund*». (Luk. 22, 36). Og hos apostelen Paulus heter det: «Be uavlatelig». (1. Tess. 5, 17).

Vi kjenner disse ord og selv om vi ikke våger å protestere, - det er jo Guds ord - har vi sikkert ofte tenkt i vårt stille sinn. «Hvordan er det mulig å be alltid og uavlatelig?» Å be alltid og uavlatelig betyr ikke at du hvert øyeblikk i ditt liv bevisst må tenke på Gud eller tale med Ham. Det er noe som ikke ligger i menneskers makt. Dessuten ville det være uforenelig med de mange andre plikter en har å ta seg av. Å be alltid betyr at du bør be meget og gjerne og at du må gjøre dine daglige plikter og gjerninger til en bønn ved å gjøre dem til Guds ære.

Dine gjerninger blir selvfølgelig aldri bønn i ordets bokstavelige forstand. Men likesom våre bønner er en akt av gudsyndelse, så blir også våre gjerninger til gudsyndelse, såfremt vi gjør dem hjulpet av Guds understøttende nåde og i den gode mening å ære Gud ved dem.

Derfor kunne kirkefaderen St. Ambrosius si: «Den rettferdige ber alltid, for om hans sinn ikke beskjefter seg med bønnen, så ber allikevel hans verk.»

*Bønnen til Gud er av tusinde slag,
og er dog den samme i går som i dag
under vår vandring hernede.
Bønnen er tankenes høytidsskrud
og alt som har sinn kjenner bønnens bud,
bønnen er hjertenes dikt om Gud.
Lader oss alle bede.»*

VI. KAPITTEL

LIVETS KILDER

Jesu Kristi Kirke er ikke en organisasjon i likhet med hvilket som helst annet samfunn. Den er framfor alt en levende organisme. Apostelen Paulus kaller Kirken «Kristi legeme». I enhver organisme virker en kraft som griper dens enkelte lemmer og holder dem sammen, så de kan tjene hverandre og derved få det hele til å vokse og trives. I vårt legemes organisme er det en slik kraft. Vi kaller den sjelen'. Sjelen er menneskets livsprinsipp som levendegjør legemets enkelte lemmer og deler. Jesu Kristi Kirke er også en organisme. Den består av en mangfoldighet av lemmer, som er de enkelte troende. I Kirkens organisme - i Kristi mystiske legeme - er et guddommelig livsprinsipp virksomt, nemlig Gudmenneskets, Jesu Kristi nåde. Denne nåde besjeler og levendegjør oss i overnaturlig forstand. Den gjør oss delaktige i det overnaturlige, det guddommelige liv. Gud skjenker oss denne nåde i Kirkens hellige sakramenter som derfor med rette kan kalles: «Livets kilder».

Dåpens sakrament.

Et barn er født til verden. En dagligdags begivenhet som kanskje blir kunngjort ved en annonse i avisen: «En liten bror - en kjekk pike». Men for far og mor er det en veldig begivenhet. I mange måneder har de ventet - og nå er det store under skjedd.

Hva er nå det første gode katolske foreldre tenker på? Selvfølgelig at et nyfødt barn må døpes snarest mulig. Å utsette barnets dåp i tre eller fire uker eller kanskje enda lenger - eller vente til moren selv kan være med i kirken - det er en uskikk som det innstendig må advares mot, når det da ikke foreligger tvingende grunner. I tilfelle sykdom hos barnet, lang vei til kirken, eller det skulle være en annen unnskyldende årsak, bør en straks underrette soknepresten og etterkomme hans avgjørelse. Gode katolske foreldre utsetter ikke egenmektig sitt barns dåp i lengere tid. De vet jo at det gjelder barnets evige vel. Her lar de seg lede av sin katolske overbevisning og ikke av svigermødres eller onklers og tanter bekymrede råd - og heller ikke av skikk og bruk blant anderledes-troende.

Dåpens renessanse.

Dåpens sakrament trenger til en renessanse i kristne menneskers bevissthet. Altfor meget er dåpen - endog i kristne kretser - blitt til en slags pen skikk, til god tone blant bra borgere i et kristent land. Det er jo dåpsselskapet en må tenke på, og hvor mange faddere barnet skal ha - mens det som er hovedsaken, dåpens religiøse virkelighet, dåpen som inngangen til det overnaturlige liv, kommer fullstendig i bakgrunnen.

Far og mor, dere må huske på at dåpen er det første sakrament deres barn skal motta, og det mest nødvendige sakrament. «Uten at noen blir født på nytt av vann og den Hellige Ånd, kan han ikke komme inn i Guds rike». (Joh. 3, 5). En dyp ærbødighet og en inderlig glede må fylle dere ved tanken på hva dåpens sakrament virker i deres eget barn. Det blir ved dåpen til Guds barn og arving til himlen; i den blir det et lem på Kristus og medlem av Kristi Kirke, ved den blir deres barn delaktig i frelsens rikdom. Hvorfor skulle dere da i lang tid holde deres barn borte fra Gud og Guds rike? Det kan dere ikke gjøre med god samvittighet. «La de små barn komme til meg og hindre dem ikke, for Guds rike hører slike til». (Mark. 10, 14).

Hva skal barnet hete?

Det er selvsagt at du gjerne gir ditt barn et vakkert og betydningsfullt navn. Kanskje er det et navn som har god klang i din slekt eller i vårt lands historie. Et godt navn forplikter jo. Som katolikk bør du imidlertid ikke glemme at i den hellige dåp blir ditt barn også medlem av Guds store familie, av «de helliges samfunn». Det er derfor en god og gammel skikk i den katolske Kirke at den som døpes også får en helgens navn. Meningen er at den helgen hvis navn en bærer, skal bli ens eksempel til etterligning i det kristne liv og ens særlige forbeder hos Gud. Hans årlige minnedag kan en feire som ens «navnedag». Ens navnedag blir da hvert år et minne om ens dåp og en prektig anledning til å takke Gud for alle de velgjerninger Han har skjenket en i ens katolske kristenliv.

Hvem skal være fadder?

Etter Kirkens eldgamle skikk (Tertullian: De Baptismo, cap. 18) skal enhver som blir døpt ha en fadder. Ja, ingen må bli døpt høytidelig i Kirken uten å ha en fadder, så sant det da lar seg gjøre. Hvis det lett kan la seg ordne, må der også være en fadder til stede ved privat hjemmedåp. Har der i det siste tilfelle ikke vært noen fadder tilstede, må en sørge for at dette blir rettet på når dåpsseremoniene senere blir utfylt i kirken. Blir dåpen fornyet betingelsesvis fordi man ikke var sikker på om den første dåp var gyldig, så må en - om mulig ha den samme person til fadder som hadde påtatt seg dette verv ved den første, tvilsomme dåp. Ellers har en ikke bruk for en fadder når dåpen blir fornyet betingelsesvis.

Fadderne må vite hvilke forpliktelser de påtar seg ved fadderskapet. Først og fremst avlegger de dåpsløftene på dåpsbarnets vegne. Dernest er det deres oppgave å be for dåpsbarnet og å sørge for dets katolske oppdragelse hvis foreldrene dør eller forsømmer sin plikt i så måte. Fadderne må derfor velges med omhu. Det som er det avgjørende moment i dette valg kan og må ikke være borgerlige høflighetshensyn overfor slekt og venner eller tanken på timelig vinning for dåpsbarnet. Fadderne må derfor i forveien anmeldes hos presten og være godkjent av ham. Det er en selvfølge at ikke-katolikker eller frafalne ikke kan stå fadder til et katolsk barn. De kan jo umulig garantere dets katolske oppdragelse og undervisning. Til faddere må bare velges gode, praktiserende katolikker som er vel undervist i Kirkens lære og selv er i stand til å oppdra barn i den

katolske religion. Det er selvfølgelig helt overflødig å bemerke at en katolikk ikke kan stå fadder til et ikke-katolsk barn. En kan jo umulig påta seg den forpliktelse å la et barn bli oppdradd og undervist i en religion eller i en kristendomsform hvis sannhet en selv ikke anerkjenner.

Det blir av og til spurt hvor mange faddere et dåpsbarn kan eller skal ha. Kirken har avgjort dette spørsmål i sin lovbok. EN fadder er nok, men der *kan* også være to; flere enn to tillates ikke for samme barn. Hvis der bare er én fadder, er det likegyldig om det er en mann eller kvinne, enten dåpsbarnet er en gutt eller pike. Er der to faddere, må der være en av hvert kjønn. To menn eller to kvinner tillates ikke.

Hva har fadderne å gjøre under dåpshandlingen?

Når dagen og timen for dåpshandlingen er blitt fastsatt, innfinner de seg til rette tid i Kirken. Under selve dåpshandlingen må de besvare en del spørsmål som presten stiller dem. Spørsmål og svar finnes i Bønneboken. Dernest må fadderne også be Fadervår og trosbekjennelsen høyt.

Idet selve dåpen foregår, skal fadderer legge høyre hånd på barnets høyre skulder - hvis den kvinnelige fadder da ikke selv bærer dåpsbarnet. Er der to faddere og ingen av dem bærer barnet, legger hver av dem høyre hånd på barnets skuldre - den mannlige fadder på den høyre, den kvinnelige på den venstre skulder.

Når barnet er døpt, må fadderne vite at det fra nå av er deres hellige plikt fortsatt å ta det med i sin bønn til Gud.

De må interessere seg for sitt gudbarns åndelige vel og for så vidt det står til dem, sørge for at det lever et fromt og ekte katolsk liv.

Dokumenter og formaliteter.

Det er gjerne slik at den jordmor som har vært til stede ved barnets fødsel sender en offisiell melding om dette til vedkommende sokneprest, så han kan føre inn de nødvendige opplysninger i kirkeboken. Skulle denne melding av en eller annen grunn ikke være blitt sendt før barnedåpen, må enten barnets far eller de som bringer barnet til kirken straks etter dåpen gå opp på prestens kontor så han kan innføre det nødvendige i kirkeboken.

Hjemmedåp.

Den alminnelige regel er at den høytidelige dåp blir foretatt av presten i kirken. Men ingen regel uten unntagelse. Hvis et udøpt barn eller en annen person som ønsker å bli døpt er i dødsfare og der er tid til å la presten hente, må denne uoppholdelig budsendes. Er livsfaren så umiddelbar at der ikke er tid til å vente på presten, kan enhver som er ved fornuftens bruk og i stand til å forrette dåpen, utføre denne. Det eneste som kreves er at vedkommende har den, oppriktige mening å gjøre hva Kristus har innstiftet og overholde Kirkens ritus. Det er en selvfølge at en katolikk går forut for en anderledes-troende når det gjelder å døpe et barn som er født i katolsk ekteskap. Foreldrene selv kan dog bare forrette dåpen når der ikke er noen annen til stede som egner seg til det. Når det gjelder en vanskelig barnefødsel og barnet kommer i dødsfare, er selvfølgelig enten den tilstedeværende læge eller jordmor den mest kvalifiserte til å døpe barnet. En mor som blir innlagt

på et barsel hjem. eller sykehus for å føde sitt barn der, skal i tide uttrykke sitt klare og bestemte ønske om at barnet må bli døpt straks om noe galt skulle skje.

Hvordan skal en forrette hjemmedåpen?

Ta alminnelig rent vann fra springen eller brønnen - helst lunkent vann. Slå det fra en kopp eller liten skål i form av et korstegn over barnets hode. Husk endelig at *døpevannet må flyte*. Du kan derfor ikke nøye deg med å stenke et par dråper vann på barnets hode eller dyppe din finger i døpevannet for så å tegne korstegnet på dåpsbarnets panne. Døpevannet må flyte slik at det berører selve huden. Dersom håret er tykt må det derfor greies til side. *I alle tilfelle er det godt at en del av døpevannet berører dåpsbarnets panne*. Særlig er dette nødvendig hvis barnets hode skulle være dekket med utslett. På *samme tid* hverken før eller etter - som du øser døpevannet i korsets form utover barnets hode sier du disse og ingen andre eller flere eller færre ord: «N. N., jeg døper deg i Faderens og Sønnens og den Helligånds navn». Pass endelig på at du sier: «*Jeg døper deg*», og ikke bare: «I Faderens og Sønnens og den Helligånds navn». Haster det med dåpen så tap ingen tid med å finne et navn for barnet eller faddere.

Skulle det ved en vanskelig barnefødsel. vise seg umulig å øse døpevannet utover barnets hode, så må det f. eks. gjøres over dets bryst eller skuldre. Hvis ikke dette heller lar seg gjøre, så må døpevannet utøses over barnets hånd eller fot. Så snart en kan komme til, må dåpen da betingelsesvis gjentas - på vanlig måte - på barnets hode.

Et det tvilsomt om barnet lever eller vet en ikke med full visshet om det er dødt, må det bli døpt betingelsesvis. En bruker da følgende dåpsformel: «Hvis du kan bli døpt, så døper jeg deg i Faderens og Sønnens. og den Helligånds navn». Et barn som i dødsfare er blitt døpt i hjemmet enten det er presten eller en annen som har forrettet dåpen - må, hvis det kommer seg igjen, ved første leilighet bringes til kirken for at de andre seremonier som er foreskrevet for dåpshandlingen kan bli foretatt. Ved denne leilighet får barnet både navn og fadder, hvis det ikke skulle ha fått navn ved hjemmedåpen og hvis der ikke har vært noen fadder til stede da barnet ble døpt i hjemmet. Når et slikt barn bringes til kirken, må - hvis det er mulig - den person som har forrettet hjemmedåpen ledsage det, så presten kan forvise seg om at det er gyldig døpt.

Melding om hjemmedåpen må snarest mulig av de nærmeste vedkommende bli sendt til menighetens sokneprest, enten den dømte dør snart eller lever videre. (Se dåpens ritual i Bønneboken s 299).

VII. KAPITTEL

FERMINGENS SAKRAMENT

Blant de hellige sakramenter kommer fermingen som nummer to i rekken på grunn av dette sakraments særegne forhold til dåpen. Troens liv som vi er blitt delaktig i ved dåpen må ved fermingen komme til sin fulle vekst og kraft. I Kirkens første århundrer ble fermingens sakrament meddelt de dømte straks etter dåpen. Og når biskopen i dag meddeler fermingen, ber han i den første

bønn som går forut for selve den sakramentale handling om Helligåndens syv gaver for dem «som er født på ny av vann og den Helligånd». Fermingen er dåpens fullending som vi kan lese i Apostelgjerningene (8, 14-17). Den befester dåpens nåde i vår sjel og styrker troslivet i oss. Derfor heter dette sakrament: Konfirmasjon eller Fenning - av: confirmare, ferme, d. e. styrke, befeste.

«Et hellig prestedømme».

Skal vi sammenfatte den indre nåde fermingens sakrament utvirker i de døptes sjel, kan vi ikke gjøre det bedre enn ved å kalle de som er blitt fermet «et hellig prestedømme. (1. Pet. 2, 5). Det er tre sakramenter som gir den katolske kristen sin faste og bestemte plass i Kristi legeme og dermed sitt bestemte forhold til Kristi prestedømme, som bærer og besjeler Kristi legeme som er Kirken: dåpen, fermingen og prestevigselen. Disse tre sakramenter meddeler ikke bare hver sin spesielle indre nåde, men de påtrykker mottakerens sjel et uutslettelig kjennemerke - character indelebilis - hvorved sjelen, alt etter disse sakramenters vesen og betydning, i større eller mindre grad blir innlemmet i Kristi prestedømme.

Den høyeste form for denne innlemmelse i Kristi prestedømme foreligger i prestevigselens sakrament, som gir den vigslede prest evne og fullmakt til å formidle til de troende fruktene og fortjenestene av Kristi frelsergjerning, så vel ved ordets forkynnelse som ved sakramentene.

Forskjellig fra denne prestevigsel er den innlemmelse i Kristi prestedømme som dåpens og fermingens sakrament utvirker. Ved å innprege i sjelene sitt uutslettelige kjennemerke, gjør disse to sakramenter de troende delaktige i «de troendes alminnelige prestedømme».

Ved dåpen blir de dømte unndradd den profane verden, gjort til Kristi eiendom og vigslet til å fullbyrde de mest alminnelige kultushandlinger som ligger innesluttet i de døptes kall som Guds barn.

Dette «alminnelige prestedømme» som de troende blir delaktige i ved dåpen, blir styrket og utvidet i de døptes sjel ved fermingens sakrament, i den forstand at de da blir vigslet til å ta selvstendig del i Kirkens apostolat.

Den katolske Aksjons sakrament.

Ved fermingens sakrament får vi nåde til å være Kirkens apostel og overnaturlig kraft til å bære troslivets frukt i hundrefold. Hva dette alminnelige prestedømme i praksis går ut på, har den første pave, Apostelen Peter, beskrevet i sitt første brev (2, 4-12):

«Bli - et hellig prestedømme, som bærer fram åndelige offer som tekkes Gud ved Jesus Kristus. Men dere er - et kongelig prestedømme - så dere skal forkynne hans kraftige gjerninger som kalte dere fra mørket til sitt underfulle lys».

Disse ord bør du overveie ofte og rett inderlig. En slik overveielse vil bevare deg for å bli til ugagn i apostolatets tjeneste. Mange mener nemlig at Kirkens apostolat først og fremst ligger i utvortes aktivitet. Her blir det derimot sagt deg at Kirkens apostolat framfor alt ligger i «ånd og kraft».

Det første du som Kirkens apostel har å gjøre er: «å bære deg selv fram som et åndelig offer som tekkes Gud». Husk alltid på at dine forsøk på å føre andre sjeler til Kristus vil være forgjeves, hvis du forsømmer først å føre din egen sjel til Kristus. Skal du bli en sann apostel, skal din katolske aksjon bli mer enn et slag i luften, da må du gjøre ditt liv til et åndelig offer som tekkes Gud. Dette

gjør du først og fremst ved å forene deg daglig med Kristus i bønner ved ofte og regelmessig å forene deg med Kristus i den hl. kommunion, og sist, men ikke minst, ved stadig å forene deg med Kristus den korsfestede ved den åndelige død som heter den kristne askese.

Det annet du som Kirkens apostel må gjøre er: «å forkynne Hans kraftige gjerninger som kalte deg fra mørket til sitt underfulle lys». La denne din Kristusforkynnelse endelig ikke bestå i bare prat og prek. Ditt ekte, solide, katolske kristenliv skal være ditt vitnesbyrd om Kristus. Denne forkynnelse drar langt flere mennesker til Kristus enn all verdens bøker og diskusjoner. Og er ditt liv en praktisk Kristusforkynnelse, og har du av Vår Herre fått evner og talenter, så kan du også tenke på å forkynne ved ditt talte eller skrevne ord. Du som du *først* har vitnet om ved ditt oppriktige kristenliv. Men husk endelig å overholde denne orden. For motsier du ved ditt liv det som du forkynner ved din tale eller din penn, da er du, kristelig sett, en «ugagnskråke» istedenfor en «apostel».

Hva kreves der for å kunne motta fermingen?

Av umyndige barn kreves intet annet enn at de er gyldig døpt. Av de dømte som er kommet til skjels år og alder, kreves det dessuten at de lever i nådens stand, har den alvorlige vilje å motta dette sakrament og at de, alt etter sin alder og sine evner, er tilstrekkelig undervist i troens sannheter.

Men en bør helst bli delaktig i all den nåde og rikdom som fermingen kan og vil skjenke. Derfor bør en – etter apostelens eksempel - forberede seg så godt som mulig på å motta Helligåndens gaver. Det gjør en ved et oppriktig skriftemål og ved verdig å motta den hellige kommunion. Om det er mulig, bør en i de siste dager før fermingen leve mer åndssamlet enn vanlig - en liten retrett ville passe helt ypperlig.

Etter Kirkens forskrift må en være henimot 7 år før en kan bli fermet. Dette vil imidlertid ikke si at et barn ikke kan bli fermet tidligere, hvis biskopen av viktige grunner mener det bør gjøres.

Ved fermingen brukes likesom ved dåpen faddere, dog således at det er en mannlig fadder for de mannlige fermlinger og en kvinnelig for de kvinnelige. Det er sokneprestens sak å velge ut disse faddere. Hverken fermlingene selv eller andre menighetslemmer må blande seg opp i dette valg - eller kritisere den avgjørelse som er truffet.

Fermings-navn.

Det er gammel skikk at fermlingene velger seg en helgens navn, under hvis vern de vil leve sitt katolske kristenliv. Dette navn, samt sitt døpenavn, må fermlingene skrive opp på et stykke papir, som en under fermingen tar med opp til alteret for å gi det til biskopens assistent. Denne viser det så til biskopen i det øyeblikk han skal foreta den hellige handling.

Siden mange av våre konvertitter ikke har fått noe helgennavn ved dåpen, kan de betrakte den helgen hvis navn de velger ved fermingen som sin navnehelgen. En pleier å feire sin navnehelgens minnedag og påkalle hans forbønn. Men særlig bør en forsøke å etterligne hans eksempel, så langt en evner det og Gud gir en nåde til det. En bør derfor helst velge seg en navnehelgen hvis eksempel virker inspirerende på en og som en av personlige grunner føler seg tiltrukket av.

Fermingens ritual.

De som skal bli fermet, må innfinne seg til rette tid i kirken, så de kan overvære hele den hellige handling, fra den første håndspålegging til biskopens siste velsignelse. Hos oss er det skikk og bruk at selve fermingen finner sted straks etter høymessen.

Så snart messen er endt, og hvis biskopen ikke skulle ha forrettet selv, ifører han seg sitt bispeskrud, kneler i midten foran alteret og intonerer den gamle kirkehymne «Veni Creator» som koret fortsetter. Etter at denne hymne er sunget, holder biskopen en tale til fermlingene. Så trer disse fram for å fornye sine dåpsløfter og høytidelig å stadfeste sin dåpspakt. Deretter går fermlingene opp i kirkens kor - så sant der er plass, ellers står en foran kommuniensbenken - mennene og guttene på epistelsiden og kvinnene og pikene på evangeliesiden. Fadderne følger med dem og så snart biskopen begynner å ferme de enkelte, legger de sin høyre hånd på hver fermlings høyre skulder.

Biskopen reiser seg, vender seg til fermlingene som kneler foran alteret, og idet han holder sine hender utstrakt over dem, nedber han Helligånden over dem. Deretter kommer de etter tur fram til alteret og kneler på dets øverste trin. Så legger biskopen hånden på hver enkelts hode, idet han med krisma tegner et kors på fermlingens panne og sier: «N. N., jeg signer deg med korsets tegn, og styrker deg med frelsens krisma i Faderens, Sønnens og den Helligånds navn. Amen». Ved selve håndspåleggingen - under bønn og salving med krisma - blir den Hellige Ånds nådegaver betegnet og meddelt.

Det krisma som biskopen bruker for å salve fermlingens panne med, er en blanding av olivenolje og balsam, og er et veltalende symbol på fermingens nåde. Olje gjennomtrenger alt. Således gjennomtrenger Helligånden fermlingens sjel og alle hans evner og stempler ham med den voksne kristens innsegl. Olje gjør atletens lemmer myke og kraftige. I fermingens sakrament styrker Helligånden fermlingens vilje og gjør ham rede til å følge nådens inspirasjoner. Olje er en kilde til lys og varme. I fermingens sakrament opplyser Helligånden fermlingens forstand med overnaturlig lys og antenner i hans hjerte sin kjærlighets ild.

Den velluktende balsam bevarer legemet for bederv. Således bevarer fermingens sakrament sjelen for denne verdens smitte og gir fermlingen overnaturlig kraft til ved sitt hellige liv å bli «Kristi vellukt for Gud blant dem som frelses og blant dem som fortapes». (2. Kor. 2, 15).

Under salvingen med krisma betegner biskopen fermlingens panne med korsets hellige tegn. Ved fermingen blir han salvet til Herrens stridsmann under korsets nåderike banner.

Etter håndspåleggingen og salvingen med krisma gir biskopen fermlingen et lett slag på kinnet - det åndelige ridderslag - idet han sier: «Fred være med deg». Denne lille seremoni er et betydningsfullt tegn på at fermlingen må være rede til for Jesu navns skyld å lide forfølgelse og hån.

Til slutt ber biskopen - så snart alle er fermet - at fermlingene ved den Helligånds nåde må bli helliget til Guds herlighets fullkomne tempel. Fermingen avsluttes med bønn og biskopens velsignelse. (Se fermingens ritual i Bønneboken s. 287).

VIII. KAPITTEL

ALTERETS HELLIGE SAKRAMENT

Da vi i dåpens sakrament ble gjenfødt til det overnaturlige liv «ved vann og den Helligånd», fikk vi rett og makt til å være Guds barn. Men alt liv betyr vekst. Også vårt overnaturlige liv må vokse i vår sjel: Kristus, som vi ble døpt til, må mer og mer vinne skikkelse i oss. Og her er det at Alterets hellige sakrament er av vital betydning. Ved den inderlige forening med Guds Sønn i messeofret og i kommunionens hellige måltid skal vårt liv som Guds barn vokse fram til «alders mål for full modenhet i Kristus». (Ef. 4, 1).

«Mysterium fidei - troens mysterium.»

Det finnes i det kristne språkbruk flere navn på dette troens mysterium. Det kalles Alterets sakrament, fordi det fullbyrdes på Kirkens altre. Siden Kristus har innstiftet dette sakrament under takksigelse, kalles det også *den hellige Eukaristi*. (takksigelse). At Jesu legeme og blod i *Alterets sakrament*, skal være vår sjels næring betegnes ved navn som: *den hellige kommunion* (forening) og *viaticum* eller *vandringsbrød*, d. e. vår sjels næring på vår vandring til himlen. (Alterets sakrament kalles særlig *viaticum* eller *vandringsbrød d. e.* når en mottar det på dødsleiet). Navnet: *den hellige nattverd* stammer fra det siste måltid Kristus holdt med sine disipler aftenen før sin lidelse. Endelig bruker vi uttrykket *den hellige hostie*, (av *hostia*, offergave) fordi Jesus i messeofret frambærer seg selv som et sonoffer for «våre og hele verdens synder.»

1. Messeofret.

Fra kristendommens første dager av hadde de kristne sin egen gudstjeneste. I sentrum for denne står Kristusmysteriet - de kristne «kommer sammen» til samfunn med Jesus Kristus. Han gav jo seg selv som offer for hele menneskeslekten under brødets og vinens sakramentale skikkelser, som midtpunkt for den Nye Pakts gudstjeneste. Derfor måtte apostlene, da de ordnet denne gudstjeneste, gjøre Herrens offer til det sentrale i den kristne sabbats, søndagens, helligholdelse. Av den grunn blir søndagen da også kalt «*dies dominica* - Herrens dag». Særmerket i den kristne gudstjeneste har fra begynnelsen av vært at der vet de kristne seg å være i reelt samfunn med den korsfestede og oppstandne Frelser som er virkelig - ikke bare symbolsk - nærværende. Den kristne gudstjeneste er derfor ikke først og fremst en prekengudstjeneste. Heller ikke er den bare kristne menneskers sammenkomst til innbyrdes oppbyggelse og bønn. De kristne kommer først og fremst sammen til samfunn med Kristus. Og dette Kristussamfunn blir ikke bare opplevet som noe tenkt eller trodd. Nei, det er en like opphøyet som håndgripelig virkelighet. Ti dette er troens store mysterium - «*mysterium tremendum. et fascinans*» at den korsfestede og oppstandne Kristus virkelig og personlig er nærværende i de kristnes sakramentale mysteriehandling som vi kaller: messen eller det hellige messeoffer.

Messens realisme.

For en katolsk kristen er messen ganske visst en nattverd-gudstjeneste, men ikke en sådan kun i betydning av et minnemåltid hvor en på symbolsk måte blir minnet om Jesu korsoffer. Messen i den katolske Kirke er den hellige offerhandling hvor Golgatas offer etter sitt tidløse virkelighetsinnhold trer umiddelbart inn i menneskenes liv. Messen er for en katolsk kristen ikke bare et liturgisk minne om - eller en symbolsk framstilling av - det som engang har hendt på Golgata. Tvert imot, messen er for ham en gripende virkelighetsopplevelse, - den er Kristi korsoffer

som en stadig fornyet virkelighet iblant oss, den er en stadig fornyelse av Herrens offerdød, hvor vi, ifølge Apostelens ord, «forkynner Herrens død helt til Han kommer». Selvfølgelig dør ikke Kristus mer i messens hellige offerhandling. «Dette gjorde Han en gang for alle da Han ofret seg selv». (Hebr. 7, 27). Messen er derfor ikke en blodig, men en *ublodig* fornyelse av korsotret under nattverdets sakramentale skikkelser av brød og vin. Men om enn ublodig, så er messen allikevel en reell og virkelig fornyelse av Kristi offer på korset. Det er ikke noen vesensforskjell mellom korsotret og messeotret, fordi i begge er det en og den samme Herre og Frelser Jesus Kristus som ofrer seg selv som en «gave og et slaktoffer» til den himmelske Fader for oss. Kun måten Han ofrer seg på og virkningene er forskjellige. På korset ofret Kristus seg på blodig måte - i messen, ofrer Han seg på ublodig måte. Ved korsotret har Jesus Kristus fortjent og bevirket vår forløsning - i messen tilegner og meddeler Han oss uavlatelig fruktene av den. Slik er da messen den Nye Pakts opphøyede offer - det verdigste *lovoffer* for på rett vis å ære Gud ved Jesus Kristus det beste *takkoffer*, hvor vi som Guds barn kan si Gud vår Fader takk for alle ting ved Jesus Kristus - det mest virksomme *bønnoffer*, hvor vi i all åndelig og legemlig nød kan tre frem for Gud med alle våre ønsker ved Jesus Kristus – det kraftigste *sonoffer*, hvor vi kan oppnå nåde til forlatelse for våre synder og ettergivelse av straffen ved Jesus Kristus som er en soning for våre synder.

Om aktivt å ta del i messen.

Det finnes bare *en* rett og riktig måte å overvære messen på. Vi må aktivt og personlig *ta del i den* ved å frambære messeotret i forening med Kristus og den forrettende prest.

Først og fremst i forening med Kristus. Offergaven i messen er Jesus Kristus. Under messens hellige offerhandling må du derfor først ofre Jesus til den himmelske Fader for å tilbe Ham, takke Ham, be Ham om nåde og miskunn og yte Ham fyldestgjøring for dine synder. Men du må huske på at offergaven i messen er ikke bare Jesus i sin individuelle personlighet. Kristus og Hans Kirke - som er «vi» - er jo ett. Når Kristus ofrer seg på ny under messens ritus blir vi alle ofret med Ham, - du også. Derfor må du personlig samtykke i å bli ofret med Jesus, du skal under messens offerhandling ofre deg selv sammen med Jesus til den himmelske Fader, og det på en praktisk måte. Du må ofre ditt daglige arbeide, dine vanskeligheter i dagens og ukens løp, dine lidelser, dine sorger og dine gleder, i ett ord: hele ditt liv.

Venner du deg til å ta del i messen på denne måten, da vil det gjøre hele ditt liv til en messe - ditt kristne liv lever du da i messeofrets kraft og nåde og ditt sinn blir mer og mer forvandlet til Kristi sinn.

Du skal imidlertid også frambære messeotret i forening med presten som forretter. Ta derfor din bønnbok helst din messebok - i hånden og fordyp deg i den hellige handling ved å følge med i de tekster presten leser og de seremonier han utfører. Da først lærer du å utdype og fatte den hellige offerhandling og du blir ikke bare en tilhører eller et øyenvitne, men, som det seg hør og bør, en *medofrende*. Søk som medofrende å være så nær altret som mulig under messen. Finn deg en plass i en av benkene, helst fremme i kirken. De siste benker skal du overlate til anderledes-troende, som helst vil være ubemerket.

Som medofrende bør du overvære *hele* messen. Kom derfor i god tid til gudstjenesten - om søndagen før «Asperges me»! - Styrt ikke på dør straks presten har forlatt altret. Vent til han er gått inn i sakristiet eller, hvis det er høymesse, vent til sluttsalmen er sunget. Våre gudstjenester er ikke av lengre varighet enn at alle har tid til å ta del i dem fullt ut.

Hvilke seremonier skal du utføre under messen?

Når presten tar til med trinnbønnen, gjør du sammen med ham andektig korsets tegn. Ved begynnelsen av dagens evangelium står du opp, legger venstre hånd på brystet og gjør med den

høyre hånds tommelfinger - idet du holder de andre fingre utstrakt - et lite kors på pannen, på munnen og på brystet. Samtidig kan du be Gud om nåde til å fatte Hans ord med din forstand, å bekjenne det med munnen og til trofast å bevare det i hjertet. Det samme bør du gjøre straks før presten leser evangeliet fra prekestolen.

Når Jesu hellige navn nevnes, og når «Gloria Patri» eller «Ære være Faderen» blir bedt eller sunget, bør du ærbødig bøye ditt hode.

Under «Credo» eller trosbekjennelsen skal du stå - i alle fall, når den synges i høymessen. Under forvandlingen skal du ærbødig bøye ditt hode, men du bør se opp når den hl. hostie og kalken løftes til tilbedelse. Be da sakte for deg selv, i ydmykhet og troens ånd: «Min Herre og min Gud».

Ved kommunionen, når ministranten ringer tre ganger til «Domine non sum dignus», slår du deg tre ganger for brystet idet du ber: «Herre, jeg er ikke verdig at Du går inn under mitt tak, men si kun ett ord, så blir min sjel helbredet.»

Når presten på slutten av messen velsigner de tilstedeværende, kneler du, bøyer ditt hode og gjør samtidig korsets tegn.

Ved messens siste evangelium står du opp og gjør et lite kors på pannen, munnen og brystet som ved det første evangelium. Hvis messens siste evangelium er begynnelsen av Johannesevangeliet, - og det er det som oftest kneler du sammen med presten ved ordene: «Og Ordet er blitt kjøt», og reiser deg straks opp igjen. Det er derfor feilaktig å forbli knelende fra disse ord av.

Etter den stille messe blir det alltid bedt noen bønner på morsmålet. Du må be disse bønner sammen med de andre som er til stede. La denne bønn være mer enn en mumlen som ingen kan høre. Be i hvert fall så tydelig at du klart kan høre og forstå dine egne ord.

Ved den stille messe skal du, om mulig, helst knele hele tiden. Kun ved evangeliet står du opp. Skulle du ha vanskelig for å knele hele tiden, kan du sitte mellom evangeliet og sanctus samt etter kommunionen like til velsignelsen blir gitt.

Ved høymessen kneler du, når presten ber eller synger, og du sitter når presten sitter, samt under prekenen. - Du kan også sette deg under offertorium inntil presten begynner prefasjonen, samt etter prestens kommunion til han meddeler velsignelsen.

Ved levittmesse. Når messen forrettes av en prest med to geistlige som assistenter – selebrant med diakon og subdiakon – kalles det en levittmesse. For denne gjelder de samme regler som for en alminnelig høymesse. Kun bør du ikke stå når den forrettende prest leser messens første evangelium, men vente til diakonen synger det.

Ved pontifikalmesse. Når biskopen selebrerer høytidelig, kalles det en pontifikalmesse. Her gjelder det samme som ved en levittmesse. Når biskopen går gjennom kirken i høytidelig prosesjon både før messens begynnelse og etter dens slutt, mottar en hans velsignelse knelende.

Messeofrets frukter.

Den fylde av nådegaver som messeofferet utvirker, kalles messeofrets frukter. kommer hele Kirken til gode. Alle de troende, levende så vel som døde, får del i dem. Må ikke da gleden over å være barn av den Katolske Kirke fylle deg – at du har del i de messer som dag og natt, år ut og år inn, blir frambåret til Gud hele verden over, og at du på denne måte rikelig kan øse av forløsningens kilder.

De troende som personlig tar del i messeofret, mottar selvfølgelig en helt særegen nådegave, da de jo er direkte medofrende i den hellige handling. En stor trøst ligger det enn videre for oss i den tanke at også de ikke-katolske kristne har del i messeofrets frukter og velsignelser. Som døpte til Kristus er de jo medlemmer av de helliges samfunn og har del i dette samfunns nåderikdom. Dette må oppmuntre deg til ofte å ofre messen til Gud for våre i troen atskilte brødre og søstre, for at Gud ved Jesu Kristi nåde, som så rikelig strømmer ned til oss i messeofret, må bringe dem til erkjennelsen av den sanne tro.

«Om å la lese en messe».

Når du tenker på den makt messeofret må ha over Guds hjerte vil du nok fra tid til annen la en messe frambære for din familie, dine kjære avdøde og dine personlige anliggender, for intet er mer egnet til å formilde og tekkes. For denne den guddommelige majestet enn det eukaristiske offer, hvor selve menneskeslektens frelser på alle steder blir båret frem som en ren offergave. De troende som ber presten om å få frambære messeoffer i deres mening, pleier å gi ham et stipendium som honorar.

Dette stipendium er ikke betaling for messen. Den kan jo, som det åndelige gode den er, umulig være gjenstand for kjøp eller salg. Stipendiet er intet annet enn et bidrag til prestens livsopphold. Før i tiden ble dette bidrag gitt i naturalier. Fra det ellefte og tolvte århundre av begynte en å gi et lite honorar i penger i stedet. Dette honorar kalles messestipendium, dets størrelse fastsettes av biskopen. Et slikt stipendium er fullstendig i overensstemmelse med den apostoliske tradisjon: «Vet dere ikke at de som gjør tjeneste i helligdommen, spiser av det som kommer fra helligdom, og at de som tjener ved alteret, får del med alteret. Slik har Herren også ordnet det for dem som forkynner Evangeliet, at de skal leve av Evangeliet.» (1. Kor. 9, 13-14).

Messeplikten.

Du har i det foregående hørt om messeofret, dets opphøyede verdighet og dets betydning. Det er derfor ikke å undres over at Kirken har fastsatt et strengt bud, som under svær synd forplikter dens barn til med andakt å ta del i messen på alle søndager, og de festdager som Kirken har foreskrevet. Dette bud pålegger troende katolikker som er kommet til fornuftens bruk - og det er praktisk talt alle fra de er 7 år gamle - å ta del i det eukaristiske offer på disse dager. Budet henger sammen med ordningen av det Nye Testaments gudstjeneste som er innstiftet av Kristus og ordnet av Hans apostler. Den som ved egen skyld forsømmer messen om søndagen, helligholder ikke Herrens dag på den måte Gud selv har villet og bestemt.

Dessuten Vil Kirken ved dette bud sørge for at alle dens barn regelmessig skal ha i hvert fall et minimum av samfunn med Kristus og Hans frelserverk. Denne ukentlige kontakt med Kristus i messens offerhandling er det lavmål av samfunn med Frelseren og Hans nåde som ingen katolsk kristen kan være foruten. Du er ikke katolikk om du mener å kunne det. Å holde seg uten tvingende grunner borte fra messen på søndagene og de befalte festdager, det er ikke bare å gi avkall på en preken eller være borte fra en oppbyggelse. Nei, det er i betraktelig grad å skade sin egen sjel ved forsettlig og vitterlig å unndra seg Frelserens nådevirksomhet - og derfor en dødssynd. Mener du å være fritatt for messeplikten en søn- eller festdag, så må du for Guds åsyn og din egen samvittighet kunne si at du har en så alvorlig grunn at du er overbevist om at den setter et meget strengt og viktig bud ut av kraft.

En alvorlig grunn til å kunne akte seg fritatt fra søndagsmessen er enten en *fysisk umulighet*, som sykdom, skrøpeligheit, lang vei, kostbar reise, eller en *moralsk umulighet*, som oppfyllelsen av tvingende kallsplikter eller plikter mot gamle og syke. I slike tilfelle opphører forpliktelsen til å overvære søndagsmessen for den tid disse grunner er til stede.

Du må imidlertid alltid huske på at messeplikten om søndagen er en streng plikt og at det derfor må være en alvorlig grunn som hindrer deg i å oppfylle den. Det er derfor en uskikk og misbruk av Guds nåde å skulke unna messen om søndagen av dovenskap eller av mangel på orden i sine daglige gjøremål. I et katolsk ekteskap kan ektefellene, om nødvendig, gå i hver sin messe. Dessuten kan en med litt god vilje innrette seg slik at en alt om lørdagen gjør det som gjøres kan for desto lettere å kunne nå messen om søndagen.

Det er en uskikk å gå på tur uten først å ha oppfylt sin søndagsplikt. Du kan iallfall høre en stille morgenmesse, før du drar avsted. Husk at ingen kan gi deg dispens fra søndagsplikten og at du derfor tynger din egen samvittighet når du selv gir deg den.

Selvsagt kan det fra tid til annen være gode grunner for at du må reise bort en lørdag, slik at du om søndagen ikke kan ta del i messen, så gjerne du enn ville. Men det er en uskikk som på ingen måte kan forsvares, når - noen *regelmessig* alt lørdag middag drar av gårde. for å tilbringe hele

søndagen ute i naturen eller hos venner og kjente, uten tanke på at det er Herrens dag.

I denne forbindelse kan det også være på sin plass å si at det er en uskikk å reise bort på kirkeårets store høytider som Jul, Påske, Pinse og Allehelgen, når det ikke er anledning til å overvære messen på det sted en reiser til.

«Kom ikke for sent til messen.»

Du bør helst komme i god tid til gudstjenesten, så forstyrrer du ikke de andre tilstedeværende og så får du iallfall en hel messe. Selv om det er sant at den som kommer til offertoriet og blir i kirken til messens slutt, har overværet en «hel messe», så er det også sant at messens forberedende del hører nøye sammen med ofret. Det å komme for sent til messens forberedende del er riktignok i og for seg ingen dødssynd, men det er allikevel en synd, nemlig hvis forsinkelsen skyldes skjødesløshet eller makelighet. Kommer en så sent at offertoriet alt er forbi, har en overhodet ikke oppfylt messeplikten. Dette kan en da rette på ved senere på dagen å overvære en annen messe.

De som ikke kan komme til messen.

Når du ikke kan ta del i messen, da må du ikke glemme at din søndag likevel skal ha et kristent preg, og at det er messeofret som gir den det. Du skal i så tilfelle feire den åndelige messe, det vil si: i ånden forene deg med din sokneprest og alle troende i din menighet, ja med alle troende verden over som i dette øyeblikk feirer det hellige offer. Du skal ta din messebok eller din søndagsbok, be messens bønner, lese søndagens epistel og evangelium og be Gud ta imot din gode vilje og din lengsel etter forening med Ham og la frelsens frukter tilflyte deg.

2. Den hellige kommunion.

Messeofrets fulle virkning oppnår du først, når du tar del i det eukaristiske offermåltid ved å nyte Jesu legeme og blod i den hl. kommunion. I den hl. kommunion - slik lærer den katolske kristentro - blir du ikke bare forenet med Kristus ved din troende bevissthet. I den hl. kommunion gjør Frelseren seg til ett med deg, ikke bare sjel med sjel i bønnen, men legeme med legeme i sitt sakramentale livs sansbare form. Den hl. kommunion er levende samfunn med den levende og personlig nærværende Frelser, Gudmennesket Jesus Kristus.

Hva du ikke kan vente deg av den hl. kommunion.

Du må ikke vente deg ekstatisk opplevelser, heller ikke følbar trøst - det har nemlig Gud ikke lovet deg. Derfor skal du ikke jage krampaktig etter trøst og opplevelser i den hl. kommunion. Ikke bare fordi dette ville være på siden av sakens kjerne, men også fordi dette avstedkommer en god del unatur som virker trettende på ditt sjeleliv slik at du til slutt kunne miste lysten til å gå til Herrens bord. Husk at i all krampaktig lengsel etter opplevelser og trøst i det religiøse liv skjuler det seg - som oftest ubevisst en masse egoisme av den fineste og derfor farligste sorten. Den kloke og hellige Frans av Sales advarer oss på det innstendigste mot å søke Guds trøst istedenfor å søke trøstens Gud. Det har vært til ubotelig skade, ja endog til ulykke for mange. Glem aldri hva det egentlig gjelder i den hl. kommunion: Ditt liv som Guds barn skal vokse og tilta i styrke og dybde. Men en slik vekst skjer ikke ved hjelp av følelsenes ekstatisk svingninger. Tvert imot! Vårt liv som Guds barn vokser i hellig stillhet og skjulthet derved at Gud ved sin nåde stadig fører større kraft til

det overnaturlige liv som vi mottok i dåpens sakrament.

La derfor Gud få lov til å arbeide i deg etter sitt hellige velbehag. Uavhengig av dine opplevelser og dine følelser er Jesus Kristus til stede i Alterets sakrament. Uavhengig av disse momenter, som alle ligger på siden av sakens kjerne, kommer Han i den hl. kommunion virkelig i din sjel, til din helliggjøring og salighet. Forstyrr ikke Guds virke ved å jage etter opplevelser, ved utidig mas eller ved selv å ville ha ordet til stadighet. La Gud også komme til orde etter den hl. kommunion og lær å bli stille og lytte til det Han har å si deg. i

Hva du kan vente deg av den hl. kommunion.

Det du kan vente deg av den hl. kommunion, er det Jesus selv har lovet å gi alle dem som verdig mottar dette store sakrament. Og det Han har lovet er sannelig så meget at du gladelig kan unnvære alt oppstyltet vesen og alt føleri.

«Den som spiser mitt kjøt og drikker mitt blod, han blir i meg og jeg i ham.» (Joh. 6, 56)
Samfunn med Jesus, Guds Sønn og Menneskesønnen - vi blir inderlig delaktig i Jesu liv, dette er den største. og egentlige frukt av den hl. kommunion. Vårt liv som Guds barn tar til og vokser i inderlighet og styrke. De tre overnaturlige evner som vi i dåpens sakrament ble beriket med - tro, håp og kjærlighet - blir mer og mer utviklet, så vi bedre og bedre lærer å kjenne og elske «Deg, den sanne Gud og Jesus Kristus, som Du har utsendt». Våre onde tilbøyeligheter blir svekket, vi blir rensset for daglige synder og bevart for dødssynder. Og ved alt dette blir således den hl. kommunion pantet på vår herlige oppstandelse og det evige liv: «Den som spiser mitt kjøt og drikker mitt blod, har et evig liv, og jeg skal vekke ham opp på den ytterste dag». (Joh. 6, 54).

Når skal du gå til den hl. kommunion?

Etter alt som er sagt her, har du nok forstått at den hl. kommunion ikke er noen privat andakt. Den er den katolske kristnes oppriktige deltagelse i det eukaristiske offermåltid. Du må derfor helst gå til den hl. Kommunion under selve messen. Det er der den rettelig hører hjemme. Dersom du på - noen måte kan vente, gå da ikke til Herrens bord før messen. Har du ikke tid til å vente, og må du motta Herrens legeme og blod før messen, da bør du i hvert fall komme tidligere i kirken, så du kan forberede deg helst i et kvarters tid - på å motta din Gud i ditt hjerte.

Om å kommunisere verdig.

Det er innlysende at du må motta Alterets hl. sakrament på en verdig måte. Etter apostelen Pauli ord skal «mennesket prøve seg selv, og slik skal han ete av dette brød og drikke av kalken». (1. Kor. 11, 28).

Den verdighet som kreves av deg for å motta den hl. kommunion, er ikke ment som en absolutt verdighet. Intet menneske, om det var aldri så hellig, kan noensinne være verdig til å bli forenet med den allhellige Gud. Den verdighet som her kreves av deg er at du er fri for enhver bevisst dødssynd. Er du deg bevisst å ha en dødssynd på samvittigheten som du ennå ikke har skriftet, må du først gjenvinne nådens stand ved et angerfullt skriftemål. I et slikt tilfelle klarer du deg altså ikke med bare å oppvekke en fullkommen anger. Du må gjøre mere - først skrifte din dødssynd.

Er du i alvorlig tvil om du har begått en dødssynd, og du ikke på noen måte kan løse denne tvil og bli sikker i din sak, da kan du gå til den hl. kommunion uten å skrifte først, men ikke uten først å oppvekke en *fullkommen* anger over alle dine dødssynder. (Se s. 137).

Har du i det siste gyldige skriftemål glemt - ikke fortiet, men glemt! - å skrifte en dødssynd, er du ikke forpliktet til å skrifte ennå en gang før du går til den hl. kommunion. Da er det nok at du bekjenner denne dødssynd du glemte, neste gang du går til skrifte. Engstelige, - skrupuløse - sjeler skal med hensyn til den hl. kommunion rette seg etter sin skriftefars anvisninger.

Om den eukaristiske faste.

Av hensyn til den ærbødighet vi skylder Alterets hl. sakrament, vil Kirken at vi skal motta den hl. Kommunion fastende. Det vil si at den som skal gå til Herrens bord, må fra klokken 12 midnatt ikke nyte noen ting, hverken mat eller drikke, ikke engang medisin. Selvfølgelig vil dette ikke si at du ikke kan rense munnen med munnvann eller pusse tennene, før du går til Herrens bord. Selv om du skulle svelge et par dråper vann, bryter ikke dette den eukaristiske faste, bare det ikke skjer med hensikt. Røking bryter ikke fasten, men en skal helst ikke røke før den hl. kommunion, da det er mindre ærbødig.

Er du i tvil om du er fastende eller ikke, kan du rolig gå til den hl. kommunion, uten at du behøver å plage deg selv av den grunn.

Til slutt bør du være oppmerksom på ikke å gå til den hl. kommunion dersom du føler deg uvel og frykter for å måtte kaste opp. Da må du oppsette altergangen til du føler deg bedre.

Hvem kan motta den hl. kommunion uten å være fastende?

Å motta den hl. kommunion uten å være fastende kan: 1. De syke som er i dødsfare. Denne dødsfare kan oppstå p. gr. a. en alvorlig sykdom eller en kirurgisk operasjon. Disse alvorlig syke kan, så lenge dødsfaren er til stede, motta Alterets hl. sakrament hver dag, uten å være fastende. 2. Syke, som har vært sengeliggende i en måned og ikke har sikker utsikt til snart å bli frisk igjen, kan med skriftefarens tillatelse motta den hl. kommunion en eller to ganger om uken, selv om de har tatt medisin eller noen flytende føde til seg. Med flytende føde menes f. eks. kaffe, te, kakao og buljong, også når denne «flytende» føde er tilsatt litt mel eller egg eller revet brød. Medisinen derimot behøver i dette tilfelle ikke å være flytende.

Om plikten til å motta den hl. kommunion.

Plikten til å motta den hl. kommunion begynner så snart et barn er i stand til - etter evne - å fatte hva Alterets hl. sakrament er. Etter de erfaringer en har høstet på stedet, fastsetter biskopene, hver i sitt bispedømme, tiden for barnas første hl. kommunion. Blir et barn alvorlig sykt i en tidligere alder, skal foreldrene og soknepresten prøve om barnet er i stand til - etter evne - å forstå hva den hl. kommunion er. Kan barnet forstå det, må det, om det ellers er mulig, motta Alterets hl. sakrament som vandringsbrød.

Katolske foreldre må være klar over at det er en alvorlig samvittighetsplikt for dem å sørge for at barna i den bestemte alder kommer til Herrens bord. Er de i alvorlig tvil om deres barn har den tilstrekkelige åndelige modenhet, må de rådføre seg med sin sokneprest om denne sak. I det guddommelige bud: «Dersom dere ikke spiser Menneskesønnens kjøtt og drikker Hans blod, har dere ikke liv i dere», (Joh. 6, 54) ligger uttrykt plikten for de kristne som er kommet til skjels år og alder, til å motta Alterets hl. sakrament.

Dette bud har sin forpliktelse først og fremst når en er i dødsfare, men også flere andre ganger i livet. Ti Kristus har innstiftet Alterets hl. sakrament under skikkelsene av *mat og drikke*.

Det er kun spørsmål om hvor ofte vi er forpliktet til å kommunisere. Å bestemme dette har Kristus overlatt til sin Kirke.

Som *minstemål* har Kirken fastsatt: «Du skal i det minste en gang om året, nemlig i påsketiden, motta den hl. kommunion». Å overholde dette Kirkens bud er en streng plikt. Helst skal du motta påskedommunionen i din egen soknekirke. Oppfyller du din påskeplikt i en annen kirke - hva du altså *helst ikke* bør gjøre - må du underrette din sokneprest om det. Han har jo både rett og plikt til å få vite om alle hans soknebarn mottar påskedommunionen.

Om den hyppige hl. kommunion.

Selv om du skulle oppfylle den uomgjengelige plikt som er deg pålagt, nemlig hvert år å gå *en* gang til kommunion i påsketiden, så har du ikke derved oppfylt Guds hele og fulle vilje. Han vil uten tvil at du meget ofte går til Herrens bord. Han har jo innstiftet Alterets hl. sakrament under skikkelsene av mat og drikke og gir derved tydelig til kjenne at vår sjel regelmessig og hyppig skal ernære seg med «det levende brød som er kommet ned fra himmelen».

Kirkens historie lærer oss at de første kristne hyppig, ja daglig mottok «livets brød» i den hl. kommunion. Ennå så sent som i det 4de århundre lærer den hl. Basilius (t 379) at «det er godt og hellbringende daglig å motta den hl. kommunion». (Ep. 13 ad Caes.) Siden det 6te århundre begynte - p. g. av den stadig tiltakende lunkenhet i troen - også iveren for hyppig å motta den hl. kommunion å avta. Men på den Tridentinske Kirkeforsamling (1545 - 1563) uttalet Kirken igjen sitt inderlige ønske om at «de troende i *hver eneste messe* de overværer, ikke bare på åndelig, men også på sakramental måte skal motta den hl. kommunion». (Sess. 22, e. 6, D. B. nr. 944). Dessverre ble mange fromme kristne, i den tid som fulgte etter Tridentinerkonsilet holdt borte fra den hyppige hl. kommunion ved Jansenismens skjebnesvangre innflytelse. Men om og om igjen anmodet og formante Kirken de troende til regelmessig og hyppig å gå til Herrens bord.

Den store fornyelse av denne ekte katolske praksis fant imidlertid sted ved pave Pius X. sitt utrettelige arbeid. På hans oppfordring utferdiget de ansvarlige kirkelige instanser den 20. desember 1905 dekretet «Sacra Tridentina Synodus», som på autoritativ måte fjernet all tenkelig tvil angående den daglige hl. kommunion. Den 15. desember 1906 erklærte Kirken at dette dekret også gjaldt for barn.

Den nuværende katolske praksis angående mottagelsen av den hl. kommunion finner en formulert i den kirkelige lovbok. «De troende må bli oppvekket til ofte, ja endog daglig å ernære seg med det Eukaristiske brød, i overensstemmelse med de anordninger som den Apostoliske Stol har gitt i sine dekreter. De må også bli oppvekket til når de tar del i messen - ikke bare på åndelig, men også på sakramental måte, verdig å motta den hellige Eukaristi». (C. J. C. can. 863).

Om den daglige hellige kommunion.

Om den daglige hellige kommunion lærer Kirken: «Kristus, Vår Herre, og den katolske Kirke ønsker inderlig den hyppige og daglige kommunion. En må derfor tillate at de troende, av enhver rang og stand, kan motta den, slik at ingen som er i nådens stand og som kommer til Herrens bord i en god og from hensikt, kan bli holdt borte». (Dekret: Sacra Tridentina Synodus).

For å kunne motta den hellige kommunion, hyppig, ja daglig, kreves det altså:

1. At en er i nådens stand, d. v. s. at en ikke er skilt fra Gud ved en bevisst dødssynd.
2. Den gode og fromme hensikt. «Den består deri at den som kommer til Herrens bord ikke gjør det av vanegjengeri, av forfengeligheit eller av menneskelig beregning, men for å oppfylle Guds velbehag, å forene seg inderligere med Ham i kjærlighet og ved denne guddommelige medisin bli

helbredet for sine egne svakheter og feil». (Dekret: S. T. S.)

Dette er det eneste Kirken krever av oss for at vi kan motta den hl. kommunion så ofte som her er nevnt.

En forstår imidlertid at Alterets hl. sakrament, selv om det ved en i det iboende guddommelig kraft meddeler den sakramentale nåde, virker desto mere i den kristne sjel, jo bedre en er forberedt til å motta denne Guds gave. Derfor må en, sørge for å forberede seg så godt en kan til den hl. kommunion og holde en god takksigelse etter denne.

Til slutt må en bemerke at Kirken ønsker at de som hyppig og daglig mottar den hl. kommunion, skal gjøre det i samråd med sin skriftefar. Kirken ønsker dette for at de troende skal ha rikere utbytte av den hyppige hl. kommunion og for at eventuelle misbruk kan unngås. Men i denne anledning tilføyer Kirken uttrykkelig: «Skriftefedrene må vokte seg for å holde noen, som er i nådens stand og som kommer i en god og from hensikt til Herrens bord, borte fra den hyppige og daglige kommunion». (Dekret: S. T. S.).

Livets brød.

Som katolsk kristen må du venne deg til å se og verdsette den hl. kommunion som «livets brød». Det gis dem som ikke ser eller forstår den klare forbindelse mellom Alterets hl. sakrament og vårt kristne liv. I den hl. kommunion er Kristus ikke først og fremst gjenstand for vår tilbedelse, - Han er «livets brød». Legg vel merke til hvordan Vår Herre innstiftet Alterets hl. sakrament under skikkelsene av mat og drikke.

Derved uttaler Han ganske klart to ting:

1. At ditt kristne liv ikke er noe system som du kan vedlikeholde ved hjelp av ord og tekster, men at ditt kristne liv er - *liv!*

2. På samme måte som ditt naturlige liv hver dag trenger til mat og drikke, således bør ditt kristne liv ofte, ja daglig, bli ernært med den overnaturlige mat og drikke, som er Herrens legeme og blod i den hl. kommunion. Husk at den hl. kommunion ikke er gitt oss av Vår Herre som en belønning for god oppførsel og personlig hellighet, men som livets daglige brød og som medisin for vår svakhet.

Istedenfor å diskutere både vel og lenge, ville det være langt bedre om du hørte på Kristi innbydelse og på Kirkens formaning, og = du i hjertens enfold gjorde hva Vår Herre, til ditt eget beste, ønsker du skal gjøre.

Hva du bør gjøre før den hl. kommunion.

Før du mottar «livets brød» i den hl. kommunion, må du forberede deg så godt som mulig. Det første du har å gjøre er å oppvekke i din sjel en *levende tro*, på Jesu Kristi, din Gud og Frelser, virkelige nærvær i Alterets hl. sakrament. Er din tro inderlig og levende, vil det nok ikke falle deg vanskelig å tilbe Jesus som «Gud av Gud, lys av lys, sann Gud av den sanne Gud». Tanken på at den uendelig hellige Gud vil komme i ditt hjerte og gjøre seg til ett med deg, må stemme deg til *ydmykhet* og *oppriktig anger* over alle ditt livs synder. Men Jesus Kristus er samtidig din Frelser. Og dette må tenne i ditt hjerte en inderlig *tillit* til Hans godhet og en varm *kjærighet* til Ham som har «elsket oss først», og elsket oss så meget at Han nå vil gi oss sitt legeme og blod til frelse og salighet. Det skulle derfor falle helt naturlig for deg at du inderlig begynner å *lenges* etter Jesu komme i ditt hjerte. «Kom Herre Jesus, kom» - dette har til alle tider vært de ekte kristnes inderligste bønn.

Om du makter det, er bønnen ut av ditt eget hjerte selvfølgelig den beste måte å forberede

deg til den hl. kommunion på. Men mangen en gang vil du antagelig føle deg så fattig i dine tanker og følelser at det er rådelig og klokt å lese en eller annen kommuniionsandakt. (Se Bønneboken s. 223-236). Den beste måte å forberede seg til den hl. kommunion på er imidlertid: i troens og ydmykhetens ånd å følge med i messen og lese dagens messetekst. Så har du samtidig den uvurderlige fordel at du kan lære å oppleve den hl. kommunion ikke bare som en privat andakt, men som det eukaristiske offermåltid. På denne måte blir det tilveiebrakt den rette enhet mellom din messe og din hl. kommunion.

Hva du bør gjøre etter den hl. kommunion.

De lykkeligste og mest verdifulle øyeblikk i ditt liv er de som følger umiddelbart etter den hl. kommunion. Gud Herren har selv tatt bolig i ditt hjerte. Derfor må alle andre interesser tre i bakgrunnen. Alle dine tanker og følelser må du, sa godt det lar seg gjøre, samle om ditt hjertes guddommelige gjest. Derfor er det en god skikk at du folder dine hender og lukker dine øyne, eller endog tildekker ditt ansikt med dine hender for å kunne være uforstyrret sammen med din Frelser og din Gud. Den hl. Maria Magdalena de Pazzi sier: «Tiden etter den hl. kommunion er vårt livs mest dyrebare tid; den egner seg best til å underholde oss med Gud og å oppflamme i oss Hans hellige kjærlighet. Da har vi hverken bruk for lærere eller bøker, for Jesus selv lærer oss hvordan vi skal elske Ham».

Er Jesus kommet i ditt hjerte, begynn da med å ønske Ham velkommen og tilbe Ham inderlig i korte, men varme ord: «Jesus, du ufeilbare sannhet, jeg tror på deg. Jeg håper på deg, du uendelige gode. Jeg elsker deg, min Herre og min Gud, mer enn alt annet». Således eller på lignende måte bør du be straks etter den hl. kommunion, langsomt og inderlig. Og vil du utdype din andakt, kan du gjenta ofte de samme ord.

Dernest takker du din Gud for denne Hans ufattelige godhet mot deg, for så til slutt i hjertens enfold å legge fram for Ham dine ønsker og din bønn.

Er du ferdig med denne del av din takksigelse, kan du gjerne be noen takksigelsesbønner etter din bønnebok. Men be dem endelig langsomt og med andakt.

Styrt ikke på dør straks etter du har mottatt den hl. kommunion. *Forbli alltid i det minste et kvarters tid i takksigelse* - så sant dette da er mulig. Å løpe ut av kirken noen få minutter etter at en har mottatt Vår Herre, er ikke bare høyst upassende, men viser også hvor lite en har forstått hva den hl. kommunion egentlig er.

Til slutt bør du ikke glemme at du kan vinne en fullkommen avlat etter den hl. kommunion, når du ennå en gang oppriktig angre alle dine synder og, idet du kneler foran den korsfestedes bilde, ber avlatsbønnen: «Se, gode og milde Jesus» (Bønneboken s. 206) og dessuten i pavens mening: 6 ganger Fader Var, Hill deg Maria og Ære være Faderen. Denne avlat kan du forbønnsvis la de avdøde komme til gode.

Den dag du har mottatt den hl. kommunion, burde du leve i kommunionens ånd. En slik dag burde du helligholde ved å overvære ettermiddagsandakten og lese i en god bok. De som hyppig, kanskje daglig, går til den hl. kommunion, bør gjøre seg det til en hellig plikt hver dag i en ti minutters eller et kvarters tid å holde en liten betraktning eller lese et avsnitt i en god bok om det åndelige liv. Den beste bok er selvfølgelig den hl. Skrift, i særdeleshet det Nye Testament. En annen god bok som en gjerne burde ha i sin bokhylle, er Thomas à Kempis: «Kristi efterfølgelse».

Om å oppofre den hl. kommunion.

Fromme katolske kristne taler ofte om å oppofre den hl. kommunion i en bestemt god hensikt, f. eks. for en syk, for de avdøde, for syndernes omvendelse o.s.v. Med dette menes ikke at den personlige helliggjørings frukter som en oppnår ved den hl. kommunion, kan bli overført til

andre. Å oppofre den hl. kommunion for andre, det kan bare bety at en vil motta den hl. kommunion enten for å gjøre avbikt for andre eller for å gå i forbønn for dem. I samme mening kan en, i nådens stand, oppofre enhver god gjerning til Gud for andre. Men når kan vi vel vente å oppnå større nåde og mere hjelp for andre enn når vi ber i forening med Jesus som er til stede i vårt hjerte? Er du en god katolikk, vil du synes det er en selvfølge at du ofte oppofrer din hl. kommunion til Gud for andre mennesker og deres anliggender.

Enhets sakrament.

Alterets hl. sakrament er den kristne enhets sakrament. Når du mottar den hl. kommunion, blir Kristus i deg og du i Ham. Kristus gjør seg på mystisk og nåderik måte til ett med deg, og du blir ett med Ham. Men Kristus kan ikke skilles fra sine lemmer, fra dem som er døpt til Ham. Blir du i den hl. kommunion forenet med Kristus, så blir du følgelig også på mystisk måte, forenet med Hans lemmer. Derfor sier St. Paulus: «Fordi det er ett brød, er vi, de mange, ett legeme, alle vi som tar del i det ene brød.» (1. Kor. 10, 17).

Ofr derfor ofte den hl. kommunion til Gud for de kristnes gjenforening i troen. Mer enn alle apologetiske foredrag, bedre enn alle teologiske kontroverser, vil den hl. kommunion, mottatt og ofret av mange i denne mening, framskynde at målet blir nådd: «*En hjord og en hyrde*». Særlig bør du ofre den hl. kommunion for dem som er i undervisning og for de sannhetssøkende sjeler som du kjenner i dine nærmeste omgivelser.

Hvordan du skal gå til den hl. kommunion.

Så snart den forrettende prest har nydt den hellige hostie under messen, skal du forlate din plass og gå fram til kommuniionsbenken. Når du er kommet fram, kneler du og tar plass ved kommuniionsbenken. Er der større tilstrømming og du må vente, knel da ned på gulvet og vent inntil turen er kommet til deg for å knele ved Herrens bord.

Idet du forlater din plass i kirken for å gå fram til kommuniionsbenken, skal du slå dine øyne ærbødig ned og folde hendene slik at de legges sammen med håndflatene mot hverandre og fingrene utstrakt. Hold hendene like foran brystet med fingerspissene rettet en smule oppad.

Når du kneler ved kommuniionsbenken og ministranten ber Confiteor, bør du oppvekke en hjertelig anger over alle dine synder. Gjør korsets tegn når presten straks etter Confiteor, vendt mot folket, gir den alminnelige absolusjon, ti i Jesu kors er alt vårt håp. Når så presten hever den hl. hostie opp over kalken og sier tre ganger «Domine non sum dignus», ser du opp mot den hl. hostie, slår deg tre ganger for brystet og ber tre ganger, mens ministranten ringer med klokken: «Herre, jeg er ikke verdig at Du går inn under mitt tak, men si kun ett ord, så blir min sjel helbredet.»

Så bøyer du ærbødig ditt hode og venter rolig til det er din tur til å motta den hl. kommunion. Når presten nærmer seg med sakramentet, ta så det lille sølvbrett og hold det opp under haken, eller - hvis et slikt sølvbrett ikke finnes - legg dine hender inn under kommuniionsduken og hold den lett hevet opp mot brystet slik at det danner seg en liten innsenkning i duken mellom hendene, for at hostien, i tilfelle den skulle falle ned, blir liggende på duken - eller om sølvbrett brukes, blir liggende på brettet - og ikke faller ned på gulvet. Skulle hostien ved et uhell falle ut av prestens hånd, bli da rolig og rør den ikke, men la presten ta den opp fra sølvbrettet eller kommuniionsduken.

Gir presten deg Alterets hl. sakrament, lukk dine øyne, legg ditt hode lett tilbake, åpn munnen og legg tungen såpass meget fram på underleppen at presten lett kan legge den hl. hostie på din tunge uten å berøre dine lepper.

Når du har mottatt den hl. kommunion, lukk da langsomt munnen, bøy ditt hode og dvel et øyeblikk i tilbedelse. Så reiser du deg - sammen med de andre som har mottatt den hl. kommunion -

gjør en knebøyning og går så i største andakt, med foldete hender og nedslagne øyne, tilbake til din plass i kirken.

Skulle den hl. hostie klebe fast ved ganen, så må du ikke bli urolig eller løsne den med fingrene, men løs den litt med tungen og la den gli ned. Svelg hostien med en gang. La den ikke smelte i munnen; særlig skal du ikke tygge den som annen mat.

Hvis der kun er noen få kommuniionsgjester, eller du er blant de siste til å motta kommunionen, forbli da knelende ved kommuniionsbenken inntil presten er vendt tilbake til alteret og har lukket tabernaklet.

Når den hl. kommunion blir utdelt utenfor messen, må de som har mottatt den - i tilfelle der er mange kommuniionsgjester, de som er de siste - knele ved kommuniionsbenken inntil presten har gitt velsignelsen, unntatt straks før eller straks etter rekviemmessen, messen for de avdøde - da presten ikke gir velsignelse. (Se ritualet for kommunionen utenfor messen i Bønneboken s. 220-233).

Om den åndelige kommunion.

Det kan godt hende at du, tross din beste vilje, ikke kan motta den hl. kommunion så ofte som du ønsker. Det kan være de huslige gjøremål eller sykdom eller andre standsplikter som gjør det umulig for deg. Men kan du ikke motta Jesus ved den sakramentale kommunion, så kan du likevel bli delaktig i mange av dens virkninger ved «den åndelige kommunion». *Vi mener med dette den troende sjels lengsel etter å motta Frelseren i Altrets hl. sakrament og den faste vilje til det om det var mulig.* Vi blir da delaktige i den hl. kommuniions virkninger, ikke ved den i sakramentet iboende kraft (non ex opere operato) men i kraft av vårt gode sinnelag og vår fromme tro og lengsel (ex opere operantis). Den hl. kirkelærer Alphonsus de Liguorio formaner oss til ofte å motta den hl. kommunion på denne «åndelige» måte, særlig når vi holder våre betraktninger, når vi besøker Alterets hl. sakrament i kirken, og når vi tar del i messeofret. Denne åndelige kommunion er av stor betydning for vår framgang i det åndelige liv; særlig vil den forberede oss til verdig og med frukt å motta den sakramentale kommunion.

Det er klart at katekumener og anderledes-troende som går i undervisning kan kommunisere på «åndelig måte», før de offisielt er opptatt i Kirken.

3. «Gud med oss».

Kristus har ikke bare innstiftet Alterets hl. sakrament for i messen å frambære seg selv som offer for oss, heller ikke bare for i den hl. kommunion å være livets brød til næring for vår sjel. Han har også innstiftet det for alltid å være nærværende blant oss som bror og venn. Så lenge de sakramentale skikkelser er til stede, så lenge er også Kristus, Vår Herre, til stede i sakramentet. Slik er det blitt mulig at ditt katolske kristenliv blir beriket og kan få næring også utenfor den egentlige liturgi - i de stille stunder du andaktsfullt kneler foran tabernaklet, hvori Alterets hl. sakrament blir oppbevart.

Kneler du ned foran tabernaklet, så vet du at du kneler ansikt til ansikt med Jesus Kristus, som virkelig er nærværende blant oss. under sakramentets slør. Her møter du den samme Jesus Kristus som gikk omkring i Judea og Galilea og gjorde vel mot alle; den samme Jesus som helbredet de syke, tok seg av de fattige trøstet de sorgfulle, gav synderne syndsforlatelse og gledet seg med de glade. Foran tabernaklet forsvinner tidens og rummets skranker og Frelserens velsignende ord som du kan lese i Evangeliet blir på ny sagt, men denne gang til deg personlig, med en helt personlig klang: «Vær frimodig, dine synder er deg forlatt. - Kom alle til meg, dere som strever og har det tungt, og jeg skal vederkvege dere. - Lær av meg, for jeg er saktmodig og ydmyk av hjertet og dere skal finne hvile for deres sjeler. »

Her kan du møte den levende Gud som menneske og dele dine gleder og sorger med Ham. Her foran tabernaklet har du dine hellige, stille stunder; her griper du livet i dets dypeste, gudoppfylte kjerne, her tier all tid, her taler evigheten.

La det bli en god vane for deg hver dag å besøke Alterets hl. sakrament -: om det så bare er for et par minutter, på veien til eller fra ditt arbeid. Kjærlighet kaller på kjærlighet, vennskap på vennskap. Her er stedet hvor din lengsel etter kjærlighet og vennskap fullkomment blir mettet, for det er den guddommelige kjærlighet alene som svarer til vår menneskenatures dypeste krav.

Jesus Kristus bor da i våre tabernakler i dag like så visst som han bodde i Nasaret, og i den selvsamme menneskelige natur, og Han bor der nettopp for at Han kan være til stede for alle dem som trenger til å utøse sitt hjerte for en venn og for dem som lengter etter å kjenne Ham enda mere fullkomment.

Kan det tenkes noe mere karakteristisk for Jesus slik som vi kjenner Ham fra evangeliene, enn denne Hans tilgjengelighet i Alterets hl. sakrament, denne ømhet som ikke gjør forskjell på folk det er ikke en eneste som Han vil vise bort.

Her i tabernaklet gir Jesus seg til kjenne for alle som ønsker å ære Ham og som elsker Ham - at det er Ham som er her, folkenes lengsel og alle sjelers elsker.

Så gjør da Guds nærvær som menneske i tabernaklet våre kirker til «Guds hus og himmelens port». En god katolikk bør derfor aldri gå forbi en katolsk kirke uten i hvert fall i sitt hjerte å hilse Kristus i tabernaklet med den gamle hilsen: «Lovet være Jesus Kristus - i all evighet. Amen.»

IX. KAPITTEL

BOTENS SAKRAMENT ELLER SKRIFTEMÅLET

Ved dåpen ble vi lemmer på Kristi legeme. Men et lem på et legeme kan bli sykt, ja endog dø. Slik er det også i Kristi legeme som er Kirken. Ved en dødssynd ødelegger mennesket det guddommelige liv i sin sjel, ved de daglige eller tilgivelige synder hemmer det gudslivets vekst i seg. Men Kristus, Vår Frelser, som er hodet på Kirkens legeme, tar seg også av dette legemes syke og døde lemmer. Han innstiftet i sin kjærlighet et sakrament til syndenes forlatelse, nemlig botens sakrament, også kalt skriftemålet. Dette sakrament er Kristi store påsegave til den syndige menneskehet. I snart to tusen år har Kirken forvaltet den til stor velsignelse for millioner av mennesker.

Hvor ofte må du gå til skrifte?

For det første: Du må gå til skrifte minst en gang i året. Dette er ett av Kirkens bud.

For det annet: Når du har gjort en dødssynd, må du gå til skrifte snarest mulig.

For det tredje: Når du er i dødsfare - hva enten det nå er på grunn av sykdom eller en livsfarlig operasjon - og din samvittighet skulle være tynget av en dødssynd, er det også en streng og hellig plikt å skrifte, så sant du har anledning til det.

Hvor ofte bør du gå til skrifte?

Så ofte som det er sedvane blant fromme kristne i din livsstilling. Å gå til skrifte en gang hver måned er en god vane for alle uten unntagelse.

Hvor ofte kan du gå til skrifte?

Så ofte du har noe å skrifte - det har du så snart du har gjort tilgivelige synder - og du har den rette mening å motta botens sakrament med et oppriktig og angerfullt sinn. Det beste er imidlertid å la seg lede i denne henseende av skriftefarens råd.

Hva skal du skrifte?

Skriftemålet har til hensikt å tilgi deg dine synder og samtidig enten skjenke deg den helliggjørende nåde på ny eller øke dens vekst i din sjel. Når du spør hvilke synder du er *forpliktet* til å skrifte, så må svaret bli: Du er forpliktet til å skrifte alle dødssynder. En dødssynd begår den som vitterlig og forsettlig (med vitende og vilje) overtrer ett av Guds eller Kirkens bud i en viktig sak. I din katekismus kan du lese mer om dette anliggende. Men ett må du aldri glemme: at dødssynden er et stort onde, ja det største onde som kan skje. Den skiller deg fra Gud, din himmelske Fader, den dreper gudslivet i deg og pådrar deg den evige fortapelse. Det er derfor din plikt å unngå den nærmeste leilighet til synd. Be hver dag: «Herre, tillat ikke at jeg noensinne skulle skilles fra deg».

Du er ikke forpliktet til å skrifte de mindre synder, som vi kaller tilgivelige. Men selv om du ikke er forpliktet til det, så er det allikevel godt at du skrifter de tilgivelige synder også - særlig de mer bevisste - og dine vanesynder. For det første er også de, synder som du trenger Guds forlatelse for og dernest er det i visse tilfelle ikke så lett å avgjøre hvor akkurat grensen ligger mellom dødssynder og de tilgivelige synder. En tilgivelig synd begår du når du overtrer Guds eller Kirkens bud i en min re viktig sak eller i hvert fall uten klar innsikt eller fullt samtykke. (Se forøvrig din katekismus.)

For fullstendighets skyld må her tilføyes at de mindre eller tilgivelige synder utslettes også uten skriftemål, nemlig ved oppriktig, særlig fullkommen anger, ved almisser og andre barmhjertighetsgjerninger, ved å ta del i messen og ved å motta den hl. kommunion.

Hvordan skal du skrifte?

Det er klart at jo bedre du forbereder deg til skriftemålet, dess mer frukt kommer du til å høste av dette sakrament. Derfor skal du begynne forberedelsen med en inderlig bønn til Gud den Helligånd, at Han må oppfylle din forstand, så du kan kjenne deg selv rett og erkjenne dine synder som de er; at Han må styrke din vilje så du angerfullt og oppriktig kan bekjenne dine synder, uten å besmykke dem eller gjøre deg selv bedre enn du er. Så kommer den del av din forberedelse som heter:

1. Samvittighetsransaking.

Du begynner med å stille deg i Guds nærvær. Innfor den Eviges ansikt tenker du så over dine tanker, ord og gjerninger i lyset av Guds og Kirkens bud, for å erkjenne om og på hvilken måte du har handlet mot Guds vilje. Det er nyttig å bruke det «skriftespeilet» som du finner i din bønnebok. Da er det ikke fare for at du glemmer noe viktig eller henger deg i ting som ikke har noe med skriftemålet å gjøre. Som du kan lese i din katekismus må du når det gjelder dødssynder - forsøke å bli Idar over de omstendigheter som kan forandre eller forverre en synds art. Disse omstendigheter må du nevne i ditt skriftemål, samt antallet av dine dødssynder. Kan du ikke huske nøyte antallet på de dødssynder du har begått siden siste gyldige skriftemål, så skal du angi det så godt du kan, idet du for eks. sier: «Jeg har begått denne synd hver da (eller hver uke, hver måned) omtrent så og så mange ganger». Har du bare tilgivelige synder å skrifte, så behøver du ikke plage deg med omstendigheter og antall.

Det er klart at den som ikke har skriftet på lenge, må anvende mer tid på sin samvittighetsransaking enn den som går regelmessig til skrifte, f. eks. hver måned.

Den som skrifter regelmessig, må ikke plage sin samvittighet for lenge. Gud krever ikke mer av oss enn en god vilje og en fornuftig omsorg å ransake oss så godt vi kan. Du må aldri gjøre skriftemålet til en pinebenk. Skriftemålet er barmhjertighetens sakrament hvor Gud venter på deg for å tilgi deg dine synder.

Er der flere som skal til skrifte, så må du mens du venter og forbereder deg, ikke sette deg så nær ved skriftestolen at der er fare for - særlig i våre små kirker - at du kan høre en annens skriftemål. Døve og tunghørte personer må underrette skriftefaren på forhånd, så han kan bestemme tid og sted for skriftemålet. Den som tilfeldigvis hører et eller annet av en annen persons skriftemål, er forpliktet til taushet. Det sømmer seg også at den som skrifter selv, ikke omtaler det som er blitt sagt i skriftestolen av ham selv eller skriftefaren.

Når du har prøvet og ransaket din samvittighet så godt du kan, da kommer det som - fra din side - er hovedsaken i skriftemålet, nemlig

2. Angeren.

Anger er sjelens sorg over de synder en har begått fordi en har krenket Gud og gjort seg uverdigg til Hans vennskap og salighet. Det kreves ingen tårer, det kreves ingen voldsomme følelser for at angeren skal være gyldigg og god. Det onde som ligger i synden kan ikke direkte oppfattes med våre følelser; også synden er et mysterium, fordi det den tar fra oss er et gode, et liv, som ligger på et høyere plan enn vår naturligg fatteevne. Den smerte som et sådant tap framkaller, er derfor ikke noe vi direkte kan føle. Den sanne anger ligger deri, at vår frie vilje energigg tar avstand fra den syndigg gjernigg eller de syndigg til bøyeliggheter og hater alt det som er imot Guds vilje, så som Jesus selv hater det.

Angeren ligger altså først og fremst i viljen. Er viljen ikke virkigg, så er der ingen anger i sjelen. *Det er altså langt fra tilstrekkeligg bare å lese eller framsi en angerbønn.* Uten fast vilje forekommer ingen anger, men uten anger gis der ingen syndsforlatelse hos Gud. Gud kan ikke tilgi oss våre synder når vår vilje holder fast ved synden. Din anger må i det minste utstrekke seg, til alle de dødssynder du har begått. Den som utelukker en eneste dødssynd fra sin anger, får ikke den helligggjørende nåde tilbake, men forblir i alle sine synder. Ja, han begår endog en ny svær synd, fordi han mottar botens sakrament uverdigg.

Såfremt du bare har tilgivelige synder å skrifte, må du angre alle dem som du skrifter, ellers er det meningsløst å anklage seg selv for dem alle. Det er imidlertid ingenting i veien for at den som bare har tilgivelige synder å skrifte, dveler særlig ved en av disse, for på denne måte å komme til en mer inderlig og oppriktig anger. Dernest er det meget nyttig at den som bare har tilgivelige synder å skrifte, ennå engang inneslutter i skriftemålet en eller annen dødssynd fra det tidligere liv, som en alt har skriftet før og fått tilgivelse for. På denne måte unngår man faren for å skrifte uten tilstrekkelig anger.

Hva er så tilstrekkelig anger?

Der er et meget viktig moment ved angeren som en fra tid til annen har lett for å glemme, om en da i det hele tatt har vært tilstrekkelig oppmerksom på det. Det det nemlig ved angeren framfor alt annet kommer an på, er *av hvilken grunn* vår vilje tar avstand fra synden. Ved synden har du først og fremst krenket Gud. Så er det klart at det også først og fremst må være for Guds skyld at du angre dine synder. Enhver anger som ikke skulle ta Gud i betraktning, men som *utelukkende* skulle gå fram av jordiske beveggrunner - f. eks. fordi du skammer deg, fordi du er lei for å ha fornærmet et menneske etc. - er verdiløs for Gud og hjelper deg ikke til å få forlatelse for dine synder i skriftemålet.

Du må først og fremst angre dine synder fordi du har gjort urett mot Gud. Den kristne anger kan framgå av to motiver. Framgår den av frykt for Guds rettvise vredesstraff kalles den «anger av frykt» eller ufullkommen anger. I og for seg er denne tilstrekkelig til at en verdig kan motta botens sakrament. Men en bør selvfølgelig bestrebe seg for å oppvekke en fullkommen anger eller «kjærlighetsanger» over sine synder. Den fullkomne anger framgår av kjærlighet til Gud, vår himmelske Far, det høyeste, elskeligste gode. Det er lett å oppvekke den fullkomne anger når en ellers lever et fromt kristent liv og har vennet seg til å fordype seg i betraktning av Guds uendelige majestet og Jesu Kristi lidelse og død.

Glem aldri at den oppriktige anger er det viktigste i skriftemålet. Det finnes mennesker, endog fromme sjeler, som plager livet av seg med sin samvittighetsransaking og med bekjennelsen av sine synder, mens de nesten ikke ofrer en tanke på den tilstrekkelige anger. Dette er galt. Uten tilstrekkelig anger er både skriftemål og absolusjon verdiløse. Derimot er den fullkomne anger, også uten skriftemål, tilstrekkelig til å oppnå forlatelse for våre synder. Det skulle imidlertid ikke være nødvendig her å tilføye at i denne fullkomne anger må også innbefattes det faste forsett å ville skrifte sine synder i botens sakrament så snart det gis anledning til det.

At din anger er sann og oppriktig, kan du se derav om du har det oppriktige forsett å motstå synden i framtiden og å unngå den nærmeste leilighet til synd.

3. Det oppriktige forsett.

Ditt forsett kan bare kalles oppriktig, når det er fast og bestemt. Du kan altså ikke nøye deg med et overfladisk ønske om å ville bli et bedre menneske. Du må ha den faste og urokkelige vilje, med Guds nådes hjelp å unngå alle dødssynder og i hvert fall de daglige synder som du vil ha tilgivelse for i skriftemålet. Du kan si at ditt forsett er fast og bestemt når du er villig til å bruke de naturlige og de overnaturlige midler til å overvinne det ondes draging - årvåkenhet, bønn, selvfornektelse, den hyppige mottagelse av de hl. sakramenter. Dernest når du er villig til å gjøre

godt igjen den skade du kanskje har forvoldt din neste på hans eiendom eller hans gode navn, og især i hans sjel - når du for ham har vært en årsak til synd.

Bland ikke sammen forsett og sikker garanti. Mange tenker at et forsett som er blitt brutt, kanskje ikke hadde den rette anger som bakgrunn, men det kunne det jo godt ha. Det er bare din vilje som er svak, selv om ditt forsett skriftemålet kan være fast og oppriktig nok. Be din Gud om å styrke din vilje, for husk: uten Hans nåde går det aldri.

Det som imidlertid er det beste tegn på at ens forsett er oppriktig, er at en tar den faste beslutning å unngå den nærmeste leilighet til synd for framtiden.

Den nærmeste leilighet til synd.

Som du forstår er det aldeles umulig å unngå nye synder, når man ikke er fast besluttet på å unngå den nærmeste frivillige leilighet til synd. Men hva er så den nærmeste leilighet til synd? For å forstå dette, må du vite at der er forskjell mellom en *fare* for synd og en *leilighet* til synd. En fare for synd, ligger i *enhver* så vel ytre som indre anledning til å begå en synd. En slik fare kan være: en ond tilbøyelighet, en person, en bok etc. En leilighet til synd er derimot en *ytre* omstendighet som frister til synd eller byr en anledning til å synde. Alt etter som den har større eller mindre innflytelse på menneskets vilje kalles en slik leilighet til synd enten en *fjern* eller den *nærmeste* leilighet til synd. Er der tale om en fjern leilighet til synd, så er faren for å falle i synd ikke så stor. En må selvfølgelig ikke søke den slags, men på den annen side er vi ikke forpliktet til å unngå alle slike fjerne leiligheter til synd. I så fall måtte vi, etter St. Pauli ord (1. Kor. 5, 10) gå ut av denne verden. Den nærmeste leilighet til synd er derimot en person, et selskap eller andre bestemte ytre forhold som en flere ganger er blitt forført ved eller sannsynligvis vil bli forført ved til synd, hvis en ikke unngår dem. Etter alle erfaringer fører omgangen med ugudelige eller trosfiendtlige mennesker til svære synder mot, troen. Omgangen med umoralske eller lettsindige personer fører til svære synder mot kyskheden, spill og drikk til megen pliktforsømmelse. Dessuten vet en av egen sørgelig erfaring om den fortsatte omgang med en bestemt person eller lesning av bestemte bøker for en selv personlig vil være den nærmeste leilighet til synd.

Du må vite at det å tre frivillig inn i den nærmeste leilighet til synd, eller frivillig å bli i den, skjønt en er seg faren bevisst, det er absolutt det samme som å ville synden, I dette stykke må du få ubetinget klarhet gjennom skriftemålet. Du må spørre deg selv. «Lever jeg i den nærmeste leilighet til synd, eller blir jeg truet av en slik en i den nærmeste framtid? Kan jeg unngå den eller kan jeg ikke?» Er det mulig for deg å unngå den nærmeste leilighet til synd, så er du strengt forpliktet til det. Det vil sikkert ofte koste stor selvovertvinnelse og mange ofre å oppgi den frivillige nærmeste leilighet til synd. Men sjelens frelse forlanger det og Gud må kreve det. Ingen vei går utenom. Er du ikke villig til å oppgi den frivillige nærmeste leilighet til synd, da skrifter du ugyldig og absolusjonen kan ikke hjelpe deg.

Kan du av tvingende grunner ikke unngå den nærmeste leilighet til synd, så er den ikke mere frivillig. Da kan og skal du sette hele din lit til Guds nåde. Men du slipper allikevel ikke så billig fra det - dertil er saken altfor alvorlig. Det er fremdeles din plikt å styrke i deg selv den gode vilje ved inderlig og utholdende bønn og ved ofte å motta de hl. sakramenter.

Ikke minst må du utvise den nødvendige forsiktighet og selvbeherskelse i din opptreden, i din tale og i din omgang. Du bør dessuten be din skriftefar om råd og veiledning angående alt dette.

4. Bekjennelsen eller selve skriftemålet.

Ved å ransake din samvittighet er du kommet til erkjennelsen av dine synder. Ved oppriktig å angre dem har din vilje brutt med synden og de syndige tilbøyeligheter.

Ved å ta et fast og bestemt forsett har du etter evne forsøkt å ordne framtiden. Nå er tiden kommet da du kan gå til skrifte og bekjenne dine synder for presten i Guds sted, så han i Guds sted kan meddele deg dine synders forlatelse ved den sakramentale absolusjon (avløsning). Som katolsk kristen bør du se på skriftefaren med troens blikk, det gjør skriftemålet lettere. Du anklager deg ikke for et menneske, men for Jesus Kristus. Jesus hører og tar imot din anklage - i full overensstemmelse med den karakter av samfunnsliv som preger Jesu religion - gjennom Kirken hvis representant og organ skriftefaren er, for gjennom Kirken i skriftefarens person å gi deg forlatelse for dine synder. Når du går til skriftestolen, kommer du til Jesus, den barmhjertige samaritan og den gode hyrde. Det bør du tenke på, når du er i ferd med å tre inn i skriftestolen. Disse tanker tar ikke bort hele den ydmykelse som det alltid vil bety å skrifte sine synder. Men de tar iallfall bort all urimelig frykt og gir deg den trøstefulle visshet at du vil forlate skriftestolen som et nytt menneske. Rolig og ærbødig, helst med foldede hender, trer du inn i skriftestolen og kneler ned. Presten gir deg velsignelsen og ber: «Herren være i ditt hjerte og på dine leber, at du på rett måte må kunne bekjenne dine synder, i Faderens og Sønnens og den Helligånds navn. Amen». Under disse velsignelsesord gjør du korsets tegn og begynner din bekjennelse slik som du kan lese det i skrifteandakten i din bønnebok. La din bekjennelse være grei og klar. Du behøver ikke å fortelle hele romaner i ditt skriftemål. Særlig må du være oppmerksom på ikke å tale om andres feil. Andre menneskers navn må du aldri nevne i skriftestolen. Hold deg til dine egne fell og synder. Disse bør du helst skrifte etter rekkefølgen av Guds og Kirkens bud. Er du i tvil om en eller annen synd du har begått, er en dødssynd eller hører til de tilgivelige synder, bør du forelegge din tvil for presten i skriftemålet. Har du i ditt siste skriftemål g I e m t å skrifte en dødssynd, så tilføyer du nå: «I mitt siste skriftemål unnlot jeg mot min vilje å anklage meg for - - - ».

Har du ikke forrettet den bot skriftefaren påla deg i det siste skriftemål, må du tilføye: «Jeg har av glemsomhet (eller etterlatenhet) ikke forrettet min siste bot». Det kan godt hende at skriftefaren stiller deg et par spørsmål, enten fordi din bekjennelse var uklar eller mangelfull eller fordi visse viktige omstendigheter trenger til en nærmere forklaring. Svar alltid din skriftefar klart og oppriktig og forsøk ikke å unnskyld deg eller gjøre deg bedre enn du er for den allvitende Gud. Vær endelig ærlig i ditt skriftemål og forsøk aldri å fortie en eller annen dødssynd, det kan bli opphav til mange sakrilegier og én gang må du skrifte alt allikevel, om ikke her på jorden så i hvert fall for Guds domstol på din dødsdag.

Forsøk å skrifte på egen hånd, det må du lære. Men faller det deg vanskelig, må du ikke unnse deg for å be skriftefaren hjelpe deg.

Har du noe å spørre skriftefaren om, (noe som ikke direkte vedkommer selve ditt skriftemål) så vent med dine spørsmål inntil presten har gitt absolusjonen.

Skriftetalen.

Så snart du er ferdig med din bekjennelse og skriftefaren har fått de eventuelle nødvendige opplysninger, holder han en liten skriftetale for deg. Presten som sitter der i skriftestolen i Guds sted, gjør deg oppmerksom på de farer som truer ditt gudsforhold. Han anviser deg de midler du må

bruke for å overvinne dine feil og gå fram i det åndelige liv. Hør oppmerksomt på disse formaninger, så du kan overveie dem etter skriftemålet og gjøre dem nyttige for deg selv.

5. Absolusjonen eller avløsningen.

Når skriftetalen er holdt, pålegger presten deg en bot. Har du ikke forstått hva den pålagte bot går ut på, så be ham gjenta den. Og så må du samle deg et øyeblikk i inderlighet. Nå kommer tilgivelsens hellige øyeblikk. Skriftefaren løfter sin hånd og gjør korsets tegn idet han sier: «Jeg avløser deg fra dine synder i Faderens og Sønnens og den Helligånds navn. Amen». Mens skriftefaren absolverer deg, bør du ærbødig bøye ditt hode og du kan ennå en gang løfte ditt hjerte og sinn til Gud og be: «Jesus, vær meg nådig. Jesus, vær meg barmhjertig. Jesus, tilgi meg mine synder». Etter absolusjonsbønnen slutter skriftefaren med ordene: «Lovet være Jesus Kristus». Du svarer: «I all evighet. Amen». Deretter går du rolig og samlet til din plass i kirken for å holde din takksigelse. (Se skriftemålets ritual i Bønneboken s. 214).

Kan skriftefaren nekte å gi absolusjon?

Selv om det er en unntagelse at skriftefaren nekter å gi absolusjonen, så kan det allikevel forekomme. Men da må du være klar over at han i så tilfelle har meget tungtveiende grunner til å handle slik som han gjør. For om han merker at skriftebarnet ikke er fast besluttet på å unngå den frivillige nærmeste leilighet til synd eller at skriftebarnet ikke vil bruke de nødvendige midler til å forbedre seg, da må han nekte å gi absolusjon. Det ville i et slikt tilfelle være helligbrøde å gi den, siden absolusjonen bare kan hjelpe det menneske som virkelig oppriktig angret sine synder. Skulle du komme ut for det tilfelle at skriftefaren må nekte å gi deg absolusjon, søk da nøyaktig beskjed av ham om hva han venter av deg for å gi deg adgang til absolusjonen. Gå i deg selv og be Gud om nåde til å overvinne ditt hjertes hårdhet eller treghet. Vend så tilbake for å skrifte på den tid som skriftefaren har fastsatt. Gå ikke til en annen skriftefar i mellomtiden, med mindre den som nekter deg absolusjonen sender deg til en annen. I alle tilfelle må du ikke glemme å si ved ditt neste skriftemål: «Jeg har ikke fått absolusjon ved mitt siste skriftemål». De synder du har bekjent i ditt siste skriftemål, er ennå ikke tilgitt og må derfor skrifies på ny.

Takksigelse etter skriftemålet.

Enhver forstår at en etter sine synders nådige forlatelse må takke Gud for de velgjerninger en har fått i botens sakrament. Det ville være upassende om en uten tvingende grunner forlot kirken straks etter skriftemålet eller lot seg forstyrre av uvedkommende mennesker og ting.

Når du har takket din Gud for skriftemålets nåde, bør du tenke et øyeblikk på prestens skriftetale, prente den inn i din sjel og be Gud om nåde til å kunne begynne et nytt liv i «rettferdighet og den hellige sannhet». Er du ferdig med din takksigelse, kommer skriftemålets siste del som er:

6. Fyldestgjøringen eller boten.

Denne bot er ment som en soning for de *timelige* syndestraffer som ennå er igjen etter at våre synder er tilgitt. Samtidig er denne bot ment som en straff vi tar på oss i lydighet og ydmykhet. De botsøvelser som nå til dags blir pålagt skriftebarnet er enten bønn, faste, almisser eller lignende. Det beste er at vi - om det er mulig - forretter vår bot straks etter skriftemålet, ellers er der fare for at den blir glemt.

En sann katolsk kristen nøyer seg imidlertid ikke med den bot skriftefaren har pålagt ham. Han vil også frivillig gjøre bot for sine synder og især bære i botens ånd de lidelser og vansker som livet kan være så rikt på.

Hva tid skal vi gå til skrifte?

Anledning til skriftemål gis det hver dag om det skulle være nødvendig. Du behøver i slike tilfelle ikke være redd for å bry presten. Han vil mer enn gjerne hjelpe deg. Ellers er den mest beleilige tid til skriftemål om aftenen før søn- og helligdager. Likeledes gis det anledning til skriftemål om morgenen før messen. Du bør allikevel helst ikke vente med å gå til skrifte til søndags morgen før messen. Da blir det gjerne hastverk, og du kan være årsak til at menighetsmessen begynner for sent, når skriftefaren - som det oftest er tilfelle i våre små forhold - er alene prest på stedet og selv må forrette den hl. messe.

Generalskriftemål.

Hvis en har skriftet ugyldig - og dette kanskje i lengere tid - må en avlegge et generalskriftemål over alle de dødssynder en har begått siden det siste gyldige skriftemål. I særdeleshet må en i et slikt generalskriftemål si hvorfor de andre skriftemål har vært ugyldige, og hvor mange ganger en i mellomtiden har skriftet og kommunisert uverdige.

Men det finnes også noe som heter det *frivillige* generalskriftemål. Fromme katolikker pleier å avlegge det ved særlige anledninger - f. eks. før giftermålet. Alle pleier - så sant det er mulig - å avlegge et generalskriftemål hvert år - f. eks. i påsketiden - over hele det forløpne år. Engstelige sjeler (skrupulanter) må bare avlegge et slikt skriftemål i samråd med sin skriftefar og med hans samtykke. En må avgjøre med seg selv hvilke synder fra sitt tidligere liv en ønsker å inneslutte i det frivillige generalskriftemål. Det er jo ingen plikt å skrifte om igjen de dødssynder som en alt har fått tilgivelse for. I alle tilfelle er det godt og hensiktsmessig å nevne alle svære synder en har begått før. Derved kommer en til en dypere anger og en blir ydmykere for Gud.

Skriftefaren.

Har du funnet en god skriftefar, da kan du takke Gud, for da har du funnet en kostbar perle. Selvfølgelig er enhver skriftefar som Kirken har godkjent god nok for oss, all den tid han kan meddele oss syndsforlatelse i Guds sted. Men har du funnet en skriftefar som dessuten forstår deg, en som kan hjelpe deg til å overvinne dine åndelige vansker og føre deg fram på hellighetens vel, så hold deg til ham. Selvfølgelig kan du fritt gå til skrifte hos hvilken skriftefar du vil. Men vil du gjøre framskritt på Guds veier, så er det av stor betydning at du velger deg en *bestemt* skriftefar som du skrifter regelmessig for. Ditt forhold til din skriftefar må alltid være preget av ditt overnaturlige

syn på skriftemålet som et hellig sakrament. Skal din skriftefar kunne bety noe for din framgang i det åndelige liv, så må du i særdeleshet vokte deg for enhver malplassert fortrolighet. Heller ikke må du blande ham opp i dine private affærer som ikke har noe med din framgang i det gode å gjøre.

Den gylne himmelnøkkel.

En from og lærd prest sa en gang: «Kunne jeg dra gjennom verden og lære, så ville jeg ikke preke om annet enn om den fullkomne anger». Denne fullkomne anger var det eneste middel til salighet for de mange syndere som levde før botens sakrament ble innstiftet. Den er fremdeles «himmelnøkkelen» for alle syndere som lever utenfor den katolske Kirkes synlige legeme. Den er det også for den døende katolikk som er i dødssyndens tilstand og ikke har anledning til å skrifte.

Dette må du tenke på når du er tilstede ved et dødsleie. Mens presten - om mulig - budsendes, må du forsøke å tale til den syke om Guds kjærlighet og barmhjertighet og langsomt be for ham og - om det lar seg gjøre - med ham en angerbønn. Du må ikke unnlate dette selv når du mener at den døende er uten bevissthet. Bevisstheten er ofte lenger til stede enn en tenker. Du må heller ikke glemme dette, når den døende er en ikke-katolikk. En slik en kan du hjelpe i den siste stund til å bli forsonet med Gud uten å omtale skriftemålet. Bare be en angerbønn med den syke og tal til ham i noen få, men hjertelige ord om Guds kjærlighet og barmhjertighet. Større velgjerning enn denne kan du ikke gjøre mot den syke. Glem heller ikke selv å oppvekke den fullkomne anger ofte. Om du lever i nådens stand, så blir allikevel den helliggjørende nåde øket i din sjel ved den fullkomne anger; dine daglige synder og timelige syndestraffer blir ettergitt deg og du blir forberedt til å motta av Gud den store nådegave, å kunne holde ut i det gode helt til enden. Men særlig om du skulle ha vært så ulykkelig å falle i en dødssynd, da må du straks reise deg igjen og forsones deg med Gud ved en fullkommen anger.

Du må endelig ikke gå til sengs uten å ha oppvekket en fullkommen anger. Derfor er det en from skikk blant gode katolikker å oppvekke oppriktig anger over sine synder i aftenbønnen.

La oss aldri glemme at den fullkomne anger én gang kan være det eneste og siste middel til salighet for oss nemlig om vi skulle dø under slike omstendigheter at der ikke er noen prest til stede som kan gi oss den sakramentale absolusjon. Den som i de gode dager har hatt den vane ofte å oppvekke den fullkomne anger, vil nok ikke dø uten å være forsonet med Gud.

Avlaten.

En omtale av skriftemålets sakrament må bli avsluttet med en nærmere forklaring av Kirkens avlatspraksis. Som du kan lese i din katekismus er avlaten et særlig middel som Kirken bruker for å ettergi oss - helt eller delvis - de såkalte timelige syndestraffer. Avlaten har ingenting med selve syndsforlatelsen å gjøre. Det forutsettes tvert imot at den som skal bli delaktig i en avlat alt har fått tilgitt sine synder og den evige straff. En avlat er intet annet enn dette at Kirken, som er Kristi legeme, i kraft av sin fullmakt til å løse og binde, på visse betingelser ettergir oss de såkalte timelige syndestraffer. Dette skjer ved at vi gjøres delaktige i Jesu offers sonende verdi og i de hellige kristnes fyldestgjøring slik at denne nådeskatt trer istedenfor vår egen soning.

I de store kristenforfølgelsers tid pleiet Kirken å avkorte syndernes botstraffer på bekjennernes forbønn. I de senere, mer firedelige tider, bevilget biskopene synderne en avkortning av botstiden på år, kvadragener (40 dager) eller dager. Disse tidsbestemmelser ble bibeholdt da

botens praksis ble endret. Ennå den dag i dag taler en således om en avlat på f. eks. 300 dager e. 1., d. v. s. at en ved å oppfylle de betingelser som Kirken har foreskrevet kan få ettergitt så meget timelig syndestraff som en før i tiden kunne avsone ved 300 dagers kirkebot. En må selvfølgelig vokte seg for å oppfatte disse forhold i streng matematisk betydning.

Avlaten kan være av to slags. Når Kirken bare delvis ettergir de timelige syndestraffer, taler en om en ufullkommen (ufullstendig) avlat. Ettergir Kirken en alle timelige syndestraffer, taler en om en fullkommen (fullstendig) avlat.

For å bli delaktig i en avlat kreves det:

1. at en har oppnådd selve syndenes forlatelse og lever i nådens stand.
2. at en med et fromt og botferdig sinnelag forretter de botsøvelser og fromme gjerninger som Kirken har foreskrevet.

For å bli delaktig i en fullkommen avlat er som oftest et oppriktig skriftemål og en verdig hl. kommunion foreskrevet som betingelse. Det foreskrevne skriftemål kan en avlegge innenfor en frist av 8 dager før eller 8 dager etter selve avlatsdagen. Den foreskrevne hl. kommunion kan en motta dagen før avlatsdagen eller i løpet av de 8 påfølgende dager. Alle de som skrifter i det minste to ganger om måneden, eller som kommuniserer daglig eller flere ganger om uken kan vinne all avlat uten særlig skriftemål eller kommunion. Dette gjelder dog ikke den såkalte jubileumsavlat som Kirken fra tid til annen utskriver ved store anledninger.

Som regel krever Kirken også at vi skal be i pavens mening for å bli delaktig i den fullkomne avlat. Dette må forklares ut fra den store virkelighet avlaten bunner i, nemlig Kirkens fellesskap med Kristus.

Kirken vil gjøre oss delaktige i sin nådeskatt, Kristi og de helliges fortienester. Da må vi vitne om vår enhet med Kirken ved en eller annen god gjerning. Det synlige uttrykk for Kirkens enhet og fellesskap er imidlertid Kirkens klippegrunn: paven. Å be i pavens mening vitner om vårt fellesskap og vår enhet med Kirken. Vi bærer likesom hele Kirken i vårt hjerte når vi gjør pavens anliggender og bekymringer for Kirken til våre egne.

Tilslutt må en være oppmerksom på at i de tilfelle hvor Kirken særlig har erklært det, kan avlaten tilvendes de lidende sjeler i skjærsilden. Disse er jo også lemmer på Kristi legeme. Men Kirken har ikke noen myndighet over disse sjeler, så den kan bare be den himmelske Fader nådig å motta Kristi og de helliges soning istedenfor selve de lidende sjelers soning og ettergi dem deres timelige syndestraffer for Jesu Kristi skyld. Derfor meddeler Kirken avlaten for de avdøde bare som forbønn eller «forbønnsvis» og overlater det helt til Guds visdom og godhet om Han. vil tilvende de lidende sjeler avlat og *hvor megen* avlat det skal komme dem til gode.

Kirkens -lære om avlaten er i tidligere århundrer ikke alltid blitt nøyaktig framstillet. Overfladiske kristne har ikke alltid tatt det alvorlig med å oppfylle de betingelser som Kirken har foreskrevet. Den omstendighet at det fra tid til annen ble satt som en betingelse for å bli delaktig i en avlat at man skulle gi almisser i et godt øyemed, f. eks. til bygging av kirker og hospitaler, har gitt anledning til misbruk. Derav de mange misforståelser og den inderlige motvilje mot avlaten blant anderledestroende. Men om en sak kan bli misbrukt, så kan den allikevel være god i seg selv. Og fordi om anderledestroende misforstår avlaten, behøver vi ikke å ta avstand fra Kirkens avlatspraksis. Forstår vi avlaten riktig og praktiserer vi den på den rette måte, fremmer den i betraktelig grad bevisstheten om det inderligste fellesskap mellom Kristi legemes lemmer både i dette liv og i det annet. Den vekker oss til erkjennelsen av syndens uhyre alvor og at vi har plikt til å gjøre bot for våre synder i forening med Kristi soning. Den vekker i oss botferdighetens ånd og oppmuntrer oss til å bære frukt i gode gjerninger.

X. KAPITTEL

EKTESKAPETS SAKRAMENT

Mens de sakramenter som vi har omtalt til nå, er innstiftet til frelse og salighet for den enkelte kristen, så må ekteskapets sakrament betegnes som det sosiale sakrament, all den tid det danner grunnmuren for familielivet og dermed for hele det menneskelige samfunn og for Kristi Kirkes tallmessige vekst.

Det er innlysende at ekteskapet ikke er innstiftet av Kristus. Så lenge det har vært mennesker på jorden, har også ekteskapet eksistert som en naturlig pakt, innstiftet av Gud, selve naturens skaper. Ekteskapet har sin rot i det faktum at mennesket er skapt i to kjønn med drift og evne til forplantning.

Ikke noe livsforhold trenger imidlertid mer enn ekteskapet til å bli opptatt i det guddommelige livs nådestrøm og bli løftet opp på Guds plan. Ekteskapet er opphavet til alt menneskelig liv på jorden og skaper derfor borgere for Guds rike. Dernest er det vel neppe et livsforhold som i den grad ligger under for arvesyndens følger - følger som er nøye forbunnet med selve den falne menneskenatur.

Kristus, Vår Herre og Frelser, har derfor opphøyet den naturlige ektepakt til et sant og stort sakrament, (Ef. 5, 32) - og nådevirkningen i dette er uunnværlig for denne alminnelige, men også vanskelige stand i menneskelivet. Ved Kristus er og de lover blitt til som styrker, opphøyer og grunnfester ekteskapet i den Nye Pakt.

Kristus har gjort ektepakten til et stort sakrament, og ordningen og omsorgen for det er da selvfølgelig helt og holdent overlatt Kirken. Men siden ekteskapet griper så dypt inn i det borgerlige samfunnsnivå, så kan staten råde for ekteskapets *borgerlige* følger og rettigheter. Bortsett fra disse, er det Kirken alene som råder for de ekteskap som blir inngått av dens barn.

Kirken lærer at ekteskapet er en pakt som kommer i stand ved ektefellenes frie samtykke. Tvang og uberettiget påført frykt av alvorlig art, som opphever det frie samtykke, gjør ekteskapet ugyldig. Det frie samtykke er så nødvendig for at et virkelig ekteskap skal komme i stand, at det ikke kan bli erstattet av noen menneskelig makt. Det har imidlertid ikke noe annet som mål enn å slå fast at de som inngår ekteskapet virkelig *vil* inngå et sådant og det med nettopp *denne* bestemte person.

Formålet ved ekteskapet og de lovene som styrer det, er imidlertid ikke på noen måte undergitt menneskenes forgoftbefinnende, eller en avtale fra ektefellenes side som strider mot disse lover. Således er det ikke tillatt en selv å oppstille betingelser for å ville regne sitt ekteskap for gyldig. Dreier det seg om betingelser som er imot selve ekteskapets vesen og hensikt - f. eks. skilsmisse hvis en ikke kommer overens, eller total barnebegrensning - er ekteskapet ugyldig.

Ifølge Kirkens lære er ekteskapets første (primære) formål slektens forplantning og barnas oppdragelse. Det andre (sekundære) formål er at ekteskapet skal være til gjensidig hjelp for ektefellene og et middel mot sanselighetens overgrep. Ekteskapets vesensegenskaper er dets enhet og uoppløselighet. Disse egenskaper får i det kristne ekteskap en særlig fasthet på grunn av ekteskapets sakramentale karakter. ffl. J. C. can. 1013).

Litt teologi om ekteskapet.

Ekteskapet er en pakt. Den ene ektefelle overdrar derved retten til seg selv til den annen part. Dette uttrykkes ved de ord hvormed brudefolkene, etter den vielsesritus som er vanlig til enhver tid og på ethvert sted, gir sitt samtykke, sitt ja-ord. Ved denne erklæring slutter de ektepakten, som omfatter den fulle hengivelse av sjel og legeme til hverandre.

Det går klart fram av dette sakraments vesen at det ikke er presten, men ektefolkene selv som forvalter ekteskapets sakrament. Den ene av brudefolkene meddeler det til den annen. Ved å gi sitt frivillige ja-ord fullbyrder ektefellene den sakramentale handling. Presten velsigner så i Kirkens navn den ektepakt som de to brudefolk har inngått.

Nådevirkningen i ekteskapets sakrament består først og fremst i at livsforholdet mellom ektefolkene er helliget, tillatelig og gudvelbehagelig - i motsetning til et «fritt forhold». Dernest forøker ekteskapets sakrament den helliggjørende nåde som de kristne ektefolk har mottatt i dåpens sakrament. Endelig får de kristne ektefeller Guds hjelp til trofast å oppfylle ekteskapets mange plikter, især nåde til å oppdra kristelig de barn Gud måtte skjenke dem.

Da ekteskapet er et av de «levendes» sakramenter, er det klart at en må motta det i nådens stand. Kristne brudefolk vil derfor gå til skrifte og motta den hl. kommunion før de blir viet.

Hvem kan motta ekteskapets sakrament?

Kun de kristne kan motta - og meddele - ekteskapets sakrament, som har nådd kjønnsmoden alder og som ikke er beheftet med en ekteskapshindring som Kirken ikke kan dispensere fra. Hva kjønnsmodenhet angår, forlanger Kirken verden over at mannen har fylt 16 og kvinnen 14 år. Kirken har fastsatt denne lavalder fordi den har sine medlemmer over -hele verden, og den fysiologiske modenhet inntreffer tidligere i de sydlige land enn i de nordlige. Men selv om et ekteskap mellom to som har overskredet denne lavalder, er gyldig, så er det likevel Kirkens ønske at brudefolkene skal holde seg til den alder som er vanlig i vedkommende land. (C. J. C. can. 1067).

Ekteskapshindringer.

Siden ekteskapet gjelder et innviklet livsforhold, som griper dypt inn i ektefellenes liv og hvis følger strekker seg over de kommende slekter, har Kirken, som har fått seg overdratt omsorgen for sakramentene, oppstillet en del ekteskapshindringer. Noen av disse bestemmelser hviler på naturloven og positive guddommelige bud. Disse hindringer gjør et ekteskap både ugyldig og ulovlig. Andre av disse bestemmelser er diktert av ordenshensyn og er av menneskelig opprinnelse. Disse hindringer gjør et ekteskap ulovlig, men medfører ikke ugyldighet. Her følger noen av de ekteskapshindringer som praktisk kan forekomme:

A. Hindringer som gjør et ekteskap ulovlig og samtidig ugyldig.

1. Alder. Kirken fordrer at mannen har fylt 16, kvinnen 14 år.
2. Impotens av varig og uhelbredelig art, som er til stede før ekteskapet blir inngått og som umuliggjør at selve den ekteskapelige akt kan bli utøvet. (Sterilitet eller impotentia generandi er ingen ekteskapshindring).
3. Ekteskap som (kirkelig sett) ennå består, tross borgerlig skilsmisse.
4. Forskjellig religion (disparitas cultus) d. v. s. Kristen- ikke kristen. En katolikk og en udøpt kan ikke gifte seg.

5. Blodsbeslektet bånd.

- a. I den loddrette linje. Intet ekteskap er således mulig mellom foreldre og barn, besteforeldre og barnebarn.
- b. I sidelinjen inntil den tredje grad. Kjødelige fettere og kusiner kan ikke gifte seg. Halvfettere og halvkusiner bør ikke gifte seg, ei heller deres barn.

6. Svogerskap.

- a. En enkemann kan ikke gifte seg med sin avdøde hustrus mor eller bestemor. Ei heller med sin hustrus datter, sønne- eller datterdatter i et tidligere ekteskap. Parallelt for en enkes vedkommende.
- b. En enkemann kan ikke gifte seg med sin avdøde hustrus søster, halvsøster eller niese. Parallelt for en enkes vedkommende.

7. Åndelig slektskap.

En kan ikke gifte seg med en som en selv har døpt. Heller ikke med sin dåpsfadder. (Fermingens fadderskap er ingen ekteskapshindring).

NB. Fra de forhold som er nevnt under 4, 5 b, 6 b og 7 kan Kirken, hvor vektige grunner foreligger, dispensere. En slik dispensasjon må en søke om i god tid, da behandlingen av en slik sak ofte kan ta lang tid.

Oppdager mennesker som alt er gift, at deres ekteskap - ved uvitenhet, feiltagelse eller svik - er beheftet med en av disse hindringer, må de straks søke hjelp hos sin sokneprest for å få ekteskapet helbredet «i roten», (Sanatio in radice. Jfr. can. 1138-41) eller på kirkerettslig vis gjort gyldig. (Convalidatio matrimonii. can. 1133-37).

B. Noen av de hindringer som gjør et ekteskap ulovlig, men ikke ugyldig.

1. Forskjellig konfesjon (mixta religio). En katolikk og en ikke-katolsk døpt kan ikke gifte seg uten dispensasjon.
2. Adopsjon. I de land hvor den borgerlige lovgivning forbyr det, tillater heller ikke Kirken at adoptiv-foreldre og -barn, eller adoptivsøsken, gifter seg uten dispensasjon.
3. Offentlig frafall. En katolikk kan ikke *uten videre* gifte seg med en som offentlig er falt fra Kirken. Heller ikke med en som er medlem av et samfunn som er forbudt av Kirken. (F. eks. frimureriet). Heller ikke med en som er ekskommunisert, når vedkommende nekter å forsone seg med Kirken.

Dispensasjon.

Det sier seg selv at der hvor Kirken dispenserer fra en ekteskapshindring, ser den ikke et ideelt forhold foreligge.

En bør altså betenke seg godt før en inngår en forlovelse som vil gjøre en dispensasjon nødvendig for at det, skal komme til ekteskap.

I de tilfelle hvor en har søkt om dispensasjon, må en oppfylle de betingelser som Kirken stiller.

Siden det i våre forhold er svært aktuelt, følger her de betingelser som Kirken krever oppfylt for å gi tillatelse til et blandet ekteskap. (Forskjellig konfesjon).

1. Der må foreligge alvorlige grunner.
2. Den ikke-katolske part må avgi en skriftlig erklæring, gitt under æresord, om at der ikke vil bli lagt den katolske part noen hindringer i veien for å utøve sine religiøse plikter og leve sitt liv etter Kirkens forskrifter. - Dette innebærer bl. a. at den katolske part kan leve sitt ekteskapelige liv etter Kirkens moral, slik at f. eks. barnebegrensning er utelukket. - Dernest at alle barn som blir født i dette ekteskap skal bli døpt, oppdratt og fermet i den katolske tro.
3. En må ha den moralske sikkerhet for at disse betingelser vil bli oppfylt.

Dette var noen teologiske og kirkerettslige utredninger om den katolske Kirkes lære angående ekteskapets sakrament. Vi går nå over til å omtale en del *praktiske* spørsmål i forbindelse med ekteskapet.

«Den gryende vår».

«To må man være», heter det så smukt, men før det blir «bare oss to», må de to først lære å kjenne og elske hverandre. Nå er det jo så at kjærlighetslivet bryter fram i de unge år. Det er nok ikke mange som kommer gjennom ungdomsårene uten å kjenne det minste til kjærlighetens drømmer. Det ligger en medfødt kjærlighetstrang i menneskets sinn, som i ungdommens gryende vår gjerne gir seg utslag i småsvermerier. Disse svermerier kan være ekte følt - en forbigående fortryllelse full av ekte lykkefølelse. Likevel må en sørge for at den ledige kjærlighets lengsel snarest kommer inn under Guds ledelse. Ellers går en bare og tar skade på sin sjel, og evnen til å kunne elske oppriktig smuldrer hen. De mere innesluttede naturer kan bli melankolske og tungsindige. De pågående vil gjerne forelske seg litt til høyre og litt til venstre og kommer derved i fare for å stykke opp det beste i sin personlighet.

Flirt.

Men det er imidlertid forelskelser som har et ganske annet og farligere preg over seg enn de romantiske svermerier. En har kalt dem «de lagede forelskelser». Altså et kjærlighetsforhold som en i mer eller mindre grad lager selv og fantaserer seg selv inn i. I slike tilfelle vil en sverme snart for en, snart for en annen eller for ti på en gang. Her skaffer den ledige kjærlighetstrang seg luft i lapseri og koketteri, i usmakelig vane-flirt, i dårlig skjult fordring på å bli fetert eller, hvor den kjenner seg ovenpå, i en overmodig ertende lek med andres følelser.

Den slags forelskelser forsimples et menneske og gjør det helligste av alt - kjærligheten - til pjatt og vås. Og det verste av alt er at ens hjerteliv på den måte blir stykket opp slik at en ikke mer makter å elske helt. Den slags forelskelser forsimples et menneske og gjør det helligste av alt - kjærligheten - til pjatt og vås. Og det verste av alt er at ens hjerteliv på den måte blir stykket opp slik at en ikke mer makter å elske helt.

Rundbrennere.

De verste er imidlertid de unge mennesker som gjør seg fortjent til den tvilsomme ærestittel «rundbrennere». De tror at det å være forelsket vil si: å kunne tillate seg alt. Men dette er ikke noe annet enn umettelig begjær og utøylet drift. Her finnes ikke spor av ekte kjærlighet. Her er bare tale om grov sanselighet. Ofte er det mannen som fører an på dette område. En kjekk pike lar seg ikke by den slags. Er derimot piken selv, ved sitt utekkelige og utfordrende vesen, roten til det onde, da får mannen be alle gode makter miskunne seg over ham. Om det noensinne skulle bli et ekteskap mellom de to, ville det bli et helvete på jorden. Og et desto varmere helvete siden en selv flittig har sørget for brensel.

Måtte unge, kristne mennesker være på vakt her. Det lønner seg ikke å heve forskudd på seksualitetens konto. Disse forskudd gjør det gjerne av med ens verdighet som menneske og som kristen personlighet. Mange unge mennesker har fått ødelagt sitt liv fordi de i ubesindighet vekket til live lyster og begjær som er svært vanskelig å tøyte, når de først er sluppet løs.

Gå med din kjærlighet til Gud, gi den i Guds varetakt. For, skal din kjærlighet bli ekte og varig, da må du ta imot den av Guds hånd. At noen blir forelsket burde betraktes som en sak av stor religiøs betydning, for kjærligheten ligger i religionens hjertepunkt. Den mann som ikke kjenner seg trukket nærmere Gud når kjærligheten våkner, har grunn til å spørre seg selv om det kanskje er kjødelig lyst som har tatt har til fange istedenfor kjærlighet. Kjærligheten løftes til sin høyeste høyde når et annet menneske omfattes med den sterkeste kjærlighet på en slik måte at hele personligheten helliges i uselvisk hengivende kjærlighet til andre. Og da gir den elskende ikke bare det beste uttrykk for sitt eget vesen, han blir som aldri før delaktig i Guds vesen.

Forhast deg ikke.

«Kjærlighet ved første blick», er et kjent og populært ord i tiden. En har sett en kjekk pike i et selskap, møtt en stilig og spenstig kavalier på et ball. Og så hvisker det dumme hjerte at her ønsker himmelen selv et ekteskap, all den tid den har sørget for denne blendende sympati. Barneprat! Å gifte seg uten virkelig kjennskap til seg selv og til den annen, er det rene vanvidd. Det er meget elendighet i hjemmene som stammer fra tankeløse, altfor tidlige ekteskap. De to er bundet sammen, og kan ikke mer komme fra hverandre. Så sleper de på ekteskapets byrde, lik to trekkdyr som drar det samme lasset og, som en hyggelig avveksling, med regelmessige mellomrom sparker og biter hverandre. Det er som en har sagt: «Man lærer hverandre å kjenne i tre uker, man elsker hverandre i tre måneder, man tretter med hverandre i tre år, man tåler hverandre i tredve år. - Og barna begynner forfra».

Meningen er selvfølgelig ikke at du bare skal høre på din fornuft når det gjelder å velge deg en mann, en hustru. Et fornuftsekteskap uten kjærlighet er en ulykke. Men når du da så lett kan overbevise deg om at de ulykkelige forhold i mange hjem ofte har sin rot i et overilet ekteskap, så skulle det være nokså innlysende at din kjærlighet må finne seg i fornuftens kontroll, nærmere bestemt i *kontroll* av din fornuft som er opplyst av troen.

Troen din skal føre deg inn til Gud. Du skal søke Ham og be Ham gi deg klarhet i dette viktige spørsmål. Gud *vil* også skjenke deg lys. Som regel ikke ved noe mirakel, men ved din fornuft som troen opplyser, ved at den sier deg om den du er glad i, har de egenskaper som betinger et lykkelig ekteskap.

Offervilje.

Offervilje, evnen til hengivelse, er en av de første egenskaper din tilkommende ektefelle må være i besittelse av. Den du gifter deg med, må være klar over at du ikke kan by ham eller henne gull og grønne skoger, men et liv i felles glede og felles arbeide. Du må ikke nøye deg med å spørre i forbigående hvilke tanker han - eller hun - har i så måte. Det gjelder å sondere terrenget litt dypere og se hvilken oppdragelse han - eller hun - har fått i sitt hjem. Så kan du i lyset av fortiden oppdage hva du kan vente deg i framtiden - som oftest da.

Vil du bli far, vil du bli mor?

Kirken lærer at ekteskapets første, - ikke eneste mål er slektens forplantning. Dette pleier en ikke å snakke om, særlig ikke til å begynne med. Men blir det mer alvor over det hele, og skulle det av spredte uttalelser i fortrolige samtaler tydelig gå fram at den du er glad i enten aldeles ikke ønsker seg barn eller prater noe om i høyden ett eller to, så må du innse at dette aldri kan bli et lykkelig ekteskap.

La deg ikke kaste blår i øynene av din kjærlighet. Slå opp med vedkommende så fort råd er. Den som gifter seg med en egoist, kommer ganske sikkert til å gremme seg til døde. Foretrekker en bedre mat på bordet, et piano eller, en radio, større konto for kino og klær og en motorbåt eller seilbåt framfor barn, da er et hjem, tross det nydelige utstyr, bare en vakker kiste hvor kjærlighetslykken ligger lik.

Hva er skjønnhet?

De lærde er ennå ikke nådd fram til enighet om hva skjønnhet egentlig er, og de kommer nok neppe til å bli enige i den nære framtid. Er den evig - sigaretrøkende dame med de knallrøde lepper og ditto lakkerte negler en skjønnhet? Eller den kokette laps? Smaken er jo forskjellig. En får imidlertid håpe at du foretrekker ekte ynde og sjarmer framfor denne lite intelligente skjønnhet. La deg ikke blende av en skjønnhet à la motejournal som meget godt kan være forbundet med en dårlig helbred og det som langt verre er: med en slett karakter og et utbrent hjerte. Den fysiske skjønnhet er først attråverdig, når den gjenspeiler en skjønn sjel, en nobel karakter og høy moralsk kraft.

Men religionen da?

Her er vi ved et viktig punkt. Skal et ekteskap bli lykkelig, så må det være fellesskap i tro. Det er egentlig unaturlig at to mennesker, som ser helt forskjellig på livets dypeste og alvorligste spørsmål, knyttes sammen for livet.

Det er vanskelig for en katolsk kristen å være gift med en ikke-katolikk, i hvert fall med en, som er helt fremmed for den katolske tro.

Men det er meningsløst om en katolikk binder seg til en som er anti-katolsk. Slikt må ikke engang komme på tale.

Det er nok så at det under våre forhold kan være mange knuter som ikke er så lette å løse. Det burde dog stå som et ideal for all katolsk ungdom: «Jeg gifter meg bare med en katolikk.» Ellers kan det så lett oppstå en kløft mellom ektefellene. Den ene forstår ikke den annens innerste liv. Katolikken står alene med det som betyr aller mest for ham i livet og kjenner seg så fattig. De to skal jo ikke bare være ett kjøtt, men også ett hjerte og en sjel. Og det kan de vel bare bli når de begge kan knele ned foran det samme krusifiks, be i fellesskap og gå sammen til Herrens bord. En har så lett for å håpe det beste hva troen angår, når bare kjærligheten er til stede. «Jeg skal nok vinne ham, eller henne, når vi bare er blitt gift», Men erfaringen viser at slik går det som oftest ikke. Det hender ikke så sjelden at den katolske part går trett av all diskusjon om dette så ømtålelige emne og blir lunken i sitt katolske kristenliv. Og er den katolske part trofast, mens den andre part holder stivt på sitt, da kan striden mellom de to bli uutholdelig.

Dertil kommer barneoppdragelsen. Ikke noe må virke mer forstyrrende på barna enn når de oppdager hvordan far og mor trekker hver sin vei i forholdet til Kirken. Hvem skal vinne her, hvem skal barna følge? Barna er nesten nødt til å bli religiøst likegyldige på denne måte. Når en ser bort fra hederlige unntakelser, så gir livet oss mange eksempler på at blandet ekteskap ofte betyr en høyst blandet lykke. I langt, de fleste tilfelle kan det ikke bli noen harmoni i et hjem hvor mann og hustru - far og mor og barna - ikke kan dele det inderligste.

Miljø og interesser.

Er det nødvendig å gifte seg med en som hører til det samme sosiale miljø? Teoretisk sett er det ikke nødvendig. Standsforskjell er ikke noen direkte hindring for et lykkelig ekteskap, bare en er klok og kultivert nok til å ta tilstrekkelig hensyn til hverandres svakheter og feil. Det er og forblir imidlertid sant at like barn leker best. Det vil ellers så lett hende at den av partene som stammer fra et, sosialt sett, bedre miljø, med tiden føler seg ille berørt av den annen parts mangel på sikker kultur, mens denne således har lett for å få mindreverdighetsfølelser. På denne måte kan det oppstå misforståelser, muligens endog konflikter, som mer eller mindre forstyrrer hjemmets hygge og fred.

Det er dog av enda større betydning at de to som skal gifte seg, står på noenlunde samme sjelelige bølgelengde. Ikke så å forstå at de skal ha absolutt samme meninger om alt. Hustruen skal helst ikke være mannens grammofon, og mannen behøver ikke å si ja og ha til alle fruens meninger. Hovedsaken er at de kan forstå hverandre og til en viss grad følge hverandres interesser. Her vil nettopp fellesskap i religiøs tro binde de to ektefeller godt sammen.

Og så var det økonomien.

En skal ikke gifte seg på bar bunn, økonomisk sett. Det vil si at en ikke skal stifte hjem når en hverken har utdannelse eller stilling eller noe å leve av. Det er best å vente litt med et ekteskap og enda bedre å gi sin ledige kjærlighetslengsel i Guds varetekt. Så unngår en å kaste seg bort i all slags flakseri og bli bunnet i et overilet ekteskap hvor en overhodet ingen rimelig utsikt har til å kunne forsørge en familie. Men har en stilling og kan en arbeide, så må ikke pengespørsmålet spille noen avgjørende rolle. Det står ikke skrevet noe sted at en for å være lykkelig i et ekteskap, må være eier av en fullt møblert, fem-værelses leilighet. Bedre er det å begynne smått, men uten gjeld, og så ved flid og nøysomhet å arbeide seg opp, enn å begynne over evne, med møblene og hele inventaret på avbetaling.

Avbetalingssystemet kan, hvis praktisert i beskjedne former av arbeidsomme og samvittighetsfulle mennesker, sikkert ha visse fordeler å by på. Men erfaringen har vist at det ofte skaper ufred i hjemmet på grunn av de evindelige avbetalingsсорger med den overhengende risiko før eller senere å måtte kjøre hele stasen tilbake til leverandøren.

Men størst av alt er kjærligheten.

Framfor alt annet må du vinne klarhet over om du virkelig elsker den annen, om det er virkelig kjærlighet til stede eller om det er et oppkok av overfladiske følelser. Det er ikke akkurat nødvendig at du elsker heftig, stormende, lidenskapelig. Men du må elske, d. v. s. dine følelser må være mer enn gjensidig aktelse, sympati eller lignende. Det er m. a. o. ikke nok at den ene synes om den annen.

Det skal *virkelig* kjærlighet til om et ekteskap skal bli lykkelig - den naturlige, oppriktige og varme følelse mellom to som skal slutte en pakt for hele livet. Hvor den virkelige kjærlighet mangler, kan en gjerne gå ut fra at de to ikke skal ha hverandre.

« Lykken mellem to mennesker
er som den dunkle natt,
stille, men med de tusinde
tause stjerner besatt.»

Har du under megen bønn, innfor Guds ansikt overveiet disse spørsmål og er du kommet til visshet, da kan du ta det alvorlige skritt.'

Ringforlovet.

Dere har altså truffet deres valg, og dere er verdens lykkeligste mennesker. Snart er forlovelsesdagen kommet. Som de gode katolikker dere er, går dere den dagen sammen til messen og til Herrens bord. Kanskje dere endog ber presten velsigne forlovelsesringene. Så er det fest hjemme. Dere blir fetert - og et nytt avsnitt i deres liv begynner.

La endelig dette avsnitt bli kort, ellers blir det banalt og kjedelig. En altfor lang forlovelsestid går bare på nervene løs, en irriterer hverandre, en forstyrer hverandres hjertefred, og en kan komme i skade for en dag meget alvorlig å kompromittere hverandres framtid.

Ennå ikke gift.

I visse kretser råder etter alt å dømme den merkverdige oppfatning at de ringforlovede kan nyte ekteskapets goder på forskudd, selvfølgelig uten å bry seg om ekteskapets byrder og plikter. *En må imidlertid vite at samliv før ekteskapet er dødssynd.*

«Den katolske Kirke - skriver en autoritet (biskop Th. Suhr i «Catholica» 1944 nr. 3, s. 135) - står på det standpunkt, at samliv før ekteskapet er av det onde. For å forstå dette standpunkt må man holde seg for øye, hva kjærlighet er. Først og fremst må man gjøre seg klart, at kjærlighet er en åndelig akt, d. v. s. en akt, mennesket som menneske står bakved, hvori altså menneskets åndelige personlighet og vilje er engasjert. Ser man bort fra det, så forstår en ikke kjærlighetens høye verd og verdighet. Kjærligheten består deri, at man akter og ærer en annen så høyt, at man gir den annen den kongelige gave å kunne og måtte være ens i ett og alt, samtidig med at man vil være ett og alt for den annen.

Det ligger altså i kjærlighetens vesen å forene og av to gjøre ett. «Du i meg og jeg i deg», - er den guddommelige formel for all kjærlighet. Dette gjelder selvfølgelig også kjærligheten mellom mann og kvinne. Den legemlige forening tjener dette formål: i den legemlige fullbyrdes den åndelige forening, idet sjelen ved legemets hjelp uttrykker alt det, som den ikke kan uttrykke i ord, fordi det lever og rører seg i sjelens uransakelige dybder.

Den legemlige forening har m. a. o. sin grunn og sitt formål i den åndelige. Legemlig forening er altså kun berettiget, så vidt der er vilje til en åndelig forening. Denne vilje til åndelig forening foreligger kun, når de to har bundet seg til hverandre for livstid. Det er en selvmotsigelse å si: «Jeg elsker deg av hele mitt hjerte for i aften». Og å erklære den annen sin kjærlighet uten dermed å ville binde seg for livstid er bedrag og uverdigg fordi det er å ringeakte sin egen og den annens personlighet. Det er den ringeakt som er umoralsk.

Viljen til åndelig forening må selvfølgelig gis den annen til kjenne. Det vil si, at det må begynne med, at de gir hinannen deres ord på, at de vil tilhøre hverandre for alltid. Da det er dette ja-ord, vi kaller ektepakt, må der altså gå et giftermål forut for den legemlige forening. Erfaringen bekrefter dette i allerhøyeste grad, idet det er en kjensgjerning, at det i alminnelighet er meget vanskelig for to mennesker å nå til en åndelig og altså uløselig forening, hvis de innlater seg på en legemlig forening, førenn viljen til den åndelige er modnet i dem. Det består derfor en årsakssammenheng imellom de stadig hyppigere skilsmisser og mangelen på avholdenhet før ekteskapet».

Om å vise kristen kultur.

Dette lille avsnitt med den manende overskrift er i særdeleshet bestemt for den forlovede mann. Som kristen vet du at kvinnen må respekteres og høyaktes. Som katolsk kristen må enhver kvinne være for deg som et bilde av Jesu mor, Maria. Det du skylder din forlovede i særdeleshet er ridderlighet. Det vil si at du må ha meget høye tanker om den kvinne hvis stav og støtte du, snart skal bli, og som engang skal bli mor til dine barn. Du er selvfølgelig ikke forpliktet til å tenke på din forlovede som om hun skulle være et ustofflig, åndelig vesen. Snart skal hun være din hustru, og som sådan kan du ha henne i dine tanker. Men du vet at den ekte kjærlighet ikke er helt igjennom betinget av dine sanser. Vær derfor i ditt forhold til din forlovede en kristen mann med karakter og vær ridderlig overfor henne. Unngå enhver malplassert fortrolighet, enhver utfordrende handling, ethvert upassende ord. Denne årvåkenhet er det beste vern omkring din forlovedes renhet og din egen lykke.

Din forlovede er ikke din lekedukke. Hun er den kvinne som du skal se opp til, for en gang skal hun dele livet med deg, være mor til dine barn og være «din medhjelp som er din like.» (1. Mos. 2, 20).

Den forlovede kvinne må imidlertid ta seg Maria til forbilde. Hun må være overbevist om at det ikke minst avhenger av hennes måte å oppføre seg på, om forlovelsestiden skal bli til velsignelse eller ei. La henne derfor unngå alt som smaker av oppstyltet skaperi eller utfordrende vesen. Beskjedenhet og renhet er de ubedragelige kjennetegn på og den unnnværlige betingelse for den kvinnelige verdighet.

Begge to må i forlovelsestiden søke inn til Gud og i oppriktig bønn og i den hyppige hl. kommunion finne kraft og styrke til å leve livet etter Guds vilje og finne nåde til snart å kunne motta ekteskapets sakrament på verdig måte.

Formaliteter.

Endelig er da tiden inne til at bryllupet skal stå. Nå gjelder det å få ordnet med de formaliteter som både Kirken og Staten krever oppfylt før en kan gifte seg. Meld dere for presten minst 4 uker før brudevigselen skal finne sted. Det er hans plikt å undervise dere om ekteskapets plikter og hellighet. Og hvis en av partene ikke er katolikk, må vedkommende få noen timers undervisning om den katolske religion, så han - eller hun - vet hvilke forpliktelser en påtar seg. Dernest må brudefolkene framlegge de nødvendige papirer. Disse er:

1. Fødsels- og dåpsattest for begge.
2. Vaksinasjonsattest for begge.
3. Særskilte forlovererklæringer for begge.
4. Erklæring av brudefolkene - utfylt og underskrevet av begge hver for seg.
5. Hvis bruden er under 18 år, eller brudgommen under 20 år, kreves det en særskilt tillatelse fra fylkesmannen.
Brudefolk som er under 21 år må ha skriftlig samtykke fra sine foreldre.
6. Hvis en gifter seg for annen gang, må en legge fram den avdøde ektefelles dødsattest fra skifteretten. Hvis den tidligere gifte har levet i formues fellesskap, må en dessuten ha attest fra skifteretten om at det ikke er noe til hinder for at nytt ekteskap inngås.
7. Lysningsblanketter, forsynt med stempelmerke, som det er brudgommens sak å skaffe til veie, må påtegnes av soknepresten.
8. Hvis én av brudefolkene er utlending, må dessuten skaffes til veie lysningsattest fra vedkommendes fødested.

Når så alle formaliteter er i orden og den fornødne undervisning er gitt av soknepresten, må brudefolkene hver for seg, i sokneprestens -og vitners nærvær, under ed avgi en erklæring om at de i full frihet og av helt fri vilje akter å inngå ekteskap overensstemmende med Kirkens lære og

praksis. Ved blandet ekteskap må dessuten den ikke-katolske part gi sitt æresord. på at han aldri vil legge sin tilkommende ektefelle eller eventuelle barn noen som helst hindring i veien, for utøvelsen av deres religiøse plikter. Erklæringen underskrives av brudefolkene, de tilstedeværende vitner, samt soknepresten. Denne erklæring - ved blandet ekteskap vedlegges en søknad om dispensasjon - sendes av soknepresten til Vikariatet.

Bryllupet.

I de såkalte lukkede tider, d. e. fra og med askeonsdag til og med Påskefesten, og fra og med første adventssøndag til og med Julefesten, må det ikke holdes høytidelige brylluper. Brudevigselen skal foregå - og må alene foregå - for en katolsk prest, fortrinnsvis brudens sokneprest hvis bruden er katolikk, i nærvær av to vitner. Å la seg vie både katolsk og protestantisk - i tilfelle en av partene er protestant - er forbudt.

Brudevigselen foregår i kirken - fortrinnsvis brudens soknekirke, hvis begge parter er katolikker. Soknepresten kan dog tillate at den foregår i en annen katolsk kirke som ligger i hans sokn. Bare biskopen kan gi tillatelse til at brudevigselen foregår enten i sakristiet eller i et privat hjem.

Som alt før sagt er det en from skikk blant gode katolikker at de dagen før bryllupet avlegger et generalskriftemål og går til den hl. kommunion på selve bryllupsdagen.

Er begge brudefolk katolske, må de gjøre hva de kan for å bli viet i tilslutning til selve brudemessen. Vikariatet har gitt følgende bestemmelse angående denne sak: «Sokneprestene må gjøre alt det som står i deres makt for .at katolske brudefolk (begge parter katolsk) får den tradisjonelle vigsel med brudemesse. Det er overmåte ønskelig at det her i Norge gjøres om søndagen i forbindelse med høymessen og med en viss høytidelighet».(Se ritualet for Ekteskapets sakrament i Bønneboken s. 309).

Det lykkelige ekteskap.

Så er dere da gift og framtiden ligger foran dere i et gyllent skjær. Ødelegg ikke deres lykke! En kan sammenligne denne med en sart og fin blomst. Den krever varsom behandling og kyndig pleie, ellers visner den bort.

Skal deres ekteskap være lykkelig og vedbli å være det til siste stund må det ha dype røtter: respekt for Guds og -naturens lover, gjensidig kjærlighet og inderlig fromhet.

Respekt for Guds og naturens lover.

Den første betingelse for et lykkelig ekteskap heter: Lev i overensstemmelse med Guds og naturens lover. Foreningen av mann og kvinne skjedde, idet Gud velsignet dem og sa: «Vær fruktbare og bli mange og oppfyll jorden og legg den under dere.» (1.- Mos. 1, 28)

Her settes forplantningen opp som ekteskapets første mål. Tilfredsstillelsen av kjønnsdriften er etisk berettiget bare i det samliv som ikke unndrar seg naturens mål. Likevel er det i våre dager mange som drister seg til å kalle barn for ekteskapets ubehagelige byrde - en byrde som ektefellene omhyggelig bør unngå ved å misbruke den ekteskapelige akt. Dette er et forferdelig misbruk, som det ikke nok kan advares mot.

Selvfølgelig blir det her ikke sagt noe om «en ærbar avholdenhet som også er tillatt når begge ektefeller samtykker. Heller ikke synder de mot naturen, som i ekteskapet på korrekt vis bruker sin rett, skjønt de p. gr. a. naturlige årsaker i forbindelse med tid eller med visse mangler,

ikke kan frambringe nytt liv. Ti for ekteskapet selv, så vel som for anvendelsen av de ekteskapelige rettigheter, foreligger der også sekundære formål. Til disse hører også den gjensidige hjelp og bistand, og framelskelse av gjensidig kjærlighet, ennvidere beroligelse av det kjønnslige begjær. Dette er det slett ikke ektefellene forbudt å ta hensyn til så lenge denne akts egentlige natur blir bevart, og derved blir underordnet dens hovedformål.» Men «en hvilken som helst anvendelse av ekteskapet på en sådan måte at den ekteskapelige akt med vilje blir berøvet dens naturlige evne til å avle liv (bl. a. også ved hjelp av de såkalte preventive midler), er en forgåelse mot Guds og naturens lov, og de som hengir seg til sådant, gjør seg skyldige i svær synd.» (Rundskriv: Casti Connubii.)

Ekteskapet har mange fiender. Men fiende nr. 1 er: krass materialisme, egosentrisk livsoppfatning, gudløs nytelsesmoral. Denne fiende hylles oftere inn i en fin kappe og kalles «forsiktighet» eller også «levestandarden». Det er betegnende at ved ordet levestandard tenker en først og fremst på materielle behov. Levestandard er ikke ærlighet, kyskheter, barmhjertighet. Levestandard, det er påsketur, hytte, sommerfornøyelse, pelskåpe, radio og god mat. Det er slikt som gir livet dets standard - mener en.

Men den ekte høye levestandard, det er nå å leve livet slik det er: en oppgave gitt av Skaperen, et stort ansvar overfor Gud, en kamp der det gjelder ikke å *ha* det godt, men å *gjøre* godt, en tilværelse hvor den største ulykke ikke er ofret, men synden, og det høyeste gode ikke nytelse, men hengivenhet - den kjærlighet som ikke søker sitt eget. Som en har sagt: «Den kristne jager ikke etter lykkefølelse, men etter å gjøre, Guds vilje. Nettopp på den måte kommer lykken.»

Vil en være lykkelig i ekteskapet, da må ens liv i den grad preges av renhet og høymodighet, så en i alle ting lever i overensstemmelse med Guds og naturens lover, og i den dypeste ærbødighet for Guds skaperverk alltid streber etter å følge Guds vilje. Dette vil komme til å koste ofre. Offer hører imidlertid ikke bare til kjærlighetens vesen, men til selve livets vesen. Det er denne høymodige offervilje som mere enn noe annet betinger ekteskapets lykke.

Gjensidig kjærlighet.

Som i alle andre forhold, gjelder også for ekteskapet og her enda mer enn ellers - at «størst av alt er kjærligheten. » Skal dere to bli tro, mot hverandre, så må dere være forenet i en hellig og ren kjærlighet. Den ekteskapelige kjærlighet finner sitt opphøyede forbillede i Kristi kjærlighet til Kirken»: Dere menn, elsk deres hustruer likesom Kristus har elsket Kirken og gitt seg selv for den.» (Ef. 5, 25). Kristus har omfattet sin Kirke med en uendelig kjærlighet, ikke til fordel for seg selv, men alene til beste for Kirken. Den sanne ekteskapelige kjærlighet er derfor ikke den som skriver seg fra et øyeblikks forbigående lyst eller som alene består i vakre ord, men den som grunner seg på hjertenes inderlige forening, og som - siden kjærligheten kjennetegnes ved gjerninger - blir bekreftet ved ytre handlinger.

I ekteskapet består kjærligheten imidlertid ikke bare gjensidig hjelp. Den må gå enda videre, ja, den må som sitt første formål ha at mann og hustru daglig gjensidig bistår hverandre i å utforme og bevare sitt åndelige liv, så at de ved sitt samliv stadig må gå fram i dyd, og framfor alt vokse i sann kjærlighet til Gud og til nesten. Ti i dette «henger hele loven og profetene.» (Rundskriv: Casti Connubii).

Fromhet.

Men selv om dere er glad i hverandre, så glem aldri at dere tross all idealisme og oppriktig god vilje - er og forblir mennesker. «Da det ikke er mulig å tøyse våre ville drifter, slik som vi bør, uten at sjelen først underkaster seg sin skaper i fromhet og ærefrykt, er det først og fremst nødvendig at de som inngår ekteskap er helt gjennomtrengt av en dyp kjærlighet til Gud, som må prege hele deres liv og som må fylle forstand og vilje med den høyeste ærefrykt overfor Gud.»

(Rundskriv: Casti Connubil.) «La fromhet i deres hjerte bo», ti Vår Herre har sagt: «Uten meg kan dere intet gjøre».

Vil dere være lykkelige i deres ekteskap, elske hverandre inntil den siste stund, leve i alt etter Guds og naturens lover, da må dere være fromme. Praktisk talt vil det si: Be deres daglige bønner regelmessig - be dem om mulig sammen. Knel ofte sammen ved Herrens bord. Hold dere i glede og sorg til Vår Herre, så blir deres hjelp - i glede og sorg - i Hans navn.

Ekteskapet er et stort og hellig sakrament: «Denne hemmelighet er stor, jeg mener i Kristus og i Kirken». (Ef. 5, 32). Måtte den velsignelse gå i oppfyllelse, som ble lyst over dere på deres store dag: «Herre, den allmektige Gud, velsigne dere. Han oppfylle sin velsignelse i dere, så dere kan se deres barn like til tredje og fjerde ledd, og nå fram til en hederfull alderdom. Ved Jesus Kristus, vår Herre. Amen.»

XI. Kapittel.

SYKDOMMENS NADIGE SMERTE

Da hele tilværelsen falt sammen over ham og lå som potteskår rundt ham, og livet svant hen uten håp, klaget Job: «Er ikke et menneskes liv en krigstjeneste, og hans dager som en dagarbeiders dager? Lik en trell som higer etter skygge, og lik en dagarbeider som venter på sin lønn, således har jeg fått i eie måneder fulle av nød, og møyefulle netter er falt i min lodd. » (Job. 7, 1-3).

Hvilket kristent menneske kan ikke gjenta den plagede Jobs klage når sykdom hjemsøker oss, når livskraften smuldrer bort og livet taper sin mening?

Sykdom, og da særlig de mere langvarige sykdommer, reiser mange problemer, sett fra kristent-religiøst synspunkt. Kristne mennesker som strutter av velvære og livskraft, hevder gjerne - nokså tankeløst forresten - at sykdommen skulle likesom være den mest beleilige tid til å vende seg til Gud og til å inderliggjøre sitt gudsforhold. Syke mennesker som kan tale av bitter erfaring vil nok med engang svare at dette kan en ikke hevde så helt uten videre. Selv om det hender at en eller annen omvender seg på sitt sykeleie, så er dette langt fra regelen. Og det hender sikkert at en blir en bedre kristen ved hjelp av sykdommens prøvelser. Men det stikk motsatte hender også. Det er ikke vanskeligere å komme nærmere Gud fordi en er frisk - heller ikke lettere fordi en er syk.

Sykdommens perspektiver.

Er du blitt syk, må du legge all god vilje til for, med Guds nådes hjelp, å gjennomleve denne vanskelige situasjon I som en kristen. Gjør du det, kan sykdommen endog ha sine gode sider. I alle tilfelle gir sykdomstiden deg rikelig anledning til å komme i kontakt med Gud. Du får jo så god tid til å tenke på Ham. Når du ligger der hjelpeløs på sykeleiet, er det nokså selvfølgelig at ditt hjerte åpner seg for bønner. På denne måte blir det skapt en god jordbunn for den guddommelige nådes virksomhet. Nå er det så at enhver sykdom virker mer eller mindre sløvende - at den fører til at et menneske som oftest blir litt selvpoptatt. Er du syk, må du ikke plage deg selv med mange og lange bønneformler. Det tretter for meget og vil bare skaffe deg lede ved bønner. Det er langt bedre å be noen korte og inderlige bønner, - gjerne skuddbønner! - og med et oppriktig hjerte å se opp til den korsfestede Frelser. Du må sørge for at det ligger et lite krusifiks på nattbordet eller at den

korsfestedes bilde henger over din seng. Foren dine lidelser med de lidelser som *Han* måtte utstå på korset. De ord som Jesus sa om sine lidelser, gjelder også for Hans trofaste følgesvenner: «Måtte ikke Kristus lide dette, og så gå inn til sin herlighet». (Luk. 24, 26).

Denne herlighet som Gud har lovet deg, skal være din trøst i din sykdom. Og den skal gi deg kraft til å bære sykdommen med resignasjon og tålmodighet.

Du må heller ikke glemme at Gud kan bruke din sykdom til å fri deg for egoismens slagg. Når vi er friske og sterke, er vi opptatt av så meget annet at vi bare sjelden finner tid til samling og konsentrasjon. Derav kommer det at vi kjenner så lite til oss selv. Vårt hjertes spillfekteri er ofte ukjent for oss, og vi skjønner ikke hvor mange lurvete motiver det kan ligge bak våre tanker, ord og gjerninger. Men i sykdommens tid bringes et menneske til selverkjennelse. Vår selvherlighet blir borte for oss, vi er alene med oss selv, og de mange ensomme og lange timer skjenker oss klarhet. I sykdommens ild brenner vår egoisme opp og bare Guds nåde blir igjen.

Dernest skal du huske den sonende kraft som ligger i sykdommens lidelser og smerter. Vår Frelser Jesus Kristus har sonet og derved utslettet vår syndeskyld og tatt den evige syndestraff bort fra oss. Men i forening med Hans soning må vi selv også sone. Vi må nemlig sone de såkalte timelige syndestraffer som vi ved vår synd har fortjent. Bærer du således din sykdom sammen med Kristus, i botens ånd, da blir den en soning for de timelige syndestraffer som enda står igjen etter at din synd er deg tilgitt. Derfor ba St. Augustin: «Herre, brenn meg her, men spar meg i evigheten.»

Så du ser at, tross alt det som taler imot, kan sykdommen allikevel kalles en «nådig smerte» - på den betingelse at du ikke taper dens dype perspektiver av syne.

«Der venter oss alle bak øde år en time av nådig smerte, Gud, hva vi hører, ser og forstår ved cellens ensomme kjerte, når engelen «sorg» over jorden går! Og engang kommer den hellige natt, da evighetens sordiner forvandler den hesligste kval du har hatt til hundrede fioliner.»

De sykes apostolat.

Sykdommen har imidlertid enda et perspektiv som du heller ikke må glemme! Mange syke lider hårdt under den tanke - særlig når sykdommen er langvarig eller uhelbredelig - at deres liv er innholdsløst og meningsløst, at de ikke kan gjøre nytte for seg og bare faller andre til byrde.

Her burde nettopp kristentroen gi deg klarhet, så du kan forstå at du - nettopp du i din langvarige sykdom - kan gjøre megen nytte for deg. Hele Kirken er en organisme Apostelen kaller den «Kristi legeme» - hvis forskjellige lemmer må bære hver sin byrde. Men i dette legeme gjelder det en hemmelighetsfull lov om lidelsesfelleskap, slik at den ene kan bære den annens byrde. Du kan lide for andre og derved sone for andre! Og den kjærlighet som du derved utøver i kraft av Guds nåde, utløser mektige krefter i Kristi legeme som er Kirken og fremmer således Guds rikes utbredelse. Ved tålmodig å bære dine sykdommer i forening med Kristus og derved sone for andre, utøver du det en har kalt: «de sykes apostolat», til beste for Guds rikes vekst og trivsel på jorden. For en apostolisk oppgave som her venter på de syke! Vi ønsker jo alle av hjertet å være med på å utvide Guds rike i verden. Vi ønsker så inderlig at Kirken skal vokse i vårt folk. La så de syke forene sine lidelser og smerter, sine skuffelser, sin ensomhet og angst, med Kristi lidelse. Bærer de dem således fram for den himmelske Fader, så oppfyller nettopp disse syke lemmer på Kristi legeme Apostelen Pauli ord: «Nå gleder jeg meg i mine lidelser for dere og utfyller i mitt kjøtt det som mangler i Kristi lidelser, for Hans legeme som er Kirken». (Kol. 1, 24).

De sykes kommunion.

Syke som ellers går regelmessig til Herrens bord, bør ikke i lengere tid oppsette å motta den hl. kommunion.

Er du syk, og ser det ikke ut til at du snart kan komme i kirken igjen, så må du endelig be presten bringe deg den hl. kommunion hjemme. Unnse deg ikke for å budsende presten.

Heller ikke skal du være redd for å måtte bli fastende så lenge. Har du vært syk en måneds tid, og kan du ikke gjøre regning med snarlig bedring, så kan du i samråd med din skriftefar motta alterets sakrament, selv om du før kommunionen måtte ta medisiner. Det vil heller ikke hindre deg at du har nytt flytende føde på forhånd. (Se s. 119). -

For fullstendighets skyld må det gjøres oppmerksom på at hl. kommunion hjemme, såfremt det ikke er begrunnet håp om at du snart kan komme til kirken og der oppfylle på at i påsketiden er du strengt forpliktet til å motta den din påskeplikt.

Forholdsregler før sykekommunionen.

1. Skriftefar den syke alt dagen før han går til den hl. kommunion, må en sørge for at sykerommet, er i orden og at pasienten er i stand til å motta presten. Et kvarters tid før presten kommer, må en la pasienten alene, så han kan forberede seg til skriftemålet. - Skriftefar den syke ommorgenen før den hl. kommunion, må han helst aftenen i forveien ha forberedt seg såpass meget at han om morgenen før skriftemålet i all korthet kan samle sine tanker.

Er pasienten tunghørt, må familien fjerne seg så meget fra sykerommet at presten kan tale usjenert med ham. Etter skriftemålet lar en den syke en liten stund alene, så han kan holde sin takksigelse og forrette sin bot.

2. Et kvarters tid før presten kommer med alterets sakrament, må sykerommet være luftet og pasienten stelt. Om mulig må den syke selv forberede seg til den hl. kommunion, selv om presten også ber en forberedende kommuniionsbønn med ham.

I sykerommet må det være: Et bord dekket med hvit duk, et krusifiks, to innviede lys, litt vievann og et glass drikkevann. Bordet må helst stå slik at den syke med letthet kan se det. Er den sykes familie ikke katolsk, eller eier pasienten ikke selv det kirkelige utstyr som er nødvendig til sykekommunionen, sørger nok presten eller menighetssøsteren for det fornødne.

Sykekommunionens ritus.

Er pasientens familie katolsk, er det rimelig at hele husstanden er til stede ved den sykes kommunion. Så snart presten kommer med sakramentet, kneler alle ned. Det er selve Fredsfyrsten som gjester hjemmet. Derfor ber presten, idet han kommer inn: «Fred være med dette hus og med alle som bor i det». Etter at han har satt sakramentet fra seg på bordet foran krusifikset, signer han den syke og de tilstedeværende med vievann og ber om Guds velsignelse over «alle som bor i dette hus». Har den syke ennå ikke skriftefar, så trekker alle seg tilbake etter denne bønn. Etter skriftemålet gir presten et tegn at en kan komme inn igjen, og alle kneler ned og følger med i sykekommunionens ritus. (Se Bønneboken s. 370).

Denne ritus. slutter med at presten lyser velsignelsen over alle dem som er til stede. Så forlater alle sykerommet og gir pasienten god tid til uforstyrret å holde sin takksigelse.

De sykes korsveiandakt.

En Kirkefader har formet det udødelige ord: «Christianus, alter Christus - en kristen er en annen Kristus». I menneskevordelsens mysterium har Kristus gjort seg til ett med oss og gjenopplever nå på en hemmelighetsfull måte *sin skjebne* i sine lemmer. I de syke gjenopplever Han således sin lidelses mysterium. Derfor må en kristen nettopp i sykdom og lidelse forene seg så inderlig som mulig med sin lidende og korsfestede Frelser. Dette helliger den menneskelige smerte og gir den salighetsverdi. Den andakt som derfor i sykdommens dager passer utmerket for en kristen er korsveiandakten. Kirken har gjort denne andakt så lett for sine syke barn! Du behøver ikke å ha de fjorten stasjoner i ditt værelse. Presten kan innvie et lite krusifiks for deg - krusifikset på din rosenkrans greier seg fullstendig - så du på sykeleiet kan vinne den avlat som er knyttet til korsveiandakten. Er du fri for enhver dødssynd, kan du vinne denne avlat uten forutgående skriftemål. Det eneste du har å gjøre er å holde det innviede krusifiks i din hånd og så i ånden følge Kristus på hans lidelsesvei. Etter hver stasjon ber du «Fadervår», «Hill deg, Maria» og «Ære være Faderen». Tilslutt ber du fem ganger «Fadervår», «Hill deg, Maria» og «Ære være Faderen» til ære for Jesu fem hl. sårmerker og en gang i pavens mening. (Se s. 147). De fleste bønnebøker inneholder en eller flere korsveiandakter. Du kan selvfølgelig bruke disse. Men det er allikevel langt bedre - og på sykeleiet vil det også være lettere - å betrakte Jesu lidelse på egen hånd, idet du lar ditt hjerte tale fritt med din lidende Frelser.

Sykesalvingens sakrament.

De sakramenter som Kristus har innstiftet, omfatter med sin helliggjørende kraft hele vårt menneskelige liv fra begynnelsen til slutten og skjenker oss nettopp de indre nådegaver som vi til enhver tid, i enhver given situasjon, har bruk for. En kunne allerede på forhånd vente at Vår Herre ville innstifte et hellig sakrament til hjelp for de troende som i sykdommens bitre stund ser hen til sin Frelser: «Du Davids Sønn, miskunn deg over oss.» Når sykdommen antar en alvorlig karakter, da trer Jesus, den barmhjertige samaritan, hen til sykesengen og skjenker den syke ved sykesalvingens sakrament: tilgivelse, offervilje og nytt livsmot.

Dette sakrament blir ofte kalt: den siste salving. Det er langt bedre å kalle det sykesalvingens sakrament. Av *liturgiske* grunner, fordi Kirken selv taler om «*unctio (oleum) infirmorum* - de sykes salving». Av *psykologiske* grunner, fordi det er galt å bringe dette sakrament utelukkende i forbindelse med et menneskes tilstundende oppløsning. En skremmer bare de syke ved en betegnelse som den «siste» salving. Av *teologiske* grunner, fordi dette sakrament også kan helbrede den syke, om Gud vil.

Sykesalvingens teologi.

Selv om vi i vår tro på sakramentene ikke er utelukkende avhengige av det skrevne Guds ord i Bibelen - Bibelen er jo ikke noen fullstendig lærebok i kristen tro og praksis, dessuten har vi også i Kirkens overlevering det levende Guds ord! - så kan vi allikevel i Markus ev. (6, 13) lese at Vår Herre har innstiftet en salving med olje for å gjøre de syke friske igjen.

Hvordan denne sakramentale sykesalving ble forvaltet i urkristendommens dager, forteller

Jakobs brev oss. «Er noen av dere syk, så skal han kalle til seg Kirkens prester, og de skal be over ham og salve ham med olje i Herrens navn, og troens bønn skal gjøre den syke frisk, og Herren skal gi ham lindring, og dersom han bærer på synder, så skal de tilgis ham». (5, 14-15).

Sykesalvingen skjer på den måte at presten under bønn salver den sykes sanseorganer med olje som biskopen har innviet på Skjærtorsdag. Av Apostelen Jakobs brev framgår det tydelig hvilke nådevirkninger dette sakrament har.

1. Forlatelse for alle tilgivelige synder som den syke angrer og for enhver dødssynd som den syke ikke er i stand til å skrifte, men som han angrer. Det normale er at den syke avlegger et oppriktig skriftemål for å få forlatelse for sine dødssynder. Men lar dette seg ikke gjøre, fordi den syke er altfor svak eller har tapt talens bruk, så trer sykesalvingen ekstraordinært til i forbindelse med hans anger. Normalt, altså hvis den syke kan skrifte, utsletter sykesalvingens sakrament de tilgivelige synder. Sammen med syndsforlatelsen meddeler dette sakrament også en ettergivelse av timelige syndestraffer - i hvilken grad, avhenger imidlertid av synderens personlige disposisjon.
2. En annen virkning dette sakrament har, er «lindring». Det vil si: ved sykesalvingen lindrer Gud den sykes lidelser og smerter og styrker hans legeme og ånd. Men i særdeleshet betyr dette at Gud ved dette sakrament letter den sykes dødskamp.
3. Som Kirken lærer og en gammel erfaring viser, blir sykesalvingens sakrament ofte årsak til at den syke blir frisk igjen. Av dette kan en se hvor galt det er å vente med å la den syke motta dette sakramentet inntil han alt er langt inn i døden.
4. Som alle de «levendes» sakramenter øker sykesalvingen også den helliggjørende nåde i mottagerens sjel. Hvor også det er mulig pleier en derfor gjerne å motta sykesalvingen etter å ha skriftet. Har den syke mistet talens bruk, meddeler presten allikevel dette sakrament såfremt den syke viser tegn på anger eller før har uttalt ønsket om å motta Kirkens siste sakramenter.

Da sykesalvingens sakrament er innstiftet for å hjelpe den alvorlig syke kristen i hans nød og smerte, så varer dets nådevirkninger så lenge som den sykes tilstand er alvorlig. Under samme sykdom kan en derfor kun da igjen motta dette sakrament, hvis et tilbakefall inntreter etter at faren er overstått. Inntreter det en ny dødsfare etter at en er helbredet for sin første sykdom, så kan og skal den syke igjen motta sykesalvingens sakrament.

Hvem kan motta sykesalvingens sakrament?

Enhver kristen som er kommet til skjels år og alder 5 à 6 år) og som er alvorlig syk, kan motta sykesalvingen. Ved alvorlig sykdom menes det at der er en mulighet for at den syke skal dø. En *naturlig* fødsel, livsfarlige eksperimenter, en farlig reise, er ingen alvorlig sykdom. Heller ikke kan den som skal gjennomgå en farlig operasjon på forhånd motta sykesalvingen, med mindre han alt i forveien var alvorlig syk.

Den sykes pårørende må endelig med beredvillighet oppfylle hans ønske om å budsende presten. Er pasienten selv ikke klar over sin alvorlige sykdomstilstand, bør familien skånsomt og kjærlig, få ham til å forstå det, og minne ham om å motta de hellige sakramenter. Det er en misforstått kjærlighet til den syke å la ham av pur skånsomhet dø uten de hellige sakramenter.

Er den syke bevisstløs, må presten allikevel budsendes. For, har den syke før ytret ønsket om eller antydning å ville motta Kirkens nådemidler, så kan presten meddele ham dem. Er en ikke klar over om pasienten ønsket det, kan absolusjonen og sykesalvingen bli meddelt ham betingelsesvis.

Er et menneske plutselig avgått ved døden - f. eks. ved et slagtilfelle, ulykkestilfelle,

drukning - og det er mulig å tilkalle presten innen 1 à 2 timer, må en hurtigst mulig sende bud etter ham. De lærde er nemlig ikke sikre på om døden inntreffer øyeblikkelig i slike tilfelle. Og i alle tilfelle hvor det muligens ennå kan være liv, kan - og skal - presten meddele absolusjonen og sykesalvingen betingelsesvis.

Forholdsregler i nødtilfelle.

Kommer et menneske plutselig i dødsfare, må de pårørende budsende presten. - I utlandet finnes det mange katolske kristne som har et lite kort i sin lommebok eller veske med navn og adresse og samtidig påført ønsket om at en katolsk prest hurtigst må budsendes, i tilfelle plutselig alvorlig sykdom eller ulykkestilfelle. Det ville under våre forhold ikke være av veien om våre trosfeller også kunne innføre denne skikk. - Imidlertid må de pårørende hjelpe den syke så godt de kan, ikke bare legemlig, men også sjelelig. Hjelpe ham særlig til å oppvekke en oppriktig anger. Det skal ikke mange ord til! Det er nok at du sier med ham «O, min Gud, jeg elsker deg høyere enn alt annet. Herre, vær meg arme synder nådig.» Er den syke ikke ved bevissthet, så kan du allikevel langsomt, rolig og høylydt si en kort angerbønn i ørene på ham, siden de som ligger bevisstløse ofte oppfatter langt mere enn vi aner.

Når presten kommer og den syke er ved bevissthet og enda kan tale, så kan du bare overlate til presten å ordne med det som skal til. Er den syke ikke ved bevissthet og presten ikke kjenner ham personlig, må du - om mulig opplyse presten om hvem han er, om han før bevisstløsheten har uttalt ønsket om å la presten tilkalle eller motta de hellige sakramenter, om han har vist tegn på anger. Presten kan da meddele ham den siste salving og kan foreløpig ikke gjøre mere. Kommer den syke senere til bevissthet, må hans pårørende eller en av de tilstedeværende straks sende bud etter presten, for at den syke også kan motta botens og alterets hellige sakramenter.

Den fullkomne avlat i dødstimen.

Selv om den syke har mottatt de hellige sakramenter og fått tilgivelse for alle sine synder, så avhenger det allikevel av hans personlige disposisjon i hvilken utstrekning han har fått ettergivelse for de timelige syndestraff er. Da denne disposisjon kan være mer eller mindre fullkommen, er det meget mulig at han enda har noen timelige syndestoffer å sone. Her kommer Kirken den syke til hjelp, idet den gir ham høve til å vinne en fullkommen avlat i dødstimen. Presten, som har fått fullmakt av Kirken til å meddele denne avlat, gjør det gjerne i forbindelse med de siste hl. sakramenter.

1. For at den syke kan vinne denne avlat, må han skrifte og kommunisere verdig. Er dette umulig, må han i hvert fall - om nødvendig - gjenvinne nådens stand ved en fullkommen anger.
2. Han må uttale det hellige navn «Jesus», eller, hvis dette ikke er mulig, påkalle det i sitt hjerte. I denne påkalling bekjenner den syke at han elsker sin frelser Jesus Kristus, tror på Ham og setter sitt håp til Ham alene.
3. Den syke må ta imot sine lidelser og døden i hengivelse til Guds vilje, og til soning for sine synder. Denne fullkomne avlat tilfaller den syke i dødstimen., Blir han frisk igjen, blir den tilvendt ham senere, når hans dødstime virkelig er kommet. Han behøver altså ikke da på ny å vinne den. (Se ritualet for sykesalvingens sakrament i Bønnebogen s. 373).

XII. KAPITTEL

DE SISTE TING

Den siste av de følger som arvesynden har hatt, er døden. «Støv er du, og til støv skal du vende tilbake» (1. Mos. 3, 19), slik lød Guds dom over Adam etter syndefallet. Under denne dom står vi, alle Adams barn. Og selv om vi tror at Jesus Kristus - Han som ved sin død på korset har vunnet seier over døden - er «oppstandelsen og livet», så gripes dog vår menneskelige natur av redsel ved tanken på den uunngåelige død. Hvem skal hjelpe oss i dødsstundens nød, nå som våre legemlige krefter er nedbrutt av sykdom og vår sjel lider dødsangstens og dødskampens kvaler?

Bønnen for de døende.

Kristus er vår redningsmann ikke minst når vårt legemes oppløsning stunder til. Han kommer til vårt dødsleie med bønnens trøst. Når den sykes tilstand forverrer seg og alt tyder på at det lakker mot slutten, samler presten og de pårørende seg i sykerommet for å be bønnene for de døende. (Se i Bønneboken s. 381)

Sann kjærlighet viser seg ikke i ubehersket sorg. Den skåner den døende for alle opprivende scener. Den søker heller hen til bønnen. For bønnen fremmer den døendes sjelefred, letter hans dødskamp og beroliger de bedrøvede pårørende.

Er presten til stede, så er det han som hjelper den døende i den siste strid. Hvis det ikke er noen prest, må en av de pårørende eller en venn vise ham den siste barmhjertighetstjeneste. Rolig, langsomt og tydelig sier en noen korte og hjertelige bønner som den syke lett kan forstå, slik at han kan fornye sin tro, sitt håp, sin kjærlighet og sin anger. En kan f. eks. be: «Jesus, jeg tror på deg, jeg håper på deg, jeg elsker deg over alt annet. Fader, i dine hender overgir jeg min ånd. Min Jesus, barmhjertighet».

Inn imellom gjør en korsets tegn over den døende med vievann og fortsetter å be bønnene for de døende. Trekker dødskampen ut, kan en rolig be den smertefulle rosenkrans.

Merker en så at dødsøyeblikket nærmer seg, gir en - hvor forholdene tillater det - den døende et vigslet lys i hende og påkaller med korte mellomrom Jesu hellige navn.

Når den siste strid er forbi og døden er inntrådt, bestenker en det avsjelede legeme med vievann. Alle de tilstedeværende kneler ned og ber i fellesskap: «Fader Vår - Herre, gi ham (henne) den evige hvile, og la det evige lys skinne for ham. Han hvile i fred.»

Pietet for de avdødes legeme.

Kirken har alltid hatt en stor pietet for de avdødes legeme. Dette var jo den udødelige sjels bolig og det redskap sjelen brukte for å gjøre det gode. Ved dåpen ble det dessuten den Helligånds tempel, og ved den hl. kommunion ble det til et levende tabernakel for Kristus. Dessuten skal det jo en gang stå opp i herlighet ved kjødets oppstandelse på den ytterste dag.

Katolske kristne må derfor påse at legemene til deres kjære avdøde blir stelt og omfattet med pietet. Om dette nå skjer på sykehuset eller hjemme, må de sørge for at den avdøde - om mulig - får et lite krusifiks i hånden og at en i hvert fall legger en rosenkrans om hans foldede hender.

Ligger den avdøde på likstrå hjemme, så ordner en det slik at et lite bord blir satt ved sengen, hvor en plasserer et krusifiks mellom to vokslys. Foran krusifikset stiller en en liten skål med vievann og en liten kvist, så de, besøkende med vievann kan gjøre korsets tegn over det avsjelede legeme, når de kommer for å be en liten bønn for den avdøde.

Familien må endelig ikke glemme snarest mulig å underrette presten om dødsfallet, så både han og menigheten kan be for den avdøde. Det er også en ekte katolsk skikk å la den hl. messe frambære for hans sjelefred, så snart det er anledning til det.

Før begravelsen.

I de første timer etter at døden har rammet en i familien, har enhver nok med sin egen sorg. Denne sorg må respekteres og utenforstående må ikke, uten å være tilkalt, straks etter at en er død, bryte inn i familiens helligdom. De pårørende må da kunne være uforstyrret sammen og først falle til ro.

Men livet må allikevel leves videre. Og selv så intime anliggender som et dødsfall har nå engang noen svært praktiske sider. Den borgerlige lov foreskriver at et dødsfall skal anmeldes til skifteretten (på landet lensmannen). Med kirkegårdsforstanderen kan en så treffe avtale om hvor den døde skal begraves og når jordfestelsen skal finne sted.

Er dette brakt i orden, må en gå til presten for å ordne den kirkelige side av saken. Om det på noen måte lar seg gjøre, må en katolsk kristen begraves fra kirken etter den høytidelige sjelemesse.

Er dette ikke mulig og skal begravelsen foregå fra kapellet på kirkegården, må katolske kristne i hvert fall forstå så meget at en begravelseshøytidelighet ikke må utarte til en konsert eller en teaterforestilling. Overfor dødens alvor må all forfengelighet og lettferdighet forstumme og vike plass for dyp religiøsitet og ekte kristen kjærlighet. Det er derfor ikke på sin plass å dyngte blomsterkranser i massevis på båren. Et par kranser kan være nok, så kan en heller gi almisser til de fattige eller la lese noen messer for den døde. Av samme grunn bør en vokte seg for å engasjere solosangere og orkester til en begravelse. Vi har vårt eget herlige begravelsesritual, som sier nettopp det som skal sies i en slik stund. Vi har dessuten våre egne salmer som hele menigheten kan være med på å synge. Begravelseshøytideligheten må ikke skjule dødens alvor, men nettopp åpenbare det. I vårt land er det skikk og bruk at presten holder en liktale ved begravelsen. Katolske kristne må imidlertid være oppmerksom på at en *liktale* ikke er det samme som en *lovtale*. Der hvor Gud har talt det avgjørende ord, ville det være malplassert å holde lovtaler over den avdøde. Slike lovtaler er mot Kirkens ønske og slett ikke i overensstemmelse med ekte katolsk tankegang.

Det er naturligvis unødvendig å peke på det faktum at Kirken på det strengeste forbyr kremasjon eller likbrenning.

Akter familien å gjøre dødsfallet kjent ved en annonse i avisen, så må en sørge for at denne blir avfattet på en verdig måte. En bør derfor unngå alle sentimentale utgytelser. Heller ikke bør en skrive i et voksent menneskes dødsannonse: «Er gått hjem til Gud» e. 1. Dette kan en jo ikke med ufeilbar sikkerhet vite noe om. En bør heller anbefale den døde til de troendes forbønn og skrive at han døde vel forberedt etter å ha mottatt Kirkens hellige sakramenter.

Begravelsen.

Det er god katolsk skikk at de pårørende mottar den hl. kommunion på begravelsesdagen og oppfrer den til Gud for den avdødes sjelefred. Senere på dagen blir så det avsjelede legeme ført til kirken. Så finner den høytidelige sjelemesse sted med påfølgende begravelse og jordfestelse.

Blir den avdøde derimot begravet fra kapellet på kirkegården, må familien allikevel om morgenen la en messe lese for ham og helst motta den hl. kommunion under denne messe.

Ved småbarns begravelse forretter ikke presten i sorte messeklær, men i hvite. Kirken holder ikke småbarns begravelse for noen sørgehøytidelighet, da en sikkert må anta at et lite barns uskyldige sjel straks etter døden er gått inn til den evige glede. Heller ikke blir rekviemmessen lest, men messen til ære for de hl. Engler og prestens bønner ved en slik begravelse er preget av jubel og lovsang. (Se begravelsesritualet i Bøneboken s. 388).

Vår omsorg for de avdøde.

I sitt skrift om omsorgen for de avdøde («De cura pro mortuis gerenda») sier kirkefaderen, den hl. Augustin, at vi skal ha en stor aktelse for de avdødes legemer, særlig de rettferdiges og de troendes legemer, fordi Ånden har betjent seg av dem som organer og instrumenter for å gjøre det gode.

Vi bør av den grunn sørge for at våre avdøde blir verdig begravet. Men er de engang kommet i vigslet jord, da må vi ikke glemme dem. Vi bør holde deres gravsteder i ære ved å stelle dem og besøke dem fra tid til annen. Ved et slikt besøk må det være en selvfølge å dvelle noen øyeblikk der i stille bønn for den avdøde.

Ønsker vi å reise et monument på våre avdødes siste hvilested, da må det ikke være en brutt søyle eller en søyle som bærer en askeurne prydet med nydelige småduer, og heller ikke en bautasten. Et gravmonument på en kristens grav må være en trosbekjennelse i sten. Det må gi uttrykk for vårt håp om de dødes oppstandelse og det evige liv. Kristi kors er derfor det beste gravmonument.

Det er kanskje her også på sin plass å gjøre oppmerksom på at vi, når vi møter et likfølge på gaten, ber en stille bønn for den avdødes sjelehvile. Herrene skal selvfølgelig aldri unnlate ved en slik anledning å løfte på hatten. Den mest elementære høflighet krever dette.

Blomsterkrans eller almisse.

Fra flere hold har en protestert mot den stadig tiltagende skikk å overlesse de avdødes bærer med «et vell av blomster». Protesten er ikke rettet mot den sympatiske tanke, med blomster å lyse litt opp i sorgens mørke og alvor. Den gjelder bare den uskikk, at en ved å anvende blomsterkranser i større mengder gjør begravelsen til en forfengelig parade, der hvor den bør være en dypt alvorlig og religiøs handling. Dertil kommer enn videre at «å si det med blomster» ved en begravelse, er blitt ikke så lite av en motesak som kan bli en nokså kostbar affære. Det har sikkert arbeidere og funksjonærer ved større bedrifter erfart noe om. Et par enkle, men smakfulle kranser kunne en klare seg godt med, og så fikk katolske kristenmennesker i hvert fall tid til å tenke på det vesentlige i denne forbindelse, som er: å hjelpe de avdødes sjeler. Vi kristne utgjør de helliges

samfunn. Vi tror at i de helliges samfunn finner det sted en stadig utveksling av åndelige goder. Dette betyr for vårt forhold til våre kjære avdøde som til alle de lidende sjeler i skjærsilden forøvrig, at vi kan framskynde deres lutring i renselsesstedet ved bønn, almisser og andre gode gjerninger, ved å vinne avlat som Kirken forbønnsvis kan tilvende de lidende sjeler, og i særdeleshet ved det hl. messeoffer. I sitt ovennevnte skrift taler St. Augustin om å frambære til Gud, til hjelp for de avdøde: «bønnens, alterets og almisseenes offer».

Bønnen for de avdøde.

Denne store kirkefader sier at vi må ikke glemme med tro og kjærlighet å be for de avdøde, ellers ville det ikke nytte stort at deres legemer ble begravet i vigslet jord. Denne uttalelse er i samklang med den hl. Skrifts ord: «Det er en hellig og hellbringende tanke å be for de avdøde, forat de må bli løst fra sine synder». (2. Makk. 12,46). Kirken lar sine prester og alle ordensbrødre og -søstre, daglig be flere ganger for de avdøde. Den formaner de andre troende til å gjøre det samme. Det må ikke gå en dag uten at du ber for dine kjære avdøde og for alle lidende sjeler i skjærsilden - om du så bare tilføyer til din morgen- og aftenbønn: «Herre, gi dem den evige hvile», eller: «Min Jesus, barmhjertighet».

Bønnen for de avdøde hjelper dem som trenger til vår hjelp. Men oss som blir igjen, gir den rikdom midt i ensomheten. Den tar bitterheten bort fra sorgen. Den kaster gyldne streif over savnet. Og framfor alt, den tro og det håp vår bønn for de avdøde er uttrykk for, bringer oss fram til Ham som gav oss kjærligheten i den høyeste utfoldelse. Han blir den vi setter vår lit til i livet som i døden, fordi vi vet at det kun er gjennom Hans frelsende kjærlighet vi når fram til det glade gjensyns vidunder. Vi bæres oppad i dette håp, vi vokser i styrke og kraft i lyset av det, inntil den stund kommer da vi går til møte med Ham og med dem som vi her på jorden måtte si farvel til. (Mange gode bønner for de avdøde finner en i Bønneboken s. 399 ff.)

Alterets og almisseenes offer.

Alterets offer, som St. Augustin kaller det, er det samme som messeofret. Fra de tidligste tider av er messen blitt båret fram til Gud «for alle troende kristne, levende og døde, så dette offer for dem må bli til frelse og evig liv.» (Messens offertoriumstekst). I hver eneste messe minnes Kirken, straks etter forvandlingens hellige øyeblikk, alle dem som «hviler i Kristus», og ber at Gud må gi dem «vederkvegelsens, lysets og fredens bolig». Messen er Jesu korsoffer som en stadig fornyet virkelighet iblant oss. (sml. s 108). Ved den tilvender Gud de helliges samfunn korsofrets frukter. Det er derfor klart at messeofrets sonende og fyldestgjørende verdi i særlig grad må komme Kristi legemes lidende lemmer i skjærsilden til gode. Gode katolske kristne vil derfor ofte ofre messen for sine egne avdøde samt for alle lidende sjeler. Det er dessuten en ekte katolsk skikk å la messen frambære for dem på årsdagen for deres død. Siden anderledes-troende kristne også er medlemmer av de helliges samfunn., kan f. eks. konvertitter be presten om å lese messen for deres avdøde protestantiske pårørende. Da imidlertid disse anderledes-troende ikke hørte til Kirkens synlige legeme, blir sjelemesser for dem ikke bekjentgjort offentlig fra prekestolen.

«*Almisseenes offer*», er også en ekte kristelig måte å hjelpe de avdøde på. De første kristne generasjoner søkte heller å leve i folks minne ved gavmildhet mot de fattige enn ved storslagne gravmonumenter. Slike almisser en gir til de fattige til minne om de avdøde, hedrer imidlertid ikke

bare deres minne. Alle de gode gjerninger - også det å gi almisser - som en gjør i nådens stand, hjulpet av Guds understøttende nåde, eier en overnaturlig fyldestgjørende verdi. Denne fyldestgjørende verdi av våre gode gjerninger kan vi frambære til Gud for således å framskynde de lidende sjelers lutring i renselsesstedet. Den kristen for hvem troen på de helliges samfunn ikke bare er en abstrakt formel, men håndgripelig virkelighet, vil forstå det dypt-kristelige i «almisssenes offer».

Avlaten for de avdøde.

Kirken lærer at vi kan vinne avlat for de lidende sjeler i skjærsilden. (sml. s. 146). Denne lære er grunnet i mysteriet om de helliges samfunn. Kan vi alt hjelpe disse lidende sjeler ved å frambære til Gud våre gode gjerningers fyldestgjørende verdi, da kan vi, som lemmer på Kristi legeme som er de helliges samfunn, også komme sjelene i renselsesstedet til hjelp ved å frambære til Gud Kristi og de helliges soning for dem, så ofte Kirken stiller denne sin rike nådeskatt til vår disposisjon.

I de tilfelle hvor Kirken særlig har erklært det, kan avlaten altså tilvendes de lidende sjeler. Men Kirken på jorden har ikke noen myndighet over disse sjeler som er gått bort fra denne verden. Den kan altså bare be Gud nådig motta Kristi, og de helliges soning istedenfor de lidende sjelers egen soning og ettergi dem deres timelige syndestraffer. Derfor meddeler Kirken avlaten for de avdøde kun som forbønn eller «forbønnsvis», og overlater det helt til Guds visdom og godhet om Han vil tilvende de lidende sjeler avlat og *hvor megen* avlat det skal komme dem til gode. Om avlaten for de avdøde gjelder de ord St. Augustin har sagt om bønnen for de avdøde i det hele tatt: «De kommer dem til gode, som i sitt liv har gjort seg verdig til å nyte godt av dem».

Allesjelesdag og Novembermåned.

I de første århundrer feiret ikke Kirken noen spesiell minnedag for de avdøde. Det var først i året 998 at den berømte benediktinerabbed Odilo av Cluny bestemte at i alle Clunykongregasjonens klostre skulle Allesjelesdag høytideligholdes hvert år den 2. november. Denne fromme skikk ble snart utbredt over hele Kirken.

Pave Benedikt XV har, den 10. august 1915, skjenket alle prester i hele verden det store privilegium på Allesjelesdag tre ganger å kunne frambære messen for de avdøde. Alle kristne kan ytterligere på den dag, etter verdig å ha mottatt botens og alterets hellige sakramenter, vinne en fullkommen avlat, og tilvende den de avdøde, så ofte de den dag besøker kirken og ber på foreskreven måte i pavens mening for Kirkens anliggender.

Novembermåned står i dag for de troendes bevissthet som Allesjelesmåned. I denne måned pleier en i våre kirker på en bestemt dag i uken å holde korsveiandakt. For gode katolikker skulle det ikke være nødvendig å måtte formane dem til med iver å ta del i nettopp denne andakt.

Kirkens omsorg for de lidende sjeler som «er gått i forveien for oss med troens innsegl», men som ennå venter på Guds åpenbarings fulle, strålende dag, er et herlig vitnesbyrd om den ekte kristne slektskapsfølelse som Kirkens fromhetsliv framkaller hos sine barn i kraft av sin dype tro på de helliges samfunn.

XIII. KAPITTEL

SAKRAMENTALIER

I Kristus Jesus «bor hele guddomsfylden legemlig». (Kol. 2, 9). Som den menneskevordne Guds Sønn er Kristus «Kirkens hode, Han som er frelseren for sitt legeme» Kirken. (Efes. 5, 23). Han er nådens, livets og sannhetens fylde. Kirken er Kristi brud, som deler alt med Ham, og den forvalter Kristi rike nådeskatte.

Den største skatt Kristus har gitt sin Kirke, er de hellige sakramenter. De er likesom en fortsettelse av Hans menneskevordelse, da Hans forløsningsverk er virksomt i dem og de skjenker dets frukter til menneskene.

Men Kirken har av Kristus fått makten til å vigsle og velsigne i ennu videre omfang. Vi leser i evangeliene at både mennesker og ting fikk del i Kristi velsignelse. Således utdrev Kristus djevler fra de besatte og helbredet de syke. Han velsignet brødet og fiskene (Mt. 19, 19), barna (Mark. 10, 16) og sine disipler (Luk. 24, 50). På samme måte har Han gitt Kirken makt til å vigsle og velsigne, og gitt den i oppdrag med denne å ta seg av de syke, de svake, de hjelpeløse og barna (gt. 10, 1; Mark. 10, 13-16; Luk. 10, 9). Således gjør Kirken, tro mot Herrens befaling, mennesker og ting til gjenstand for sin signende myndighet ved hjelp av de såkalte sakramentalier.

Hva er sakramentalier?

Sakramentalier er ting eller handlinger som Kirken, i en viss likhet med sakramentene, pleier å bruke for ved sin bønn særlig å oppnå åndelige velgjerninger. (can. 1144)

Sakramentaliene ligner sakramentene i det ytre. Men tross dette er det likevel en stor forskjell mellom dem. Sakramentene er innstiftet av Jesus Kristus, sakramentaliene av Kirken. Sakramentene virker «ex opere operato», d. v. s. ved den guddommelige kraft som Kristus har nedlagt i sakramentenes ytre tegn. Derfor er deres virkning ufeilbar, og de meddeler den helliggjørende og understøttende nåde så sant den som mottar sakramentene ikke legger noen hindring i veien for dem. Sakramentaliene virker derimot «ex opere operantis», - det vil i denne forbindelse si: i kraft av Kirkens bønn. Deres virkning er derfor ikke ufeilbar. Det ligger ikke i Kirkens makt å knytte nåde til synlige tegn. Den kan bare be Gud om at Han vil gi sin nåde og timelige gaver til alle dem som i tro og tillit bruker slike sakramentalier. Til slutt: Sakramentene er *nødvendige* til salighet. Sakramentaliene er derimot kun *nyttige* til salighet, og Kirken forplikter derfor ikke de troende til å benytte dem. Det skulle imidlertid være en dårlig katolikk som med forakt så ned på disse fromme skikk og bruk eller av likegyldighet unnlot å gjøre bruk av sakramentaliene

Hvor mange slags sakramentalier har vi?

En deler sakramentaliene i to grupper: eksorsismer vigslinger og velsignelser.

1. *Eksorsismer.*

Kristus, vår Herre, har brutt djevelens herredømme. Selv drev han djevler ut og gav disiplene sine makt til å gjøre det samme. Fra kristendommens første dager av har Kirken utøvet denne makt ved et særlig sakramentale som vi kaller eksorsisme. Ved eksorsismene vil Kirken trekke mennesker og ting bort fra innflytelsen til den onde fiende som alltid «søker hvem han skal sluke» (1. Pet. 5, 8). Slike eksorsismer anvendes ikke bare ved en eventuell djevlebesettelse (den store eksorsisme), men også f. eks. ved meddelingen av dåpens sakrament og ved vigslingen av vievann.

2. *Vigslinger og velsignelser.*

a. Kirken vigsler *personer* for å lede dem bort fra den profane verden og innvie dem utelukkende til Guds tjeneste. På denne måte vigsler den f. eks. abbeder, subdiakoner og nonner. (Bispe- og prestevigsel er derimot et *sakrament!*) Den vigsler også *ting* for å unndra dem det profane bruk og gi dem en religiøs bestemmelse. Dette gjelder i første rekke kirkebygninger og alle de gjenstander som blir brukt i gudstjenesten: altre, messeklær og de hellige kar.

b. Dernest vigsler Kirken mange forskjellige gjenstander som skal oppnå Guds velsignelse for dem som med et troende sinn bruker dem, f. eks. krusifikser, helgenstatuer og bilder, medaljer og rosenkranser. Den vigsler således vokslys på Marias Lysmesse (2. februar) for å nedbe Helligåndens lys og kraft over alle som tar imot dem og benytter dem i den rette ånd. Ved inngangen til fastetiden vigsler Kirken aske og ber Gud skjenke botferdighetens ånd til alle dem som tar imot askekorset som tegn på sitt botferdige sinnelag. På palmesøndag minnes Kirken Frelserens inntog i Jerusalem. Den vigsler da palmegrener og ber Gud skjenke sin velsignelse til dem som i tro og tillit til Kirkens bønn tar de vigslede palmegrener med til sine hjem eller planter dem på aker og eng. Hver søndag i årets løp vigsler presten vievann før høymessen og ber da Gud bevare dem for farer på legeme og sjel som bruker dette.

c. Kirken velsigner også forskjellige ting, ikke for å vigsle dem til Gud eller for å gi dem en religiøs bestemmelse, men bare for å be Gud at de må bli til gagn for dem som bruker dem. Den velsigner således det nye hjem, aker og eng, husdyr og redskaper; den velsigner maten vi spiser og fruktene av vårt arbeide.

d. Til slutt har Kirken spesielle velsignelser for oss i livets mangeartede situasjoner. Den står ved sine barns side med flere sakramentalier, både når de er friske og når de er syke, og når det lakker mot slutten med dem. Ja, den velsigner endog de avdødes legemer og deres siste hvilested. Disse velsignelser som i første rekke er bestemt for katolske kristne, kan også meddeles katekumenene, og - hvis det ikke er noe kirkelig forbud mot det - ikke-katolikker for at de kan få troens lys eller sammen med det også legemets helse. (can 1149) Ikke katolikker kan derfor ta imot den vigslede aske på askeonsdag, de vigslede vokslys på Marias Lysmesse og palmegrenene på palmesøndag.

Noen av de mest kjente sakramentalier.

1. *Vievann.* Vigslingen av vann er en eldgammel liturgisk skikk. Alt i det annet århundre taler Tertullian (160-220) om vann som blir helliget ved påkalling av Guds navn. Som man vet, var - og er fremdeles - vigslingen av døpevannet på påskelørdag og pinselørdag den mest høytidelige vigsling av vann Kirken foretar. De troende tok på disse to dagene gjerne litt av det vigslede vann med hjem for å signe sine hus og aker og eng med det. Snart bredte denne skikk seg ut over hele

Kirken. Men da det vann som ble vigslet til døpevann, ikke strakk til, begynte en å vigsle vann hver søndag. Karl den Store befaler i sine kapitularier at presten hver søndag før messen skulle gjøre det. Denne skikk ble alminnelig i det 10. århundre. Således leser vi i aktene til et kirkemøte som ble holdt i Nantes henimot år 900: «Hver prest skal hver søndag før messen vigsle vann i et rent og passende kar. Han skal bruke det til å signe folket med, når han trer inn i kirken. Idet korset blir båret forut for ham, skal han gå ut i kirkens forgård og der i like måte signe med vievann og be for de avdødes sjeler som hviler der. Til slutt kan enhver som vil, ta med seg av dette vann i et kar for å signe husene, åkrene; vingårdene, ja endog hjordene og deres fôr, og mat og drikke.»

Den ritus som ledsager vigslingen av vann, er meget betydningsfull. Presten tar salt og vann og uttaler først en eksorsisme over dem. Dernest blander han dem sammen og velsigner dem under bønn. Det er saltets egenskap å bevare fra bederv, vannets å rense. Presten uttaler en eksorsisme, d. v. s. han gjør dem fri for enhver kontakt med de onde makter, - dette gjør forresten Kirken alltid når når gir skapte ting en religiøs bestemmelse. Så blander han vann og salt sammen for at det vigslede vann på samme tid skal ha en bevarende og en rensende kraft. Han gjør korsets tegn over vannet og saltet, fordi korset er frelsens våpen og kilden til all nåde. Endelig ber presten at dette vievann må ha kraft til å drive djevelen ut av vårt hjerte, vårt legeme og vårt hjem, å helbrede våre sykdommer og nedbe over oss Helligåndens bistand og hjelp. Vievannet har ved Kirkens bønn og velsignelse fått kraft til å utslette de daglige synder hos dem som bruker det med tro på Jesus Kristus, idet de oppriktig angrep sine synder. En god katolikk sørger for å ha vievann i sitt hjem, helst i et vievannskar over sengen, så han kan gjøre korstegn med det om morgenen når han står opp og om aftenen før han legger seg.

2. *Velsignelsen av det nye hjem.* Et ungt ektepar skal sette bo, eller en katolsk familie flytter til sitt nye hjem. Det betyr alltid et viktig skritt for vedkommende. For hjemmets fire vegger blir for kortere eller lengere tid rammen om deres mest intime gleder og sorger. Kirken vil ledsage dette viktige skritt med en særlig velsignelse og i Guds navn vigsle det nye hjem. Vigslebønnen lyder slik: «Deg Gud, den allmektige Fader, ber vi ydmykt for dette hus og dets beboere og de ting som er i det: at Du må verdiges å velsigne og hellige det og berike det med alle goder. Skjenk dem, Herre, en overflod av himmelens velsignelse og livets underhold av jordens fruktbarhet og oppfyll deres inderlige ønsker ved din barmhjertighets gavmildhet. Verdiges derfor ved vår inngang å velsigne og hellige dette hus, som Du har villet velsigne Abrahams, Isaks og Jakobs hus. Måtte englene av ditt lys bo innenfor dets vegger og våke over det og dets beboere. Ved Kristus, vår Herre. Amen». (Rit. Rom. Tit. VIII, cap. 7)

3. *En mors velsignelse etter barnefødsel.* Til ekteskapets sakrament knytter Kirken en brudevelsignelse. Men Kirken har også en spesiell velsignelse for en mor som etter barnefødsel vil holde sin første høytidelige kirkegang. Det må her uttrykkelig bemerkes at denne velsignelse ikke har noe å gjøre med visse forestillinger om urenheter som både jøder og hedninger har i forbindelse med en barnefødsel.

Vil en mor gå til kirke for første gang etter barnefødselen for å takke Gud og for å få Hans velsignelse, kneler hun ved kirkedøren med et tent lys i hånden. Kledd i korskjorte og hvit stola mottar presten henne, signer henne med vievann og ber Davids 23. salme. Profeten priser i denne Herren som skaper og konge over hele jorden og viser at bare den rettferdige skal få adgang til

helligdommen hos denne konge. Når denne salmen er bedt, legger presten den ytterste ende av stolaen i hånden på moren og fører henne inn i kirken, idet han sier: «Tred inn i Guds tempel, tilbe den salige Jomfru Marias sønn, som har forunt deg å skjenke et barn livet». Moren kneler så ned foran alteret og takker Gud for Hans velgjerninger. Herrens bønn, Fadervår, blir bedt, og derpå avslutter presten den høytidelige handling med følgende bønn og velsignelse: «Allmektige, evige Gud, Du som ved den salige Jomfru Marias moderskap har vendt de troende mødres fødselsveer til glede, se nådig ned til denne din tjener, som glad kommer til ditt hellige tempel for å si deg takk, og gi at hun etter dette liv, ved den samme salige Jomfru Marias fortjenester og forbønn, må verdiges sammen med sitt avkom å nå til den evige salighets gleder. Ved Kristus vår Herre. Amen.»

Presten signer atter moren med vievann og sier: «Den allmektige Guds, Faderens og Sønnens og den Helligånds fred og velsignelse stige ned over deg og bli alltid hos deg. Amen.»

Denne velsignelse av en mor blir praktisert overalt ute i den katolske verden, men den brukes desverre ikke hos oss. Måtte den imidlertid snart komme til den heder og verdighet som den virkelig fortjener. (Se Bønneboken s. 344)

4. Blasiusvelsignelse. På den tredje februar, minnedagen for den hl. biskop og martyr Blasius, meddeler Kirken hvert år den såkalte Blasiusvelsignelse. Før Blasius ble biskop, praktiserte han som lege, en gjerning som i gamle dager ofte var forbundet med prestegjerningen. Da han var biskop, helbredet han engang på en vidunderlig måte en ung gutt for et halsonde. Av denne grunn blir på hans festdag Blasiusvelsignelsen meddelt for å be Gud om, på forbønn av den hl. Blasius å bevare oss for alle halssykdommer og for alt annet ondt.

5. Velsignelse av barna. Blant de mange ord som Jesus har uttalt, er det vel få som griper oss så direkte som Hans ord til barna: «La de små barn komme til meg og hindre dem ikke, for Guds rike hører slike til - - - og Han tok dem i favn, la hendene på dem og velsignet dem». (Mark. 10, 13-16). I likhet med sin Mester tar også Kirken barna i favn og velsigner dem. Det finnes i vårt ritual ikke mindre enn fire forskjellige velsignelser for barn, så vel for friske som for syke. Hvorfor gjør ikke foreldrene større bruk av disse åndelige rikdommer enn faktisk er tilfelle? Har da barna kanskje ikke bruk for en slik velsignelse? Glem endelig ikke å tilkalle presten når ett av barna er sykt, så han - som Jesus og i hans kraft - kan legge hendene på det og velsigne det og be Gud om helbredelsens nåde. Vent ikke med å sende bud etter presten til barnet er helt inne i døden.

6. Velsignelse av de syke. Vi leser på flere steder i den hl. Skrift at Jesus tok seg av de syke og helbredet dem. Den samme makt gav Han til sin Kirke: «De skal legge hendene på de syke, og de skal bli friske». (Mark. 16, 18). Kirken utøver fremdeles den dag i dag denne makt. Den har et eget sakramentale, en egen velsignelse for de syke; presten ber for den syke og legger i Herrens navn og kraft hendene på ham. Hvorfor skulle vi ikke gjøre bruk av denne velsignelse? Om det er Guds vilje, kan den gi den syke helbredelse, og i alle fall skjenker den trøst og styrke til å bære sykdommens kors med kristent tålmod. Er det sykdom i hjemmet, be så presten komme og velsigne den syke. Han vil mer enn gjerne oppfylle denne apostoliske plikt mot de lidende lemmer på Kristi legeme.

På hvilken måte skal vi bruke sakramentaliene?

Vi må gjøre bruk av sakramentaliene i troens ånd og med stor tillit til Kirkens bønn. Hvis farens velsignelse er det beste fundament for barnas hjem, hvis patriarkenes velsignelse bragte så mange velgjerninger til deres etterkommere - hvor meget mere må da ikke Kirkens velsignelse kunne utvirke?

Kirken er jo Hans brud som er kilden til all velsignelse. Den ble født av Gudmenneskets hjerte for å være mor for alle kommende slekter og for å gjøre sine barn delaktige i Kristi løfter. Når alt den fromme bønn av den enkelte troende, kan være så velbehagelig for Gud at den stiger opp som et røkelsesoffer for den guddommelige majestets åsyn, hvor meget kraftigere, hvor meget mere velbehagelig må da ikke Kirkens bønn være for Gud, - Kirken som er de helliges samfunn, hvis bønn blir støttet av millioner og atter millioner av Guds barn i himmelen og på jorden?

Med urokkelig tillit til Kirkens bønn må vi derfor i troens ånd bruke Kirkens sakramentalier. Sakramentaliene har det samme opphøyede mål som hele gudsdyrkelsen forøvrig, nemlig Guds forherligelse og menneskenes helliggjøring. Samtidig er det en forunderlig dyp mening i sakramentaliene. Etter St. Pauli ord i Romerbrevet (8, 18-23) venter skapningen, som er lagt under forgjengelighet, på å bli frigjort fra forgjengelighetens trelldom til Guds barns herlige frihet. Skapningen er nemlig med sitt overhode, mennesket, ved Adams synd underkastet det onde, selv om den i sitt vesens innerste kjerne er forblitt mottagelig for Gud og Guds rike. Naturen har altså lidt under synden og er i stor utstrekning underlagt det ondes innflytelse og tjeneste. Men til tross for dette sørgelige faktum er den forblitt mottagelig for nåde og velsignelse. Med sine sakramentalier ledsager derfor Kirken mennesket som gjør bruk av den skapte natur, for å verne ham mot etterstrebelser fra den onde fiende og for å gi menneskets jordiske liv en overnaturlig vigsel. Samtidig viser sakramentaliene at det synlige tjener det åndelige, og at hele den materielle natur skal bli helliget og ført tilbake til Gud gjennom vår offentlige gudstjeneste og vårt personlige andaktsliv. Sakramentaliene sier oss at «all Guds gave er god, og intet er å forkaste når det mottas med takk. For det helliges ved Guds ord og bønn.» (1. Tim. 11, 4-5). Sakramentaliene utvider åndens rike, slik at ånd og sannhet også griper den materielle verden, høyner den og får den til å inngå et forbund med den bedende og gudsøkende sjel.

XIV. KAPITTEL

DET LITURGISKE KIRKEÅR

Det store mysterium i kristendommen er at vi kristne ved Guds nåde i Kristus har fått «del i den guddommelige natur». (2. Pet. 1, 4). Vårt menneskelige vesen og vår menneskelige tilværelse er blitt hevet høyt over den menneskelige naturs krav og krefter og innlemmet i Guds egen livsfylde.

Det er ved Guds Sønnens menneskevordelse (inkarnasjonens mysterium) at det guddommelige liv er blitt ført inn i menneskeslekten. Det enkelte menneske blir imidlertid delaktiggjort i dette guddommelige liv ved den hellige dåp som er troens sakrament. Kristus kaller denne prosess for en «ny fødsel». (Joh. 3, 6) Ved den blir vi «Guds barn» - Guds arvinger og Kristi medarvinger.

Som alt annet liv vokser også det guddommelige nådeliv - eller det kristne liv - organisk i

oss til vi når fram «til alders mål for full modenhet i Kristus». (Efes. 4, 13). Gud gav oss vårt kristne liv ved dåpens sakrament. Det vokser og styrkes i oss ved de andre sakramenter som Herren med dette mål for øye har innstiftet i sin Kirke. Det er ikke uten grunn at det sies «i sin Kirke». For i nådens verden hersker lignende forhold som i naturens verden. Slik som vi bare har del i det naturlige liv ved å være medlem av den levende organiske sammenheng som vi kaller menneskeslekten, så blir vi i nådens verden heller ikke delaktig i det overnaturlige liv på annen måte enn ved å bli innlemmet i den overnaturlige organiske sammenheng: «Kristi legeme som er Kirken».

Det er i sitt mystiske legeme som er Kirken, at Kristus på nåderik vis lever sitt liv videre til alles frelse, helt til tidenes ende. Den som vil ha del i Kristi nåderike liv, må derfor ta del i Kirkens liv. Jo mere trofast Kirkens liv gjenspeiler seg i vår tilværelse, desto mere «lever Kristus i oss». Nå er det framfor alt i sin liturgi at Kirken lever sitt liv «skjult med Kristus i Gud».

Hva er liturgi?

Liturgi er opprinnelig et gresk ord og betyr så meget som: «folkets verk» - «offentlig verk». I grunnteksten til det Nye Testament betegnes prestegjeringen til Sakarias som «liturgi». (Luk. 1, 23) og statens embetsmenn kalles «Guds liturger». (Rom. 13, 6) I det oldkirkelige skrift Didaché (ca. år 80 etter Kristus) knytter en det samme ord til Kirkens hyrdeembete. Siden det 8. og 9. århundre blir ordet liturgi i Orienten ført over til den hellige messe. Det er først i det 15. århundre at dette greske ord vinner innpass i Vesterledens kirkelige språkbruk. Men her gir ordet liturgi uttrykk for hele den gudsyndyrkelse som i Kirkens navn blir fullbyrdet etter bestemte regler og normer. Hos oss omfatter liturgien ikke bare messen, men også forvaltningen av sakramentene, Kirkens offentlige bønn, prosesjoner, sakramenter og sakramentalier.

Kirkeåret.

Som den kloke og erfaringsrike pedagog Kirken er, fletter den sin liturgi inn i det såkalte kirkeår. I løpet av et år gjør den derved Kristi mysterier - vår frelses mysterier - nærværende for oss, så vi som lemmer på Hans legeme kan gjenoppleve disse mysterier på nåderik vis til vår frelse og salighet. Hvert kirkeår lar Kirken oss i messen og de hellige sakramenter, i sin offentlige bønn, i høytider og hellige symboler oppleve det som engang skjedde til hele menneskeslektens frelse i Betlehem og Nasaret, i Kapernaum og Jerusalem, i Oljehagen og på Golgata. På denne måte åpenbarer det liturgiske kirkeår for oss stadig nye dybder i «den hemmelighet som fra evighet av har vært skjult i Gud» (Efes. 3, 9), slik at de troende ved hjelp av liturgien kan bli omdannet til stadig større likhet med Kristus. Det liturgiske kirkeår blir således til en virksom forkynnelse av Kristus, og det vil føre oss til et praktisk nådeliv i Ham.

Liturgier ledsager vårt kristne liv med et akkompagnement av toner og farver, avhellige symboler og handlinger og fyller det med skjønnhet. Men liturgiens skjønnhet er ikke til for å skjenke vår menneskelige tilværelse litt flyktig stemning. Det kristne liv er ikke estetikk, og kirkeåret er ikke skjønnhetsnyttelse. Den glans som kirkeåret kaster over vårt kristenliv, er ikke til for å gi oss en virkningsfull effekt over hverdagen - den er både alvorligere og skjønnere enn som så. Glansen av kirkeårets skjønnhet over vårt liv er den årlig fornyede atterglans av frelsens drama, atterglansen av de gjerninger som Gud gjorde, ikke for å forgylle hverdagens grå ensformighet, men for å frelse menneskehetens barn fra synd og død og evig dom. Dette frelsens drama brenner Gud hvert kirkeår på nytt inn i våre hjerter. Ja, enda mer: Ved liturgiens hjelp opptar Han oss i det, gjør oss delaktige i dets frukter og lar dets nåderike gjerning bli fornyet i våre hjerter. *Det* er kirkeårets virkelige betydning, og deri ligger dets uforgjengelige skjønnhet og evige verdi.

Liturgisk liv.

Ved bevisst i troens ånd og med et fromt sinn – og leve med i det liturgiske kirkeår, skal vi få en helt selvfølgelig og harmonisk måte å leve vårt kristne liv på, som Guds barn. En altfor sterkt utbygget møteteknikk og et overmål av metoder har hatt en tilbøyelighet til å gjøre det kristne liv til et system, der hvor det først og fremst er en organisk prosess som følger sine egne veier. Ved en altfor sterk moraliserende tendens så vel i forkynnelsen som i en god del av den kristelige litteratur, har en uvilkårlig gitt det utseende av at barnekårets nåde er en blott og bar moralsk verdi, at et Guds barn - en kristen – er et resultat av menneskelig god vilje og menneskets personlige anstrengelser. Men, selv om det er sant at Gud som har frelst oss uten oss, ikke skal gjøre oss salige uten oss, d.e uten frivillig medvirken fra vår side, så må en på den annen side allikevel sørge for at ikke de *overnaturlige* perspektiver i vårt kristne liv blir forvrengt og Guds gjerning i oss og for oss skulle komme i annen rekke. Ellers blir de ikke helt ukjente typer i kristenheten oppalet - en finner dem gjerne nettopp i såkalte fromme kretser! - de mennesker hvis kristenliv ligner følgende regnestykke: Addisjon av fromme øvelser + dyder + gode gjerninger - feil og ufullkommenheter = en hellig kristen. Slike mennesker mener det selvsagt godt, men tross all sin gode vilje og sin hektiske geskjeftighet kommer de likevel nesten ikke av flekken. De gjør i alle fall ikke de framskritt på hellighetens vei som de kunne gjøre, fordi de har mistet sansen for kristendommen som et *livsmysterium* om de da noensinne har hatt en slik forståelse! Men livet har sine egne lover og vilkår som en ikke straffet kan neglisjere. En har sagt: «Zeus hater all geskjeftighet og de mennesker som foretar seg for meget». Det er noe i dette ord, også i den forbindelse som vi her omtaler. En god del kristne mennesker ville sikkert ha godt av å «foreta seg» litt mindre og falle langt mere til ro i Guds nåde enn de pleier å gjøre. *Med dette blir ikke en slags kvietisme anbefalt* eller den lunkne «la-det-skure-mentaliteten». Men en bør for all del ikke glemme at det kristne liv er *liv*, og at en av pur geskjeftighet med øvelser og dyder og moralske bekymringer ikke må tape av syne de *overnaturlige* vilkår som Gud har satt opp for kristenlivets vekst. La oss begynne «å leve» det kristne nådeliv mere bevisst i Kirken og med Kirken ved hjelp av det liturgiske kirkeår, for derved «å vokse» som Guds barn «til fullvoksen manndom, til alders mål for full modenhet i Kristus» (Efes. 4, 13).

Vi er som et frøkorn som den guddommelige sâmann har sådd i Kirkens fruktbare jord, og «det skjôt opp, vokste og bar frukt». Vi skal i alle måter «vokse i Ham som er hodet, Kristus» (Efes. 4, 15).

Denne vekst av det guddommelige nådeliv i oss skjer imidlertid ikke plutselig eller ved voldsomme sprang. Vi når ikke fram til modenhet i det overnaturlige liv på en dag. Ar etter år må vi bli født på ny med Kristus i stallen i Betlehem, år etter år må synderen dø i oss i advents- og fastetiden, om og om igjen må vi stå opp med Kristus til et nytt levnet i hellig påskefred og modne «til alders mål» under den Hellige Ånds virksomhet, så vi trøstig kan møte Kristus, når Han kommer igjen med stor makt for engang å dømme levende og døde. Å formidle oss alt dette - det er målet for det liturgiske liv.

Vanskeligheter ved det liturgiske liv.

I liturgien opplever den enkelte at han står overfor Gud, ikke som enkeltvesen, men som et lem på Kristi legeme som er Kirken. Hvis han vil leve med i liturgien, må den enkelte troende være seg bevisst at han ber og handler som del av Kirken, og at Kirken ber og handler i ham. En må føle seg som ett med alle andre troende i denne høyere enhet og ville være ett med dem. Heri ligger det faktisk en vanskelighet, som er dobbelt følelig for det moderne menneske, hvis mest særpregede egenskap det er å ville være seg selv nok og lukke seg inn i sin egen tilværelse. Vil den enkelte troende leve med i liturgien, må han innordne seg istedenfor selvrådig å gå sine egne veier. Han må

følge liturgiens hensikt og dens veier. Dernest må han tre ut av sin tilvante, subjektive tankekrets og tilegne seg en langt rikere og mere omfattende åndsverden. Derfor følger det av seg selv, at han fra tid til annen må ta del i religiøse øvelser, som ikke svarer til hans spesielle, nettopp i øyeblikket følte behov, at han må be om ting, som ikke umiddelbart angår ham selv. Han må ta anliggender på seg og føre dem fram for Gud i bønner, selv om de ligger ham fjernt og bare er betinget av Kirkens almene behov.

Det liturgiske liv krever altså ydmykhet av den enkelte troende. En ydmykhet som får ham til å oppgi sin selvrådighet og selvherlighet og samtidig får ham til å anta et åndelig livsinnhold, som går ut over ens egen tilværelseskrets.

En annen og ikke mindre vanskelighet kan det liturgiske liv føre med seg for de naturer som har vanskelig for å være sammen med andre mennesker, å utvide sin egen livsfølelse fra dens inderlighet til også å omfatte andre, å føle og ville sammen med disse og vite seg forenet med dem i en høyere enhet. Og dette ovenikjøpet ikke med den ene eller den annen eller med en liten krets av mennesker, som står en nær gjennom samme streben eller spesielle forhold, men med alle, også likegyldige, utiltalende, ja endog fiendtlige mennesker.

For slike naturer gjelder det om å bli herre over motviljen mot andre, fremmede mennesker, over vår angst for å vise vårt innerste, over den eksklusive ånd, som bare vil vite av dem, en selv har utvalgt og frivillig åpnet seg for. Hertil kreves en stadig selvfornektelse og en stor kjærlighet som er rede til å tre ut av egen sneverhet og dele de andres liv og gi dem plass i ens eget.

Ser en på de krav det liturgiske liv stiller til dem som i liturgien vil oppleve det kirkelige fellesskap, så må en si at de er stikk imot all hedensk «jag»-betont streben og den antroposentriske, liberale kristendomstype som går ut fra mennesket og dets personlige religiøsitet - men også at disse krav et fullt i overensstemmelse med den sanne kristendom som går ut fra Gud og Hans objektive åpenbaring.

Nettopp i liturgiens felles gudsyndyrkelse må en miste sitt liv, sitt selvherlige og snevre «jag»-liv, for å vinne det virkelige Kristus-liv, Kristi legemes - Kirkens - hellige samfunnsliv, som løfter mennesket opp i en hel ny verden av guddommelig sannhet og kjærlighet og nåde.

Proprium de Tempore - Det Liturgiske års hellige tider.

De mange uker fra første søndag i advent til siste dag etter pinse utgjør det liturgiske kirkeår. Fordi kirkeåret vil bety for oss en nåderik fornyelse av Jesus Kristus i Hans gudmenneskelige livs stadier og føre oss fram til et praktisk nådeliv i Kristus, har en sammenlignet det med en paradisrose i et av høygotikkens prektige grindverksvinduer - en paradisrose i varme, flammende farger hvis hjerte Kristus er. Det er tanken på Kristi frelsesverk som dominerer hele kirkeåret. Det ligger derfor i sakens natur at Kristi fødsel, hans død og oppstandelse står i forgrunnen, og at hele det liturgiske års fester og hellige tider, kretser omkring Jul og Påske. Vi deler derfor kirkeåret opp i to - julekretsen og påskekretsen.

Julekretsen.

Den første del av kirkeåret kaller vi julekretsen. Den minner oss om inkarnasjonens mysterium, og vil på nåderik vis la oss leve opp igjen alle de frelsens hemmeligheter som henger sammen med Guds Sønnens inkarnasjon (menneskevordelse).

Julekretsen omfatter en forberedelsestid, kalt advent, dernest selve Julefesten med oktav, til slutt Epifani eller Herrens Åpenbaringsfest - som også kalles Hellig Trekongersfest - med oktav.

1. *Advent* forbereder oss på Julehøytiden. Følger en oppmerksomt med i adventsliturgien, så oppdager en snart at Kirken i disse 4 uker vil lære oss å lenges etter Frelserens komme. For å oppnå

dette lar den oss i hellige tekster og symboler gjennomleve lengselen i den gamle, ufrelste verden etter en forløser. Denne lengsel blir legemliggjort og anskueliggjort i tre av hovedpersonene i det utvalgte folk: profeten Esaias, Johannes Døperen og Jomfru Maria. Disse tre formaner oss i adventstiden ved bot og bønn å lutre vårt sinn så «hellighetens konge», Jesus Kristus, i Julehøytiden kan holde sitt inntog i våre hjerter.

2. *Julefesten* er minnedagen om Gud Sønnens fødsel som menneske i stallen i Betlehem. I sin liturgi bruker Kirken imidlertid Kristi første historiske komme til verden som et hellig symbol på den spesielle nådegave Julehøytiden vil formidle oss, nemlig Kristi komme til vår sjel i nåde. Det endelige resultat av vår årlig tilbakevendende julefeiring må være således at vi som så ofte har opplevet Kristi komme i nåde til våre hjerter, engang på vår egen dødsdag og på verdens ytterste dag med glede kan se Herrens siste komme som dommer i møte.

Julens oktav - 1. januar - avsluttes med festen til ære for Kristi omskjæring. På den dag ble Kristus innlemmet blant Israels sønner og utgjød for første gang sitt dyrebare blod. Han fikk den anledning navnet Jesus. Nyttårsdagen er en rent borgerlig festdag og blir som sådan ikke feiret i liturgien. Det er likevel et heldig sammentreff at vi den dag kan begynne det nye år i «Jesu navn».

3. *Epifani* eller Herrens Åpenbaringsfest, som også blir kalt Hellig Trekongersfest (6. januar). På denne høytidsdag minnes Kirken at Herren ble åpenbart for verden ved sin fødsel som menneske, at Frelseren ble åpenbart som Guds Sønn ved dåpen i Jordan, at Han ble åpenbart som undergjører ved begynnelsen av sitt offentlige liv bryllupet i Kana - og at Han ble åpenbart for hedningefolkene ved en stjerne. Vi - på våre breddegrader stammer alle fra hedningeverdenen. Derfor må vi på denne dag særlig takke Gud for troens nådegave. Herrens Åpenbaringsfest er «misjonenes fest». Det er fullt i overensstemmelse med liturgiens ånd at vi på denne dag ofrer vår bønn og vår almisse for hedningemisjonene i Afrika. (Bønner for advents- og juletiden finner en i Bønneboken s. 142-151).

Påskekretsen.

Den mest sentrale del i kirkeåret er påskekretsen, fordi den så direkte lar oss oppleve vår frelse ved Kristi lidelse og død på korset, og fordi den i tiden etter Pinse lar oss høste frelsens rike frukter.

Påskekretsen omfatter den såkalte forfaste, fastetiden, Påskehøytiden, søndagene etter påske, Himmelfartsfesten med oktav og til slutt Pinsefesten med oktav og de såkalte søndager etter pinse.

1. *Forfasten*. Fra det fjerde århundre skriver den skikk seg at en innleder Påskehøytiden med den kjente 40 dagers faste (Quadragesima). Fordi en betraktet Quadragesima-tiden som noe meget viktig, gikk en litt etter litt over til å forberede seg i tre uker på «de 40 dagers faste». Denne forberedelse kalte man «forfasten». Den spenner over søndagene Septuagesima, Sexagesima og Quinquagesima.

2. *Fastetiden*. De førti dagers faste minner oss om at Jesus fastet i førti dager og førti netter (Matt. 4, 2), og den vil samtidig forberede oss på Påskehøytiden. Fasten tar til på askeonsdag. Den dag vigsler presten botens aske som er laget av de brente palmegrener fra fjorårets palmesøndag. Før i tiden begynte de offentlige syndere på den dag sin botstid og etter gammeltestamentlig skikk strødde presten botens aske på deres hoder for å holde fram for dem at de som syndere var forpliktet til å øve bot. Fra det 12. århundre av ble denne skikk overført til alle troende, og dagen fikk navnet askeonsdag.

«Omvend dere - gjør bot», således lyder Kirkens formaning, særlig i fastetiden. I større grad enn ellers må vi i denne tid leve med Kirken i den hellige liturgi. Hver dag i fastetiden har sine egne messetekster som vil oppelske botens og ydmykhetens ånd i oss. Hver dag har vi ved fastebudet (se s. 59) anledning til å avdø fra våre synder og onde tilbøyeligheter for til påske å stå opp med Kristus

til et nytt levnet. La oss ta fastetiden som botstid alvorlig, og ikke forsøke å smyge oss unna fastebudet, for å avspise Gud med så lite som mulig. Er vår personlige botsiver minimal, vil Guds nåde og barmhjertighet mot oss i like måte være minimal.

Fordi fastetiden er en botstid kalles den også «en lukket tid». Det samme er også tilfelle med adventen. I de såkalte lukkede tider, d. e. fra og med askeonsdag til og med påskefesten og fra og med 1. adventssøndag til og med julefesten, må det ikke holdes høytidelige brylluper (can. 1108 §§ 2 og 3). I selve faste- og adventstiden skal en overhodet holde seg borte fra dans og støyende offentlige forlystelser.

Den siste uke i fastetiden heter «*den stille uke*». I hellig stillhet, med en sorg som dog er mildnet ved tanken på Herrens oppstandelse, overveier Kirken alt hva Kristus har lidt for oss, Hans død på korset og gravlegging i en fremmed grav i den rike manns hage.

3. *Påskefesten*, den største høytid i Kirken. «Solemnitas solemnitatum», kalte de gamle denne fest, - «høytidenes høytid». I liturgiens overstrømmende jubel og glede, som kommer til uttrykk ved det stadig gjentatte Alleluja, opplever vi Kristi oppstandelse. Samtidig blir vi da på nåderik måte forenet med den oppstandne Frelser og delaktige i oppstandelsens nåde. Påsketiden vil således skjenke oss kraft til å stå opp fra syndens grav til et nytt levnet i Kristus (Koloss. 3, 1-4; 1. Kor. 5, 7-8).

Påskefestens oktav slutter på søndagen etter påske som kalles Hvitesøndag. I det første århundre i kristendommen måtte de som på påskelørdag var blitt døpt, på søndagen etter påske legge av de hvite dåpsklær som de var blitt iført; derav har dagen fått navnet Hvitesøndag. I mange av våre menigheter pleier barna å gå til sin første hl. kommunion på Hvitesøndag. Da blir søndagen i sannhet en «hvit» søndag, når uskyldige barn tar mot selve renhetens Gud i sitt hjerte.

4. *Søndagene etter påske* peker hen på de førti dager mellom Kristi oppstandelse og Hans herlige Himmelfart, den tid da han var meget sammen med sine disipler og «talte med dem om Guds rike». (Apg. 1, 3).

5. Mellom siste søndag etter påske og Herrens Himmelfart har vi de tre bededager, som om mulig blir feiret ved en botsprosjon; herunder synger en da Allehelgenslitaniet. I de menigheter hvor det ikke er mulig å holde en slik prosjon ber en litaniet før morgenmessen.

Disse bededager vier Kirken til bønn - hva forresten også er tilfellet med bededagen på festen for apostelen Markus, 25. april, - for å påkalle Guds miskunn over de kristnes åndelige og timelige tarv, og i særdeleshet for å be Gud om å «gi oss og ta vare på jordens frukter.» Allehelgenslitaniet blir sunget for å be den triumferende Kirke i himmelen om å gå i forbønn for oss.

Bededagene før Himmelfartsfesten stammer fra Frankrike. Den hellige Mamertus, biskop av Vienne, innførte dem, da byen og omegnen ble hjemsøkt av store prøvelser. Litt etter litt har denne skikk vunnet utbredelse over hele Kirken.

6. *Himmelfartsfesten* med oktav leder våre tanker hen på den forherligede Kristus, som gikk forut for oss for å berede en plass for oss i himmelen. Således styrker Himmelfartsfesten håpet i oss om selv en gang å bli forherliget med Kristus.

På dagene etter Herrens Himmelfart holdes de ni dagers andakt før Pinse, (novena). Etter messen ber presten bønnen om den Helligåndes syv gaver (Se Bønneboken s. 283). Denne novena (ni-dagers andakt, av det latinske novem, d. e. ni), holder Kirken for å forberede oss til verdig å feire Pinse og således å bli delaktiggjort i Helligåndens nådegaver. Den som er forhindret frå å ta del i morgenmessen, kan gjerne holde denne novena for seg selv i tilknytting til morgen- eller aftenbønnen.

7. *Pinsefesten* med oktav. Jødernes Pinse (av det greske ord «pentecoste», 50 dager,) var en høsttakkefest. Høsten tok til ved påsketiden og var slutt ved Pinse. Senere feiret jødene pinsefesten som takk for lovgivningen på Sinai, som fant sted 50 dager etter at det utvalgte folk var blitt fridd ut

av det egyptiske trelldomsåk.

De kristne feirer Pinse for med takk og glede å minnes Helligåndens komme over apostlene femti dager etter Herrens oppstandelse, og for å minnes innstiftningen av Kirken.

Pinsehøytiden er preget av glede over at Kirken er vår mor og glede over at vi er Guds barn. Både Kirken og vårt barnekår hos Gud har vi den Helligånd å takke for, Han som gjør Kirken til Guds hus og de kristnes hjerter til Guds tempel.

I Pinsehøytiden takker vi også Gud for feringens sakrament og den Helligåndens gaver. Dessverre glemmer vi den Helligånd så altfor meget, selv om Han er utøst i våre hjerter og bor i oss som «helliggjører og levendegjør».

La ikke en dag gå hen uten at du ved en liten bønn påkaller Hans hjelp og takker Ham for Hans nåde.

Pinsefestens oktav slutter på Treenighets søndag som er den første søndag etter pinse. Festen til ære for den hellige Treenighet er sluttsteinen på de hellige tider og fester som vi hittil har feiret. Og rett er det at vi feirer denne fest nettopp da. For alle de tre guddommelige personer har hatt del i frelsesverket. Faderen har sendt sin enbårne Sønn til verden og skjenket oss troen. Sønnen er blitt menneske for oss, har frelst oss og gjort oss til Guds barn. Etter Kristi bortgang er Helligånden blitt vår lærer og vår trøster.

Som vi gjerne pleier å synge et «Te Deum» for å takke Gud for alle hans velgjerninger mot oss, således er Treenighetsfesten som et fulltonende «Te Deum» etter de store festdager Kirken har latt oss feire og som har vært årsak til så mange nådegaver for oss. Treenighetsfesten er som en sammenfatning av både Jul og Påske og Pinse.

8. *Søndagene etter pinse.* Halvparten av det liturgiske kirkeår faller i tiden etter pinse. De mange uker etter pinse er som en modningstid for sjelene, hvor de må bære åndens frukter som Kristus ved sin lidelse og død har gitt oss nåde til. «Men frukt av Ånden er kjærlighet, glede, fred, tålmod, mildhet, godhet, langmodighet, saktmodighet, troskap, beskjedenhet, avhold, kyskhet». (Gal. 5, 22). Hjulpet av Guds nåde vandrer Guds folk i tro, håp og kjærlighet fram til fullendingen i himmelen, idet det på de siste søndager etter pinse forbereder seg på Herrens siste komme. I stor makt og majestet skal Han engang komme igjen for å dømme de levende og de døde og for å «gjengjelde hver etter hans gjerninger». (Matt. 16, 27). Da skal det hete: «Salige er de som dør i Herren. Alt fra nå av, sier Ånden, skal de hvile fra sitt arbeide, for deres gjerninger følger med dem». (Apb. 14, 13).

Således feirer det liturgiske kirkeår i sitt «Proprium de Tempore» fortid, nåtid og framtid i Kristus Jesus, vår Herre.

Proprium de Sanctis - Det liturgiske års helgener.

I liturgien fornyes Kristi livs mysterier dag for dag på nåderik vis. Den gjør hele året til en stadig fornyet opplevelse av frelsen i Kristus Jesus. For nå på en praktisk måte å lære oss hvordan vi skal ta imot og personlig tilegne oss Guds nåde i Kristus og hvordan vi skal samarbeide med den til våre sjelers helliggjøring, setter liturgien hver dag fram for oss helgenenes eksempel.

Det være seg så langt fra at den liturgiske helgenvyrdnad skulle skygge for vår eneste mellommann, Jesus Kristus. Tvert om fører det oss bare nærmere til Ham som er opphavet til helligheten hos helgenene. Hans nådes kraft viser seg jo i dem og Hans hellighet blir i dem synlig for alle mennesker. De er, hver på sin måte, den menneskelige gjengivelse av Kristi guddommelige fullkommenhet og kan nettopp derfor yte særskilte tjenester ved forkynnelsen av Kristus på jorden.

Ved sitt eksempel maner de oss dessuten til etterligning - ikke en slavisk etterligning, for Gud kaller enhver til sin spesielle og personlige form for hellighet. Men helgenene gir oss det klare bevis for at det er mulig for svake mennesker å strebe etter hellighet, hjulpet som vi blir av Guds nåde i Kristus.

I strålene av den katolske Kirkes liturgi ser vi det flamme opp omkring Kristus fra krets etter

krets av hellige som kan lære oss å elske Kristus vår Herre og leve for Ham på alltid bedre måte. Slik blir helgenvyrdnaden i det liturgiske år til en daglig forkynnelse av Kristus, og den fører oss til et praktisk nådeliv i Ham, idet vi hjulpet av de helliges forbønn og oppflammet ved deres eksempel, stadig mer og mer blir omdannet til likhet med Ham som er «avglansen av Faderens herlighet» og «alle helgeners kroner».

XV. KAPITTEL

DE KIRKELIGE ANDAKTER

Det er ikke liturgiens nærmeste og spesielle mål å gi uttrykk for den enkeltes gudsydning. Liturgien er Kirkens offentlige, lovbundne gudstjeneste. I den skal Gud dyrkes av det åndelige fellesskaps enhet, og denne fellesskapets enhet skal oppbygges i og ved denne gudsydning.

Ved siden av liturgien finnes de kirkelige andaktsformer, hvori det personlige trer sterkere fram. Riktignok er de almene i sammenlikning med den enkeltes frie bønn, som kun er uttrykk for dette ene menneskes religiøsitet. Men de er likevel mer særegne enn Kirkens offentlige bønn, liturgien. I dem trer det individuelle oppbyggelsesmoment langt sterkere fram.

Disse kirkelige andaktsformer er et verdifullt uttrykk for det katolske folks åndelige liv. Intet ville være mer forfeilet enn å tilsidesette dem av hensyn til liturgien. Det kan aldri bli stillet krav om at liturgien skal være den eneste form for andaktsliv i Kirken. Det ville være å underkjenne de troendes åndelige tarv.

1. Sakramentsandakt.

I Alterets hl. sakrament er Gud alltid hos oss som menneske. Det er nødvendig og samtidig er det så uendelig trøstefullt, at vi mennesker «som strever og har det tungt» har vår Gud så nær: åpen for våre ønsker, tilgjengelig for våre klager, følsom for våre lidelser, barmhjertig mot vår svakhet, full av uendelig kjærlighet.

Har vi Gudmennesket, vår Frelser Jesus Kristus, personlig til stede blant oss i Alterets hl. sakrament, så er det en plikt, men også en forrett for oss å tilbe Ham der, - både privat og i de offentlige sakramentsandakter som hver søndag eller gjerne en eller flere ganger om uken blir holdt i våre kirker.

Vi må tilbe Kristus i Alterets hl. sakrament, d. e. vi må yte det hl. sakrament guddommelig hyldest. Så lenge de sakramentale skikkelser er tilstede, er også Kristus selv tilstede i sakramentet. Derfor tilber vi den hl. hostie om den nå blir oppbevart i tabernaklet eller utstillet i monstransen.

Dernest må vi - både når vi kneler alene foran tabernaklet og når vi sammen med våre trosfeller holder sakramentsandakt - Kristus for Hans kjærlighet. Alterets hl. sakrament er «memoriale mortis Domini - et minne om Herrens død». Det er da i sannhet verdig og rett at vi bøyer kne for Frelseren i sakramentet og takker Ham for hans uendelige kjærlighet som fikk Ham til å bære så store lidelser for oss, ja endog til å lide døden.

Fylt av tillit må vi også be Kristus om nåde. Er Jesus Kristus, all nådes kilde og opphav, virkelig og personlig til stede i sakramentet, så er det klart at vi nettopp her tillitsfulle kan «la våre

ønsker komme fram i hver bønn og påkalling.»

Til slutt må vi ikke glemme at vi kan gjøre både våre private og våre offentlige sakramentsandakter til en åndelig kommunion idet vi vekker i vår sjel en inderlig lengsel etter Kristus i Alterets hl. sakrament. (Se bønner for sakramentsandakter i Bønnebok, s. 240-260).

2. Jesu Hjerтеandakt.

All den rikdom vi eier i nådens orden, har vi fra Jesus Kristus: «Av Hans fylde har vi alle fått, og det nåde over nåde». (Joh. 1, 16). Han har brutt ned den mur som skiller oss fra Gud. Han som er hodet på Kirkens legeme har makt til å meddele oss sine mysteriers guddommelige kraft, for at vi kan bli forvandlet til likhet med Ham «avglansen av Faderens herlighet og et bilde av Hans vesen» - og således bli hellige.

Når vi betrakter mysteriene i Jesu liv, da er det især Hans uendelige kjærlighet som stiger fram for oss og fanger vårt sinn. Det er i kjærligheten menneskevordelsens mysterium grunner. Det er kjærligheten som fikk Jesus til å lide og dø for vår frelse. Det er absolutt nødvendig at vår tro på Kristi kjærlighet er og forblir levende i oss, nettopp fordi den er det sterkeste motiv til troskap mot Gud og utholdenhet i Hans tjeneste. Ikke noe driver oss så sterkt til å være tro og elske som det å vite og føle at vi blir elsket igjen. Her er det Jesu Hjerтеandakten har sin store oppgave. Denne andakt har sin rot i selve åpenbaringen. Det vi dyrker i Jesu Hjerтеandakten er nemlig Frelserens hellige person som åpenbarer oss sin kjærlighet, idet Han viser oss sitt hjerte som symbol på denne. Derfor er Jesu Hjerте den umiddelbare og spesielle gjenstand for denne andakt.

Vi ærer Jesu menneskelige hjerte med guddommelig dyrking, fordi det er en integrerende del av Jesu menneskelige natur, som er hypostatisk forenet med den guddommelige natur i Jesu Kristi person. Jesu Hjerте er verdig til all tilbedelse og den høyeste lovprisning fordi det er: «den evige Faders Sønn's hjerte - etter sitt vesen forenet med det guddommelige Ord.»

Jesu Hjerтеandakten er altså en dyrking og tilbedelse av Guds menneskevordne Sønn som åpenbarer oss sin kjærlighet som blir symbolisert ved Hans menneskelige hjerte. Denne kjærlighet er Frelserens menneskelig kjærlighet til oss, full av godhet og medføling med vår nød og vår svakhet. Men fordi Jesus Kristus er Guds menneskevordne sønn, åpenbarer Hans hjertes menneskelige kjærlighet samtidig Hans guddommelige kjærlighets uendelige rikdom.

Jesu Hjerтеandakten i praksis.

a. Av Frelserens åpenbaring for den hl. Margaretha-Maria framgår det at feiringen av *Jesu Hjerтеfesten* er andaktens første og offisielle del. Denne fest blir holdt på den første fredag etter Kristi legemsfests oktav. På selve festdagen skal en motta den hl. kommunion som soning for de krenkelser som blir tilføyet Kristus i Alterets hl. sakrament. Samtidig skal en be en soningsbønn. (Se Bønnebok s. 2~70). Denne soningsbønn blir bedt enten like etter messen eller under andakten på selve festdagen. En kan også - om nødvendig - be den privat enten ved et senere besøk i kirken eller hjemme.

b. *Den første fredag i måneden* byr en også et utmerket høve til å vise Jesu Hjerте sin hyldest, derved at en på denne dag går til Herrens bord samt ber en soningsbønn til ære for Jesu Hjerте. At feiringen av denne dag vil glede Frelseren og bli til velsignelse for oss, ser en klart i det lølte Han har knyttet til den: «I overmålet av mitt hjertes miskunn lover jeg deg at dets allmechtige

kjærlighet vil skjenke alle dem, som kommuniserer på den første fredag i ni på hverandre følgende måneder, den endelige botferdighets nåde, de skal ikke dø i min unåde eller dø uten å ha mottatt sine sakramenter (d. e. de nådemidler som de nettopp trenger til) idet mitt guddommelige Hjerter skal være deres sikre tilfluktssted i dette siste øyeblikk».

c. *Jesu Hjertes bilde.* Når vi gir portretter av far og mor en æresplass i vårt hjem, så er det for takknemlig å hedre deres minne og holde vår kjærighet til dem levende. På samme måte ønsker vår Frelser at vi skal vedlikeholde og styrke vår kjærighet til Ham, ved å gi bildet av Hans Hjerter æresplassen i hjemmet. «Jeg vil endog velsigne de hus, hvor bildet av mitt helligste Hjerter blir utstillet og æret», - således lyder ett av de løfter Frelseren har gitt oss ved den hl. Margaretha-Maria. Det koster jo ikke noe å skaffe seg et slikt bilde. Det bringer deg imidlertid en god venn i ditt hus - en guddommelig venn som vil velsigne deg og dine.

d. *Hjemmets vigsel til Jesu Hjerter.* Familien er samfunnets urselle. Når samfunnet i våre dager gjennomlever en krise, da er det fordi familielivet i stor utstrekning er avkristnet. Vil en helbrede samfunnet, må en begynne med å arbeide for at Kristus igjen blir anerkjent av de enkelte familier som deres rette overhode og at Hans lov blir overholdt. Det har vist seg at hjemmenes vigsel til Jesu Hjerter er av stor betydning i denne henseende. Det var å ønske at denne høytidelige vigsel ble mere kjent og at således riktig mange katolske hjem - helst alle - ble vigset til Jesu Hjerter. «Jeg vil gi dem fred i deres familier» - slik har Jesus lovet, og det løfte vil Han også holde. (Formelen for hjemmets vigsel til Jesu Hjerter, se Bønnebok, s. 274).

e. *Bønnens apostolat.* Katolske kristne hele verden over har sluttet seg sammen til et bønnens korstog, et apostolat hvis formål er å ære Jesu Hjerter og fremme Hans rikes interesser. Dette skjer derved at apostolatets medlemmer daglig oppofrer sin bønn, sitt arbeid og sine lidelser etter den mening som vår Herre Jesus Kristus ofrer seg selv dag for dag under messen. Bønnens apostolat har Kirkens vekst, dens trivsel og vel for øyet. Derfor er det Kirkens øverste hyrde - paven - som hver måned gir en bønne-intensjon som apostolatets medlemmer i dette tidsrom spesielt skal ta med i sine daglige bønner og ofre. For å bli medlem av bønnens apostolat behøver man ikke å gjøre noe annet enn å la seg innskrive i dets protokoller og hver dag be den såkalte oppofringsbønn. (Se Bønnebok s. 278).

3. Korsveiandakt.

Korsveien er den vei som Frelseren gikk fra domshuset hos Pilatus til Golgata. Fra de eldste tider av gikk de kristne denne vei til minne om Jesu lidelse. Da det for mange ikke var mulig å reise til det Hellige Land og gå den virkelige korsvei, ble det rundt om i kirkene og på andre steder satt opp 14 framstillinger av Jesu lidelsesvei - 14 stasjoner - til minne om korsveien og alt det Jesus måtte lide der.

Korsveiandakten er en meget gammel og meget populær andaktsøving. Kirken har dessuten knyttet mange åndelige goder til den. For å bli delaktig i dem må en dvele ved de 14 korsveistasjoner og foran hvert av disse bilder betrakte - om enn aldri så kort tid - Jesu lidelse. Noen særlig bønn er ikke foreskrevet, men etter gammel skikk pleier en etter hver betraktning å be: «Fadervår, Hill deg Maria, Ære være Faderen, o. s. v.» (Se Bønneboken s. 161-203).

Det kan hende at en p. g. a. sykdom, lang vei til kirken eller andre tvingende grunner, ikke er i stand til å gå korsveien i kirken. En kan da likevel få del i korsveiandaktens åndelige velsignelser. En må bare overveie eller i hvert fall med et fromt sinn minnes Kristi lidelse foran et krusifiks som en holder i hånden og som er vigset i dette øyemed. (Krusifikset på rosenkransen greier seg).

Samtidig må en be en gang «Fadervår, Hill deg, Maria og Ære være Faderen», etter hver korsveistasjon, og tilslutt fem ganger til ære for Jesu fem sårmerker og - en gang i pavens mening for Kirkens anliggender.

De syke som ikke er i stand til å be ovenstående bønner, kan nøye seg med å be - med hjerte og munn - en angerbønn og påkallingen: «Deg ber vi derfor, kom dine tjenere til hjelp, dem Du har gjenløst med ditt dyre blod». Dessuten skal de med et fromt sinn minnes Herrens lidelse og be - i hvert fall med sitt hjerte - «Fadervår, Hill deg, Maria og Ære være Faderen».

4. Andakt til ære for den Hellige Ånd.

Trosvedkjenningens åttende artikkel lærer oss at den Hellige Ånd er den tredje person i guddommen, sann Gud med Faderen og Sønnen, med samme herlighet og samme evige majestet.

Den tredje person i guddommen kalles den *Hellige Ånd*, fordi Han som Gud er uendelig hellig i seg selv, Men også fordi menneskesjelens helliggjøring på særlig måte blir tilskrevet den Hellige Ånds virksomhet. Før Kristus for opp til himmelen, lovet Han disiplene at Han skulle be Faderen sende den Hellige Ånd til Kirken. Det er Talsmannen, sannhetens Hellige Ånd som blir hos den til evig tid. Han bevarer Kirken for enhver villfarelse, Han taler gjennom dens ufeilbare læreembete, Han leder den til all sannhet og får dens medlemmer til å vokse «i erkjennelsen av Guds Sønn». Derfor holder vi hvert år før Pinsehøytiden en ni dagers andakt - novena - til ære for Gud den Hellige Ånd. Etter Kirkens mening ber vi da for gjenreisningen av det kristelige liv i familiene og i samfunnet, samt ber om at alle de som er skilt fra Kirken - enten ved ulydighet eller mangel på tro - igjen må bli forenet med den. (Se Bønnebok, s. 283).

Den Hellige Ånd er imidlertid ikke bare til stede i Kirken med sin nådehjelp. Han bor også i Guds barns hjerter og virker der til helliggjøring ved å gjøre dem delaktige i den nåde som Jesus Kristus har fortjent for oss. «Vet dere ikke at dere er Guds tempel og at Guds Ånd bor i dere?» (1. Kor. 3, 16). Også av rent personlige grunner bør vi derfor ha en inderlig andakt til Gud den Hellige Ånd og hver dag påkalle Hans hjelp. Da blir vi beriket med Hans gaver, og vil vi i rikelig mål bære «frukt av Ånden., kjærlighet, glede, fred, tålmod, mildhet, godhet, langmodighet, troskap, beskjedenhet, avhold, kyskhet.» (Gal. 5, 22-24). (Se Bønnebok, s. 283-298).

5. Mariavyrdnad.

Hvor Kristus er, der er også Hans mor Maria. Hennes navn er flettet inn i kristendommens historie sammen med Jesu hellige navn. Tanken på Maria er for Kirken ett med tanken på Jesus, like uløselig som de to naturer i Kristus er ett - siden Han har tatt den ene av disse naturer fra henne. Tar vi evangeliene for oss, vil vi se at den æresplass Maria inntar i katolsk bevissthet og i Kirkens andaktsliv, på en vidunderlig måte svarer til hennes plass i Guds frelsesplan, hvor Kristus - «hennes livs velsignede frukt,» er sentrum og midtpunkt. Den katolske andakt til Maria vil da også uvegerlig føre til at vi vokser i «erkjennelsen av Guds sønn». Historien lærer oss da også at der hvor Maria blir elsket, der blir Jesus tilbedt som Guds Sønn, mens der hvor Maria, mor til Jesu menneskelige natur, blir foraktet og forsømt, der har en ofte hatt uklare begreper om Kristus, ja endog kunnet nekte Hans guddom.

Mariandakten er forankret i det faktum at Maria er: «Theotokos - Gudføderneske - Guds mor». Hun er mor til det menneske som samtidig er Guds sønn, Jesus Kristus, vår Herre. Men er Maria

Jesu mor, så er hun også på nåderik vis mor til alle dem som ved dåpen er blitt Kristi lemmer. Derfor sier St. Augustin så vakkert: «Maria er mor til Kristi lemmer, som vi er, ti i kjærlighet har hun medvirket (i menneskevordelsens mysterium) forat de troende skulle bli født i Kirken, som er lemmer til dette hode. (Kristus)». Den katolske andakt til Maria - Jesu mor og vår mor - er derfor preget av en inderlighet og en barnlig kjærlighet som anderledes-troende ikke forstår, ja kan hende endog tar forargelse av, men som er så selvfølgelig for Kirkens egne barn.

Med barnlig glede feirer de katolske kristne de forskjellige Mariafester i kirkeårets løp. På slike dager fører Maria dem til Jesus, «sitt livs velsignede frukt», i messen og den hl. kommunion. I mai-måneden og oktobermåneden samler de seg rundt Mariastatuen i kirken, som er blitt bekranset av et vell av blomster og lys. Det er dernest en selvfølge for katolsk tankegang at vi i nød og farer, i fristelser og anfektelser med tillit vender oss til Maria. Som Frelserens mor er hun også på nåderik vis de frelstes mor. Som Mor til Guds Sønn er hun «barmhjertighetens mor», og derfor kan hun nettopp være: «trøsten for de sorgfulle - de kristnes hjelp». Det er ikke det forhold i livet, ikke den situasjon eller krise - vi kan nesten si, det finnes neppe den fryd eller sorg, som ikke Maria en eller annen gang blir bedt om å dele med oss. Og en gammel erfaring sier at Gud har gitt Maria nåde til å hjelpe menneskeslekten ned igjennom tidene, på ofte merkverdig, ja mirakuløs måte. Vi behøver i denne forbindelse bare å tenke på de mange helbredelser som årvisst finner sted i Lourdes.

Den katolske Mariandakt finner imidlertid sitt høydepunkt i den inderlige lengsel etter å etterligne Marias dyder. Riktignok vil Maria alltid forbli det uoppnåelige ideal, men enhver kan - innenfor rammen av sin stand og stilling og sine personlige muligheter - forsøke å etterligne den ydmykhet hun var besjelet av. og den renhet som stråler fram av denne «velsignede blant kvinnene».

I vår katolske Mariandakt må vi katolske kristne være oss selv - der må vi la oss lede av vårt katolske instinkt og ikke av en stadig og malplassert hensyntagen til hva anderledes-troende mener om den sak. En dyp og barnlig andakt til Jesu mor Maria, vil alltid være et ubedragelig tegn på den ekte «sensus catholicus». Der hvor den inderlige andakt til Maria mangler, mangler det fremdeles noe i ens katolske tankegang og fromhetsliv. (Se bønner til ære for Maria i Bønnebok, s. 407-426).

Rosenkransandakt.

Rosenkransen er en eldgammel form for Mariavyrdnad. Den har vært øvet i kristenheten i nesten 600 år. Utallige har bedt sin rosenkrans og lært å elske den. Især er den blitt dyrebar for den jevne troende katolikk og hører med til hans liv.

Rosenkransen er en betraktende bønn. Det eiendommelige ved denne bønn er, at en her gjør bruk av et ytre hjelpemiddel, en snor eller kjede med perler. Av disse perler er noen store eller har større avstand fra de andre. Ti av de mindre hører sammen med en av disse store og utgjør et «ledd» av rosenkransen. Hele rosenkransen består av fem slike ledd. Forut for dem finnes det en slags innledning som består av et lite kors, etterfulgt av en stor og tre små perler.

Når vi ber vår rosenkransbønn lar vi denne perlekjede gli mellom fingrene. Ved det lille kors ber vi trosvedkjeningen. Ved hver av de små perler «Hill deg, Maria». Ved de store, som alltid kommer like foran en rad av ti alminnelige perler, ber vi «Fadervår». Etter hvert ledd kommer så lovprisningsbønnen: «Ære være Faderen og Sønnen og den Hellige Ånd, som det var i opphavet, så nå og alltid og i all evighet. Amen». En begynner og slutter med korstegnet.

Hva betyr dette ytre hjelpemiddel ved rosenkransandakten? Både perlekjeden og bønneformlene er rosenkransandaktens ytre form, en form som skal fylles av levende innhold.

Betraktningen gir de muntlige bønner et høyere liv og en ny ånd. Rosenkransandaktens egentlige mening er å holde fram for vår bevissthet hovedbegivenhetene i vår Frelser og Hans mors liv og kjærlig å fordype oss i dem, så Kristus mer og mer kan vinne skikkelse i oss. Men det å betrakte er ikke noen lett sak, det krever tankekonsentrasjon og anspennelse av fantasien, som så snart blir distraherert og kommer på avveier. For å hjelpe på å skaffe den fornødne konsentrasjon gir Kirken oss en perlekjede i hende og skaper ved de stadig gjentatte og velkjente bønneformler likesom et flodleie som den betraktende bønn rolig kan flyte igjennom. Perlekjedens oppgave er å befri vår ånd for visse anstrengelser med å samle seg om det viktigste: betraktningen. Den regelmessige gjentakelse av «Fadervår» og «Hill deg, Maria» hjelper oss til å bli stille i vårt indre og dvele i betraktning av Guds åsyn. Ordene blir likesom den kanal, som bønnen løper igjennom, og den kraft som holder den i bevegelse. Den stadige gjentakelse av de, samme bønneformler har til formål å la hjertets indre bevegelse under betraktningen bli stadig mer rolig og større i fylde. Mens rosenkransens perler sakte glir mellom fingrene en for en, og munnen gang på gang sier fram de velkjente hellige ord, kan sjelen heve seg fritt opp til den betraktende bønns Plan og kjærlig fordype seg i frelsens mysterier.

I rosenkransbønnen betrakter vi Jesu liv og Jesu skikkelse. Ved rosenkransbønnen vil Kirken bringe oss nærmere Kristus. Det innerste mysterium i den kristne tilværelse er jo at «vi er i Kristus» og «Kristus er i oss.» (Gal. 4, 20). Så det store kan oppfylles «Jeg lever, dog ikke jeg, men Kristus lever i meg». (Gal. 2, 20) Å leve som Kristus vil si: å gjøre plass for Kristus, så Han vinner skikkelse i vår egen tilværelse. Det kristne livs fullending betyr, at Kristus gjennomtrenger vår tilværelse og blir ett og alt i vårt liv. Således oppstår det nye menneske, som Herren ennå engang, på nåderik vis, lever sitt liv i og som Gud legger sin kjærlighet ned i. Derved blir mennesket til det, som det etter Guds hensikt skal være.

Dette mysterium om «Kristus i oss», - «Kristus som vinner skikkelse i oss», - retter rosenkransbønnen vårt blikk imot. I denne bønn betrakter vi nemlig Jesu liv i Maria. For hvem kunne vel bedre enn henne lære oss hvordan «Kristus skal vinne skikkelse i oss?» Jesus er jo innhold av hennes liv som kvinne og mor. Og samtidig som hun lever med sitt barn som hver mor gjør det, lever hun med Gud i Kristus, og modnes hun i Guds nåde og sannhet. Maria er for oss det hellige urbilde på det menneske som «Kristus vinner skikkelse i». Hun er derved blitt forbildet på det som nåderikt skal skje i hver kristens liv: at Guds evige Sønn «vinner skikkelse» i det troende menneske, så det kan nå til «fullvoksen manndom, til alders mål for full modenhet i Kristus». (Efes. 4, 13.)

Således er rosenkransandakten dypest sett en Kristusbønn. Hvert ledd av rosenkransen minner om et av mysteriene i Hans liv. Rosenkransens hele perlekjede omfatter fem ledd og utgjør en krets på fem mysterier. Men, det er tre slike kretser. Den første er gledens rosenkrans, dens mysterier beskjeftiger seg med Jesu barndoms og ungdoms stille tid. Den annen er smertens rosenkrans, og omfatter Hans lidelse fra timene i Oljehagen til døden på korset. Den tredje er herlighetens rosenkrans, og handler om Hans oppstandelses og himmelfarts herlighet, om den Hellige Ånds komme og om Marias egen forherligelse.

Bruker vi rosenkransen etter Kirkens mening og i dens ånd, da vil vi med tiden bli glad i den og føle trøst ved å be den. I begynnelsen kreves det både studium og en bestemt vilje til å overvinne de første vanskeligheter. En viss frykt for de stadige gjentakelser og bruken av en bedesnor under bønnen - særlig hos nye konvertitter - må ryddes av veien. Men kommer først forståelsen, så kommer også gleden. Ved den regelmessige bruk av rosenkransen vil Kristi livs mysterier bli for oss vårt livs daglige virkelighet, og vi vil få et meget personlig kjennskap til Kristus, vår Frelser.

XVI. KAPITTEL

DET KATOLSKE HJEM

Ingen, som på minste måte tar hensyn til så vel ektefellenes og barnas som Kirkens og Statens velferd, kan unngå å se hvor mange og store goder som knytter seg til et velordnet familieliv. Først og fremst er det en positiv garanti for ektefellenes gjensidige troskap og kjærlighet. Dernest oppdrar det barna til plikttro samfunnsborgere. Til slutt tilfører det Kristi Kirke gode medlemmer og gjør stadig flere delaktige i Guds rike.

Det er derfor med oppriktig bekymring en er vitne til den faretruende krise familielivet i våre dager er kommet opp i. Denne krise har mange årsaker. De ofte langt fra ideelle sosiale og økonomiske forhold griper forstyrrende inn i familielivets normale utvikling. Det er imidlertid langt verre at dets grunnvoll blir undergravet av ukristelige prinsipper og i særdeleshet av tidens umoral, som brer seg mer og mer.

I en årrekke har en deklamert om og til stadighet framhevet enkeltmenneskets rettigheter. Det har ført til at en i den såkalte personlige autonomis navn, eller også under påskudd av å ville «leve sitt eget liv» har kullkastet den guddommelige ordning som familielivet er bygget på. Det kristne ekteskaps- og familieideal blir i dag i vide kretser betraktet som reaksjonært og avlegs.

Denne oppfatning og den dertil svarende praksis har imidlertid båret dårlige frukter. Bedre enn alle teoretiske spekulasjoner overbeviser de oss om hvor nødvendig det er å bringe de kristne prinsipper og idealer til heder og verdighet igjen på dette område. Det er ikke minst familielivets radikale sanering som er en av de største oppgaver Kirken har å ta seg av i vår tid.

Et av de viktigste ledd i familielivets sanering er barnas kristelige oppdragelse.

1. Den religiøs-moralske oppdragelse.

Det ligger i sakens natur at det er foreldrene - og ikke staten eller skolen - som i første rekke har både rett og plikt til å oppdra sine barn. «Det står fast både ved naturens og Guds lov at retten og plikten til å oppdra barn, i første rekke tilkommer dem som begynte naturens gjerning ved å gi dem livet, og det er dem i sannhet forbudt å la denne gjerning forbli uferdig og således utsette den for ødeleggelse». (Rundskriv «Casti connubii»).

Foreldrene vil imidlertid aldri kunne oppdra barna på den rette måte uten at de er i besittelse av den fornødne autoritet.

1. Autoritet.

Mange foreldre glemmer at de har en av Gud given autoritet over barna, eller i hvert fall glemmer de å utøve den. Foreldre har jo gjerne en viss svakhet for sine barn. Dertil kommer at en har talt så meget om at barna er gode av naturen, så folk er begynt å tro at en endelig må la dem vokse fritt og uhemmet opp uten å gripe inn i deres utvikling. Det er nok ikke mange som er

oppmerksom på at slagordet om barnas medfødte godhet faktisk innebærer fornektelsen av arvesynden.

Andre igjen lever i den formening at autoritet skulle være det samme som tyranni. En kunne selvfølgelig med like stor rett påstå at kjærlighet er det samme som forrvøvlet sentimentalitet.

Det har alltid vært kloke menneskers overbevisning, og det er en urgammel erfaring at foreldrenes kjærlige, men bestemte autoritet er en uunnværlig forutsetning for all sunn - og sikkert for all kristelig - barneoppdragelse.

En av arvesyndens slemme følger er menneskets inngrodde egoisme. Den vil alt fra barnsben av stikke fram. Et barn skal ikke være mange måneder gammelt før det vil tvinge sin vilje igjennom uten hensyn hverken til søsken eller til andre. Skal barnet ikke bli en rendyrket egoist, da må det på en eller annen måte bli klar over at det står under en høyere makt, som trass i barnets tårer og sure miner gjennomfører sin vilje. Mennesker som ikke fra barnsben av har lært å bøye seg for foreldrenes kjærlige, Men bestemte autoritet, blir gjerne en plage for sine omgivelser, dog alltid til størst ulykke for seg selv.

Foreldre som virkelig elsker sine barn og ønsker at de skal bli mennesker som det står respekt av, må derfor i forholdet til barna ikke la følelsene løpe av med seg. Kjærlighet er ikke det samme som ettergivenhet og veikhet. Selvfølgelig må far og mor være, fortrolige med sine barn, barna må instinktmessig føle at de når som helst kan komme og dele glede og sorg med dem. Men trass i all kjærlighet og fortrolighet må foreldrene kunne sette seg i respekt. Det har således ingenting med tyranni å gjøre om far og mor på det bestemteste fraber seg at barna diskuterer deres avgjørelser, som om de skulle være deres kamerater og likemenn. Heller ikke er det tyranni, når foreldrene står ved sitt engang klart uttalte «ja» eller «nei», og ikke viker for tårer eller trusler. Vil en ha glede av sine barn, må en ikke forgude dem, ellers varer det ikke mange år før de gjør livet til et helvete for en far og mor, som ikke tidsnok skjønnte at det er en avgrunnsdyp forskjell mellom kjærlighet og følelseskluss.

Det er enn videre av stor betydning at foreldrene ikke drar hver til sin side, når det gjelder barneoppdragelsen. Den enes anordninger eller formaninger må ikke bli satt ut av kraft eller bli latterliggjort av den andre. Er de innbyrdes uenige angående avgjørelser og disposisjoner i så måte, så må de ikke tale om det i barnas påhør. Da må de heller legge bånd på seg og tie stille. Senere, når de er alene, kan de tale om saken og bli enige om hvordan de skal forholde seg i framtiden.

Det er foreldrenes plikt, såvel i egen som i barnas interesse, å respektere Kirkens og skolens autoritet. Aldri må de tillate at barna snakker nedsettende om sine prester eller sine lærere. Det fjerde bud strekker seg også til den «geistlige og verdslige øvrighet».

Forresten faller misbruk i så henseende uvegerlig tilbake på foreldrenes egen autoritet. Det kan hende at barna kommer hjem og klager over at de er blitt urettferdig behandlet av lærer eller prest. Foreldrene ville ikke være mennesker av kjøt og blod, om de ikke var tilbøyelige til spontant å ta parti for sine barn. Det ville imidlertid være uheldig og mangen en gang urettferdig, om de på forhånd og under alle omstendigheter holdt med barna.

Barns utsagn er ofte svært upålitelige. I alle fall vil en klok far og mor også få saken framstilt av den annen part. Skulle det så vise seg at barna klager med rette, så må vedkommende bli gjort oppmerksom på det. Kloke foreldre skal imidlertid la sine barn få vite at de, tross alt, også i tiden framover har å opptre høflig og vise lydighet mot vedkommende lærer eller prest.

Respekt for autoriteten - hvilket ikke er det samme som slavisk frykt eller smigring - er en av de første forutsetninger for den rette, kristelige barneoppdragelse. «Lær den unge den vei han skal gå, så viker han ikke fra den, selv når han blir gammel». (Ordspr. 22, 6).

2. «Forstand og vilje».

I sitt rundskriv: «Divini Illius Magistri» sammenfatter Kirkens læreembete programmet for den kristne barneoppdragelse i følgende punkter: «Allerede fra ungdommen av må viljens onde tilbøyeligheter beherskes, dens gode fremmes. Framfor alt må barnas forstand gjennomtrenges av de åpenbarte sannheter og deres vilje må bli styrket ved den guddommelige nådes hjelp».

Aldri før har en talt så meget om «personlighetskultur» som nettopp i våre dager. Men aldri har en i den grad forsømt det som er den grunnleggende betingelse for personlighetskultur og det personlige liv, nemlig viljekraften. Det er nettopp vår vilje som binder alle våre spredte krefter og energier sammen til den konstante og faste enhet vi erfarer som vårt personlige liv. Det er nettopp vår vilje som setter oss i stand til å forsvare vårt personlige liv mot alle angrep utenfra. En blir mer og mer klar over at en av bare iver for opplysning og fornuftskultur, så altfor meget har forsømt den egentlige karakterdannelse. Det menneskene i dag framfor alt må oppdras til er: «lære å ville». I tidens lumre atmosfære av veikhet og slapp ettergivenhet for all verdens tilbøyeligheter innenfra og sanseintrykk utenfra, trives karakterløshet samt alle laster og feil.

I sitt program for den kristne barneoppdragelse legger Kirken megen vekt på den rette viljekultur. Den lærer at:

a. Viljens onde tilbøyeligheter må beherskes.

Så tidlig som mulig må en begynne med å venne barna til selvfornektelse og øve dem opp i selvbeherskelse. «Dårskap er bundet til den unges hjerte», sier den hl. Skrift. (Ordspr. 22, 15). Lenge før det er kommet til skjels år og alder, kan mange onde tilbøyeligheter komme for en dag i barnet - vrede, trassighet, forfengelighet og sanselighet.

Det er foreldrenes oppgave å forhindre at slike onde tilbøyeligheter fritt får lov til å utvikle seg og kanskje bli til dårlige vaner, som det er vanskelig å få bukt med. Barnas sanne lykke er ikke tjent med naive foreldres lemfeldighet og sentimentalitet. Det nytter heller ikke å hengi seg til den illusjon at senere, når barna er blitt eldre, og de har rast det verste fra seg, vil det nok bli bedre. På denne måte bidrar en bare til at barna både legemlig og sjelelig blir sveklinger. Skal det bli folk og gode kristne mennesker av barna, må de alt meget tidlig bli vennet til selvfornektelse og bli øvet opp i selvbeherskelse. Her har den kristne askese sin store oppgave - også for barn, bare dens øvelser og metoder klokt blir avpasset etter deres krefter. (Sml. s. 158).

En av vår tids største autoriteter på lægevitenskapens område, Alexis Carrel, skrev engang: «Man vet hvor fysisk umoralsk kraftige de mennesker er som fra barndommen av har levet under en klok disiplin, som har tålt selvfornektelse og som har funnet seg tilrette når de møtte motgang. Vi vet ennå ikke riktig hvilken virkning mangelfulle tilpasningsfunksjoner har på menneskenes utvikling. I storbyene finnes det mange mennesker hos hvem disse funksjoner aldri spiller inn. Følgene derav viser seg ofte meget tydelig, ikke bare hos rikmannsbarn, men også hos dem som oppdras som om de var rike. Helt fra fødselen av lever disse barn under vilkår som er den rene hvile for tilpasningsfunksjonene. De oppholder seg i værelser hvor temperaturen er jevn. Om vinteren klær man dem som små eskimoer. De proppes med mat, sover så meget de vil, har ikke ansvar for noe, gjør aldri en intellektuell eller moralsk anstrengelse, lærer bare det som morer dem og overvinner aldri en vanskelighet. Resultatet er velkjent. De blir elskverdige vesener, i alminnelighet pene, ofte tykkfalne. De blir fort trette, savner intellektuell skarphet, moralsk følelse og har svake

nerver. Disse mangler er ikke nedarvet. Man finner dem like så vel hos etterkommerne av de store banebrytere som hos oppkomlingers barn.

Anstrengelsesloven må i særdeleshet adlydes. Sjelens og legemets degenerasjon er den pris som må betales av de individer og raser som glemmer denne nødvendighet.»

Det er interessant og betegnende at lægevitenskapen stadfester et av Kirkens eldgamle oppdragelsesprinsipper: «De onde tilbøyeligheter må beherskes ved selvfornektelse og selvbeherskelse» - og dette fra barnsben av.

b. Viljens gode tilbøyeligheter må fremmes.

Den kristne oppdragelse kan imidlertid ikke nøye seg med å lære barna å si «nei» til det som er forbudt. Dens oppgave er først og fremst å arbeide i den positive retning, den må framelske det gode i barnet. Kloke foreldre må her gå ut fra de spesielle anlegg og de gode tilbøyeligheter som alt finnes i et barn. Disse tilbøyeligheter må ved stadig og trofast oppøving bli til gode vaner, ja til en annen natur.

De fleste barn er svært mottagelige for religiøs påvirkning, nettopp fordi det religiøse anlegg som oftest er til stede hos dem. Nå gjelder det å pleie dette religiøse anlegg på den rette måte. Lykkes det, vil barna gjerne utvikle seg til å bli gode og fromme kristne mennesker, og det er det største aktivum foreldrene kan gi sine barn med i livet. En god far og mor vil derfor så tidlig som mulig begynne å venne dem til å be. Selv om de ennå er små, så kan de likevel lære å folde sine hender, gjøre korsets tegn og etter evne si fram sine barnlige bønner. Så snart barna er blitt litt større må foreldrene ha et våkent øye med at de ber daglig og dette på bestemte tider: om morgenen og om aftenen, før og etter maten. Det er også av stor betydning at de så tidlig som mulig blir fortrolige med gudstjeneste og kirkegang. Selv om de ikke har fylt syv år, er det ikke noe i veien for, - så sant de kan sitte noenlunde stille, - at de små tar del i messen.

De beste formaninger vil imidlertid ikke hjelpe stort, hvis ikke far og mor er et eksempel for sine barn. Det er spilt møye å ville oppdra barna til gudsfrykt og fromhet hvis ikke foreldrene selv ber og ikke tar det så nøye med sin kirkegang og det kristne liv forøvrig.

Et menneskes største rikdom er dets renhet. «Salige er de rene av hjerte,» sier Kristus, «for de skal se Gud». Men nettopp renhetens dyd er en meget sart blomst i vår Herres have, og den seksuelle drift er meget sterk i mennesket. Den er ovenikjøpet stadig utsatt for angrep fra de onde tilbøyeligheter innenfra og de mange fristelser utenfra. En av de viktigste oppgaver en far og mor har er å oppdra sine barn til hjerterenhet og renhet i handel og vandel.

Det finnes dem som hevder at de fleste ulykkelige foretelser på seksuallivets område kan utledes fra eldre generasjoners fortielse og snerpete forløyethet. Det ser ut som en mener at den blotte seksualkunnskap kunne hjelpe et menneske på driftslivets område og gi oss sunnere mennesker og bedre moral. Dette er imidlertid litt for optimistisk. Sikkert er det meget viktig at barna får den seksualkunnskap som de trenger til og som svarer til deres fatteevne og legemlige utviklingsstadium. Dette vil imidlertid være høyst individuelt. Derfor er det meningsløst at seksualopplysningen gis en samlet barneflokk i en klasse på skolen. Det er ingen som burde være nærmere til å meddele den enn nettopp foreldrene. Det gjelder imidlertid at de gjør det på den riktige måten. De må ikke være forlegne, men gi barnet et naturlig og sannferdig svar på spørsmål uten på unødig måte å vekke slumrende problemer. Det gis foreldre som avspiser sine barn med eventyr eller alskens utflukter og halve sannheter når barnets tale kommer inn på seksuallivets område, istedenfor å gi dem riktig, om enn elementær kunnskap. Det eneste de oppnår ved sitt

ukloke hemmelighetskremmeri er at barna blir følelsesmessig belastet på dette livsområde. Det må da dessuten på egen hånd eller ved kameraters hjelp prøve å klarlegge det. En tusenfoldig og sørgelig erfaring sier at slike barn risikerer en vrang innstilling til kjønnslivet helt fra begynnelsen av.

Det er altså av stor betydning at foreldrene på en klok måte meddeler sine barn seksualkunnskap avpasset etter deres fatteevne og legemlige utviklingsstadium. Det kan forebygge megen seksuell ulykke hos de unge. Allikevel er det ikke først og fremst opplysning og kunnskap det kommer an på her, men meget mer karakterdannelse. Barnas karakter blir dannet ved at deres liv blir ført inn i kristendommens verden med dens himmelstrebende idealer og sterke motiver, dens nådemidler, dens bønneliv og dens moralske kraft. Således får det sin regulator i gode vaner, en følsom samvittighet og en levende tro. Dette skjer på beste måte i et sunt kristent familieliv. Der lever far og mor fortrolig sammen med sine barn. Ved stadig å ferdes i en atmosfære av sunn og handlekraftig kristendom blir barna oppdradd til respekt for livets krefter og til livsbejaende handlinger. Barn fra slike hjem blir gjerne friske mennesker, som spontant reagerer mot seksuelle uanstendigheter. De har en selvrespekt som ikke slipper tarveligheter inn på livet av seg og en kjekk tross og en sunn selvoppholdelsesdrift som lar andre forstå at en eier noe som er hellig og rent, noe som en er stolt av og glad for.

c. «Barnas forstand må gjennomtrenges av de åpenbarte sannheter».

Når et menneske i dåpens sakrament blir et Guds barn, blir - sammen med nådens overnaturlige liv de guddommelige dyder - tro, håp og kjærlighet - utøst i dets sjel. Disse er en slags overnaturlige evner som venter på å bli bragt til full utvikling.

Så snart barnets forstand begynner å åpne seg for den naturlige sannhets første stråler, må den religiøse oppdragelse se det som sin store oppgave å sørge for at *troens* guddommelige dyd, som slumrer i det dømte barns sjel, samtidig blir vakt til erkjennelse av de overnaturlige, åpenbarte sannheter. Litt etter litt våkner så den medfødte lengsel etter lykke til mer bevisst liv. Da må håp og tross guddommelige dyd samtidig komme til utfoldelse, så barnet kan begynne å søke den endelige tilfredsstillelse for sin umettelige lykketrang i de evige goder. Et barn er fra fødselen av helt henvist til andres kjærlighet. Ved sin blotte eksistens ber det om kjærlighet, og det varer ikke lenge før det selv begynner å skjenke andre sin kjærlighet. Da er tiden inne til at *kjærlighetens* guddommelige dyd kommer til utvikling i dets mottagelige sinn så det kan lære å «elske Herren sin Gud av hele sin sjel og alle sine krefter».

Foreldrene kan ikke overlate barnas religiøse undervisning til presten eller skolen alene. I sitt hjem, i forholdet til sine barn må de utøve de elementære prestelige funksjoner som dåpens og fermingens sakramenter har vigslet dem til og som ekteskapets sakrament gir dem nåde til å utøve. Far og mor er de første ansvarlige for sine barns religiøse undervisning. De må begynne den så tidlig som råd er. På den måten som stemmer best med barnas fatteevne må de forklare dem de grunnleggende trossannheter og få dem til trofast å oppfylle de religiøse plikter de er i stand til å utføre. Denne første og praktiske religionsundervisning som far og mor gir sine barn, er avgjørende for hele deres liv som kristne mennesker.

Når så barna er kommet i skolepliktig alder, må foreldrene, om mulig, sende dem på katolsk skole. Selv om folkeskolen står på et aldri så høyt nivå og selv om den skaffer barna den mest elementære kristendoms-kunnskap, så ligger det likevel - under våre forhold i sakens natur at den umulig kan gi katolske barn en ekte katolsk oppdragelse. Hvor det er en katolsk skole på stedet,

som ellers fyller de krav en med rette kan stille til en skole, må derfor katolske foreldre gjøre seg det til en hellig plikt å sende sine barn dit. Meget mulig at det ikke er så lett i pekuniær henseende, - våre katolske skoler blir jo ikke statsunderstøttet - men de gir katolske barn det som for dem er det største og viktigste av alt: en katolsk oppdragelse.

Er det av en eller annen grunn umulig å sende barna på en katolsk skole, så er det likevel en samvittighetsplikt for katolske foreldre å sørge for at deres barn - hva enten de går på folkeskole, middelskole eller gymnas får den fornødne katolske religionsundervisning. Statens lov gir dem adgang til å få barna fritatt for den felles religionsundervisning på skolen. De behøver bare å underrette skolebestyreren om sitt ønske i så måte. De må da istedenfor sende sine barn til religionstimene hos presten og sørge for at barna møter -regelmessig opp og kan sine lekser. Uten foreldrenes kraftige støtte står presten ellers aldeles maktesløs her og hele religionsundervisningen blir en parodi. Religion er jo ikke eksamensfag. En får hverken straff eller et minus i karakterboken for mangel på tilstrekkelig religionskunnskap. Likevel er og blir religionsundervisningen det uunnværlige fundament for all sunn, kristelig oppdragelse. For så vidt det står til dem, må derfor katolske foreldre bære omsorg for at denne viktigste side av barnas oppdragelse blir tilstrekkelig tilgodesett.

d. Barnas vilje må bli styrket ved den guddommelige nådes hjelp.

Alle naturlige hjelpemidler, pedagogiske grunnsetninger og foreldrenes kløkt og gode vilje vil imidlertid aldri strekke til for å oppdra barn til ekte kristne mennesker. Det å være en kristen er jo først og fremst et nådens mysterium. Å leve som en god kristen er faktisk intet annet enn at det guddommelige barnekårs nådegave blir bragt til full utvikling i et menneske. Dette skjer framfor alt ved nådens hjelp som vi mottar ved nådemidlene: bønner og de hellige sakramenter.

Om bønner er det alt talt før. Vi kan derfor nøye oss her med noen få ord om de hellige sakramenter i forbindelse med den kristne barneoppdragelse.

Pave Pius X har gitt barna adgang til i meget ung alder å motta de hellige sakramenter (Sml. s. 121). For å gå til den hl. kommunion kreves det ikke mere av dem enn at de er i nådens stand og at de kan gjøre forskjell mellom alminnelig brød og Herrens legeme og blod i Alterets hellige sakrament. Alderen kan selvfølgelig variere for de forskjellige barn. En får overlate det til soknepresten å avgjøre om og når et barn har den fornødne åndelige modenhet til verdig å motta sakramentene.

Har et barn imidlertid mottatt den første kommunion, så er det foreldrenes plikt å sørge for at det regelmessig går til skrifte og til den hl. kommunion. At fars og mors omsorg i så måte og at deres gode eksempel er av avgjørende betydning for barnets sakramentale praksis, burde være innlysende.

Har et barn fylt syv år, er det forpliktet til å ta del i messen på søndager og på de befalte festdager. Far og mor tar det selvfølgelig med til kirken og sørger for. at det ikke skulker unna søndagsmessen. Gode katolske foreldre nøyer seg imidlertid ikke med dette. De vil også fra tid til annen ta barna med til morgenmessen i ukens løp eller i hvert fall til en sakramentsandakt.

Den regelmessige sakramentale praksis bringer barna fra livets første år av i umiddelbar kontakt med Guds nåde. Det er særlig derved at deres vilje blir styrket, og de får kraft til å stå imot det onde når livets strid begynner, så de kan «bevare troen og fullende løpet» midt i en vantro og vanartet verden.

II. Hjemlivets reform.

Det annet ledd i familielivets sanering er at selve hjemmet blir reformert etter de kristne prinsipper og idealer. Det moderne liv har skilt barn og foreldre og dermed innført familieoppløsende faktorer. Barna bør se sine foreldre mere enn noen korte, forjagede minutter. Barna bør leve livet med foreldrene, og et hjem bør være mere enn bare et matsted eller en soveplass.

Den store ulykke ligger som oftest i at foreldrene med tiden er glidd altfor meget fra hverandre. I begynnelsen av ekteskapet var det bare solskinn, og en var besjelet av den beste vilje til å gjøre livet lyst og godt for hverandre. Men viljen var bare ikke sterk nok og heller ikke fast nok til å overvinne øyeblikkets og den menneskelige skrøpeligheits disharmoni, la fellesskapet nå ut over selvisheten, blomstre og bære frukt i offer for barna.

Følgen blir at far og mor går hver til sin kant. Faren interesserer seg kun for sitt arbeide og sin hobby. Sine gleder deler han fortrinnsvis med venner og kamerater. Klubber og foreninger blir hans egentlige hjem. Men hustruen og barna kjenner kun til hans morske vesen, hans grettenhet og hans kommandotone - der hvor han burde være sin hustrus støtte og sine barns venn.

Men mor er stadig vekk å finne på komitémøter og i kaffeselskaper og kvinneforeninger - der hvor hun skulle stelle sitt hjem og gjøre det hyggelig og hjemlig for mannen og barna.

At dette må bære galt avsted og må ødelegge et hjem er klart. Hjemmets grunnvoll er et harmonisk samliv mellom mann og hustru og inderlig fellesskap mellom foreldre og barn. De gamle må forstå at hjemmet og det hjemlige liv er mere betydningsfullt både for dem selv og for barna enn all verdens klubber, kvinneforeninger, komitémøter og selskapsliv. «Mitt hjem er min borg», heter det, der må familien være velberget. Det hjemlige liv med dets fellesskap i arbeid og strev, med dets glade stunder og stille familiekvelder må bli bragt til heder og verdighet igjen.

Hvordan skal dette skje? Her trenger en ikke til høytidelige resolusjoner og geskjeftige aksjonsutvalg. Og selv om den teoretiske tilrettelegging i psykologi og pedagogikk fortjener all respekt, er det allikevel livets enkle og vesentlige ting det kommer an på, når en skal reformere hjemlivet.

La far og mor begynne med noe så viktig som å leke med sine små og etter som de vokser til, dele deres interesser. Det er skjebnesvangert, når far aldri må forstyrres og mor aldri har tid. Aldri blir det den rette harmoni i et hjem hvis far og mor ikke leker med sine barn, ikke deler de større barns interesser og aldri lar dem få kjenne at hjemmet er deres eget og ikke fremmede menneskers og tilfeldige besøkendes tilholdssted.

Og så har vi en annen ting: måltidenes fellesskap. Et familiemåltid er noe sakralt, det bør ha noe av nattverdens hellige fellesskap ved seg. Et familiemåltid i et kristent hjem er i sitt vesen noe annet enn å spise på en restaurant. Det er et ledd i en hellig sammenheng. I et hjem må det ikke være slik at de enkelte familiemedlemmer slenger innom spisestuen og setter seg tilbords, når det passer dem. Et familiemåltid er en hellig fellesskapshandling, hvor alle er til stede og som innledes med bønn og avsluttes med bønn.. Og mens legemets krefter blir styrket, kommer sjelene hyerandre nær og blir knyttet til hverandre med tusen usynlige bånd.

En klok far og mor vil ikke ha vanskelig for å forstå at de ikke kan ha sine barn utelukkende for seg selv. Barna må få lov til å ha sine venner og venninner. Selvfølgelig vil foreldrene ha et våkent øye med hva slags kamerater deres barn omgås og i hvilke kretser de ferdes. Men er den sak i orden må de gjerne se at barna tar sine venner med hjem. Dette gjelder ikke minst når de er blitt glad i en god venn eller venninne, ja kan hende er forlovet. Mangt og meget ondt kan foreldrene da

forebygge ved vennlig å ta imot et menneske som antagelig engang med tiden kommer til å bli opptatt i familien.

Av stor betydning er det også at de respektive fødselsdager og andre minnedager blir feiret i et hjem. Det skal ikke meget til for å gjøre det litt festlig for hverandre. Bare en så liten ting som å gi gaver eller presanger. Det behøver slett ikke å være kostbare saker, snarere tvert imot. Men la gaven være uttrykk for personlig omtanke og et kjærlig ønske. Så skal en se hvordan endog småting er i stand til å skape kjærlighet og styrke familiefellesskapet. Særlig fars og mors fødselsdag må det bli satt ekstra spiss på. De må være de årlig tilbakevendende høydepunkter i hjemmets familieliv.

Arbeidsfellesskapet har også sine viktige oppgaver innenfor hjemlivets ramme. Den gamle tid hadde her sine store fordeler i dette at sønnen fulgte faren i yrket, mens døtrene delte alle hjemmets sysler med mor. Her har den moderne tid med sin gjennomførte differensiering og spesialisering sine ulemper. Ikke minst denne oppstykning av arbeidslivet er skyld i at mange hjem er blitt svært rotløse. Dette merkes mere i byene enn på landet. Her kan kanskje en nyttig fritidsbeskjeftigelse forene foreldrene og barna i inderlig arbeidsfellesskap.

Hjemlivets reform, det er framtidens store oppgave. Som ledestjerne og ønskemål må bli satt opp: større fellesskap mellom foreldrene og større fellesskap mellom foreldre og barn. Fellesskap i bønn, off er og arbeide såvel som i hvile og glede må igjen bli hjemlivets grunnlag, - et fellesskap som når ut over den enkeltes selvishet og som beherskes av kjærlighetens gyldne lov.

III. Hjemmets katolske preg.

Et meget viktig ledd i familielivets sanering er at livet i katolske kristnes hjem får det ekte katolske preg over seg. Under våre forhold er dette ideal selvfølgelig meget vanskeligere å virkeliggjøre enn i rent katolske omgivelser. Likevel kan en med litt god vilje oppnå utrolig meget. Ja, endog i blandete ekteskaper kan en komme langt i så henseende, bare man griper saken an på den rette måte. Når det gjelder å sette et katolsk preg på vårt hjem, har vi noen ytre hjelpemidler til vår rådighet som vi slett ikke skal kaste vrak på. I et godt katolsk hjem mangler der aldri et krusifiks. Og dette har en ikke bare likesom «på lur» på soveværelset. Den korsfestede Frelserens bilde må ha æresplassen i vårt hjem - det må altså ikke bli landsforvist fra dagligstuen og salongen.

Velmenende sjeler innvender av og til at en må ta hensyn til ikke-katolske omgivelser. Det er bare det at bak denne hensynsfullhet stikker ofte en god porsjon feighet. En glemmer av bare hensynsfullhet mot menneskene å ta hensyn til Gud.

I et blandet ekteskap kan det selvfølgelig gis mange gode grunner til å være mere reservert med «devosjonalier». Det er forresten ingen som krever at vi skal gjøre hjemmets vegger til utstillingsvinduer for vår fromhet, men i rent katolske hjem behøver en i hvert fall ikke la seg lede av anderledes-troendes ømfintlighet. Vårt hjem er da vårt eget hjem, der kan vi innrette oss som vi vil. Den som ikke vil godta vårt hjem som det er, kan bare holde seg borte. Vi trenger sannelig ikke be andre om unnskyldning for at vi er katolikker.

I et godt katolsk hjem har en gjerne et lite vievannskar hengende over sengen. Om morgenen når en våkner dypper en sine fingre i vievannet og gjør korsets tegn, det samme gjør en om aftenen før en legger seg.

I et godt katolsk hjem har alle sin egen bønnebok og rosenkrans. Rosenkransen bæres ikke demonstrativt om halsen. Den bærer en i sin lomme eller veske. Bønnebøkene må helst ha sin faste plass i husets bokreol - så slipper en å lete etter dem søndag morgen og risikerer ikke å

komme for sent i messen av den grunn. Katolske foreldre sørger selvfølgelig for at barna har både rosenkrans og bønnebok med seg i gudstjenesten. Ellers sitter de bare og kjeder seg og forstyrrer andres andakt.

Det som imidlertid langt mere enn disse ytre hjelpemidler gir et hjem det ekte katolske preg er familiens felles religiøse liv. Sikkert er det i et katolsk hjem også rikelig plass for den enkeltes individuelle fromhet. Men familien som sådan har et felles religiøst liv. Det kommer først og fremst til syne i bønner. Mor ber morgen- og aftenbønnen sammen med barna. Bordbønnen blir lest i fellesskap.

Så har vi familiens liv med Kirken i det liturgiske kirkeår. Kirken er for en katolsk familie det faste midtpunkt, som hele deres liv kretser om. Hver søndagsmorgen vender den tilbake hit, hver årstid får sin vigsel og sitt religiøse preg her; hele familiens trosliv blir formet og dannet herinne. Fra søndagmorgens kirkegang til lørdagkveldens aftenfred gir Kirken, ved Guds ords kraft og ved de hellige sakramenter, livet i det katolske hjem evighetens glans og evighetens glede. Den sørger for at en katolsk familie aldri taper himmelen av syne og at hendenes arbeid blir en gudstjeneste. Ingen kan alltid ha Gud bevisst i sine tanker, men hjertet kan ennå ha en stadig og uavbrutt visshet om at en hører Gud til og er et lem av Kristi Kirke, som omgir sine barns liv med Guds nåde og får dem til å leve livet i Guds lys. Hvis hverdagslivet kretser om Kirken som sitt faste midtpunkt, hvelver det seg en høy himmel over hverdagsarbeidet, og vi kan utføre det i den glade forvisning om å gjøre det til Guds ære og vår sjels salighet.

Og så kommer søn- og helligdagene, når foreldrene og barna i fellesskap går til Herrens bord og tar del i messen. Der knyttes de enda inderligere sammen på veien mot sitt felles endemål, og de blir i ordets beste forstand «ett hjerte og en sjel». Men ikke bare knyttes de sammen med hverandre. Ved å ta del i Kirkens gudstjeneste opplever den katolske familie på herligste måte katolisitetens vidunder. Deres bønn og deres gudsyndyrking blir opptatt i det tusenstemmige kor av røster av «alle folkeslag og tungemål», som svinger seg inn i himmelen for å møtes med den triumferende Kirkes korsang og stige opp for den Eviges ansikt.

Om den første kristne menighet i Jerusalem sier den hl. Skrift: «De holdt trolig fast ved apostlenes lære og ved samfunnet, ved brødsbrytingen og ved bønnene. – Og idet de samdrektig hver dag stadig søkte templet og brøt brødet hjemme, nøt de sin mat med fryd og hjertets enfold, idet de lovet Gud og hadde yndest hos hele folket.» (Apgj. 2, 42-47.)

Vi må få lov til å se i urmenighetens familieliv det klassiske eksempel på det ekte katolske hjem.

Måtte alle våre familier skape slike hjem hvis indre habitus og ytre framtoning svarer til det bilde av det ideelle katolske hjem den hl. Skrift tegner for oss.

Da skal de også stå høyt i omdømmet «hos hele folket», og det som langt mere er, bli velsignet av Gud.

XVII. KAPITTEL

APOSTOLAT

I Bergprekenen sier Jesus til alle sine disipler: «Dere er jordens salt. - Dere er verdens lys. - La deres lys skinne for menneskene, så de kan se deres gode gjerninger og prise deres Fader som er i himmelen». (Matth. 5, 13-16).

Med disse ord kaller Kristus alle som ved troen og dåpen er blitt Guds barn, til å ta del i arbeidet for Gudsrikets utbredelse på jorden. Alle, - ikke bare apostlene og deres etterfølgere, den katolske Kirkes biskoper og prester, men også det katolske legfolk er kalt til apostolatets tjeneste.

I dåpens og fermingens sakrament har Kristus preget sitt uutslettelige kjennemerke i de døptes sjeler. Med det har han gjort dem alle delaktige i de kristnes «almannelige prestedømme» og vigslet dem til å ta del i Kirkens apostolat. (Sml. s. 102).

Alle som er døpt til Kristus og tror på Ham, er knyttet sammen ved et felles livsfundament - Kristus - til et verdensomspennende samfunn, «Kirken som er Kristi legeme». Kirken er derfor ikke bare biskopene og prestene alene. Biskoper og prester alene er ikke mere «Kirken» enn det katolske legfolk alene. Det er biskopene og prestene og det katolske legfolk i fellesskap som utgjør Kristi Kirke. Derfor har også legfolket ansvar for Kirkens trivsel og framgang. Legfolkets apostolat er gitt med selve ideen om Kirken som Kristi legeme, som alle dømte er lemmer på. Det katolske legfolks apostolat er like gammelt som Kirken selv.

Vi ser da også at legfolkets deltagelse i Kirkens apostolat er et gjennomført misjonsprinsipp, helt fra urkirkens dager av. Størsteparten av de medarbeidere St. Paulus nevner i sine brev er legfolk. De eldste kristne menigheter utenfor Jerusalem, ble stiftet av legfolk som, under trykket av den første store kristenforfølgelse, «ble spredt ut over Judea- og Samarialandet». (Apg. 8, 1).

Mange av dem kom endog like til Fønikia, Kypren og Antiokia og forkynte der den Herre Jesus Kristus. Når Kirken i de første århundrer tross all motgang fikk slik en hurtig utbredelse, kom det ikke bare av at apostlene og deres medhjelpere og etterfølgere - Kirkens biskoper og prester - var meget aktive. Alle kristne gjorde det de kunne for å utbre Guds rike på jorden. Kirken har selvfølgelig i alle århundrer oppmuntret det katolske legfolk til å være aktive i Herrens tjeneste og ta del i apostolatet. Men i våre dager lyder kallet sterkere enn kanskje noensinne før: «Kirkens viktigste oppgave er å ta verdens gjenfødselsarbeid opp og gjennomføre det med midler som er avpasset etter nåtidens og det moderne menneskets krav.

Dens edle kall i fredens tjeneste er å forkynde evangeliet slik som dens guddommelige stifter selv har forordnet det og innprente menneskene de levende virkeligheter som sannhet, rettferd og kjærlighet innebærer. Med sorg må vi konstatere at antallet av prester står i misforhold til den mengde oppgaver som krever løsning og stadig ser vi at Herrens ord: «Høsten er moden, men arbeiderne er få» (Matth. 9, 37 - Luk. 10, 2) gjelder ennå. Det er derfor ikke så underlig at vi setter pris på at legfolk stiller seg til Kirkens disposisjon ved med stor oppofrelse å støtte prestene og selv yte et arbeid som vekker de største forhåpninger». (Pius XII i rundskrivet: «Summi Pontificatus» 1939).

Som døpt til Kristus, som lemmer på Kristi legeme er også vi kalt til apostolatets tjeneste, og vi kan ikke hvile før familielivet, skolen, samfunnet, stat og folk anerkjenner Kristi herredømme, holder Hans ord og søker sin lykke i Ham som alene er «vår fred».

Apostolatets betingelser.

Forat vårt apostolat skal bære frukt, må det oppfylle visse betingelser. Den første av disse er: Vårt apostolat må være kristent, d. e. grunnet i den overnaturlige orden. Apostolat er ikke bare aktivitet. Apostolat vil si: vinne sjeler for Gud, formidle det overnaturlige liv til andre. Men vi kan

ikke vinne andres sjeler for Gud, hvis vi ikke først har gitt Ham vår egen sjel. Vi kan ikke være dugelige redskaper til å formidle det overnaturlige liv til andre, hvis vi ikke selv lever dette liv. Forgjeves vil vi arbeide for å fremme Guds rike i verden, hvis ikke Guds rike først er i oss selv, i vårt indre.

Det som Guds rike på jorden har bruk for er katolske legfolk som «lever sin tro», som er bønnens sjeler og som regelmessig, ja hyppig mottar de hellige sakramenter. Hvis ikke apostolatet er grunnfestet i legfolkets overnaturlige liv - hvis ikke deres inderlige enhet med Kristus er sjelen i apostolatet, - da er det kun et slag i luften og bortkastet tid eller som St. Augustin har sagt: «Magni passus, sed extra viam - Store skritt, men utenfor veien».

Dernest må vårt apostolat være hierarkisk ordnet, altså katolsk i ordets beste forstand. Kristus har gitt Guds rike på jorden - Kirken - en fast og bestemt orden. Så sant Kirken er Kristi legeme, må den ha lemmer og organer, hver med sine oppgaver og funksjoner. Derfor skriver St. Paulus: «Og Han innsatte noen til apostler, noen til profeter, men andre til evangelister, og andre til hyrder og lærere, så de hellige kunne bli fullkomne, tjenesten gjøres og Kristi legeme bygges opp». (Efes. 4, 11-13).

Fordi Kirken som Kristi legeme er det ene legeme i lemmenes og nådegavenes mangfoldighet, og fordi denne enhet - og ikke den enkelte kristen - er bærer av Jesu ånd og løfter, krever Kirkens synlige organisme et enhetsprinsipp, som alle troendes overnaturlige, usynlige enhet i Kristus blir synlig i - et enhetsprinsipp som samtidig bærer og bevarer denne enhet gjennom alle tider helt til verdens siste dag.

Dette enhetsprinsipp er Kirkens hierarki. Kirkens øverste hierark er dens usynlige overhode og Herre, Kristus selv. Ved sin Hellige Ånd forener Han alle de troende til ett legeme og styrer og veileder dette legeme - Kirken alle dager helt fram til tidenes ende.

Dersom nå Kirkens guddommelige hierark og Herre direkte og umiddelbart, ved Åndens gjerning i alle hjerter, styrte Kirkens legeme, da reiste det seg ikke noen problemer eller spørsmål i den anledning. Men Kristus har forenet de troende til en levende organisme - Kristi mystiske legeme - som samtidig er et *synlig* samfunn i timelighetens verden. Han virkeliggjør derfor Kirkens idé som organisme og som synlig samfunn gjennom synlige organer, det synlige hierarki. En kan derfor si at de troendes indre og overnaturlige enhet seg imellom som de mange lemmer på den ene Kristus, - i tjenestenes og nådegavenes mangfoldighet, - finner sitt synlige uttrykk i Kirkens hierarkiske ordning. I det katolske legfolks hierarkiske enhet med paven, biskopene og prestene blir Kristi mystiske legemes - Kirkens - enhet bevaret nedigjennom tidene og gjort synlig for all verden helt til den ytterste dag. Kirkens hierarki er først og fremst det forenende organ som tjener og bevarer Kirkens indre struktur som Kristi legeme.

Det ligger altså i sakens natur at det katolske legfolks deltagelse i apostolatet for Kirkens - Guds rikes - utbredelse på jorden, må være hierarkisk ordnet og skje under pavens, biskopenes og prestenes ledelse. Å underkaste seg denne ledelse - lojalt å følge dens direktiver og anvisninger er ikke kadaverlydighet. Det er den enkelte troendes lydighet mot «Kristi legeme som er Kirken», og derved mot Kirkens overhode, den Herre Kristus selv, en lydighet som er inspirert og diktert av overnaturlige motiver. Den enkelte troende gir således avkall på sin selvrådighet, og stiller sitt initiativ og sine krefter til tjeneste for det store kristne fellesskap.

Hva legfolkets apostolat kan føre til, hvis det ikke er hierarkisk ordnet, det viser sektenes historie oss med forferdende klarhet.

Arbeider derimot det katolske legfolk i apostolatets tjeneste trofast under hierarkiets ledelse, da bærer dette arbeid frukt i hundrefold og Guds rike blir utbredt i tid og rom.

Apostolat i praksis.

1. Den første apostoliske gjerning i Kristi Kirke som vi ved dåpen og fermingen er blitt vigslat til, er bønnens daglige tjeneste. Det er en hellig og prestelig tjeneste at vi, som har del i de kristnes «alminnelige prestedømme», i renhet og troskap daglig bærer fram bønnens offer innfor den evige Guds ansikt. Den som forsømmer den daglige bønn, svikter sitt apostoliske kall. Sammen med Kirken må vi våke og be. Vi må bestorme Guds hjerte med bønn, i full tillit til Hans løfte om at Han skal gi sine gaver til dem som ber om dem og at Han en gang vil gi moderkirken en oppstandelse til nytt liv her nord. (Sml. s. 33).

2. Den annen form for apostolat - og sannelig ikke den ringeste - er vårt gode eksempel i det daglige liv. Det er selvfølgelig utmerket at en vil vinne sjeler for Kristus ved å vitne om Ham i skrift og tale. Men skal dette vitnesbyrd ikke være fåfengt, da må det ikke bli motsagt, og gjort kraftløst ved gjerningenes vitnesbyrd i hjemmet og på arbeidsplassen.

Den som vil vinne sjeler for Kristus, må først ved sitt gode eksempel i hverdagslivet vinne tillit, respekt og aktelse. Kristus har rett til å vente at lemmene på Hans mystiske legeme ikke skal forstyrre Hans frelsesverk med sitt dårlige eksempel. I større grad enn vi pleier, burde vi tenke på de mange apostoliske muligheter vi kan bringe til blomstring eller drepe ved den måte vi lever nettopp hverdagslivet på.

3. En av de mest effektive former for apostolat er vår deltagelse i gudstjenesten. Vi er, som lemmer på Kristi legeme, alle ansvarlige for at den feires til Guds ære og til oppbyggelse for de troende. Vi må derfor betrakte det som en hellig plikt, ikke bare regelmessig å ta del i gudstjenesten, men også å oppføre oss slik der som det sømmer seg for stedets og handlingens hellighet. Gudstjeneste vil ikke si at bare tankene og hjertene er hos Gud og at kroppen ikke skulle være med. Også ved den måte vi kneler på, ber på, folder våre hender på o.s.v., kan vi vitne om at Gud er oss nær, og at Han er vår Gud. Bare dette at vi ikke kommer for sent til gudstjenesten - og dette hverken søn- eller hverdager! - er en utmerket form for apostolat.

Hva har det ikke å bety at den liturgiske sang blir framført på verdig og skjønn måte. Å ta flittig del i menighetens salmesang, er i ordets beste forstand en apostolisk gjerning. Ingen må unnskyldes seg med en uskolert stemme. Gud forstår den, og en behøver aldri å skjennes for den gave en av et oppriktig hjerte legger ned for Guds trone. Eier en sangstemme, er det apostolat å bli medlem av menighetens sangkor og ofre litt av sin fritid på ofte lange og meget krevende sangøvelser for derved å kunne bidra til gudstjenestens forskjønnelse.

En må antagelig selv ha stått på en prekestol - hjelpeløst overgitt til et, mange ganger, tilfeldig og blandet «prekestolspublikums» velvilje, - for rett å kunne sette pris på den ekte apostoliske gjerning, de av menighetens mannlige medlemmer utfører, som sørger for ro og orden under gudstjenesten og holder uvedkommende og fredsforstyrre borte.

Ja, endog vårt blotte og bare nærvær i gudstjenesten kan være apostolat, derved at vi fyller benkene og forhindrer at en eventuell gapende tomhet i benkeradene skulle ta motet såvel fra presten som fra menigheten. .

Og hvem kan ikke være en apostel ved å ta en venn eller kjenning med til gudstjenesten? Det har allerede for mangen en vært veien til Kirken.

Menigheten og foreningen har sin månedlige felleskommunion. Meget mulig at du nettopp søndagen i forveien, ja kan hende endog i ukens løp har gått til Herrens bord. Tenk da, på dine trosfeller - det vil virke stimulerende på dem at du også er blant dem som alltid er med på felleskommunionen. Her må du se en apostolisk mulighet som du ikke bør gi avkall på.

4. Foreningslivet er et kapitel for seg - og dette i mange henseender. Det finnes dem som trives i foreninger som fisken i vannet, og det finnes dem som alt foreningsliv er en bitter botsøvelse for. Nå er det imidlertid så at vi under våre forhold ikke kan unnvære foreninger og foreningsliv. Og om du kanskje mener at du personlig ikke har bruk for å stå som medlem av en forening, så husk på din apostoliske plikt. Andre har bruk for foreningslivet og dermed også for ditt nærvær. Når du så kommer, må du ikke sitte på møtet som du var slått med stumhet. Du må ikke la de andre føle at det bare er din pliktfølelse som er skyld i at du bærer forsamlingen med ditt nærvær. Ta fatt på de mange oppgaver som venter på deg. Gå positivt inn for foreningens formål. Gjør din innsats. Blir du valgt til styremedlem, må du ikke forsøke å smyge deg unna. Og duger du ikke til styremedlem, så klarer du i alle fall å være lojal mot det styre som er.

Nettopp i vårt foreningsliv gis det mere enn hundre muligheter for å arbeide apostolisk.

5. I våre dager er litteraturen blitt en mektig faktor i apostolatets tjeneste. En god bok er som en god venn –den er alltid til stede når vi trenger den og tier stille når vi ikke har bruk for den. Utallig mange er gjennom lesning av god katolsk litteratur ført til Kirken. En kristen som kjenner sin apostoliske plikt ser i den rikholdige og gode katolske litteratur en mektig forbundsfelle i arbeidet for Guds rike på jorden. Har du råd og anledning, støtt da den katolske litteratur og forlagsvirksomhet ved å skaffe deg gode katolske bøker. Under våre forhold kan de aldri komme ut i større opplag og har derfor vanskelig for å hevde seg i konkurransen med annen litteratur. Det er dessverre så altfor sant at her til lands gjelder ordet «catholicanon leguntur - katolske bøker og skrifter blir ikke lest». Derfor er uvitenheten om katolsk lære og praksis så forferdende stor i vide kretser av vårt folk, endog i slike kretser som i kraft av sin utdanning burde og kunne vite bedre. Det er derfor maktpåliggende at vi katolske kristne gjør vår katolske litteratur - særlig faglitteratur kjent og sørger for at våre bøker kommer så mange som mulig i hende. Kjenner du en eller annen søkende sjel, vil det være en velgjerning mot vedkommende å skaffe ham god katolsk opplysningslitteratur. Bokens apostolat er en meget sympatisk form for apostolat, fordi den er diskret. Dertil kommer at bokens apostolat pleier å være svært effektivt, siden en god bok gjerne etterlater varige inntrykk og kan leses om og om igjen.

6. Ikke alle mennesker har ordet i sin makt. Men den katolikk som har talens gave, burde også stille denne gave i apostolatets tjeneste. Det gjelder imidlertid ikke å tale i løse luften. Det en har å fare med, må ha både hand og fot. Et dårlig forsvar for troen er verre enn intet forsvar. Og en uriktig forklaring av troens sannheter er verre enn verst - det er kjetteri.

De som gir seg i kast med å belære andre, må først ha lært meget selv. Det nytter på det religiøse område ikke å sitte inne med overfladiske kunnskaper og utfylle den påtagelige mangel på grundig viten med rikelig ordsqualder. Slike apostler er farligere for Kirken enn den skarpeste motstander. Disse mennesker gir nemlig inntrykk av å være Kirkens beskikkede forsvarere og lærere og vekker ved sin mangel på grundig viten inntrykk av at Kirken ikke har noen viten å fare med.

Vil en opptre som ordets apostel for Guds rikes utbredelse, det være seg ved å holde foredrag eller ved mer. private samtaler, må en be meget og studere meget. Her ville studiesirkler

under faglig ledelse kunne utrette store ting - på betingelse av at slike sirkler ikke utarter til diskusjonsklikker eller hyggelige kaffeselskaper.

Polemikk.

Polemikk kan også være en form for apostolat. Men her skal en være varsom! Ikke alle har evner til å polemisere eller diskutere og det er relativt få som er mester i den religiøse polemikk. Dessuten må en være snar i vendingen. Selv om en eier de grundigste kunnskaper, så egner en seg ikke til å føre religiøs polemikk, hvis en ikke er mer eller mindre slagferdig. På den annen side vil slagferdighet uten grundige kunnskaper lett bli til arroganse og kun skade den sak en vil forsvare. Religiøs polemikk må enn videre aldri bli til «rabies theologica» og munnhuggeri. Det ligger i sakens natur at den må bli ført på verdig måte med oppriktig aktelse for den ærlige motpart. - En motstander som ikke er ærlig og som en i forveien vet om ikke lar seg overbevise, skal en overhodet ikke innlate seg å diskutere med! - Det er bare mennesker med et kultivert sinn og som kan styre seg, som i polemikk og diskusjoner kan gagne Guds rikes sak.

Guds rike er ennå ikke tilstrekkelig nok utbredt i verden, altfor mange mennesker står ennå utenfor. Derfor ligger denne verden: «i fødselsveer helt til denne dag og venter med lengsel på Guds barns åpenbaring». (Rom. 8, 19-23). Det er bare ved omvendelse til Kristus og ved å bli delaktiggjort i Kristi nåde at denne verden kan bli frelst fra lidelsen og den endelige undergang.

Det er moderkirkens oppgave å føre denne verden til Kristus. Den venter derfor at alle dens barn skal bli apostler, sjelevinnere som selv først er vunnet av Kristus. Jo flere de blir, desto flere seire skal Kirken vinne for sin Herre. Med slike apostler skal den atter og atter få oppleve «den seier som overvinner verden», inntil den store vårbrytning kommer da fikentreet skyter knopp til tegn på at den evige sommer er nær og Guds rike når sin fullending.

XVIII. KAPITTEL

FULLENDING

I sitt brev til menigheten i Filippi skriver Apostelen Paulus et trøsterikt ord som vi katolske kristne av i dag heller ikke har råd til å glemme: «For jeg er viss på at Han som begynte den gode gjerning hos dere vil fullføre den til Jesu Kristi dag.» (Fil. 1, 6).

Den sannhet som blir forkynt i disse ord lærer oss meget. Var det ikke slik som Apostelen sier, da kunne vi gjerne fortvile. For ett er vi klar over: at meget er oss gitt og at derfor store ting ventes av oss. Ser vi imidlertid tilbake på den del av veien vi har tilbakelagt må vi bekjenne at alt i vårt kristenliv fremdeles er på begynnerstadiet.

Vi lever i sannhet i begynnelsenes verden og har aldri sett annet enn begynnelser. Dette gjelder i alle livsforhold. Hver slekt erfarer at det som forut var utrettet bare var en begynnelse. Det samme gjelder også vårt forhold til Gud. Jo mere en modnes i livet med Gud, dess dypere pleier en å erkjenne at det bare er en begynnelse. Selv en av de største i kristendommens historie måtte gjøre den erfaring. På slutten av sitt apostoliske liv skriver St. Paulus: «Ikke som om jeg alt har nådd det eller alt er fullkommen, men jeg jager etter det, om jeg kunne gripe det fordi jeg er grepet

av Kristus Jesus.» (Fil. 3, 12.)

Jo mere Herren åpner for oss «den hemmelighet som fra evighet av har vært skjult i Gud» - jo mere vi fatter «bredden og lengden, høyden og dybden og kjenner Kristi kjærlighet som går over all kunnskap» (Efes. 3, 9-20), dess mere fatter vi også at det fremdeles bare er en begynnelse med oss. Men da er det vår store trøst å vite at det er Gud som *begynte* denne gode gjerning hos oss og at vi kan leve i håpet om at Han vil *fullføre* den til Jesu Kristi dag.

Er det rimelig å leve i dette håp? Tør vi håpe at vi skal «bli tro til enden og bli frelst?» (Matth. 10, 22.) Den hl. Skrift har ellers et par ord som kan fylle oss med angst: «Den som tror at han står, han må se til at han ikke faller.» (1. Kor. 10, 12). Og atter: «Jeg vil miskunne meg over den som jeg gir miskunn og ynkes over den som jeg ynkes over. Det avhenger altså ikke av den som vil, eller av den som løper, men av Gud som har miskunn.» (Rom. 9, 15-17.)

Det er aldeles nytteløst å ville beregne om vi skal være tro til enden og bli frelst eller ikke. En ufeilbar - sikker garanti får vi aldri her på jorden med hensyn til denne sak. Vi kunne bare ha den ved en særskilt guddommelig åpenbaring, ti også vår personlige frelse er et mysterium. - Det er da heller ikke Guds mening at vi skal kjenne framtiden. Det er derimot Guds klart uttalte vilje at vi skal benytte øyeblikket vi lever i. Kun det nåværende øyeblikk hører oss til. Og i dette øyeblikk skal vi «arbeide på vår frelse med frykt og beven.» (Fil. 2, 12.) Riktignok kan vi ikke ved våre egne gjerninger fortjene oss utholdenhetens nåde så vi kan bli tro til enden og bli frelst. Denne nåde er det Guds barmhjertighet alene som gir oss. Allikevel har vi all grunn til å vente at Gud vil skjenke oss det mål av understøttende nåde som skal til, for at vi hele og frelste kan komme gjennom denne verden med dens fristelser og farer. Og jo mere trofast vi svarer til Guds nåde og arbeider sammen med den, dess mere kan vi være sikre på at Han vil skjenke oss stadig virksommere nåde og stetse kraftigere hjelp. Gud vil jo «at alle mennesker skal bli salige». (1. Tim. 2, 4.) «Han som ikke har spart sin egen Sønn, men gitt Ham for alle, skulle ikke Han ha gitt oss alt med Ham?» (Rom. 8, 32.)

Vi tør altså leve i håpet om at Gud som *begynte* den gode gjerning hos oss også vil *fullføre* den, og at Han derfor «vil styrke oss helt til enden så vi er ulastelige den dag da vår Herre Jesus Kristus kommer.» (1. Kor. 1, 8.) Gud er selv med oss på veien til vårt himmelske fedreland. Apostelen Pauli bønn for de kristne i Efesus er betegnende i så måte. Han var ikke fornøyd med å be om at Gud måtte opplyse deres hjerters øyne så de kunne kjenne det håp som Han kalte dem til og den rikdom på herlighet som Hans hellige skal arve. Han ba også om at Gud måtte hjelpe dem til å se og kjenne hvor overveldende stor Hans makt viser seg mot oss som tror. Og Apostelen føyer til at denne makt er så stor at Gud vakte Kristus opp fra de døde og satte Ham ved sin høyre hånd i himmelen. (Efes. 1, 15-22.)

Når vi sukker ansikt til ansikt med verden som er så sløvende og fristende og som har slik en urimelig makt over oss at øyeblikkets lyst og nød ofte betyr mere for oss enn det liv som kommer, da finner vi nettopp trøst og kraft i tanken på Guds overveldende store makt. Han som vakte Kristus opp fra de døde og satte Ham ved sin høyre hånd i himmelen, skulle Han ikke klare å føre oss svake mennesker gjennom alle fristelser og farer fram til endemålet? Jo, Guds allmakt kan det og Guds kjærlighet vil det for Jesu Kristi skyld. I dette må vi søke håp og fred.

Men vi må ikke la det stå til med bare å hvile i dette håp. Fremdeles står ordet ved makt: «Den som blir tro til enden, han skal bli frelst.» (Matth. 10, 22.) Å være tro til enden er - som før er sagt - en nådegave som vi ikke kan fortjene ved våre egne gjerninger, men som Gud skjenker oss av ren barmhjertighet. Vi kan imidlertid forsøke å bevege Guds hjerte at Han vil gi oss denne største av alle nådegaver.

Det *første* middel vi kan ta vår tilflukt til her er: den tillitsfulle og vedvarende bønn. Daglig ber vi i Fadervår: «Men frels oss fra det onde.» Dette onde er først og fremst en ulykkelig død i Guds unåde. «Frels oss fra det onde,» - det er det samme som å be: «Gi oss den nåde å være tro til enden og bli frelst.» Når vi ber om denne nåde i Jesu navn, vil den himmelske Fader sikkert bønnhøre oss.

Det *annet* middel er at vi trofast oppfyller våre religiøse plikter, særlig vår plikt til bønn og vår deltagelse i den hl. messe. Vår bønn fyller vårt daglige liv med Guds evighetens glans. Den er vår kraft og vårt lys i vår utlendighets tid og levendegjør vår gode vilje. Den fromme og bevisste deltagelse i den hl. messe gir oss den direkte kontakt med den levende Kristus som personlig

kommer til stede i nattverdofrets hellige mysterium. Den gjør oss derfor i rikt mål delaktige i all den nåde Kristus har fortjent for oss. Vi må oppfylle disse religiøse plikter samvittighetsfullt og regelmessig. Blir vi utro på dette punkt; da står vår utholdenhet i det gode for fall og det blir tilslutt umulig å være tro helt til enden.

Et *tredje* middel som kan hjelpe oss til å oppnå utholdenhetens nåde fra Guds barmhjertighet er at vi alvorlig arbeider med oss selv og tar opp kampen mot vårt gamle «Jeg». Vi flyr hver nærmeste leilighet til synd bruker de naturlige og overnaturlige hjelpemidler som Gud har stilt til vår rådighet for å stride den gode strid og fullende løpet.

Det fjerde middel er at vi verdig og regelmessig, ja hyppig gjør bruk av botens sakrament og den hl. kommunion. Vårt hjertes lutring, vår framgang i det gode, vår utholdenhet i det gode helt til enden og vår evige salighet er i allerhøyeste grad betinget av den måte vi omgås de hellige sakramenter på.

Skal vi være tro til enden og bli frelst, må vi aldri glemme Apostelens formaning: «Ved Guds nåde er jeg det jeg er og Hans nåde er ikke blitt uten frukt i meg, for jeg har arbeidet mer enn alle de andre». (1. Kor. 15, 10.) Vi må arbeide trofast sammen med Guds nåde så lenge det er dag, før natten faller på, da ingen mere kan arbeide. Derfor heter det i St. Johannes's Åpenbaring: «Vær tro til døden så skal Jeg gi deg livets krone.» (2, 10.)

Denne troskap til døden som blir utvirket i oss av Guds nåde betyr i virkeligheten for oss et liv i arbeid og trengsler. Men midt i alle trengsler gjenlyder Jesu ord trøstefullt i våre hjerter: «Dere er vel nå sorgfulle, men Jeg skal se dere igjen og deres hjerter skal gledes, og ingen skal ta deres glede fra dere.» (Joh. 16, 22.) Denne glede er Kristi fred som jubler i Guds barns hjerter.

«Pax Christi - Kristi fred». Hvor lærer ikke moderkirken oss å be om denne fred. «Herrens fred være alltid med dere» - slik ønsker Kirken oss straks etter messens Pater Noster. Inderlig ber den i «Libera nos quæsumus» om fredens gave: «Gi oss nådig fred i våre dager, så vi med hjelp av din miskunn alltid må være fri for synd og trygget mot all trengsel.» Og «Agnus Dei - Guds lam, som tar bort verdens synder, gi oss fred», er nettopp bønnen for oss pilegrimer på vei mot det himmelske fedreland. Når Kirken så inderlig lenges etter Kristi fred, når den uten opphør strekker sine bedende hender fram mot Ham som av profeten er kalt «Fredsfyrsten», da er det fordi i denne «Pax Christi» ligger det nye, det kristne livs strålende vidunder. Pave Leo den Store kaller denne fred «de saliges hvile i evighetens bolig.» I Kristi fred som jubler i våre hjerter, får vi alt under vår «pilegrimsgang gjennom de fagre riker på jorden,» - en forsmak på den herlighet som evig hersker i himmelen.

«Pax Christi - Kristi fred» - disse ord står risset inn på katakombenes vegger og martyrenes gravsteder. I gylne bokstaver flammer de opp i de oldkirkelige basilikaers mystiske mørke. De er velkomsthilsen til alle dem som banker på porten til Vesterledens monasterier og klostre.

«Pax Christi» Kristi fred» - er Guds barns liv, i denne fred er døden for dem en vinning. Kristi fred gir dem «duens vinger» (Salme 55, 7), så de kan flyve bort fra denne trengslenes verden og finne den evige sabbats hvile.

«Å Herre og Gud», ber St. Augustin, «Du har gitt oss alt, skjenk oss nå også fred. Sabbatens fred, denne sabbat uten aften, hvor Du slik skal hvile i oss som Du nu virker i oss. Da vil vårt liv, helt oppfylt av deg, være et sant liv. Å Herre, vår Gud, Du har kalt oss. Vi kaller på Deg. Vi hører din kallelse - hør Du vår påkalling. Fullend, å Gud, hva Du har begynt. Forlat ikke dine barn.» «Brødre», skriver St. Paulus, «jeg takker alltid min Gud for dere, for den nåde fra Gud som dere har fått i Kristus Jesus at dere er blitt rike i Ham på alt, på all lære og all kunnskap, likesom vitnesbyrdet om Kristus er blitt grunnfestet blant dere så dere ikke lider av mangel på noen nådegave, mens dere venter på Vår Herres Jesu Kristi åpenbaring. Han vil og styrke dere helt til enden så dere er ulastelige den dag vår Herre Jesus Kristus kommer.» (1. Kor. 1, 4-8.)

LITTERATURFORTEGNELSE

Det Nye Testamente, omsatt efter Vulgata. St. Olavs Forlag, Oslo 1938.

Enchiridion Symbolorum, Denzinger-Bannwart (D. B.) Editio 18-20, Herder, Freiburg i. Breisgau 1932.

Godex Juris Canonici. (C. J. C.) Typis Polyglottis Vaticanis, Romae 1918.

Bønnebok for katolske kristne. (Bønnebok.) Utgitt av Det Apostoliske Vikariat, Oslo 1944.

Capellmann-Bergmann, Pastoralmedisin 18. Paderborn 1920.

Dewald, Hubert, Veiledning i katolsk Trosliv. Schultz Boghandel, København 1927.

Dubourg, Evêque de Marseille, Après la vingtième année. Eklitions «Publiroc», Marseille 1930.

Guardini, Romano, Vom Geist der Liturgie. 2-3 Herder, Freiburg i. Breisgau 1918.

Hylander, Dr. Fride, Seksuallivets sammenheng. Arne Gimnes, Oslo 1941.

Lutz, A. J., Jesus Kristus og Hans Kirke. Pauluskredsen, København 1940.

Potters, Mgr. P., Verklaring van den Katechismus. (7 Bind). Teulings, 's-Hertogenbosch (Nederland) 1928.

Schindler, Peter, Sakramenterne i den Katholske Kirke. Pauluskredsen, København 1934.

Svenska Teologer, En bok om Kyrkan. Lund 1943.

Ødegård, Sæthre og Brinchmann, Mentalhygiene. Gyldendal, Oslo 1941.

SAKREGISTER

Absolusjon

Abstinens

Abstinensdager

Adiafora

Advent

Aftenbønn

Aksjon, den katolske

Allesjelesdag

Alminnelig prestedømme

Alterets hl sakrament

Messen

Den hl kommunion

Jesu virkelige nærvær

Andakter, de kirkelige

Sakramentsandakt

Jesu Hjerterandakt

Andakt til ære for den Helligånd

Rosenkransandakt

Anger

Den fullkomne

Den ufullkomne

Apostolat

Dets betingelser

Bønnens apostolat

De sykes apostolat	Ubønnhørte bønner
Apostolat i praksis	Om å be alltid
Arbeide, det daglige	Bønnprosesjon
Askeonsdag	Daglig arbeid
Askese	Daglig kommunion
Autoritet, foreldrenes	Daglig liv
Avdøde	Daglige vansker
Bønnen for de avdøde	Dans
Pietet for de avdødes legemer	Disiplin, bønnens
Vår omsorg for de avdøde	Dispens, fra fasten
Avlat	Ved blandet ekteskap
Fullkommen og ufullkommen	Dokumenter
I dødstimen	Ved innmeldelse i menigheten
Knyttet til korsveiandakt	Ved barnedåp
	Ved begravelse
Bønn i pavens mening	Døden
Barnas kommunion	Dødsannonse
Barneoppdragelse	Dødsfare, om å motta sakramentene i
Barnet og fermingen	Dødskamp
Barneoppdragelse	Dødssynd
Barnet og sykesalvingen	Dåpens sakrament
Barnas døpenavn	
Bededag, menighetens	Ettergivelse av timelig syndestraff
Bededager for Kristi himmelfart	Eksorsisme
Begravelseshøytidelighet	Ekteskap
Bekjennelse, i skriftemålet	Ekteskapshindringer
Besøk, ved alterets sakrament	Dispens ved
Betraktning	Enhetens sakrament
Bevisstløse dødssyke	Epifani
Biskop	Eukaristi
Blaisiusvelsignelse	
Blomsterkram, ved de avdødes bære	Fadderne, ved dåpen
Bordbønn	Deres plikter
Botens sakrament	Ved fermingen
Botsprosesjon	Familieliv, det katolske
Botsøvelser	Faste
Bryllup	Fastetid
Bud, det vanskelige	Fastende, om å være fastende før
Bøker	kommunionen
Forbudte bøker	Spesielt for syke
Bønnens apostolat	Felleskommunion
Bønn for de avdøde	Fermingens sakrament
Bønn for de døende	Forberedelse, til bønnen
Bønnens mysterium	Til skriftemålet
Hva er det -å be?	Til kommunionen
Hvem lærer oss å be?	Til ekteskapet
Om å be med Kirken	Foreldrene, deres autoritet etc
Den liturgiske bønn	Foreningsliv
Den betraktende bønn	Førfasten
Den muntlige bønn	Forlovelse
Skuddbønner	Forsett, det oppriktige
Bønnens disiplin	Fortvilede, i fristelser
Vanskeligheter i bønnen	

Fredag, abstinens	Den daglige
Den første fredag	Den hyppige
Fristelser	Korsveiandakt
Fritid	Kremasjon
Frukt, av den hl messe	Krisma
Fullending, kristenlivets	Kristi, etterfølgelse
Fullkommen anger	Himmelfart
Fullkommen avlat	Kroppskultur
Fullkommenhet, om å strebe etter	Kvatemperdager
Fyldestgjøring i skriftemålet	
	Leilighet, den farlige og den nærmeste til
Generalskriftemål	synd
God mening	Lesning, av farlige bøker
Gravmonument	Levittmesse,
Gudsmoder	Lidelse, om lå bære den kristelig
Gudstjeneste	Likbrenning
	Liktale
Helgener, det Liturgisk års	Litteratur, se Bøker
Hellighet, om å strebe etter	Som middel til apostolat
Helligånd, andakt til ære for	Liturgi
Herrens dag	Liturgisk, bønn
Herrens himmelfart	Liv
Hierarki, se apostolat	Kirkeår
Hjem, det katolske	Liv, det daglige
Dets katolske preg	Det katolske
Det nye hjems vigsel	Det overnaturlige
Dets vigsel til Jesu Hjerte	Lysning, til ekteskap
Hjemmedåp	
Hjemmets reform	Mariavyrdnad
Hjerte, Jesu Hjerteandakt	Markusprosesjon
Jesu Hjertefest	Meditasjon
Den første fredag	Medlemskapet av Kirken
Hostie, den hellige	Medmennesker, vanskelige
Hvitesøndag	Menneske, det nye
Høymesse	Mening, den gode
	Bønn i pavens mening
Imbredager	Menighet
Indeks	Menighetsmesse
	Menighetssang
Jul	Menighetens bededag
Jomfru Maria, se Mariavyrdnad	Menighetens felleskommunion
	Messe
Katolsk	Seremonier under messen
hjem	Om å la lese en messe
kristen	Messestipendium
liv	Morgenbønn
Kino	
Kirke	Nattverd
om å love i Kirken Kirkebesøk,	Novembermåned
om søndagen	Novena før Pinse
Ved alterets sakrament	Neste, se medmennesker
Kirkeår, det liturgiske	Nyttår
Kommunion	Nøddåp, se Hjemmedåp

Nåde
Nådeliv, se overnaturlig liv

Offer, se messe
Omsorg for de avdøde
Onde tanker
Oppofring, av messen
    Av kommunionen
    Av gode gjerninger
Overnaturlig liv

Pinse
Plikt
    Messeplikt om søndagen
    Til å skrifte
    Til å motta kommunion
    Til å motta sykesalving
Plutselig dødsfare, hva å gjøre
Polemikk
Prestedømme, de troendes alminnelige
Proprium de Tempore De Sanctis

Reform, hjemlivets
Religiøs oppdragelse
Ringforlovet
Rosenkrans

Sakramentalier
Sakramenter
Sakramentsandakt
Salving, de sykes
Samfunn, de helliges
    Kirkens
Samfunnsliv, det kirkelige
Samvittighetsransaking
Seksualkunnskap
Selskapelighet
Selvfornektelse, se askese
Sjelemesse
Skriftefar
Skriftemål
Skriftetale
Skjærsild
Skuddbønner
Småbarns begravelse
Sokn, se menighet
Soknekirke
Sokneprest
Spebarn, skal døpes
Sport
Stille stund
Stille uke
Sykdom

Sykekommunion
Sykesalving
Sykeværelse, hvordan det skal stelles ved
    kommunionen ete
Søndagsmesse

Tabernakel
Takksigelse, etter kommunionen
    Etter Skriftemålet
Tamperdager, se imbredager
Tanker, onde
Teater
Tid, de lukkede tider
Tidsskrifter, se Bøker
Tilbedelse, av alterets Sakrament
Troens mysterium
Trostvil
Tunghørte, deres skriftemål

Ubønnhørte bønner
Ugyldig, skriftemål
    Ekteskap
Ungdom, og sport
    Og selskapelighet
Utenbys-boende trosfeller
Utholdenhetens nåde

Vandringsbrød
Velsignelser
    Velsignelse av det nye hjem
    En mors velsignelse etter barnefødsel
    Blasiusvelsignelse
    Velsignelse av barna
    Velsignelse av de syke

Viaticum
Vievann
Vigiliedager
Vigslinger
Viljen må, oppdras

Åndelig kommunion
Åpenbaringsfest, Herrens